

ORTODOXIA maramureșeană

2018

Anul omagial al unității de credință și de neam;
Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918

ORTODOXIA maramureșeană

Serie Nouă
Anul XXIII, Nr. 23 / 2018

EDITURA EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

ISSN: 1453-7370

COLEGIUL EDITORIAL

PREȘEDINTE / CHAIRMAN

P.S. Dr. IUSTIN HODEA,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului

VICEPREȘEDINTE / VICE-CHAIRMAN

P.S. Dr. TIMOTEI SĂTMĂREANUL,
Arhiepiscop-Vicar

MEMBRI / MEMBERS

Pr. Prof. Dr. Theodor DAMIAN, Președintele Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York, SUA;
Pr. Prof. Dr. John Antony Mc GUCKIN, Universitatea Columbia din New York, SUA; Pr. Prof. Dr. Ioan CHIRILĂ, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA; Pr. Prof. Dr. Stelian TOFANĂ, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA;
Pr. Prof. Dr. Valer BEL, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, ROMÂNIA; Conf. Univ. Dr. Daniel BUDA, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, ROMÂNIA

COMITETUL DE REDACȚIE / EDITORIAL BOARD

REDACTOR-ȘEF / EDITOR IN CHIEF

Pr. Dr. Cristian ȘTEFAN – consilier cultural

REDACTORI / EDITORS

Prof. Conf. Univ. Dr. Adrian Gheorghe PAUL; Prof. Conf. Univ. Dr. Ștefan POMIAN;
Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile BORCA; Pr. Lect. Univ. Dr. Dorinel DANI;
Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil STAN; Pr. Lect. Univ. Dr. Marius NECHITA;
Lect. Univ. Dr. Valerian MARIAN; Lect. Univ. Dr. Eusebiu BORCA;
Pr. Dr. Vasile AUGUSTIN; Arhim. Dr. Macarie MOTOGNA;
Arhim. Dr. Ioachim TOMOIAGĂ; Pr. Dr. Cristian BOLOȘ;
Pr. Dr. Marius I. SABOU; Pr. Dr. Petrică COVACIU;
Pr. Drd. Claudiu POP; Pr. Florin HOBAN;
Drd. Dumitrița FILIP; Prof. Mioara ȘTEFAN

SECRETAR DE REDACȚIE / ASSISTENT EDITOR

Andrei FĂRCAȘ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Adresa / Editorial Office:

Baia Mare, str. Avram Iancu, nr. 5, cod 430313, județul Maramureș
Tel. 0262.214.614 / Fax. 0262.212.546
E-mail: graiulbisericiinoastre@gmail.com

Design copertă

Pr. Dr. Marius CĂTANĂ

Tehnoredactare

Ioan BABICI-BUDA

Culegere text

Andrei FĂRCAȘ

Fotografii

Arhid. Teodosie BUD

CUPRINS

I. PASTORALE

Pastorală de Paști 2018	21
Pastorală de Crăciun 2018	29

II. ORTODOXIA PATRISTICĂ

Sfântul Vasile cel Mare despre credință	38
Sfântul Ioan Gură de Aur. Din „Tălcuiri la Epistola Întâi către Timotei”	43
Sfântul Chiril al Ierusalimului – Despre credință și despre păstrarea cu evlavie a învățăturilor! Nu cumva vreun eretic să schimbe ceva din cele predate în Simbolul de credință!	52

III. ORTODOXIA CONTEMPORANĂ. PROBLEME DE ACTUALITATE

Episcopul, propovăduitor, apărător și garant al păstrării dreptei credințe în Eparhia sa, în lumina Sfintei Scripturi și învățăturilor Sfinților Părinți	58
Conștiința unității de neam în Diaspora ortodoxă română și contribuția diasporei române la Marea Unire	69
Contribuția reprezentanților Bisericii la înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918	93
Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie, o consecință a unității de neam	102
Conștiința unității de credință și de neam a românilor din Maramureș – păstrată prin procurarea cărților de cult din Principatele Române	117
100 de ani de la Marea Unire. 100 de personalități maramureșene care au făcut istorie	126

Despre eficiența argumentativă a discursului în Cuvântarea lui Vasile Goldiș de la Alba Iulia	131
Realizări ale Episcopiei Maramureșului și Sătmarului în an centenar	139
Contribuția paisianismului la dezvoltarea monahismului românesc	152
Arhimandritul Mina Dobzeu (1921-2018)	162
Incursiuni în adâncul timpului și spre nehotarul veșniciei. Scurte precizări asupra activității Muzeului Eparhial în Anul Centenar	167

IV. EVENIMENTE ISTORICE ÎN PATRIARHIA ROMÂNĂ

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a participat la ședința anuală a Adunării Naționale Bisericești	174
Hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române	176
Sfințirea Catedralei Naționale „Mântuirea Neamului”	180
Un eveniment epocal	188
P.F. Patriarh Teofil al Ierusalimului – vizită în Patriarhia Română	192

V. EVENIMENTE IMPORTANTE ÎN EPARHIA MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

Ședința Adunării Eparhiale – 2018	196
Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș cinstit în întreaga Eparhie	201
Înaltpreasfințitul Părinte Andrei și Preasfințitul Părinte Episcop Iustin – distinși cu Trofeul „Cinstea Maramureșului”	206
Î.P.S. Părinte Theodosios al Sevastiei – vizită în Eparhia Maramureșului și Sătmarului	208
Constituirea Adunării Eparhiale 2018-2022	209
Evenimentul anului în Episcopia Maramureșului și Sătmarului: Alegerea, hirotonia și instalarea Preacuviosului Părinte Timotei Bel întru Arhiepiscop-Vicar	214
25 de ani de la reînvierea Mănăstirii Bârsana	220
Zilele Rohiei, ediția a XX-a	224
Concertul „Răsună Centenarul României”	231
„Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian a luminat atât de mult, încât a rămas lumina Înaltpreasfinției Sale să lumineze mai departe clerul și poporul lui Dumnezeu”	233

Simpozionul național de la Baia Mare dedicat Centenarului Marii Uniri – o manifestare științifică de anvergură	236
Prof. Dr. Nuțu Roșca din Sighetu Marmației a trecut la cele veșnice și a fost înmormântat în Cimitirul de la Gară	240
Toți maramureșenii au cinstit Centenarul Marii Uniri de la Alba Iulia	244

VI. ACTIVITĂȚI CU TINERETUL

Responsabilii cu catehizarea – întâlnirea eparhială anuală	250
Întâlnirile tinerilor ortodocși – școala duhovnicească și de trăire în Hristos	252
Olimpiada Națională de Religie pentru seminarii și licee teologice	259
Tineri din tot Maramureșul – „Uniți pentru Marea Unire” la Băsești	261
Tineri ortodocși maramureșeni – prezenți la I.T.O. Sibiu 2018	265
Doi ani de la întronizarea Preasfințitului Părinte Iustin ca Episcop al Maramureșului și Sătmarului	269

VII. ACTIVITĂȚI SOCIAL-FILANTROPICE

Cel mai modern centru social pentru persoane vârstnice din nord-vestul Transilvaniei – luat în administrare de Episcopia Maramureșului și Sătmarului	276
Binecuvântarea primului așezământ social-filantropic al Episcopiei	278
Darea în folosință a celui mai modern centru de îngrijire a persoanelor vârstnice din nord-vestul Transilvaniei	281
Binecuvântarea Centrului de zi „Sfânta Tatiana” Satu Mare	285

VIII. APARIȚII EDITORIALE

„Reflecții VI. Din caietele Arhiepiscopului Justinian. Caietele 178, 179, 180, 181 și 182”	288
„Situția confesională și patrimonială din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului. Rezultată în lumina celor trei recensăminte din anii 1992, 2002, 2011”	288
„Lumini de Centenar”	288

Preafericitul Părinte

† DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Înaltpreasfințitul Părinte

† ANDREI

MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

Preasfințitul Părinte

† IUSTIN

EPISCOPUL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

Preasfințitul Părinte
† TIMOTEI SĂTMĂREANUL
ARHIEREU-VICAR AL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI

I. PASTORALE

Învierea lui Hristos – înnobilarea, dănuirea și mântuirea neamurilor¹

† IUSTIN

Prin milostivirea și harul lui Dumnezeu,
Episcop al Maramureșului și Sătmarului

Iubitului nostru cler, cinului monahal
și dreptcredinciosului popor al lui Dumnezeu
din sfânta Episcopie a Maramureșului și Sătmarului.
Har, pace, bucurie și binecuvântare de la Dumnezeu,
iar de la noi părintească îmbrățișare întru Hristos Domnul !

*„Datu-Mi-S-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergând,
învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al
Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă.
Și iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin!”*

Matei 28, 18-20

**Iubiți părinți, slujitori ai sfintelor altare,
Iubit popor al lui Dumnezeu,**

Sosit-a Ziua cea Mare și Sfântă, îmbrăcată în lumină strălucitoare în care prăznuim zdrobirea iadului și omorârea morții, căci iată, Hristos – Mântuitorul lumii a înviat din morți, „cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le” (Troparul Învierii).

¹ Pastorală de Paști, anul 2018.

În această zi biruitoare și cutremurătoare iadul a fost golit, orbit fiind de lumina dumnezeiască a lui Hristos, Care S-a pogorât întru cele mai de jos ale pământului ca să-i zdrobească încuietorile și să elibereze pe cei legați din veac în întuneric, pe Adam și Eva și pe toți urmașii lor.

Biserica – Mireasa lui Hristos cântă tresăltând de bucurie. „Acum toate s-au umplut de lumină: și cerul și pământul și cele de sub pământ. Deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos întru care s-a întărit” (Slujba Învierii – Cântarea a III-a).

În această atmosferă plină de lumină care inundă toată ființa noastră întreagă (trupul și sufletul), Biserica în care ne-am botezat, cerul și pământul, simțim, trăim și mărturisim cu bucurie negrăita Taină cea mare și unică ce s-a petrecut pe pământ: Întruparea, Pătımirea, Răstignirea, Moartea și Învierea lui Hristos, garanția și fundamentul învierii noastre și cântăm cu îngerii: „Hristos a Înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți” (I Co. 15, 20).

Darul învierii și vieții veșnice pe care l-a făcut Dumnezeu omenirii, din iubire prin sacrificiul Fiului Său, a presupus vărsarea Sângelui sfânt și dumnezeiesc al lui Hristos în timpul bășilor și schingiuirilor și, mai apoi, în timpul

crucificării, primind de bunăvoie să fie pironit și răstignit pe crucea pe care Însuși a purtat-o și a iubit-o ca pe o logodnică, pentru că era crucea noastră și a dus-o din iubire pentru noi și pentru a noastră mântuire.

Lupta pentru salvarea și mântuirea omului a necesitat venirea Fiului lui Dumnezeu în lume ca să strice lucrurile diavolului (I In. 3,8), ca să zdrobească împărăția și stăpânia lui Satan, adică împărăția păcatului și a morții, și să instaureze Împărăția iubirii și vieții veșnice.

Astfel, înțelegem de ce Fiul lui Dumnezeu „a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul” (Mt. 4,1). Războiul Mântuitorului cu diavolul începe cu cele trei ispitiri din pustiu la Carantaniei, unde l-a biruit pe Satana, poruncindu-i în cele din urmă cu puterea stăpânului: „*Piei, Satano, căci scris este: «Domnului Dumnezeului tău să te închini și Lui singur să-I slujești»*” (Mt. 4,10). După această încercare eșuată, diavolul continuă să lupte cu Hristos sub altă formă, ascunzându-se în oameni, pe unii chinându-i prin suferințe și fiind alungat de puterea lui Hristos și pe alții îndemnându-i la invidie spre a-L urî până la moarte, osândă la care L-au și judecat în cele din urmă prin răstignire pe cruce.

Toate le-a primit Hristos de bună voie, din milă și iubire față de făptura căzută – omul, iar moartea pe Cruce a lui Hristos a devenit biruință asupra diavolului și slujitorilor lui, pe care i-a dezbrăcat de putere, așa cum ne învață apostolul Pavel: „*dezbrăcând (de putere) începătoriile și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin Cruce*” (Col. 2, 15).

Iubiți credincioși,

Viața creștinului de la venirea pe lumea aceasta văzută și primirea Tăinei Sfântului Botez, prin care devenim fii ai lui Dumnezeu după har, și până la plecarea din ea și întoarcerea sufletului la Dumnezeu în lumina și Împărăția Preasfintei Treimi, este o călătorie care urmează același traseu pe care l-a urmat și viața Mântuitorului. În slujba Botezului creștin se cântă: „*Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat*” (Slujba Botezului).

Suntem, deci, după chipul lui Hristos, prin nașterea din apă și din duh, creștem cu harul și înțelepciunea înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, viața o trăim cu bucurii, înrîstări și neazuri și purtăm crucea suferințelor și umilințelor, ca parte a ființei noastre, care aparține pământului și cerului deodată și în final bem paharul morții pe care l-a băut Hristos, și care ne duce către Învierea în care credem cu toată puterea noastră și pe care nădăjduim să o dobândim.

De fiecare dată, în călătoria noastră spre Înviere, parcurgem aceeași cale (nu cu aceeași intensitate) pe care a parcurs-o Iisus Hristos. Când începem Postul cel Mare și Sfânt suntem purtați de Duhul în pustiu. Pustiu neroditor unde nu mai există vegetație și pomi fructiferi ori flori frumoase la vedere și bine mirositoare, adică virtuți.

Totul este deșert și suflă un vânt pustiitor care usucă și cea mai firavă mlădiță crescută repede în pământ arid și fără de umezeală.

Trezirea noastră din starea de deșertificare și pustiu se face la chemarea glasului conștiinței care intră în dialog cu sufletul și îi strigă „*Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi, sfârșitul se apropie și ai să te tulburi. Deșteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Cel ce este pretutindenea și toate le împlinește*” (Slujba Canonului cel Mare, Triod).

Acest strigăt de durere și căință sinceră, dorința de ridicare și îndreptare, este auzit de Hristos care nu este departe, nu este în cer, ci este pretutindeni și mai ales este cu noi în chip duhovnicesc și tainic în toate zilele, ajutându-ne să purtăm Crucea și să respingem ispitele diavolului. Hristos – omul care a flămânzit și a însetat în pustiu Carantaniei, după patruzeci de zile de post, cunoaște starea noastră de strâmtorare, dar și dorința sinceră de ridicare. El, care S-a bucurat în Duhul și a slăvit pe Dumnezeu pentru progresul Apostolilor în cunoașterea voii lui Dumnezeu și păzirea poruncilor, se bucură când vede râvna noastră. El, Care a plâns pentru Lazăr din Betania, cel mort de patru zile și pe care l-a înviat, suferă pentru noi când suntem loviți de săgețile cele ucigătoare de suflet ale diavolului, și ne strigă, precum l-a strigat pe Lazăr din mormânt, să venim din pustiu și întineric la lumină și viață, la viața cea adevărată, adică la El, care este Calea, Adevărul și Viața.

Îndemnul pe care l-a făcut apostolilor în grădina Ghețimani când era copleșit ca om purtător al firii noastre omenești de paharul pătimirii, răstignirii și morții pe care urma să-l bea: „*Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios*” (Mt. 26,41), este cheia biruinței asupra ispitelor, păcatelor și patimilor.

Mare bucurie simte Mântuitorul Hristos când vede apostolii (slujitorii altarelor) și poporul (creștinii dreptmăritori) intrând hotărâți în lupta cu duhurile răutății, răspândite în văzduhuri, cu propriile slăbiciuni trupești și sufletești, prin asumarea răstignirii acestora pe crucea postului adevărat și curat, a rugăciunii smerite și a faptelor bune izvorâte din mila creștină.

Când Hristos simte și vede lacrimile noastre de căință pentru faptul că L-am părăsit adesea, lepădându-ne de El ca apostolul Petru, L-am trădat

și vândut ca Iuda, L-am jignit ca și tâlharul cel rău și poporul cel nerecunoscător, le primește cu bucurie ca pe niște mărgăritare și șterge într-o clipă, curăță și arde prin mărturisire și împărtășire cu Sfintele Taine toate păcatele noastre, ne rezidește din nou după chipul Său, înviindu-ne duhovnicește și ne spune ca un Stăpân al cerului și al pământului: „*Astăzi vei fi cu Mine în rai*” (Lc. 23,43).

Iubiți fii duhovnicești,

Mult a suferit și suferă Hristos Mântuitorul lumii când este respins de oamenii pe care îi vrea fericiți și mântuiți. Suferința Mântuitorului pentru refuzul poporului ales și ocrotit de Dumnezeu de a-L primi ca pe Cel făgăduit, Mesia, Hristosul, Fiul lui Dumnezeu și-a arătat-o fizic atunci când, înainte de Sfintele Sale Patimi, privind cetatea Ierusalimului de pe Muntele Măslinilor din apropiere, a plâns și a zis cu durere: „*Dacă ai fi cunoscut și tu, în ziua aceasta, cele ce sunt spre pacea ta! Dar acum ascunse sunt de la ochii tăi, căci vor veni zile peste tine când dușmanii... te vor impresura... și te vor face una cu pământul și pe fiii tăi, care sunt în tine și nu vor lăsa în tine piatră pe piatră...*” (Luca 19, 42-44). Iar poporului nerecunoscător i-a zis, glasul Său auzindu-se și astăzi: „*Poporul Meu, ce am făcut vouă? Sau cu ce v-am supărat? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul cel ce era în pat l-am îndreptat. Poporul meu, ce am făcut vouă? Și cu ce Mi-ați răsplătit? În loc de mană, cu fiere; în loc de apă, cu oțet; în loc ca să Mă iubiți, pe Cruce M-ați pironit. **De acum nu voi mai răbda; chema-voi neamurile Mele și acelea Mă vor preaslăvi împreună cu Tatăl și cu Duhul, și Eu le voi dărui viață veșnică**” (Cântare din Triod la slujba Deniei din Sfânta și Marea zi de Vineri).*

Făgăduința Mântuitorului s-a împlinit. Neamurile pământului au primit predica Apostolilor trimiși de Mântuitorul în toată lumea la propovăduire, au crezut în Evanghelie, s-au botezat în numele Preasfintei Treimi și s-au numit creștini cu numele lui Hristos, în Care cred și pe Care Îl mărturisesc că este Fiul lui Dumnezeu – Mântuitorul lumii.

Din rădăcina comună a omenirii, care are la bază prima familie (bărbat și femeie), Adam și Eva, zidiți de către Dumnezeu și împodobiți cu daruri multe și binecuvântări, s-au născut toate neamurile pământului și chiar dacă Dumnezeu și-a ales un popor al Său, veghind prin patriarhi, oameni drepti și profeți, ca acesta să nu se abată de la calea cea dreaptă, Creatorul nu a

abandonat celelalte neamuri, ci le-a purtat de grijă, iar Întruparea Fiului Său cuprinde în planul de mântuire al Tatălui toată lumea.

Lumina lui Hristos luminează tuturor, iar toți cei ce cred în lumină au devenit fii ai luminii și cântă cu bucurie: „Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc, am aflat credința cea adevărată nedespărțitei Sfîntei Treimi închinându-ne, că aceasta ne-a mântuit pe noi” (Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur). Toate neamurile pămîntului care au primit Evanghelia nu se mai înfricoșează în fața parcursului vieții care se încheie prin moartea fizică, ci cred că sfârșitul pămîntesc este urmat de începutul unei alte vieți veșnice, așa cum mărturisim în Simbolul Credinței: *„Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie. Amin!”*

În noaptea de Înviere, întunericul din biserică și întunericul dinafara bisericii este luminat de lumina lui Hristos. Lumânarea de Înviere este aprinsă de slujitorii lui Dumnezeu de la singura sursă de lumină, candela de pe Sfânta Masă a Altarului și care simbolizează pe Însuși Hristos, care a pătruns cu lumina dumnezeirii Sale în iad, orbind pe stăpînitorul aceluia loc întunecat și groaznic și luminând pe toți cei ținuți din veac în întuneric și moarte.

Lumina Învierii lui Hristos este dăruită de părinții slujitori ai sfințelor altare în noaptea de Înviere tuturor credincioșilor care s-au îmbrăcat duhovnicește în lumina nevoițelor, rugăciunilor și faptelor bune pe parcursul întregului Post al Paștilor și care sunt chemați prin cuvintele: *„Veniți de primiți lumină!”*

Lumina lui Hristos, însă, este împărtășită mereu de către păstorii sufletești, prin toată slujirea lor sfântă la care au fost chemați de Hristos – Lumina lumii.

Preotul este martorul credincios al Învierii lui Hristos pentru că a fost îmbrăcat cu putere de Sus prin Taina Hirotoniei și *punerea mâinilor* episcopului. El este purtătorul luminii pe care o împărtășește credincioșilor și primul care strigă cu glas mare, pătruns de emoție sfântă și credință puternică: *„Hristos a înviat!”*, deschizând ușile Împărăției lui Dumnezeu pentru fiii neamului omenesc.

El, preotul, slujitorul lui Dumnezeu și al poporului Său, purtând Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și lumânarea în procesiunea din jurul bisericii în noaptea de Înviere, ajuns în fața ușilor închise, lovește cu Sfânta Cruce de trei ori și strigă cu putere: *„Ridicați căpetenii porțile voastre și vă ridicați porți veșnice și va intra Împăratul măririi!”* (Slujba Învierii). Ușile se deschid și preotul purtând Sfânta Evanghelie, simbolizându-L pe Hristos Însuși, intră cu tot

poporul în biserică, împărăția lui Dumnezeu pe pământ, cântând imnul de biruință „*Hristos a înviat*”. Este atâta mister, atâta pace, atâta bucurie, atâta certitudine a Învierii lui Hristos încât slujba ortodoxă din noaptea de Paști este un adevărat cutremur ce cuprinde cerul și pământul, ca și cel care s-a produs când îngerul Domnului a răsturnat piatra de la mormânt, astfel că paznicii, femeile mironosițe și apostolii să vadă minunea: mormântul gol și apoi să creadă că: Hristos a înviat!

Darul cel mai mare pe care ni-l face Hristos de fiecare dată în noaptea de Înviere este simțământul și convingerea că moartea nu are putere și că în ființa noastră a început deja învierea și viața veșnică. În Biserica lui Dumnezeu nu există copil sau matur, tânăr sau bătrân, ci toți în Hristos trăim un fenomen unic, minunat și adevărat: *tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* (Mitropolitul Nicolae Mladin).

Dreptmăritori creștini,

Printre neamurile chemate de Dumnezeu să creadă în Evanghelie și să primească botezul creștin se numără și poporul român. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne-a trimis în dar pe apostolul Său Andrei cel întâi chemat, ca să predice Evanghelia și credința cea adevărată și să ne încreștineze prin botezul în numele Sfintei Treimi.

Darul acesta este de mare preț, pentru că prin încreștinare am devenit și noi, alături de celelalte neamuri care au primit Evanghelia, „nou popor ales al lui Dumnezeu”, primind numele nobil de creștini și fii ai lui Dumnezeu după har, deci, cel mai scump titlu de noblețe, care nu se pierde niciodată pe pământ și în chip minunat se păstrează și în cer. Suntem datori să fim veșnic recunoscători Tatălui Ceresc și Mântuitorului Iisus Hristos pentru iubirea cu care ne-a iubit și pecetea Duhului Sfânt cu care ne-a pecetluit pe vecie.

Prin puterea credinței și harul lui Hristos, strămoșii noștri au ctitorit o țară, în care Dumnezeu a întemeiat Biserica Sa și prin care a lucrat înnobilarea și luminarea neamului nostru, dăinuirea, sfințirea și mântuirea lui.

Numai prin credință putem înțelege cum, la plinirea vremii, Dumnezeu a ascultat rugăciunile tuturor generațiilor de strămoși, eroi, martiri și sfinți și i-a adunat pe românii din cele trei provincii românești într-o singură țară la 1 Decembrie 1918. Dacă nu am fi avut lumina lui Hristos și pe slujitorii sfintelor altare care au condus și luminat poporul, l-au învățat slova românească

și limba strămoșească și au cultivat idealul de unitate și visul de a fi o singură națiune creștină, liberă, demnă și puternică, minunea nu s-ar fi petrecut.

Iubiți tineri, fii ai Neamului și Bisericii,

Să prețuim cum se cuvine jertfa strămoșilor, să ne cinstim sfinții și oamenii mari ai neamului, să învățăm și să memorăm istoria adevărată pentru a nu repeta greșelile trecutului și să păzim cu sfințenie moștenirea primită de la înaintași: o Țară românească, o Biserică ortodoxă strămoșească, o credință dreaptă, o limbă a părinților noștri în dulcele grai românesc și tot tezaurul sacru pe care l-au creat strămoșii și ni l-au lăsat în dar pentru a ne asigura dăinuirea și mântuirea în Hristos Domnul cel Înviat din morți pentru a ne dărui Învierea și viața veșnică alături de toate neamurile pământului.

Vă dorim un Praznic al Învierii binecuvântat, plin de lumina, pacea și bucuria pe care au avut-o Maica Domnului, Sfinții Apostoli și Mironosițele Femei când L-au văzut pe Hristos Înviat din morți.

Al vostru, al tuturor, de tot binele voitor și împreună cu voi rugător pentru darul Sfânt al Învierii și vieții veșnice,

Hristos a înviat!

**Al vostru, al tuturor, de tot binele voitor
și împreună cu voi rugător pentru
darul Sfânt al Învierii și vieții veșnice,**

† IUSTIN

A handwritten signature in black ink that reads "Justin" in a cursive script, followed by a long horizontal line.

Episcop ortodox român al Maramureșului și Sătmarului

Nașterea lui Hristos – împăcarea și unirea omului cu Dumnezeu, izvor de pace și unitate pentru neamurile creștine¹

† IUSTIN

Prin milostivirea și harul lui Dumnezeu,
Episcop al Maramureșului și Sătmarului

Iubitului nostru cler, cinului monahal
și dreptcredinciosului popor al lui Dumnezeu
din sfânta Episcopie a Maramureșului și Sătmarului.
Har, pace, bucurie și binecuvântare de la Dumnezeu,
iar de la noi părintească îmbrățișare întru Hristos Domnul !

*„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire” (Luca 2, 14)*

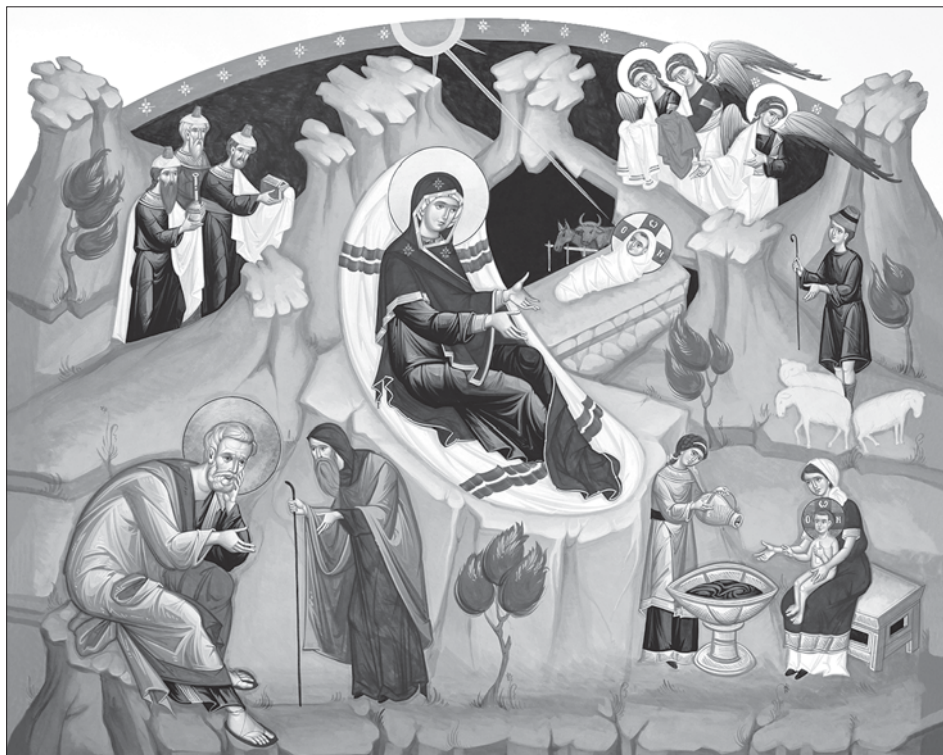
**Iubiți părinți, slujitori ai sfintelor altare,
Iubiți credincioși,**

Iată-ne, din nou, înveșmântați în haine de sărbătoare și colindând colind străbun pentru a sărbători Crăciunul.

Slăvit să fie Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care a trimis în lume pe Fiul Său din marea Sa iubire și purtare de grijă față de mântuirea neamului omenesc. „Să se nască / și să crească / să ne mântuiască” (colind creștin).

---

¹ Pastorala de Crăciun, anul 2018.

Crăciunul sau Nașterea Domnului este sărbătoarea păcii, bucuriei și unirii omului cu Dumnezeu, cum spune Sfântul Atanasie cel Mare: „*Dumnezeu S-a făcut Om ca omul să devină Dumnezeu*” (să se îndumnezeiască), să redevină Fiul lui Dumnezeu după har.

Pentru acest atât de mare și prețios dar, lumea creștină și toate neamurile care au crezut în Fiul lui Dumnezeu – Mântuitorul lumii și au primit lumina Evangheliei lui Hristos tresaltă de bucurie și-I aduc prinos de recunoștință Pruncului născut în peștera din Betleemul Iudeii, adresându-I rugăciune în colind de cinstire și prăznuire și transformând pământul, pentru câteva zile, în leagănul lui Dumnezeu, în care să fie legănat, adorat și iubit Fiul Său născut după trup din Fecioara Maria și înfășat cu scutecul celei mai sfinte și unice iubiri, care se cuvine numai Lui, pentru coborârea Sa din Cer la noi și printre noi, păcătoșii, „...pentru noi și pentru a noastră mântuire...” (Simbolul de Credință).

Iată cum descrie, în mod inspirat, Sfântul Grigorie Palama (Arhiepiscopul Tesalonicului în secolul al XIV-lea) taina mântuirii prin care Hristos se face Om pentru a da omului posibilitatea să se mântuiască. „*Pentru aceasta, nu înger,*

nu om, ci Însuși Domnul a venit și ne-a mântuit pe noi, făcându-Se Om ca noi, pentru noi, și rămânând în același timp Dumnezeu fără schimbare” (Omilia 58). Sfântul Grigorie Palama numește taina întrupării lucrul cel mai important făcut de Dumnezeu pentru om: „*căci nimic din veac din cele săvârșite de Dumnezeu, nimic nu a fost mai folositor și mai dumnezeiesc decât cele ce țin de Nașterea lui Hristos*” (Omilia 58). Din aceasta „*și îngerii și oamenii vor învăța că smerenia și nu mărirea este calea înălțării și asemănării cu Dumnezeu*” (Omilia 58). Ne îndeamnă, deci, Sfântul Grigorie: „*să stârpim discordia (vrajba, neînțelegerile și dușmănia) și să arătăm milă și iubire unii față de alții, precum și Hristos, numai din dragoste față de noi, a avut milă și S-a făcut Om*” (Omilia 58).

Nașterea Domnului, la plinirea vremii, însemnează pentru noi, oamenii, readucerea la starea și demnitatea de fii ai lui Dumnezeu după har, eliberarea din înșelăciunea și robia celui viclean și redarea libertății prin abandonarea păcatului și rezidirea, din nou, a omului după chipul lui Dumnezeu și întru asemănarea cu El. Cât de minunat, inspirat și adevărat glăsuiește, în acest sens, Sfântul Apostol Pavel: „*Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis în lume pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere ca să dobândim înfierea*” (Galateni 4, 5).

Drept răspuns la marea iubire a lui Dumnezeu, prin pogorârea Fiului Său la noi, cerul și pământul s-au reunit, îngerii și oamenii dând împreună slavă Celui Atotbun și Milostiv și aducând fiecare daruri pe măsură. Condacul ce se cântă de Crăciun a surprins, în mod fericit, prin imnograful inspirat de Duhul Sfânt, această împreună slavoslovie și unire în lucrarea lui Dumnezeu, a îngerilor și oamenilor, a universului întreg cu pământul: „*Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște și pământul peștera Celui neapropiat aduce, îngerii cu păstorii slăvesc și magii cu steaua călătoresc, căci pentru noi S-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci*” (Condacul Nașterii Domnului).

Iubiți fii duhovnicești,

Imnul de slavă adus lui Dumnezeu de îngeri și cântarea de pace și bunăvoințe între oameni sunt interpretate de Sfinții Părinți ca fiind pacea dintre oameni și Dumnezeu sau împăcarea omului căzut în păcatul neascultării cu Dumnezeu Creatorul său.

Cuvintele „*...Pe pământ pace și între oameni bunăvoințe...*” le-am putea, însă, interpreta și ca proiectul lui Dumnezeu cu umanitatea, care, prin Întruparea

Fiului Său, era chemată la vremuri de pace și bună înțelegere, de respect reciproc și bună conviețuire între toate neamurile pământului. Acest lucru a fost profețit, în mod simbolic, cu 600 de ani înainte de Nașterea Mântuitorului de Sfântul Prooroc Isaia: „(Atunci) Lupul va paște la un loc cu mielul, leul va mânca paie cu bou și șarpele cu țărână se va hrăni. Nimic rău și vătămător nu va fi în muntele Meu cel Sfânt, zice Domnul” (Isaia 65, 25).

Lucrurile, însă, din cauza slăbiciunilor omenesci, naturii căzute a omului și uneltirilor celui care este tatăl dezbinării și al nedreptății și lucrează cu răutate și viclenie împotriva planului lui Dumnezeu, nu au intrat în rânduiala dorită de Dumnezeu și vestită de îngeri. De ce? Pentru că Dumnezeu nu constrânge niciodată libertatea omului de a alege să meargă pe ce cale dorește.

Dimpotrivă, Iisus-Pruncul, Care a venit ca Domn al Păcii, a fost primit cu ostilitate și dușmănie, iar Irod s-a pornit împotriva Lui cu răutate și război, dorind să compromită planul lui Dumnezeu. Uciderea celor 14.000 de princi din porunca lui Irod în Betleemul Iudeii este primul act criminal împotriva lui Dumnezeu, Izvorul vieții, și prima crimă împotriva umanității, care a avut loc după Întruparea Mântuitorului.

Inspirați și încurajați de actul criminal al lui Irod, oameni întunecați, asemenea lui, timp de 2000 de ani, au umilit, asuprit, nedreptățit, alungat și ucis pe copiii și fiii lui Dumnezeu, pe creștini.

Istoria umanității și, mai ales, istoria Bisericii lui Hristos consemnează de la începuturi și până astăzi crimele cezarilor de la Roma, persecutori cumpliți ai creștinilor timp de trei secole, până la Sfântul Împărat creștin Constantin cel Mare (313). După libertatea dăruită de acesta creștinilor, pacea și unitatea Bisericii lui Hristos au fost tulburate de marii ereziarhi, care au sfâșiat cămașa lui Hristos în primul mileniu creștin.

Războaiele de cucerire și asuprire, care au fost urmate de ideologiile împotriva lui Dumnezeu, ale secolului al XX-lea, și care au suprimat popoare, comunități și personalități, au ucis milioane de oameni și au adus atâta nedreptate și moarte pe pământul care s-a deschis să primească oasele celor uciși cu cruzime și bestialitate de către unii conducători vremelnici, tirani și idolatri, care se substituiau lui Dumnezeu, călcând în picioare dreptatea și voia Lui.

Toți acești tirani și criminali, de la cei din primele secole creștine la cei ce au provocat atrocitățile din secolul al XX-lea, de la Nero și Dioclețian la Hitler și Stalin și până la cei ce astăzi îi crucifică, decapitează și ucid pe creștini, crezând că aduc slujbă lui Dumnezeu, au fost și sunt urmașii lui Irod cel viclan

și criminal și care au sfârșit toți sub brațul drept și pedepsitor al lui Dumnezeu, Cel Care a ascultat, în cele din urmă, rugăciunile celor asupriți, le-a auzit suspinul și i-a răzbunat, dăruindu-le demnitatea, pacea și libertatea.

Dreptmăritori creștini și dragi români,

Nici neamul nostru românesc și creștinesc n-a fost ocolit de astfel de evenimente nefericite de-a lungul istoriei sale de popor român și creștin de 2000 de ani. De la fărâmițare și dezbinare la asuprire, cucerire și până la ducerea lui în robia altor neamuri mai puternice și cu ambiții imperiale. Pământurile pe care Dumnezeu le-a dăruit drept moștenire strămoșilor noștri au fost de multe ori ocupate și înstrăinate de trupul țării, iar poporul a fost dezmoștenit nu numai de patrimoniul material, ci și de cel imaterial, cultural și sacru, de limba și credința lui.

Minunea și dreptatea lui Dumnezeu, însă, s-au arătat ca și la Nașterea Mântuitorului, „*la plinirea vremii*”, căci, iată, la plinirea vremii, acum exact 100 de ani, la 1 Decembrie 1918, Dumnezeul părinților noștri a auzit strigătul de durere și disperare al strămoșilor și a refăcut unitatea pământurilor și provinciilor românești, unindu-le într-o singură țară, o singură națiune, o singură Sfântă Biserică Ortodoxă strămoșească, ca semn al dreptății Sale veșnice și de netăgăduit.

Am sărbătorit anul acesta, împreună, toți fiii acestui neam, Centenarul Marii Uniri. România nu mai este astăzi atât de mare cum era Regatul României la 1 Decembrie 1918, dar este o țară independentă și suverană, cu un popor demn, liber, luminat, creator și muncitor, care și-a cinstit înaintașii cum se cuvine, aducându-le pe parcursul unui an întreg prinos de recunoștință.

La Alba Iulia, de 1 Decembrie 2018, 150.000 de români din toate provinciile Țării au aniversat Unirea și i-au comemorat pe marii făuritori ai ei. Însuși Patriarhul României, Preafericitul Părinte Daniel, având alături pe Patriarhul Ierusalimului, Preafericitul Părinte Teofil al III-lea, și o bună parte a ierarhilor Sfântului Sinod, a adus lumină și strălucire acestei sărbători mari și unice.

Dealtfel, Biserica Ortodoxă a făcut poporului român, de Centenar, un mare dar – Catedrala Mântuirii Neamului sau Catedrala Națională, singurul proiect național realizat prin lupta, jertfa și dăruirea Patriarhului României, Preafericitul Părinte Daniel, a ierarhilor, preoților și poporului român,

ca ofrandă adusă lui Dumnezeu, Sfântului Apostol Andrei și eroilor care s-au sacrificat pentru idealul Unirii. Catedrala este chezașia că, în următoarea sută de ani, Țara, Poporul și Biserica vor rămâne în unitate, prețuind, păstrând și sporind moștenirea lăsată de strămoși.

Dragi maramureșeni, oșeni și sătmăreni risipiți printre neamuri,

Au trecut aproape 30 de ani de când ați ales străinătatea pentru un trai mai bun și ați fost liberi și, poate, chiar constrânși să o faceți din cauza unei defectuoase administrări a țării și a chivernisirii bogățiilor ei în ultimele trei decenii.

Poporul ales (poporul lui Israel), eliberat de Dumnezeu din robia egipteană, a peregrinat 40 de ani prin pustiul Arabiei până a ajuns în Canaan – Pământul Făgăduinței. Și voi sunteți străini și peregrini în lumea în care trăiți acum. Pentru voi, țara care v-a primit nu este „*acasă*”. *Pământul Făgăduinței* pentru voi este România, unde este Țara și Biserica voastră, unde trăiesc bătrânii și părinții voștri sau unde unii dintre ei își dorm somnul de veci, străjuiți și vegheați doar de crucile de la mormintele care sunt părăsite, căci nu mai are cine să le îngrijească și împodobească ori să aprindă o lumânare din când în când.

Vă îndemnăm să nu rupeți legătura dragostei cu ei, cu Biserica și Țara voastră, ci, mai degrabă, gândiți-vă la o reîntoarcere acasă spre a pune toți umărul la reconstrucția țării noastre, înainte de a fi prea târziu, înainte de a se pustii pământul părinților noștri și de a dispărea neamul nostru. Să refacem împreună pacea lui Dumnezeu în termeni creștinești și unitatea națională a neamului nostru; acea pace pe care au cântat-o îngerii lui Dumnezeu la Nașterea Domnului.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2019 ca *Anul omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari)* tocmai din îngrijorarea Bisericii noastre Ortodoxe strămoșești, căci ea vede și simte cel mai dureros cum se sting și ne mor satele noastre dragi și sfinte care erau cândva pline de viață, de credință, de frumusețea portului, graiului, obiceiurilor și tradițiilor noastre unice, care ne-au dus faima în toată lumea.

Cine să mai mângâie bătrânețile părinților voștri dacă nu voi?! A mai rămas doar Dumnezeu, Biserica și preotul. Biserica este acum și așezământ

sacru și spital și școală și așezământ social, iar preotul este și sacerdot și învățător și medic și asistent social. Nimic nu e cum a fost odată. Ne întrebăm: Oare ce va fi cu viitorul acestui neam? **Doamne, ocrotește Țara, Biserica și Poporul Român și redă-i demnitatea, măreția, unitatea și gloria de altădată. Redă-ne, Doamne, iubirea de Țară, Biserică și Neam pe care au avut-o înaintașii ce s-au jertfit pe câmpul de luptă, în lagăre și în închisorile comuniste pentru aceste valori veșnice, plătind cu viața ca să ni le lase drept moștenire nouă.**

Dragi tineri, înțelepți și credincioși ai neamului nostru creștin,

Biserica și națiunea vă închină aceste daruri care sunt ale voastre. Iubiți-le, păziți-le, cultivați-le și apărați-le cu mintea, cu pregătirea, cu dragostea și recunoștința voastră față de înaintașii voștri. Căutați să urmați modelele adevărate de astăzi, care și câte mai sunt vrednice de urmat, dar mai ales nu vă depărtați și nu vă despărțiți de glia strămoșească, de pământul românesc, de Țara și Biserica părinților voștri, care au dureros de mare nevoie de voi ca să le duceți mai departe pentru copiii voștri și urmașii urmașilor noștri. Voi sunteți cea mai mare și neprețuită comoară a Țării, Neamului și Bisericii. Hristos vă iubește și vă prețuiește nespus de mult. Pruncul Iisus iubește copiii și tinerii, îi ocrotește și îi dorește fericiți lângă El, prietenul lor cel mai fidel.

Iubiți credincioși,

A venit din nou Crăciunul și toate Sfintele Sărbători creștine de iarnă. Nimeni să nu fie trist de sărbători. În fiecare casă, în fiecare familie, în fiecare sat vine Hristos să Se Nască din nou spre a aduce pacea, bucuria și lumina. Rămâne doar să-I deschidem ușile și ferestrele sufletului și să-L primim colindându-I cu dragoste, recunoștință și credință, căci „*pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om*” (Simbolul de Credință).

Să arătăm milă și iubire creștină, împlinind fapta bună. Să facem fapte bune, atâtea câte putem noi și din prisosul inimii, spre a aduce un strop de bucurie și mângâiere acolo unde lipsesc și a le arăta fraților noștri bolnavi, abandonați și singuri că Hristos S-a Născut mai ales pentru ei, ca să nu mai

trăiască supărați și neîmpăcați, ci fericiți și împliniți că fac parte din familia și poporul lui Dumnezeu, și ei sunt întâi mereu, căci cu ei s-a identificat Hristos: „întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 40). Așa să ne ajute Dumnezeu!

Vă dorim sărbători sfinte, binecuvântate și pline de bucurii duhovnicești fiecărei familii, fiecărei comunități parohiale și monahale și tuturor românilor dreptcredincioși de pretutindeni.

La mulți și binecuvântați ani!

**Al vostru al tuturor, de tot binele voitor și
împreună cu voi rugător pentru dobândirea
darului sfânt al mântuirii și vieții veșnice,
aduse pe pământ de Hristos Cel Născut
în peștera Betleemului,**

† IUSTIN

A handwritten signature in black ink that reads "Justin" in a cursive script, followed by a long horizontal line.

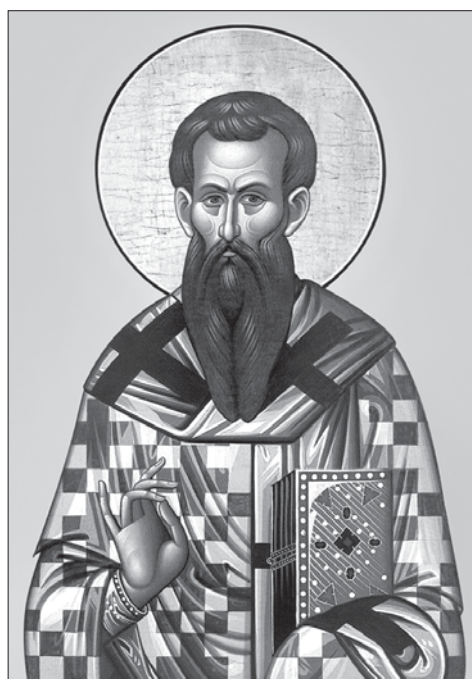
Episcop ortodox român al Maramureșului și Sătmarului

II. ORTODOXIA PATRISTICĂ

Sfântul Vasile cel Mare despre credință

I.

Evlavios lucru și fără de sațiu este pentru un suflet iubitor de Dumnezeu să-ți aduci aminte necontenit de Dumnezeu; dar îndrăzneț lucru este a vorbi de cele despre Dumnezeu, pentru că mintea nu se poate urca până la măsura vredniciei Lui, iar cuvântul, la rândul său, exprimă slab cele pe care mintea le concepe. Dacă, mintea noastră este mai prejos de înțelegerea măreției lui Dumnezeu, iar cuvântul este mai prejos decât mintea, nu este, oare, neapărată trebuință de tăcere, ca nu cumva prin slăbiciunea cuvintelor să punem în primejdie minunea vorbirii despre Dumnezeu?

Dorința de a slăvi pe Dumnezeu este însământată în chip firesc în toți cei înzestrați cu darul vorbirii; dar toți sunt la fel de neputincioși a vorbi după vrednicie despre Dumnezeu, cu râvnă pentru evlavie ne deosebim unul de altul; Iar nimeni nu-i așa de orbit ca să se înșele pe el însuși atât de mult, încât să considere că s-a urcat pe cel mai înalt pisc al înțelegerii lui Dumnezeu, ci, cu cât va părea că propășește în cunoașterea lui Dumnezeu, cu atât mai mult va simți neputința lui. Aceasta a simțit-o Avraam; aceasta a simțit-o Moise. Când au putut să vadă pe Dumnezeu, atât cât e cu putință unui om să-L vadă, mai ales atunci s-au socotit pe ei înșiși o nimica. Avraam s-a numit pământ și cenușă, iar Moise a spus că este slab la glas și zăbavnic la limbă,

că vedea slăbiciunea limbii lui, care nu putea sluji măreției celor gândite de mintea sa.

Totuși, pentru că urechile voastre s-au deschis acum pentru auzirea vorbirii despre Dumnezeu, iar Biserica nu-i sătulă niciodată de astfel de auziri, adevărind cuvântul Ecclesiastului că „nu se satură urechea de a auzi”, este de neaparată trebuință să grăiască după putere. Voi vorbi, dar, despre Dumnezeu nu atât cât este și ce este Dumnezeu, ci cât ne este cu putință. Nu renunțăm să ne uităm la cer și să-l privim atât cât putem, deși nu putem străbate cu ochiul locul cuprins între pământ și cer! Tot așa și acum, prin slabe cuvinte, să împlinim credința, iar în tot cuvântul nostru să lăsăm să biruiască mareția firii dumnezeiești. Că nici limbile îngerilor, oricum ar fi ele, nici ale arhanghelilor, unite cu toată firea cea cuvântătoare, nu o vor ajunge decât în mică parte, necum s-o egaleze într-un tot.

Iar tu, dacă vrei să vorbești sau să auzi ceva despre Dumnezeu, părăsește trupul, părăsește simțurile trupești, lasă pământul, lasă marea, lasă în urma ta văzduhul, nu mai ține seama de anotimpuri și de buna întocmire a vremurilor și nici de podoabele pământului, înalță-te mai presus de regiunile văzduhului, treci dincolo de stele, de minunăția lor, dincolo de frumoasa lor podoabă, dincolo de măreția lor, de folosul oferit de ele întregului univers, dincolo de buna lor rânduială, dincolo de strălucirea lor, dincolo de poziția, de mișcarea lor, de raportul în care se găsesc unele cu altele și de depărtarea unora de altele. După ce ai străbătut cu mintea întreg universul, după ce ai depășit cerul și ai ajuns mai presus de el, privește cu mintea numai frumusețile cele de acolo, oștirile cerești, corurile îngerilor, dregătoriile arhanghelilor, slava domniilor, locurile întâistătătoare ale tronurilor, privește puterile, începătoriile, stăpâniile. După ce ai străbătut întreg universul, după ce te-ai urcat cu gândul mai presus de toată zidirea și ți-ai înălțat mintea dincolo de toate acestea, contemplă firea dumnezeiască, identică cu sine însăși, nestrămutată, neschimbată, impasibilă, simplă, necompusă, neîmpărțită, lumina neapropiată, putere nespūsă, măreție fără de hotar, slavă cu orbitoare strălucire, bunătate dorită, frumusețe nemeșteșugită, care copleșește sufletul inundat de ea, dar cu neputință de arătat după vrednicie prin cuvânt.

II.

Acolo este Tatăl, și Fiul, și Sfântul Duh, firea necreată, vrednicia de stăpân, bunătatea firească. Tatăl, principiul tuturor, cauza existenței existențelor, rădăcina a tot ce este viu. Din El a ieșit Izvorul vieții, înțelepciunea,

puterea, chipul întru totul asemenea nevăzutului Dumnezeu, Fiul născut din Tatăl, Cuvântul cel viu, Care este Dumnezeu și este la Dumnezeu, și nu adus la existență; existând mai înainte de toți vecii, și nu dobândit în urmă; Fiu, nu posesiune; Făcător, nu faptură. Ziditor, nu zidire; este tot ceea ce este Tatăl. Am spus: Fiu și Tată. Păstrează-mi aceste însușiri; Rămânând deci Fiu prin modul existenței, este totuși tot ce este Tatăl, potrivit cuvintelor Domnului, Care spune: „Toate câte are Tatăl ale Mele sunt”. Un portret, într-adevăr, trebuie să aibă toate câte se găsesc în originalul său. „Am văzut, spune evanghelistul, slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl”, adică minunile făcute de El nu I-au fost date prin dar și prin har, ci Fiul are vrednicia dumnezeirii părintești pe temeiul comuniunii de fire. A primi este caracteristic celui creat; a avea prin fire este propriu Celui născut. Ca Fiu are, în chip firesc, cele pe care le are Tatăl; ca Unic-Născut, le are pe toate adunate în El însuși, fără să le împartă cu altul. Din această numire de Fiu am fost învățați că El participă la firea Tatălui. N-a fost creat la porunca Tatălui, ci strălucește nedespărțit din ființa Tatălui, unit din veșnicie cu Tatăl, egal în bunătate, egal în putere, partaș slavei. Ce este El altceva decât pecete și chip, care arată în El însuși în întregime pe Tatăl? Iar toate textele care-ți vorbesc de firea Lui trupească, cu care a lucrat mântuirea oamenilor, pe care ne-a arătat-o prin venirea Lui în trup, în care El spune că a fost trimis, că nu poate să facă de la El nimic, că a primit poruncă, și altele asemenea, să nu-ți dea pricini să micșorezi dumnezeirea Unuia Născut. Pogorământul Fiului la slăbiciunea firii tale omenești nu-ți dă dreptul să micșorezi vrednicia Celui puternic, ci înțelege firea Lui așa cum se cuvine unui Dumnezeu, iar cuvintele pline de smerenie, spuse despre El, interpretează-le având în vedere întruparea Sa pentru mântuirea oamenilor. Dacă aș vrea să vorbesc acum cu de-amănuntul de lucrul acesta, aș putea aduce, uitând de mine însumi, o mulțime nesfârșită de dovezi.

III.

Dar să ne întoarcem la subiectul nostru! Mintea care a reușit să se curățească de patimile cele materiale, care a putut să părăsească toata zidirea înțelegătoare și, ca un pește, să iasă din adânc și să înoate la suprafața apei, ajunge în regiunea curată a creației și vede pe Duhul cel Sfânt acolo unde este Fiul și unde este Tatăl, în unire cu Ei, într-o singură ființă și într-o singură fire, avându-le pe toate: bunătatea, dreptatea, sfințenia, viața. Scriptura spune: „Duhul tău cel bun” și iarăși: „Duh drept”; și iarăși: „Duhul cel Sfânt”; iar apostolul spune: „Legea Duhului vieții”. Nici una dintre aceste însușiri nu

este dobândită în urmă și nici adăugată mai târziu, ci, după cum căldura este nedespărțită de foc și strălucirea de lumină, tot așa sunt nedespărțite și de Duhul: sfințenia, viața, bunătatea și dreptatea. Așadar, Duhul este acolo – acolo în fericita Fire – nu numărat ca o multiplicitate, ci contemplat în Treime; propovăduit ca o unitate, nu înțeles ca o ceată. Că după cum Tatăl este unul și Fiul este unul, tot așa unul este și Sfântul Duh. Duhurile slujitoare, însă, sunt mulțimi nenumărate în fiecare ceată îngerească. Nu căuta deci în creație pe Duhul Sfânt, Care este mai presus de creație! Nu pogorî pe Cel care sfințește în rândul celor sfințiți! Duhul Sfânt umple pe îngeri, umple pe arhangheli, sfințește puterile, însuflețește totul. Duhul Sfânt se împarte în toată creația, este împărțit în chip diferit de fiecare din cele create, dar cu toate acestea Duhul nu este micșorat de cei care participă la El. Dă tuturor harul Lui; nu se termină, deși este împărțit celor care participă la El, iar cei care îl primesc sunt plini de Duhul, dar Duhul Sfânt rămâne neîmpuținat. După cum soarele nu este micșorat întru nimica de cei care se bucură de lumina și căldura sa, deși luminează corpurile și este împărțit în felurite chipuri de corpuri, tot așa și Duhul rămâne nemicșorat și neîmpărțit, cu toate că dă tuturor harul Său. Luminează pe toți pentru a înțelege pe Dumnezeu, insufflă pe profeți, înțelepțește pe legiuitori, sfințește pe preoți, întărește pe împărați, desăvârșește pe drepti, umple de cinste pe cei curați sufletește și trupește, dă harurile tămăduirilor, învie pe morți, dezleagă pe cei legați, înfiază pe cei străini. Acestea le lucrează prin nașterea de Sus. Dacă ia un vameș care crede, îl face evanghelist; dacă Se pogoară peste un pescar, face din el un teolog; dacă găsește un prigonitor, care se pocăiește, îl face apostol al neamurilor, predicator al credinței, vas al alegerii. Prin Duhul Sfânt cei slabi ajung puternici, cei săraci se îmbogățesc, oamenii simpli la cuvânt sunt mai înțelepți decât înțelepții. Pavel era slab, dar, prin venirea Duhului, ștergarele trupului lui vindecau pe cei care le primeau. Și Petru avea un trup plin de slăbiciune, dar, prin harul Duhului care sălășluia în el, umbra făcută de trupul lui alunga bolile celor suferinzi. Săraci erau Petru și Ioan, că nu aveau nici argint, nici aur, dar dăruiau sănătate, mai de preț decât mult aur; ologul primise aur de la mulți, dar continua să cerșească; de la Petru a primit harul și a încetat cu cerșitul, a sărit ca o căprioară, laudând pe Dumnezeu. Ioan nu cunoștea înțelepciunea lumii, dar rostea, cu puterea Duhului, cuvinte cu care nu se poate compara nici o înțelepciune.

Sfântul Duh este în cer, și umple pământul; este de fața pretutindeni, și nu-i mărginit de nimic, în fiecare locuiește în întregime, și este în întregime

cu Dumnezeu. Nu administrează darurile ca un slujitor, ci împarte harurile ca un stăpân. „Împărțește, spune apostolul, îndeosebi fiecăruia, după cum voiește”. Este trimis ca administrator al harurilor, dar lucrează cu propria Lui putere.

Să ne rugăm ca Duhul să locuiască în sufletele noastre și să nu ne părăsească nici o clipă, cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slavă și puterea în vecii vecilor. Amin.

„Dar noi săvârșim cu osârdie păcatul și privim pocăința cu dispreț și trândăvie. Care dintre noi, rugându-se, varsă lacrimi pentru a primi ploaie la vreme potrivită? Care dintre noi, ca să-și șteargă păcatele, și-a udat patul cu lacrimi, după pilda fericitului David? Care dintre noi a spălat picioarele străinilor și a șters praful călătorilor, ca să îmblânzească la vreme pe Dumnezeu, cerându-I să curme seceta? Care dintre noi a hrănit pe copilul lipsit de tată, ca Dumnezeu să ne hrănească acum holdele rămase ca niște orfani, biciuite de asprimea vânturilor? Care dintre noi a purtat de grijă văduvei chinuite de necazurile vieții, ca Dumnezeu să-i dea acum, cu aceeași măsură, hrana de care are nevoie? Rupe zapisele nedrepte, ca să ți se dezlege păcatul! Distruge învoielile care odrăslesc grele dobânzi, ca pământul să odrăslească roadele sale obișnuite! Aurul și arama, ce-s sterpe, rodesc împotriva firii lor, iar pământul, care odrăsleşte în chip firesc, ajunge sterp, osândit să nu rodească, pentru a pedepsi pe cei ce-l locuiesc.”

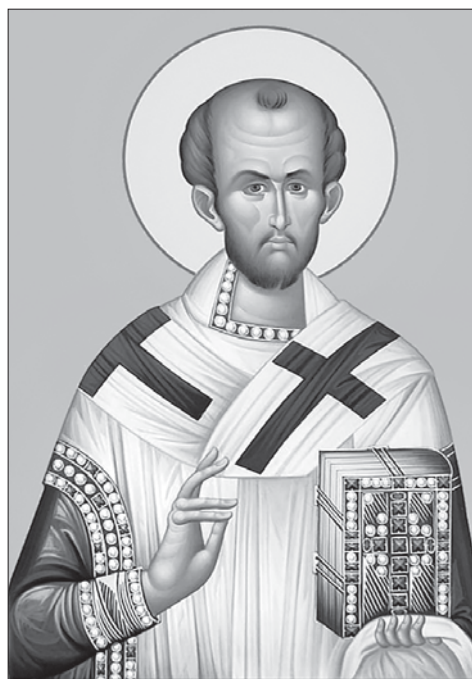
Material preluat din

„*Omilii și cuvântări*”, *Sfântul Vasile cel Mare*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004.

Sfântul Ioan Gură de Aur. Din „Tâlcuiri la Epistola Întâi către Timotei”

Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și a lui Iisus Hristos, nădejdea noastră. Lui Timotei, adevărat fiu în credință (I Timotei 1, 1-2). Mare era demnitatea apostolului, mare și minunată, și pretutindeni vedem pe Pavel punând dinainte cauzele demnității sale, nu ca și cum ar fi răpit această cinste, ci ca încredințată lui și ca fiind investit cu această putere. Atunci când se numește pe sine chemat, zicând: „Prin voia lui Dumnezeu” (I Corinteni 1, 1), și în alt loc: „pentru că stă asupra mea datoria” (I Corinteni 9, 16), și când spune că a fost orânduit spre aceasta, toate nu sunt decât doborârea ambiției și a mândriei. Căci după cum cel ce aleargă după o cinste care nu-i este dată de Dumnezeu, este vrednic de cea mai de pe urmă hulă, tot așa și cel ce a respins acea cinste și a fugit, este răspunzător de alte păcate: de neascultare și nesupunere.

Aceasta spunând-o Pavel chiar și acum, la începutul epistolei către Timotei, zice astfel: „Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu”. Aici nu mai spune „Pavel chemat”, ci „după porunca lui Dumnezeu”. Ca nu cumva, deci, Timotei să pătimească ceva omenesc,

crezând că apostolul vorbește cu el la fel ca și cu ceilalți ucenici, de aceea Pavel a început epistola astfel. Și unde anume se vede că i-a poruncit lui, Dumnezeu? Se găsește aceasta în Faptele Apostolilor, unde Duhul grăiește: „Osebiți-mi pe Barnaba și pe Saul” (Faptele Apostolilor 13, 2). Și pretutindeni scriind pune numele de apostol, învățând prin aceasta pe ascultători să nu-și închipuie că cele grăite sunt omenești, căci apostolul nimic nu ar grăi de la sine. Vorbind deci de numele de apostol, imediat el ridică cugetul ascultătorilor și-l îndreaptă spre cel ce a trimis epistola. De aceea în toate epistolele sale el pune aceasta de la început, făcând cuvântul vrednic de credință, și zicând astfel: „Pavel, apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”. Și, cu toate acestea, nicăieri nu se vede că Tatăl poruncește, ci în tot locul Hristos îi vorbește, și-i zice: „Mergi, că eu te voi trimite departe, la neamuri”, și iarăși: „tu trebuie să stai înaintea Cezarului” (Faptele Apostolilor 22, 21; 27, 24). Dar ceea ce Fiul poruncește, aceea spune Scriptura că este porunca Tatălui, după cum și ceea ce poruncește Duhul spune că este a Fiului. Căci iată, de pildă a fost trimis de Duhul, a fost rânduit de Duhul, și totuși spune că porunca este a lui Dumnezeu. De ce? Nu cumva, poate, se împuținează puterea Fiului, dacă apostolul a fost trimis din porunca Tatălui? Nicidecum, căci privește cum porunca aceasta a făcut-o comună. Căci, zicând: „după porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru”, a adăugat imediat: „a Domnului Iisus Hristos, nădejdea noastră”. Privește cum el a pus denumirile cu siguranță.

Și, cu toate acestea, Psalmistul vorbește aceasta despre Fiul, zicând: „Nădejdea tuturor marginilor pământului” (Psalmi 64, 6), și iarăși fericitul Pavel, scriind în altă parte, zice: „Fiindcă pentru aceasta ne și ostenim și suntem ocărăți și ne luptăm, căci ne-am pus nădejdea în Dumnezeu cel viu” (I Timotei 4, 10). Este necesar ca dascălul să sufere primejdii, și chiar mai multe decât ucenicii. „Bate-voi păstorul, zice, și se vor risipi oile” (Matei 26, 31). Deci, fiindcă se petrece acest fapt, diavolul suflă cu mai multă putere împotriva lor, ca cel ce în nimicirea unora trage cu sine și risipirea altora, adică risipirea turmei. Căci dacă ucide oile, împuținează turma; dar când pe păstor îl scoate din mijloc, desigur că va vătăma turma întreagă. Deci, dacă diavolul lucrează lucruri mari printr-o mică osteneală, și dacă vatămă totul printr-un singur suflet, tocmai de aceia trebuie să ne îngrijim.

De aceea, chiar de la începutul epistolei, încurajându-l și înălțându-i sufletul, zice: „Mântuitor avem pe Dumnezeu și nădejde pe Hristos. Multe pătimim noi, dar avem mari speranțe. Ne primejduim, ni se întind curse, însă avem Mântuitor; nu vreun om, ci pe însuși Dumnezeu. Deci, nici Cel ce

mântuiește nu slăbește – căci este Dumnezeu – și oricare ar fi primejdiile, nu ne vor împresura, nici nădejdea noastră nu va rămâne rușinată, căci însuși Hristos este nădejdea noastră. De aceea, zice, suferim primejdii, căci sau vom fi scăpați iute de ele, sau, hrănindu-ne cu bune speranțe, ne vom mântui”. Dar de ce oare nicăieri nu spune apostolul că este al Tatălui, ci al lui Hristos? Apoi el toate le face comune, și Evanghelia zice că este a lui Dumnezeu, arătând prin aceasta că „orice am pătimi, zice, nimic nu sunt cele de față”.

Lui Timotei, adevărat fiu în credință (1, 2) chiar și expresia aceasta este mângâietoare. Căci dacă a arătat credință, încât să devină fiu al lui Pavel, și încă nu ca orice fiu, ci adevărat, apoi era drept să aibă curaj pentru cele viitoare. Căci în credința aceasta, chiar dacă faptele s-ar petrece contrar celor făgăduite și așteptate, să nu se teamă cineva, și nici să se tulbure. Dar, iată că și fiind fiu, și încă adevărat fiu, cu toate acestea câtuși de puțin nu este de aceeași ființă. Dar ce? Poate că era animal necuvântător? „Dar, zici tu, nu era din Pavel” – ca și cum faptul doveditor ar fi de a se trage sau a deriva din cineva. Dar ce? Era poate de o altă ființă? Nici aceasta? Căci spunând „fiu”, imediat a și adăugat „întru credință”, adică era fiu adevărat, și dintr-însul era. Nimic nu s-a schimbat, sau, mai bine zis, cu nimic nu s-a schimbat prin faptul că era asemănare după credință. Ceea ce se petrece și cu lucrurile omenești, când sunt de aceeași ființă. Fiul este bunăoară la fel cu tatăl, însă nu la fel este la Dumnezeu, unde Fiul este cu mult mai apropiat de Tatăl. În privința tatălui și a fiului, deși prin esență sunt una și aceeași, totuși în multe altele se deosebesc: în culoare, în formă, în înțelepciune, în timp, în voință, în cele sufletești, în cele ale trupului, în cele din afară și în multe altele se deosebesc unul de altul, dacă se face comparație între ei; pe când aici – raportul între Fiul și Dumnezeu Tatăl – nimic din acele deosebiri nu există.

Expresia „după poruncă” este mai puternică decât expresia „chemat” – după cum zice și în alt loc: „Întru Hristos Iisus eu v-am născut pe voi”, adică întru credință. Iar expresia „adevărat”, pe care o adaugă aici, înseamnă exact, și mai presus de toți ceilalți, asemănarea ucenicului cu dascălul; voiește cu alte cuvinte a arăta aici marea lui dragoste și atenție față de el. Dar iată că și aici particula „întru” este iarăși pusă pentru a desemna credința. Privește apoi și lauda cea mare când este numit nu numai fiu, ci încă și fiu adevărat.

Har, milă, pace, zice, de la Dumnezeu Tatăl, și de la Hristos Iisus, Domnul nostru. Dar de ce oare în celelalte epistole nicăieri n-a pus înainte mila, ci numai aici? Apoi și aceasta este tot din marea lui iubire, părintească. Căci el se roagă și dorește cele mai multe bunuri fiului, temându-se pentru el

și tremurând chiar de grija lui – fiindcă astfel se temea, ca și cum parcă nimic, n-ar fi făcut pentru el, ba chiar îngrijindu-se de slăbiciunile lui trupești – precum atunci când de pildă îi scrie, zicându-i: „De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru deseale tale slăbiciuni” (I Timotei 5, 23). Dascălii mai ales au nevoie de o mai mare milă. „De la Dumnezeu Tatăl nostru, zice, și Hristos Iisus, Domnul nostru”. Și aici iarăși apostolul arată mângâiere și încurajare. Căci dacă Dumnezeu este Tată, Se și îngrijește ca și tatăl de copii. Ascultă pe Hristos zicând: „cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră?” (Matei 7, 9)

Când am plecat în Macedonia, te-am îndemnat să rămâi în Efes (1,3). Privește bunătate la el! Cum nu întrebunțează autoritatea de dascăl, ci cu glas de slugă îndeamnă, căci n-a zis „precum ți-am poruncit sau ți-am pus în vedere”, ci „precum te-am îndemnat”. Desigur că nu față de toți ucenicii se purta el așa, ci numai față de cei blânzi și virtuoși, pe când față de ceilalți, de cei întinați, zic, și neadevărați ucenici, se purta altfel, precum însuși el scriind, zicea: „îndeamnă și mustră cu toată tăria” (Tit 2, 15). Și aici privește ce spune: ca să poruncești unora să nu învețe o altă învățătură. Deci, ce este aceasta? Nu era de ajuns oare epistola lui Pavel, pe care le-o trimisese? Nu! Căci față de scrisorile lui ei erau încă îndărătnici, precum erau și mai înainte de acele scrisori. Dar apoi chiar și el își petrecuse mult timp în această cetate, aici era și acel templu al Artemisei (Diane), și tot aici a pățimit acele multe rele. Căci după ce s-a împrăștiat adunarea, Pavel, chemând în jurul său pe ucenici, după ce s-a închinat lor, a plutit cu corabia pe mare ducându-se în Macedonia, de unde iarăși s-a întors (Faptele Apostolilor, capitolele 19 și 20).

Dar este demn de cercetat dacă acum Pavel a așezat acolo pe Timotei, fiindcă-i zice: „Ca să poruncești unora ca să nu învețe o altă învățătură”. Nu-i numește pe față, ca nu cumva să-i facă mai fără rușine în mustrarea ce trebuia să le-o aducă. Erau aici oarecare pseudodidascali dintre iudei, care încercau să atragă iarăși pe credincioși la paza Legii (mozaice), ceea ce de altfel mai în toate epistolele o spune. Dar ei făceau aceasta nu doar că erau mișcați de cugetul lor, ci numai împinși de slava deșartă, și din dorul de a avea ucenici, de a se certa cu Pavel, și de a-și arăta pizma lor față de el. Aceasta vrea să zică prin cuvintele: „să nu învețe o altă învățătură”.

Nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri (I Timotei 4). Prin cuvintele mituri sau basme, el nu înțelege Legea; să nu se înțeleagă una ca aceasta! Ci vrea să spună de acele falsificări, de acele mistificări și de acele credințe deșarte. Era în obiceiul multor iudei să-și irosească vorba în lucruri

de nimic: ca de pildă în numărarea părinților, moșilor și strămoșilor, în felul acesta să aibă slavă în istorie, și să se creadă a avea o mai mare experiență.

„Ca să poruncești unora să nu învețe o altă învățătură, nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri”. Și ce vrea să însemne „nesfârșite”? Adică vorbe fără de sfârșit, sau fără nici un folos, sau cu greu de priceput nouă. Ai văzut cum ceartă ispitirea sau curiozitatea unora de a ști totul? Unde este credință, nu este nevoie de cercetare. Unde nu trebuie nimic a cerne, de ce să fie nevoie de cercetare? Cercetarea este răsturnarea credinței. Că cel ce caută și cercetează, niciodată nu află. Cel ce cercetează, nu poate să creadă. De aceea și zice, ca să nu ne batem capul cu cercetări amănunțite; iar dacă cercetăm, apoi aceasta nu este credință, căci credința liniștește cugetul. Dar atunci, cum de zice Hristos: „căutați și veți afla; bateți și vi se va descide” și „cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică”? (Matei 7, 7; Ioan 5, 39) Dar acolo (în primul pasaj) prin expresia „căutați” el vorbește de cerere și de o dorință arzătoare, pe când aici (în al doilea pasaj) expresia „cercetați Scripturile” nu este a unuia ce introduce în cugetul cuiva dorul de a cerne cuvintele în zadar, ci ale unuia ce tocmai că scoate acea poftă. A zis: „cercetați Scripturile”, adică, aflând și cunoscând exactitatea lor, noi să facem aceasta nu pentru ca pururea să cercetăm, ci cercetând, să încetăm cu acest obicei.

Și bine a zis el: „Poruncește unora ca să nu învețe o altă învățătură, nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri, care aduc mai degrabă certuri decât lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu, cea întru credință”. Bine a zis „lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu”, fiindcă mari lucruri a voit Dumnezeu să ne dea, însă raționamentele noastre pământești nu primesc măreția iconomiilor Lui. Prin urmare, acestea trebuie a veni prin credință, ceea ce este doctoria cea mai mare a sufletelor. Deci, cercetarea este contrară iconomiei lui Dumnezeu. Căci ce anume se lucrează prin credință? Acea de a primi binefacerile Lui și a ne face mai buni, și de a nu ne îndoi de nimic, nici de a disputa și a cerne, de ce așa și nu în alt mod, ci a fi liniștiți în cugetul nostru. Căci ceea ce credința a reușit și a clădit, cercetarea a dărâmat. Cum a dărâmat? Lăsând cugetul să se ocupe cu cercetări zadarnice, credința căzând pe un plan secund.

„Nici să ia aminte la basme și la nesfârșite înșirări de neamuri”. „Dar, zici tu, cu ce au vătămat genealogiile neamurilor?”. Apoi Hristos zicea că prin credință trebuie să se mântuiască omul, iar ei se certau și ziceau că nu trebuie credință. Dar fiindcă tăgăduirea lor era, sau avea influență numai în timpul de față, pe când urmările tăgăduirii în viața viitoare, aveau nevoie de credință.

Ei însă, preocupați cu observațiile Legii, împiedicau credința. Mi se pare că aici el face aluzie și la elini, când zice: „basme și nesfârșite înșirări de neamuri”, ca cei ce-și numărau pe zeii lor.

Despre credință, zădărnicia raționalizării și împotriva celor ce susțin ideea predestinării

Deci, iubiiților, să nu luăm aminte la discuții zadarnice. Căci de aceea am fost numiți credincioși, pentru ca fără clătinare să credem celor spuse, pentru ca deloc să nu ne îndoim. Că dacă cele grăite sunt omenești, ar trebui desigur a le cerne cu toată amănunțimea; iar dacă sunt ale lui Dumnezeu, cu atât mai mult trebuie să le prețuim și să le credem; dacă însă nu credem, atunci nu vom ști nici că este Dumnezeu. Fiindcă ai să știi că este Dumnezeu, dacă îl faci răspunzător? Întâia dovadă pe care tu o dai că știi pe Dumnezeu, este de a crede toate cele grăite, fără a cere dovezi și iarăși dovezi. Aceasta o știu și elinii, căci credeau în zeii lor, deși o spuneau fără dovezi. Si de ce oare? Fiindcă sunt strănepoți și descendenți din zei.

Ai văzut că și elinii știu aceasta? Si ce spun eu de Dumnezeu, când ei făceau astfel și fiind vorba de un om – voiesc a spune de Pitagora, acel fermecător și mag, căci puneau înainte acea vestită axiomă: „el a zis”. Dar chiar și pe temple era scrisă deasupra și reprezenta tăcerea, acoperindu-și gura cu degetul, și strângându-și cu putere buzele, inspirând tăcerea tuturor celor de față. Deci, dacă acelea sunt atât de respectate, apoi ale noastre nu trebuie respectate, ci sunt de râs? Cele ale elinilor după dreptate trebuie să fie cercetate, fiindcă sunt astfel; e vorba acolo de lupte, de dispute și urmările acestora, pe când cele ale noastre se deosebesc cu totul de acelea. Căci pe acelea le-a descoperit înțelepciunea omenească, în timp ce pe acestea le-a descoperit și învățat harul Duhului Sfânt. Acelea sunt credințe pline de prostie și nebunie, iar acestea de adevărată înțelepciune. Acolo nu mai este ucenic, nici dascăl, ci toți cercetează și se ceartă, fie dascăl, fie ucenic. Pentru a crede, este nevoie de a cunoaște, iar nu de a disputa; de a crede fără îndoială, iar nu de a pune înainte raționamente omenești. Prin credință, toți cei din vechime au fost lăudați, și fără de aceasta toate se răstoarnă pe dos.

Și ce spun eu de cele cerești? Chiar cele de pe pământ dacă le vom examina, le vom afla în strânsă legătură cu credința. Nici afaceri bănești, nici meșteșuguri și, în fine, nimic din acestea nu poate fi fără credință. Dacă aici,

unde e vorba de lucruri false, și este nevoie de credință, apoi cu atât mai mult în cele duhovnicești!

Această credință, deci, să o avem și de ea să ne ținem strânși, căci numai așa vom putea scoate din suflet acele credințe vătămătoare, ca de pildă aceea că „așa s-a născut, și așa i-a fost sortit (predestinat)”. Dacă noi vom crede că va fi înviere și judecată, apoi pe toate acele credințe deșarte vom putea să le scoatem din suflet. Crede că este Dumnezeu drept, și nu vei mai crede că este naștere nedreaptă; crede că este Dumnezeu care Se îngrijește mai dinainte, și nu vei mai crede că este naștere dintre acelea care pe toate le răstoarnă pe dos. Crede că este pedeapsă și împărăția cerurilor, și nu vei mai crede că este noroc din naștere, pe de o parte răsturnând în noi bunul simț, iar pe de alta supunându-ne unei necesități și unei vieți silite. Să nu semeni, să nu răsădești, să nu pleci la armată, și în fine să nu faci nimic, fiindcă numai deocamdată, vrând sau nevrând, vei întâmpina cele sortite de la naștere.

Dar atunci de ce mai avem nevoie de rugăciuni? De ce mai voiești a te face creștin, dacă totul este sortit de la naștere? Fiindcă vei fi sub păcat. De unde sunt meșteșugurile? Sunt oare destinate de la naștere? „Da! Zici tu. Dar a fost ursit unuia să devină înțelept prin osteneți.” Arată-mi însă pe unul care să fi învățat meșteșug fără osteneți. Astfel, meșteșugul se capătă nu de la naștere, ci cu multe osteneți. „Dar de unde vine, zici tu, că cineva fiind om rău este bogat, și un altul fiind viclean, a căpătat moștenire de la tatăl său? Pe când un altul, deși muncește mult, totuși este sărac?” Acestea într-una le pun ei înainte; toate numai cu privire la bogăție și sărăcie, și nimic de virtute și răutate. Dar tu nimic n-ai spus până acum; arată-mi dacă cineva sârguindu-se a devenit rău, sau dacă cineva trândăvindu-se a devenit bun. Căci dacă soarta are vreo putere, atunci trebuie să-și arate puterea în cele mai mari: adică în virtute și răutate, și nicidecum în bogăție și sărăcie. „De unde, zici tu, vine boala peste unii, iar alții totdeauna sunt sănătoși? De unde vine, că unuia îi merg bine afacerile, iar altuia nu îi merg? De unde apoi vine că acelaia îi merg lucrurile după dorință, pe când acestuia i se pun în cale mii de mii de piedici?” Ei bine, depărtează-te de credința în nașterea cu noroc, și atunci vei ști totul cu exactitate! Crede că este Dumnezeu care Se îngrijește mai dinainte, și atunci vei ști totul lămurit. „Dar nu pot, zici tu; nu mă lasă confuzia lucrurilor acestora de a întrevedea acea pronie (purtare de grijă), dacă toate acestea sunt ale lui Dumnezeu. Cum pot crede eu că Dumnezeu, Cel bun, dă averi unui desfrânat, unui spurcat, unui lacom, iar celui bun nu-i dă deloc? Cum să cred? Căci trebuie a crede din fapte”.

Bine! Așadar, toate cele ce ai spus sunt ele rezultatul unei nașteri drepte sau nedrepte? „Nedrepte” zici. Dar oare cine a făcut această naștere nedreaptă? Oare Dumnezeu? „Nu, zici tu, ci este fără început, nenăscută”. Și cum face astfel de lucruri, nefiind născută, sau fără început, fiindcă astfel de împrejurări sunt contrare... Deci, toate acestea nu sunt câtuși de puțin lucruri ale lui Dumnezeu. Așadar, să examinăm, cine a făcut cerul, pământul, marea, anotimpurile? Dacă în cele neînsuflețite a făcut atâta ordine și atâta armonie, cu atât mai mult în noi, pentru care s-au făcut toate; este ca și cum cineva s-ar îngriji de-o casă – care de altfel ar fi minunată – iar de cei ce locuiesc în ea nu s-ar îngriji.

Cine păzește în bună rânduială schimbarea anotimpurilor? Cine a așezat legile cele înțelepte ale naturii? Cine a orânduit mersul zilei și al nopții? Toate acestea sunt superioare acelei „nașteri” sau ursite. „Nu, zici tu, ci s-au făcut de la sine, sau automat”. Dar cum ar fi putut să se facă automat, aflându-se într-o astfel de ordine? Deci, de unde și cum sunt unii bogați, sănătoși și prosperi în afacerile lor? Unii prin lăcomie, alții prin moștenire, iar alții prin răpire. Și de ce a îngăduit oare Dumnezeu? Fiindcă nu este aici răsplata, ci în viața viitoare; atunci arată-mi că se petrece ceva de acest fel. „Dar, zici tu, deocamdată dă-mi aici, și dincolo nu voi mai cere”. De aceea nici nu ai. Că dacă tu, necăutând acea plăcere și dorindu-le pe acestea de aici, ca și cum le preferi aceleia, apoi cu cât mai mult când te vei și bucura de acea plăcere curată? De aceea îți arată ție, că cele de aici nu sunt nimic, ci ne sunt indiferente. Căci spune-mi: a fi ceva adânc, sau întunecat, depărtat sau apropiat, oare nu este ceva indiferent? Așa este și bogăția.

Spune-mi: în cele necesare oare nu deopotrivă s-a dat tuturor, ca de pildă destoinicie spre virtute, împărțirea deopotrivă a darurilor duhovnicești? Dacă ai cunoaște binefacerile lui Dumnezeu, atunci nu te-ai fi indignat de acestea, ci te-ai bucura deopotrivă cu alții, nici n-ai fi căutat și nici n-ai fi umblat după lăcomie, știind egalitatea lor (a darurilor). După cum o slugă, având hrană și haine și îmbrăcăminte din partea stăpânului și, în fine, din toate celelalte bucurându-se deopotrivă cu ceilalți, iar dacă poate ar avea pe cap mai multe fire de păr, sau unghii mari, prin aceasta ar crede că are ceva mai mult decât ceilalți; cam în felul acesta este și cel ce cugetă lucruri mari în zadar.

De aceea ne-a depărtat pe noi de asemenea lucruri, ca să stingă din noi o asemenea nebunie, pentru ca dorul de acestea să-1 mute la cer. Dar noi nici așa nu ne cumișim. După cum pe copil îl lipsește tatăl său de cele copilărești, dacă are ceva copilăresc, și dacă preferă acestea în locul celor trebuitoare, pentru

ca astfel și fără de voia lui să-1 îndrepte spre desăvârșire, tot așa face și Dumnezeu cu omul, pentru a-1 îndrepta spre cer. „Dar de ce, zici tu, lasă pe cei răi să se îmbogățească?”. Pentru că nu se interesează atât de mult de ei. Cum apoi lasă și pe cei drepti? Nu El îi face să fie săraci, ci numai îngăduie aceasta.

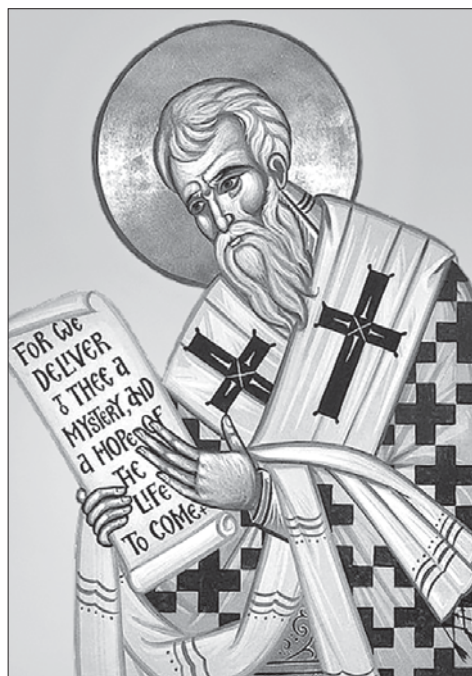
Acestea ni s-au spus acum într-un mod superficial, precum unora ce nu cunosc Scripturile. Iar dacă am vrea să credem și să fim cu luare-aminte la cuvintele lui Dumnezeu, n-am avea nevoie de vorbele acestea, căci toate le-am ști. Pentru ca să afli că bogăția nu este nimic, nici sănătatea, nici slava, eu îți voi arăta pe mulți care puteau să se îmbogățească, și totuși, nu s-au îmbogățit, care puteau să fie sănătoși, și cu toate acestea și-au slăbit trupurile lor prin nevoințe, care puteau să se bucure de slavă, și totuși se străduiesc să fie disprețuiți. Nimeni fiind bun, nu râvnește de a fi rău. Acestea deci să le râvnim, ca unele ce sunt cu adevărat bune, ca astfel să ne bucurăm și de bunurile viitoare, întru Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine mărirea, puterea și slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sfântul Chiril al Ierusalimului – Despre credință și despre păstrarea cu evlavie a învățăturilor! Nu cumva vreun eretic să schimbe ceva din cele predate în Simbolul de credință!

**Despre credință –
Cateheza a V-a către cei care au
să se lumineze (boteze – n.n.),
rostită în Ierusalim**

Credința are atât de mare putere, încât se mântuiește nu numai cel care crede, ci unii chiar sunt mântuiți prin credința altora. Slăbănogul din Capernaum nu credea (Matei 9,2, Marcu 2,5), credeau însă cei care-l duceau și care l-au coborât prin acoperișul casei. Slăbănogul avea bolnav și sufletul împreună cu trupul. Să nu crezi că eu îl acuz zadarnic pe slăbănog! Chiar Evanghelia a spus: „Văzând Iisus credința lor” (Matei 9, 2, Marcu 2, 5) – n-a spus: „credința lui” – „spune slăbănogului: Scoală!” (Matei 9, 5, Marcu 2, 9). Cei care îl purtau credeau, iar slăbănogul s-a bucurat de vindecare.

Vrei să vezi mai bine că unii sunt mântuiți prin credința altora? Lazăr a murit (Ioan 11, 14). Au trecut o zi, două, trei, iar putreziciunea îi păștea trupul. Era cu puțință ca un mort de patru zile să mai creadă și să mai roage pentru el

pe izbăvitor? Dar ceea ce lipsea celui mort, aceea au plinit surorile lui bune (Ioan 11, 21-27). Când Domnul a venit și sora lui Lazăr a căzut la picioarele Lui, la întrebarea Lui: „Unde l-ați pus?” (Ioan 11, 34), ea l-a răspuns: „Doamne, miroase acum, că este a patra zi” (Ioan 11, 39). Domnul îi zice: „Dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu” (Ioan 11, 40). Aproape că i-a spus: „Înlocuiește tu credința mortului!”. Și atât de multă putere a avut credința surorilor, încât l-a chemat pe cel mort de la porțile iadului!

Dacă unii crezând în locul altora au avut putere să-i învie pe morți, tu oare, dacă pentru tine însuși vei crede din inimă, nu te vei folosi mai mult? Dar chiar dacă ești necredincios, sau puțin credincios, Domnul este iubitor de oameni și stă alături de tine dacă te pocăiești. Numai spune și tu din inimă: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele!” (Marcu 9, 24). Dar chiar și atunci când ești credincios, totuși nu ai desăvârșirea credinței; ai nevoie și tu să spui ca apostolii: „Doamne, adaugă-ne credință!” (Luca 17, 5). Puținul îl ai prin tine însuși; prinosul însă îl primești de la Acela.

Cuvântul credință, în ceea ce privește numirea sa, este unul, dar ea este de două feluri. Este un fel dogmatic de credință, în care există un acord al sufletului cu un anumit lucru. Acest fel de credință folosește sufletului după cum spune Domnul: „Cel care ascultă cuvintele Mele și crede în Cel ce M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni” (Ioan 5, 24). Și iarăși: „Cel care cere în Fiul nu se judecă (Ioan 3, 18), ci s-a mutat de la moarte la viață” (Ioan 5, 24). Cât este de mare iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Dreptii au bine plăcut lui Dumnezeu după trecerea de mulți ani. Ceea ce ei au dobândit după mulți ani prin faptele lor bune, bineplăcând lui Dumnezeu, aceea și-o dăruiește acum Iisus într-un ceas (n.n. – Sfântul se referă la cei ce prin taina botezului vor primi darul credinței). Dacă vei crede că Domnul este Iisus și că Dumnezeu l-a sculat din morți, vei fi mântuit (Romani 10, 9) și vei fi mutat în paradis de Cel care l-a dus pe tâlhar în rai (Luca 23, 43). Să nu te îndoiești că are această putere! Căci Cel care a mântuit în această sfântă Golgotă pe tâlhar într-un ceas, Același te va mântui și pe tine dacă crezi.

Este un al doilea fel de credință, dăruită de Hristos prin har. „Unuia se dă, prin Duhul, cuvântul înțelepciunii, altuia cuvântul cunoștinței, după același Duh; unuia credința în același Duh, iar altuia, darurile vindecărilor” (I Corinteni 12, 8-9). Această credință, după har, dăruită de Duhul, nu este numai dogmatică, ci lucrează și cele ce sunt mai presus de om. Cel care va avea această credință va spune muntelui acestuia: „Mută-te de aici acolo, și se va muta” (Matei 17, 20). Când cineva va spune așa cu credință, crezând că se va

înfăptui ceea ce spune și nu se va îndoi în inima lui (Marcu 11, 23), atunci primește harul. Despre această credință s-au spus cuvintele: „Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar...” (Matei 17, 20). Căci în chipul în care grăuntele de muștar, fiind mic în ceea ce privește mărimea, dar arzător după lucrarea sa, și semănat într-un mic loc își întinde împrejur, după ce crește, ramuri mari care pot să adăpostească și păsările (Matei 13, 32), tot astfel și credința sădită în suflete, într-o clipită săvârșește cele mai mari fapte. Sufletul luminat prin credință și-L reprezintă pe Dumnezeu, vede pe Dumnezeu atât cât omenește e cu putință, străbate marginile lumii și vede de pe acum judecata viitoare, înainte de sfârșitul veacului acestuia, și răsplata făgăduințelor. Să ai așadar în Dumnezeu credința care răsare din sufletul tău, ca să primești și de la Acela credința care săvârșește fapte mai presus de om.

Dobândește și păstrează numai credința pe care ai învățat-o și ți-a fost propovăduită (adică articolele Simbolului de credință), cea care ți-a fost predată acum de Biserică și întărită de toată Scriptura!

Pentru că nu pot toți să citească Scripturile, deoarece îi împiedică la cunoașterea lor, pe unii simplitatea minții, iar pe alții ocupațiile, pentru aceea am strâns în câteva fraze toată dogma credinței (adică Simbolul credinței), ca să nu se piardă sufletul din pricina neștiinței. Vreau să vă amintesc de aceste cuvinte și să fie recitate de voi cu toată râvna; să nu fie scrise pe hârtie, ci săpate cu ajutorul memoriei, în inima voastră. Să vă păziți atunci când le studiați să nu audă vreun catehumen cele predate!

Să aveți această învățătură ca merinde în tot cursul vieții voastre! Altă învățătură afară de aceasta să nu primiți, nici chiar dacă noi, care vă învățăm acum, ne-am schimba și am grăi învățături contrare acestora, nici chiar dacă înger potrivit, prefăcut în înger de lumină (II Cor. 11, 4), ar vrea să vă rătăcească! „Chiar dacă noi sau înger din cer v-ar binevesti altceva decât ceea ce ați primit acum, să vă fie anatema!” (Galateni 1,8)”. Auzind de aceste cuvinte, adu-ți aminte de Simbolul credinței! Primește la timpul potrivit din dumnezeieștile Scripturi demonstrarea fiecărui punct de credință! Învățăturile credinței n-au fost alcătuite așa cum li s-a părut oamenilor, ci cele mai importante au fost adunate din toată Scriptura și împlinesc o singură învățătură a credinței. Și după cum sămânța de muștar dintr-un mic grăunte își întinde împrejur multe ramuri (Matei 13, 32), tot astfel și acest Simbol de credință, în puține cuvinte, a cuprins ca într-un sân toată cunoștința evlaviei din Vechiul și Noul Testament. Vedeți așadar, fraților, și țineți predaniile pe care le primiți acum (II Tes. 2, 15) și înscrieți-le pe tabla inimii voastre (Pilde 7, 3).

Țineți cu evlavie învățăturile! Nu cumva dușmanul să prade pe cei slăbiți! Nu cumva vreun eretic să schimbe ceva din cele predate! Simbolul credinței este ca o depunere de bani la bancă (Luca 19, 23); aceasta am făcut-o noi acum! Dumnezeu însă vă cere socoteală de banii depuși.

„Mărturisesc, după cum zice Apostolul, înaintea lui Dumnezeu, Care dă viață tuturor, și a lui Hristos Iisus, Care a mărturisit mărturisirea cea bună pe timpul lui Ponțiu Pilat” (I Timotei 6, 13), să păziți neîntinată această credință, predată vouă, până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos. Ți s-a predat acum vistieria vieții; și Stăpânul, la arătarea Lui, îți va cere ceea ce ți-a fost încredințat” pe care la vremea cuvenită o va arăta fericitul și singurul Stăpân, Împăratul împăraților și Domnul domnilor, singurul care are nemurirea și locuiește în lumina cea neapropiată, pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă” (I Timotei 6, 15-16). Acestuia slava, cinstea și puterea, în vecii vecilor, Amin.

Material preluat din

„Cateheze” – *Sfântul Chiril al Ierusalimului*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2003, pag. 74-79.

**III.
ORTODOXIA CONTEMPORANĂ.
PROBLEME DE ACTUALITATE**

**EPISCOPUL,
propovăduitor, apărător și garant al
păstrării dreptei credințe în Eparhia sa,
în lumina Sfintei Scripturi și
învățăturilor Sfinților Părinți***

† IUSTIN

Episcopul Maramureșului și Sătmarului

Istorisirea biblică din Cartea Sfântă a mântuirii neamului omenesc, Scriptura, revelează cum Dumnezeu a purtat de grijă oamenilor, intervenind uneori direct, prin graiul Său, iar alteori prin solii Săi cei cerești, îngeri și arhangheli, spre a vorbi acestora și a-i conduce pe calea cea dreaptă.

Pentru îndeplinirea planului Său și pentru a le arăta că nu i-a părăsit, a rânduit dintre ei conducători, bărbați aleși și vrednici pe care i-a investit cu putere de sus și cărora le-a încredințat planul Său de mântuire și salvare al omenirii.

Reținem astfel că de la Noe la Patriarhii Avraam, Isaac și Iacob, de la Patriarhi și sacerdoți la regi, apoi la judecători și în cele din urmă la proroci – toți acești bărbați au fost aleși de Sus, pentru a sluji pe pământ oamenilor, a conduce poporul, a-l lumina, a-i împărtăși voia și poruncile lui Dumnezeu și a-l conștientiza că cerul nu este gol, nu este pustiu, că acolo sălășluiește Dumnezeu, Creatorul și Ziditorul tuturor celor văzute și nevăzute, că *toată darea cea bună* și toate darurile primite sunt de la El și că se cuvine ca omul să-L cinstească, să-L iubească, să-I păzească poruncile și să urmeze cele bineplăcute Lui.

Purtarea de grijă a lui Dumnezeu o numim *Providență*, iar momentele sau perioadele de conlucrare între Dumnezeu și oameni pentru o istorie creatoare și mântuitoare le numim momente sau perioade *providențiale*. La fel

pe oamenii care au ascultat glasul lui Dumnezeu și șoaptele Duhului Sfânt și au lucrat în mod inspirat, conform unui plan dinainte stabilit de Dumnezeu, îi numim oameni aleși, oameni ai lui Dumnezeu sau oameni providențiali. Meritul lor este de a nu se fi abătut de la planul și proiectul lui Dumnezeu, pe care l-au împlinit întocmai și la timpul hotărât de Dumnezeu.

Cunoscându-și slăbiciunile și limitele puterilor omenești, dar și datorită de a respecta cu sfințenie mandatul încredințat, acești bărbați aleși s-au sprijinit cu nădejde pe ajutorul, puterea și inspirația divină în lucrarea lor, care, dintr-o lucrare omenească, a devenit o lucrare dumnezeiască și din una trecătoare a devenit una veșnică, pentru că era de fapt lucrarea lui Dumnezeu Cel veșnic, pentru a dăruii omenirii nemurirea și viața veșnică.

Ultimul prooroc ales de Dumnezeu și a cărui naștere din dreptii Zaharia și Elisabeta s-a petrecut în chip minunat (vezi Luca, primul capitol) și despre care Mântuitorul Iisus Hristos a spus cuvinte pe care nu le-a spus despre nimeni dintre fiii oamenilor: „*Adevărat zic vouă: nu s-a ridicat între cei născuți din femeie unul mai mare decât Ioan Botezătorul*” (Mt. 11, 11; Lc. 7, 28), ne arată cel mai clar felul în care Dumnezeu a lucrat cu cei cărora le-a încredințat un plan, precum și nivelul de conștiință și de credincioșie pe care l-au avut acești aleși ai lui Dumnezeu în tot timpul vieții și activității lor în slujirea planului lui Dumnezeu.

La vârsta de 30 de ani, Sfântul Ioan Botezătorul își începe activitatea sa ca Înaintemergător al Domnului (Sfântul Ioan Botezătorul a fost Înaintemergătorul Domnului în toate: în naștere, în predică și în moarte martirică), iar mulțimile care veneau la el la Iordan unde predica și boteza se întrebau, datorită vieții și staturii lui de om al lui Dumnezeu, predicii și mesajului unic: „*Nu cumva acesta este Hristosul?*” (In. 4, 29), iar Ioan mărturisea și zicea: „*După mine vine un bărbat, Care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era*” (In. 1, 30), iar după Botez l-a arătat oamenilor zicând: „*Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii. Acesta este despre Care eu am zis: După mine vine un bărbat, Care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era, și eu nu-L știam; dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu, botezând cu apă... Peste Care vei vedea Duhul coborându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt*” (In 1, 29-33).

Deci, Dumnezeu a vorbit direct Sfântului Prooroc Ioan și i-a dat și semnul de identificare al Mântuitorului Iisus Hristos. Drept urmare, Ioan a slujit până la capăt venirea Mântuitorului; a fost cel mai mare om născut din femeie pentru că a fost proorocul care s-a bucurat să vadă cu ochii trupești

pe Hristos, L-a botezat și L-a arătat lumii – apoi și-a încheiat mandatul cu adevărat dumnezeiește.

Când, după Botez, ucenicii lui Ioan erau aproape să creeze un conflict între Iisus și Ioan, geloși fiind că Iisus predică și lumea se duce după El: „Învățătorule, Acela care era cu tine, dincolo de Iordan și despre care tu ai mărturisit iată El botează și toți se duc la El” (In. 3, 26). Ioan dă un răspuns unic în istoria biblică de până la el. Numai Mântuitorul va mai spune ceva asemănător la finalul activității Sale în rugăciunea arhierescă: „Eu Te-am preaslăvit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. Și acum preaslăvește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuși, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea” (In. 17, 4-5) și Ioan le dă ucenicilor o lecție de smerenie și conștiință a limitelor mandatului său: „Voi înșivă îmi sunteți martori că am zis: Nu sunt eu Hristosul, ci sunt trimis înaintea Lui. Cel ce are mireasă este mire, iar prietenul mirelui, care stă și ascultă pe mire, se bucură cu bucurie de glasul lui. Deci această bucurie a mea s-a împlinit. Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (In. 3, 28-30).

Aceasta este cheia de înțelegere care dezleagă taina slujirii lui Dumnezeu prin alegere de sus, chemare, investire, viață de mărturisire cu fidelitate și fără teamă, și încununare împreună cu Hristos, Păstorul păstorilor și Arhiepiscopul Cel Veșnic și jertfelnic, pentru orice slujitor și împlinitor al vocii lui Dumnezeu.

Biserica lui Hristos și chemarea la slujire

Sfântul Evanghelist Matei ne relatează un episod care s-a petrecut în Cezareea lui Filip. Mântuitorul îi întreabă pe apostoli: „Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt? Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri. Și Eu îți zic ție, că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi BISERICA MEA și porțile iadului nu o vor birui” (Mt. 16, 13-18).

Accentul cade pe „**Biserica Mea**”. Deci, Biserica este a lui Hristos pe care a întemeiat-o cu scump sângele Său. Nu este a lui Petru. Nu este a lui Pavel. Nu este a apostolilor, episcopilor sau preoților. Este mireasa lui Hristos. Este trupul mistic al lui Hristos al cărui Cap este El, iar noi, fiecare, suntem

mădulare în parte. Miracolul este că a fost încredințată slujitorilor lui Hristos (apostolilor, episcopilor și preoților) să păstorească și să binechivernisească darurile lui Dumnezeu, cu care a îmbrăcat-o și a împodobit-o, ca niște chivernisitori ai Tainelor cerești.

Mântuitorul, ca Fiu al lui Dumnezeu, i-a cunoscut pe apostoli mai dinainte, că vor sluji Evanghelia Mântuirii cu sinceritate, fidelitate și curaj; i-a chemat, i-a pregătit în cei trei ani și jumătate, le-a oferit pilda unei vieți fără pată, drept model, i-a apărat când au fost strâmtorați și certați de oameni: „Și Iisus a întrebat pe cărturari: *Ce vă sfădiți între voi? Și I-a răspuns Lui unul din mulțime: Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au putut. Iar El, răspunzând lor, a zis: O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine*” (Mc. 9, 16-19); i-a iubit și le-a purtat de grijă când erau osteniți după împlinirea primei misiuni de probă: „Și El le-a zis: *Veniți voi înșivă de o parte, în loc pustiu, și odihniți-vă puțin. Căci mulți erau care veneau și mulți erau care se duceau și nu mai aveau timp nici să mănânce*” (Mc. 6, 31). Le-a mărturisit cea mai mare dragoste pe care o poate arăta cineva: „*Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul să și-l pună pentru prietenii Săi*” (In. 15, 13), i-a pregătit pentru despărțirea trupească de El și pentru persecuțiile ce vor urma.

Le-a arătat că alegerea i-a aparținut: „*Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți, și roada voastră să rămână ca Tatăl să vă dea orice-I veți cere în numele Meu*” (In. 15, 16). Le-a încredințat mandatul, i-a îmbrăcat cu putere de sus, dându-le harul preoției și puterea de a lega și dezlega (Mt. 18, 18) și le-a profețit finalul: „*mărturisirea și martiriul*”. „*Aduce-ți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă M-au prigonit pe Mine și pe voi vă vor prigonii. Dacă au păzit cuvântul Meu și pe al vostru îl vor păzi*” (In. 15, 20), iar înainte de Înălțarea la Cer le-a zis: „*Și cu ei petrecând, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care (a zis El) ați auzit-o de la Mine: Că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile... Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului*” (F.A. 1, 4-8). Iar martiriul ucenicilor îl dezvăluie atunci când ucenicii se certau pentru rangurile de cinste: „*Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea și cu botezul cu care Mă botez vă veți boteza*” (In. 20, 23).

În Biserică, spune Sfântul Ignatie Teoforul, că episcopul este după chipul lui Hristos, preoții sunt după chipul apostolilor, iar diaconii după chipul celor șaptezeci de ucenici.

Episcopul are plinătatea harului pe care îl dăruiește sau împărtășește treptelor ierarhice inferioare.

Alegerea și investirea episcopilor în Biserica Ortodoxă (Română)

După practica Bisericii din vremea apostolilor și până astăzi, episcopii sunt aleși de Sus. Când Sfinții Apostoli se hotărâsc să completeze locul rămas gol prin trădarea lui Iuda, se roagă, cheamă pe Dumnezeu să-i asiste și Duhul Sfânt să hotărască și să aleagă prin tragere la sorți: „*Și au pus înaintea pe doi: pe Iosif, numit Barsaba, zis și Iustus, și pe Matia. Și, rugându-se, au zis: Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi I-ai ales, Ca să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui. Și au tras la sorți, și sorțul a căzut pe Matia, și s-a socotit împreună cu cei unsprezece apostoli*” (F.A. 1, 23-26). După aceea, tot prin rugăciune și tragere la sorți s-au supus voii lui Dumnezeu care, în ce parte a lumii să fie trimis la propovăduirea Evangheliei.

Tot colegiul apostolilor, prin rugăciune și lucrarea Duhului Sfânt, l-a așezat și pe întâiul episcop al Ierusalimului, Sfântul Apostol Iacob, ruda Domnului, unde s-a ținut și primul sinod apostolic, pentru clarificarea unor probleme apărute în sânul noilor comunități creștine. De la acest sinod ne-a rămas până astăzi formula folosită în luarea unor decizii importante și care arată că voia lui Dumnezeu și lucrarea Duhului Sfânt sunt prioritare în Biserica lui Hristos: „*Părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă!*” (F.A. 15, 28).

Urmând cu fidelitate practica apostolică din primul secol creștin, învățăturile și rânduielile Sfinților Părinți, Biserica Răsăritului a chemat la slujire dintru început bărbați vrednici și oameni cu viață aleasă și pildă de trăire duhovnicească pentru a fi păstori și luminători ai poporului lui Dumnezeu, dar mai ales mărturisitori și apărători ai adevărurilor de credință, cele mântuitoare de suflet.

Profeția Mântuitorului cu privire la prigoana care va porni împotriva Bisericii, a Evangheliei și a ucenicilor Mântuitorului care vor mărturisi pentru El s-a adevărat întocmai. Cartea Faptele Apostolilor ne relatează multe din persecuțiile la care au fost supuși apostolii lui Hristos: la judecăți, bătăi, lanțuri

și închisoare pentru că propovăduiau pe Hristos Cel răstignit, mort pe cruce și înviat a treia zi. Cu toate amenințările, persecuțiile și chinurile cumplite, apostolii nu L-au trădat pe Hristos, ci au preferat să-și dea viața pentru adevărul că Hristos este Fiul lui Dumnezeu – Mântuitorul lumii.

Sfinții Apostoli Petru și Ioan căroră Sinedriul le-a poruncit să nu mai vorbească, nici să învețe în numele lui Iisus, au răspuns: „*Judecați dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu, căci noi nu putem să nu vorbim cele ce am văzut și am auzit*” (F.A. 4, 19-20).

Aceasta a fost atitudinea tuturor apostolilor în fața persecutorilor și de adevărul în care au crezut nu s-au despărțit nici în viață, nici în moartea martirică, căci toți au pecetluit predica lor cu martiriul, în afară de Sfântul Evanghelist Ioan, exilat în Patmos, dar și viața lui de exilat și prigonit poate fi considerată tot una de martiriu.

După Pogorârea Sfântului Duh, înmulțindu-se numărul ucenicilor, dar și al comunităților creștine prin cetăți și orașe, Sfinții Apostoli au așezat prin lucrarea Duhului Sfânt preoți și episcopi care să propovăduiască, să apere și să mărturisească adevărul Evangheliei lui Hristos.

Celor pe care Dumnezeu i-a chemat prin alegerea apostolilor și lucrarea Duhului Sfânt la sfânta și preainalta treaptă a arhieriei, Sfântul Apostol Pavel le arată ce responsabilitate cutremurătoare au, de la cine au primit mandatul, și la ce să se aștepte în lucrarea lor de păstori de suflete și mărturisitori ai adevărului Evangheliei: „*Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstrați Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său. Căci eu știu aceasta, că după plecarea Mea vor intra, între voi, lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma. Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei*” (F.A. 20, 28-30).

Apostolul este conștient de rătăcirile care vor apărea în Biserică și de războiul pe care îl va porni vrăjmașul diavol prin oameni, chiar din interiorul Bisericii, și îi avertizează și îi pregătește pe episcopi și preoți să stea de veghe, priveghind și aducându-și aminte de slujirea jertfelnică și martirică a Sfinților Apostoli, părinții și înaintași lor.

Autoritatea și credibilitatea adevăraților slujitori ai lui Hristos se va proba prin normele, conduita, viața și mărturisirea cea dreaptă a lui Hristos, iar episcopul trebuie să fie așa cum îi scrie Sfântul Apostol Pavel lui Timotei, tânărul său ucenic: „*Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția!*”

Până voi veni eu, ia aminte la citit, la îndemnat, la învățatură. Nu fi nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor mai-marilor preoților. Cugetă la acestea, ține-te de acestea, ca propășirea ta să fie vădită tuturor. Ia aminte la tine însuși și la învățatură; stăruie în acestea, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă” (I Tim. 4, 12-16).

În relație cu preoții mai mici în slujire și supuși ierarhic episcopului, Sfântul Apostol Pavel îl îndeamnă pe Timotei: „*Pără împotriva preotului să nu primești fără numai de la doi sau trei martori*” (I Tim. 5, 19), iar în ce privește chemarea la slujirea preoțească îl învață: „*Nu-ți pune mâinile degrabă pe nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora. Păstrează-te curat*” (I Tim. 5, 22). Și-i mai zice: „*Și cele ce ai auzit de la mine, cu mulți martori de față, acestea le încredințează la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții*” (II Tim. 2, 2).

Acestea sunt câteva îndemnuri și norme pe care *Apostolul Neamurilor* sau al națiunilor, Pavel, le-a dat Sfântului Apostol Timotei și care au rămas ca un îndrumar pentru episcopii Bisericii lui Hristos din toate timpurile.

La aceste învățături și rânduieli apostolice s-au adăugat în primele secole și mai târziu canoanele celor șapte Sfinte Sinoade Ecumenice a toată lumea creștină și rânduielile patristice care constituie alături de Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură, Sfânta Tradiție a Bisericii celei una: Sfântă, Sobornicească și Apostolică.

Păstorii Bisericii au fost chemați de Hristos la slujirea arhierescă în chipuri diferite, având mai multă sau mai puțină pregătire cărturărească și teologică, dar întotdeauna provenind din familii cu nume bun, creștini practicanți și mărturisitori ai dreptei credințe, unde viitorii slujitori ai Bisericii primeau comoara cea de mare preț – credința în Dumnezeu, ca cea mai mare bogăție a vieții lor.

Pe această educație primară, primită de la părinți și bunici, s-a constituit și s-a zidit apoi statura unică a onora dintre cei mai mari episcopi și părinți ai Bisericii cum ar fi: Sfântul Ierarh Nicolae, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie de Nissa, Sfântul Spiridon al Trimitundeii – Facătorul de Minuni, Sfântul Ambrozie al Mediolanului, ca să-i amintim pe unii dintre cei mai străluciți a căror învățatură luminează și astăzi Biserica lui Hristos.

Unii dintre ei au fost marii teologi de înaltă cugetare și subțirime a gândirii, încât au fost numiți cu apelativul de „Teologul” (Sfântul Grigorie Teologul). Alții au fost oratori și predicatori neîntrecuți (Sfântul Ioan Gură de Aur –

numit așa de popor pentru frumusețea și profunzimea cuvântărilor sale), alții au fost numiți „cel Mare” (Sfântul Vasile cel Mare – pentru calitățile lui de organizator și lider), „cel milostiv” (Sfântul Ioan cel Milostiv – pentru iubirea lui milostivă), „cel postitor” (Sfântul Ioan Postitorul – pentru virtutea postirii), „cel neînsemnat” (cum se numea pe sine Sfântul Dionisie Exiguul).

Numirile cu care au fost numiți arată felul în care darurile lui Dumnezeu așezate în viața și ființa lor au devenit lucrătoare și prin ele Hristos a apărut, întărit și îngădit Biserica Sa.

Niciunul din acești bărbați sfinți, stâlpi și luminători ai Bisericii, nu și-au cruțat viața și nici apărut propriul prestigiu, ci au intrat în lupta cu ereziile și marii ereziarhi ai vremurilor (Arie, Macedonie, Nestorie, Eutihie etc.), i-au combătut printr-o înaltă teologie și teologhisire. Au formulat învățături și dogme și au învins toate rătăcirile și ereziile, dăruindu-ne și lăsându-ne aurul curat al credinței adevărate.

Sfânta și dreapta credință ortodoxă a fost apărută apoi, pe parcursul celor douăzeci de secole de creștinism și prigoană împotriva ei și întărită de erezii ei și prețul prigonirilor, lanțurilor închisorilor, umilințelor, chinurilor și de multe ori cu prețul vieții martirilor, care au devenit sămânța sau rodirea Bisericii.

Episcopul și slujirea episcopală astăzi

Sfântul Apostol Petru îi îndeamnă pe păstorii Bisericii din toate timpurile cu autoritatea celui care a lăsat toate și a urmat lui Hristos: *„Păstoriți turma lui Dumnezeu dată în paza voastră cercetându-o, nu cu silnicie ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste; nu ca și cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei. Iar când se va arăta Mai marele păstorilor veți lua cununa cea neveștejită a mării.”* (I Pt. 5, 2-4) și *„Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu căutând pe cine să înghită căruia stați împotrivă, tari în credință, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri în lume”* (I Pt. 5, 8-9).

Alegerea și investirea unui episcop ca păstor al păstorilor dintr-o eparhie se face după o îndelungă cercetare, cu lucrarea lui Dumnezeu și responsabilitatea maximă a corpului tuturor episcopilor dintr-o Biserică autocefală numit „sinod”. În urma invocării harului lui Dumnezeu în rugăciune, și alegerii prin vot secret, ca odinioară la alegerea prin sorți a lui Matia, cel pe care Dumnezeu l-a arătat a fi vrednic prin votul plin de evlavie și responsabilitate

al sinodalilor, dacă nu este hirotonit arhiepiscop deja, urmează o rânduială specială numită „ipopsifere”, urmată de mărturisirea de credință în fața a cel puțin trei episcopi, cel chemat la treapta arhieriei face o amplă mărturisire de credință în care mărturisește credința în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, în Întruparea, Pățimirea, Răstignirea, Moartea și Învierea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii. Respinge toate învățăturile greșite și ereziile lui Arie, Macedonie, Nestorie și a celorlalți ereziarhi; mărturisește dreapta credință, închinare și cinstire față de Maica Domnului, Sfânta Cruce, Sfintele Icoane și toți sfinții și făgăduiește să păstreze comuniunea și unitatea de credință cu Întâistătătorul Bisericii sale și Sinodul Bisericii sale. Arată că datorează iubire și sprijin Bisericii, țării și poporului din care face parte.

Toate acestea, de altfel, le mărturisesc, în rezumat, și preoții la primirea tainei Sfintei Preoții. Deosebirea și responsabilitatea slujirii dintre episcop și preot este fundamentală în partea finală a mărturisirii, care este și cea mai cutremurătoare atunci când cel ales zice: *„Dacă va fi nevoie, voi jertfi cu bucurie și mulțumire sufletească însăși ființa mea (adică acceptă martiriul) pentru păstrarea credinței ortodoxe și mântuirea clerului și credincioșilor încredințați mie spre păstorire”* (din mărturisirea de credință pe care o face cel ce urmează a fi hirotonit arhiepiscop).

În lumina acestei mărturisiri se defășoară întreita slujire a arhiepiscopului după chipul lui Hristos, învățător, păstor sau conducător, sfințitor și judecător. Ca și învățător, conducător sau păstor are în față modelul Mântuitorului. Păstorul cel Blând și Bun care își pune viața pentru oile Sale. Ca învățător în calitatea de păstor are datoria să învețe, să îndrume și să lumineze, dar cel mai bine o va putea face după modelul părinților din Pateric, care își învățau ucenicii prin propriul exemplu: *„Fă ce mă vezi pe mine făcând!”*. Ierarhul se cuvine să fie, întâi în toate: în veghe, în jertfelnicie, în dărnicie, în rugăciune, în post, smerenie, răbdare, iertare și mai ales în fidelitate față de credință și apărarea ei. Dacă va face așa nu va avea nevoie de suportul legislației bisericești tot timpul, ca frații lui mai mici, preoții, să lucreze din teamă de ierarh și de pedeapsă, ci, cei mai mulți vor lucra din conștiință, cu bună-credință, cu frică de Dumnezeu și din iubire față de păstoriții lor și respect și ascultare față de părintele lor duhovnicesc, episcopul lor.

Instalarea unui episcop eparhial, în tradiția românească, se face cu o solemnitate deosebită, tocmai ca sinodul, patriarhul și mitropolitul locului să-l arate și să-l recomande ca părinte al tuturor preoților, monahilor și credincioșilor pe noul arhipăstor.

Cu acest prilej se rostesc cuvântări și mesaje de apreciere și îndemn către noul chiriarh, iar acesta prezintă un program de lucru în fața ierarhilor, preoților și credincioșilor din eparhia sa, dar mai mult decât programul care poate să fie idealist sau realist, noul arhipăstor deschide brațele părintești și adună la inima lui pe toți cei pe care Dumnezeu i-a dăruit să-i păstorească, arătându-le iubire și făgăduindu-le slujire neobosită pentru lucrarea de chivernisire a „odorului sfânt”, pe care îl primește eparhia cu păstorii sufletești, fiii și ficele duhovnicești și, mai ales, o viață de priveghere, rugăciune și luptă pentru mântuirea păstoriților și apărarea dreptei credințe.

Această tradiție românească de investire a episcopului este cea mai bogată ceremonie, prin care noul păstor pornește la drum cu alegerea și ocrotirea lui Dumnezeu, cu girul și responsabilitatea fraților sinodali și toate acestea se fac sub privirile, evlavia și entuziasmul preoților și mulțimii de credincioși, care-și primesc cu drag și bucurie noul arhipăstor și căruia-i făgăduiesc ascultare și urmare, dar și sprijin și împreună lucrare în folosul Bisericii lui Hristos.

Evenimentul îi conferă noului ierarh al locului o putere duhovnicească deosebită și o forță de neînving în fața tuturor încercărilor, ispitelor, provocărilor sau neîmplinirilor și slăbiciunilor pe care le-ar putea întâmpina pe parcursul slujirii sale.

Tradiția unor Biserici slave sau grecești, în care ierarhul este ales ori numit, hirotonit și trimis la eparhia sa, nu exprimă o încurajare suficientă pentru păstorie și nici un îndemn suficient adresat clerului de-a asculta de noul chiriarh.

Conștient de măreția slujirii arhieresti și de responsabilitatea misiunii sale și recunoscător față de Hristos - Arhiepiscopul Cel veșnic, Care i-a dăruit această slavă (a smereniei și crucii, dar și a biruinței și învierii): „*Slava pe care Tu Mi-ai dat-o, Le-am dat-o lor*” (In. 17, 22), arhiepiscopul, ca slujitor al mântuirii credincioșilor, dar și ca unul care a fost chemat să slujească, nu ca să fie slujit, se va ruga cu rugăciunea Mântuitorului și va lucra să atingă cea mai sublimă chemare a slujirii arhieresti: „*Pentru ei Eu Mă sfințesc pe Mine Însumi, ca și ei să fie sfințiți întru adevăr*” (In. 17, 19). Sfințenia vieții păstorului este chezașia și garanția păstrării dreptei credințe în eparhia sa și liniștirea și potolirea furtunii și revenirea celor rătăciți acasă, în casa Tatălui, în Biserica lui Hristos, stâlp și temelie a adevărului.

Pentru vremi de încercare, de tulburare, de asuprire, de învrăjpire, de persecuție, strâmtorare și suprimare a dreptei credințe, episcopul se cuvinte, ca unul ce nu are nimic de pierdut, pentru că este monah și nu deține bunuri

și bogății lumești și nu este dependent de acestea ori de interese vremelnice și trecătoare, să aibă atitudinea Sfântului Vasile cel Mare în fața lui Modest, Prefectul Capadociei, căzut el însuși, ca și împăratul Valens, în erezia ariană, și să vorbească răspicat: „*Dacă poate ai altceva, atunci amenință-mă; cât despre cele pe care mi le-ai pomenit, ele nu mă pot atinge deloc. Prefectul, încremenit de mirare, a zis: «Până acum, mie – și aici, și-a spus numele – încă nu mi-a vorbit nimeni așa și cu atâta îndrăzneală». Iar Vasile a răspuns: «Probabil pentru că nu ai dat încă peste un episcop. Acela, desigur, ți-ar fi vorbit tot așa în împrejurări asemănătoare. De altfel, noi suntem blânzi și mult mai smeriți decât alți oameni, după cum ne și poruncește legea noastră, încât nu ne încrețim sprâncenele nici în fața unui om de rând, necum în fața unui mare demnitar, ca tine. Dar atunci când este atacat sau defăimat Dumnezeu, atunci disprețuim totul, nu ne gândim decât la jignirea adusă Lui și chiar focul, chiar sabia, chiar fiarele sălbatice și chiar unghiile de fier cu care ni se sfâșie trupul, mai degrabă ne fac plăcere decât să ne îngrozească»*”¹.

Acesta este modelul episcopului purtător de har în Tradiția Bisericii Ortodoxe, care prin iconomia lui Dumnezeu a fost Sfântul Vasile cel Mare, iar asemenea lui au fost și sunt mulți alții, care au rămas și vor rămâne înscriși în rândul sfinților spre pildă de urmat și învățătură pentru clerul și poporul Bisericii drept-slăvitoare din toate timpurile.

* Meditație duhovnicească susținută în cadrul ședinței Sfântului Sinod din 24 mai 2018.

---

¹ Panegiric la Sfântul Vasile cel Mare, traducere de Pr. Prof. Nicolae Donos, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2009, p. 121-122.

Conștiința unității de neam în Diaspora ortodoxă română și contribuția diasporei române la Marea Unire*

Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel IONIȚĂ

Director de studii în Consiliul Bisericilor Europene de la Geneva

I. Termenul de *diaspora* a fost folosit mai întâi cu referire la comunitățile evreiești din „împrăștiate”, adică cele care trăiau în afara granițelor tradiționale ale arealului evreiesc. Conceptul de diaspora a fost apoi folosit în Biserica primară, mai întâi în sens eshatologic, potrivit căruia creștinii „locuiau în țările în care s-au născut, dar ca străini”, cum scrie în *Epistola către Diognet* (V, 5)¹. Acest termen a revenit în limbajul general al epocii moderne prin care este desemnat „orice grup etnic sau religios trăind în izolare față de corpul principal de care depinsese”.² Astfel, după căderea Constantinopolului sub turci (29 mai 1453) a apărut „diaspora greacă” în Europa Centrală și Meridională³, iar începând din secolul al XIX-lea, în urma destrămării marilor imperii, apoi în secolul al XX-lea, în urma catastrofelor cauzate de cele două Războaie Mondiale, procesul de migrare a oamenilor de diferite tradiții culturale și religioase și din diferite motive a atins culmi fără precedent. Dacă până de curând diaspora constituia o problemă atât pentru țările de origine ale migranților și mai ales pentru țările gazdă ale lor, în ultimele decenii această dublă relaționare a fost din ce în ce mai mult interpretată ca o șansă.

¹ Vezi **Georg Walf**, *Diaspora*, în „Lexikon für Theologie und Kirche”, editat de Walter Kaper, vol. III, ediția a 3-a, Herder Verlag, 2006, p. 201.

² Cfr. *A History of the Ecumenical Movement*, Volume I, 1517-1948, edited by **Ruth Rouse** and **Stephen Charles Neill**, World Council of Churches Publications, Geneva, 2004, p. 806.

³ <http://graecorthodoxa.hypotheses.org/943> (31.08.2018).

Cea mai spectaculoasă schimbare de perspectivă cu privire la rolul diasporei, atât în raport cu societatea gazdă, cât și cu entitatea din care provin membrii unei anume diaspore, s-a produs la nivelul *Organizației Națiunilor Unite*. În cadrul acestei organizații a fost constituit un „For Global pentru Migrație și Dezvoltare” (*The Global Forum on Migration and Development – gfmd*), care, începând din anul 2007, organizează câte o întrunire anuală. La nivelul acestui forum s-a pus problema rolului diasporei în procesul general de dezvoltare și astfel a fost întocmit un manual intitulat „Dezvoltarea unei foi de drum pentru angajarea comunităților din diaspore,” (*A Handbook for Policymakers and Practitioners in Home and Host Countries Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development*), adresat factorilor de decizie politică și celor angajați față de diaspore atât în țările de origine, cât și în țările gazdă.⁴ Prin acest document este recunoscut, practic pentru prima dată la cel mai înalt nivel politic mondial, rolul comunităților din diaspore, inclusiv pentru strategiile de dezvoltare ale statelor membre ale ONU. Potrivit acestei definiții, statutul de diaspore se referă în exclusivitate la grupuri mai mari sau mai mici, deși există opinia că și persoanele individuale pot avea statutul de *diaspora*. Se înțelege că sublinierea caracterului de grup al diasporei este importantă în special pentru instituțiile de stat. Instituțiile umanitare și cele religioase insistă însă nu numai asupra aspectului comunitar al diasporei, ci și asupra celui individual, chiar dacă, în final, și acestea urmăresc să protejeze diaspore în dimensiunea ei comunitară sau tocmai să adâncească acest caracter al ei.

II.1. Biserica Ortodoxă a fost instituția care s-a preocupat de la început de soarta credincioșilor ortodocși plecați în străinătate și de sprijinirea lor, pentru că primul lucru pe care l-au dorit creștinii ortodocși stabiliți pe meleaguri străine a fost acela de a avea la dispoziție slujbele religioase ortodoxe în limba lor maternă. Din perspectiva dreptului canonic ortodox, diaspore se definește în raport cu Biserica mamă de care depinde grupul respectiv, iar teritoriul diasporei se definește în contrast cu teritoriul canonic al Bisericilor Ortodoxe autocefale. Astfel, fiecare din cele paisprezece Biserici Ortodoxe Autocefale de astăzi are câte un teritoriu canonic bine definit geografic, iar diaspore ortodoxă indiferent de originea ei nu se poate organiza în spațiul canonic al uneia dintre aceste biserici, ci numai în afara acestuia. Nu fiecare Biserică Ortodoxă autocefală este prezentă în diaspore, ci numai următoarele: Patriarhia Ecumenică,

⁴ <http://www.gfmd.org/docs> (31.08.2018).

Patriarhia Antiohiei, Patriarhia Moscovei, Patriarhia Sârbă, Patriarhia Română, Patriarhia Bulgară, Patriarhia Georgiei și Biserica Ortodoxă din Albania. Din această listă se poate observa că diaspora ortodoxă este organizată, în primul rând, pe principii etnice sau mai precis lingvistice, în sensul că toți credincioșii ortodocși de limbă greacă, indiferent de proveniența lor, sunt organizați în diaspora sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice ș.a.m.d.

Cât privește *Diaspora ortodoxă română*, trebuie să subliniem faptul că aceasta nu include pe toți românii ortodocși care trăiesc în afara granițelor actuale ale României, ci numai pe cei care trăiesc periodic sau permanent în spațiul diasporei definit mai sus. O primă grupare de credincioși ortodocși români care trăiesc în afara granițelor țării noastre sunt cei care se află acolo dintotdeauna, cum sunt cei din Basarabia, sau din Ungaria și din Serbia, căci aceste teritorii au făcut parte integrantă din spațiul de formare a poporului român. În al doilea rând, tot în afara granițelor României de astăzi există două categorii de unități bisericești ortodoxe române care depind direct de Patriarhia Română, dar fără să facă parte din diaspora propriu-zisă, mai ales că acestea se află geografic în teritoriul canonic al altor Biserici Ortodoxe autocefale; iar aceste două categorii de unități bisericești sunt: A). *Reprezentanțele Patriarhiei Române* : Așezămintele Românești de la Locurile Sfinte (Ierusalim, Iordan și Ierihon), Parohia Ortodoxă Română de la Sofia, Bulgaria și Reprezentanța Patriarhiei Române de pe lângă instituțiile europene de la Bruxelles, Belgia; B). *Unități ortodoxe române care păstrează legături spirituale și culturale cu Patriarhia Română*: Așezămintele Românești din Sfântul Munte Athos. Prodromu, Lacu și altele.⁵ Comunitățile ortodoxe române din această categorie se bucură de sprijinul Patriarhiei Române și contribuie la promovarea spiritualității ortodoxe române, dar cum ele nu fac parte din diaspora, în abordarea de față ne vom concentra doar asupra comunităților ortodoxe românești din diaspora propriu-zisă.

II.2. Diaspora ortodoxă română s-a constituit din românii ortodocși plecați mai întâi în Occident (Europa de Vest, Statele Unite ale Americii și Canada), apoi în alte regiuni dincolo de spațiul canonic ortodox, respectiv în America de Sud, în Australia și în Noua Zeelandă, iar acolo s-au organizat în comunități și au solicitat preoți ortodocși de acasă, la început din eparhiile lor

---

⁵ Cfr. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Patriarhia Română, București, Editura Institutului Biblic și de Misune al Bisericii Ortodoxe Române, 2008, p. 17.

de proveniență. Așa au apărut primele parohii ortodoxe române din diaspora, mai întâi în Europa Occidentală, pe parcursul celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. În ordine cronologică, prima dintre acestea a fost înființată la Paris de către Arhimandritul Ioasaf Snagoveanu (1797-1872), luptător pașoptist și înfocat susținător al unirii Principatelor Române de la 1859, care „a pus, în 1853, bazele unei capele ortodoxe românești în apropierea Școlii de Medicină, în Cartierul Latin, pe care o amenajează și o sfințește la 22 noiembrie în același an.”⁶ După apariția mai multor parohii ortodoxe române în țările occidentale, a fost înființată la Paris, în luna august din anul 1949, de către Mitropolitul Visarion Puiu (1949-1964) o *Episcopie Ortodoxă Română a Europei Occidentale*,⁷ care coordona activitatea tuturor parohiilor ortodoxe române din Europa de Vest. În anul 1974 această eparhie a fost ridicată la rang de Arhiepiscopie, iar în anul 1993 la rangul de *Mitropolie Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale*,⁸ coordonată astăzi de ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Iosif Pop, asistat de Episcopul Vicar Marc Nemțeanul. Mitropolia aceasta cuprinde următoarele eparhii: 1) *Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Europei Occidentale*, cu jurisdicție în: Franța, Elveția, Belgia, Olanda, Regatul Unit al Marii Britanii, Irlanda și Islanda; 2) *Episcopia Ortodoxă Română a Italiei*, condusă de P.S. Episcop Siluan Șpan, asistat de PS Arhiereu-Vicar Atanasie de Bogdania și 3). *Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei*, condusă de P.S. Episcop Timotei Lauran, asistat de PS Arhiereu-Vicar Teofil de Iberia.

În ordine cronologică, cea de a doua parohie ortodoxă română din Europa Occidentală, de data aceasta în Germania, a funcționat la Leipzig, unde a fost construită o biserică românească, sfințită în anul 1858, dar desființată în anul 1881.⁹ A doua comunitate românească s-a constituit în Germania în jurul capelei mausoleu de la Baden-Baden, construită de domnitorul Moldovei Mihail Sturza (1834-1849), între anii 1864-1866, și pusă din anul 1882 sub jurisdicția Mitropoliei Moldovei.¹⁰ Tot în spațiul germanofon trebuie menționată și comunitatea ortodoxă română din Viena, care, pe parcursul secolului al XIX-lea, era încorporată comunității grecești de la Biserica Sfânta

⁶ Emanuel Pavel Tăvală, *Iosafat Snagoveanu, paroh și întemeietor la Paris*, în „Ziarul Lumina”, din 20 decembrie 2010.

⁷ Vezi Pr. dr. Emanoil Băbuș, *Ortodoxia în Franța secolului al XX-lea*, Editura Sofia, București, 2003.

⁸ Cfr. <http://www.mitropolia.eu/> (01.09.2018).

⁹ Protoiereu Sorin Petcu, *Capela Ortodoxă Română de la Lipsca/Leipzig – 1861-1881*.

File de istorie, www.parohia-leipzig.de/documente/Istoria.pdf (31.08.2018).

¹⁰ Mircea Basarab, *Rumänische Orthodoxe Kirche. Rumänische Orthodoxe Metropolie für Deutschland und Zentraleuropa*, în „Orthodoxes Forum”, nr. 14 (2000), p. 27-28.

Treime, din capitala Imperiului habsburgic. Abia în anul 1908, comunitatea românilor ortodocși de la Viena a reușit să achiziționeze un „apartament în apropierea Palatului Hofburg, apartament situat în Löwelstraße 8, unde a fost amenajată o capelă ortodoxă română, care funcționează și în prezent.”¹¹ Pentru perioada interbelică amintim și parohia ortodoxă română din Berlin, care a funcționat între anii 1938-1945, iar între anii 1943-1945 a dispus de o biserică proprie, distrusă în urma unui bombardament.¹² Toate parohiile ortodoxe române din spațiul germanofon, precum și cele din Scandinavia, apărute pe parcursul celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea și mai ales după schimbările politice din România la sfârșitul anului 1989, au fost încorporate, începând din anul 1993, în *Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord*¹³, condusă de ÎPS Mitropolit Serafim Joantă, asistat de PS Eipscop Vicar Sofian Brașoveanul. Mitropolia aceasta include: 1) *Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Germaniei, Austriei și Luxemburgului* și 2) *Episcopia Europei de Nord*, aceasta din urmă înființată în anul 2007 și condusă de P.S. Episcop Macarie Drăgoi.

Primele parohii ortodoxe române din America de Nord au apărut la începutul secolului al XX-lea, mai precis prima parohie românească din „lumea nouă”, cu hramul Sfântul Nicolae, a fost înființată în anul 1902 în localitatea Regina, provincia Saskatchewan, din Canada.¹⁴ Prima parohie din Statele Unite ale Americii a luat ființă în orașul Cleveland, statul Pennsylvania, în anul 1904, iar în perioada care a urmat au luat ființă tot mai multe parohii ortodoxe române în marile orașe din America de Nord. În perioada interbelică, românii ortodocși din America de Nord au continuat dezvoltarea organizării lor¹⁵ și au solicitat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aprobarea înființării unei episcopii, aprobare care s-a dat la 1 noiembrie 1930, iar parlamentul României a votat în zilele de 26-28 aprilie 1934 legea înființării *Episcopiei Misionare Ortodoxe Române din America*. Pe această bază legală a fost ales, în martie 1935, ca episcop starețul mănăstirii Hodoș-Bodrog *Policarp Morușca* și instalat la începutul lunii iulie același an în calitate de Episcop al românilor din America. Acesta era primul episcop ortodox român ales și instalat pentru românii din

¹¹ Pr. dr. Nicolae Dura, *Biserica trăită departe. Viața religioasă a românilor din Austria*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.

¹² www.ortodoxia.de/html/biserica_romana_din_berlin_1938-1945.html (31.08.2018).

¹³ www.mitropolia-ro.de/ (01.09.2018).

¹⁴ <http://stnicholasottawa.ca/episcopia-americii/istoria-episcopiei/> (31.08.2018).

¹⁵ Gabriel-Viorel Gârdan, *Episcopia Ortodoxă Română din America – parte a Ortodoxiei Americane*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 39 ș.u.

diaspora. La 1 septembrie 1937, episcopia și-a stabilit reședința, cunoscută mai târziu sub numele de „Vatra românească”, la Detroit, statul Michigan.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ridicat Episcopia Misionară Ortodoxă Română din America, în anul 1974, la rang de *Arhiepiscopie*, iar în anul 1991 s-a hotărât renunțarea la denumirea ei de „misionară” din titlatură, eparhia urmând să se numească *Arhiepiscopia Ortodoxă Română a celor două Americi*, mai ales că din anul 1980 a fost încorporată în această eparhie prima parohie ortodoxă română din America de Sud, de la Caracas, Venezuela, înființată în anul 1968. Tot în America Latină a existat o parohie ortodoxă română și La Buenos Aires, în Argentina, dar cu întreruperi.¹⁶ Arhiepiscopia Ortodoxă Română a celor două Americi cu sediul la Chicago, care la 28 octombrie 2016 a fost ridicată la rang de *Mitropolie*¹⁷, este condusă, începând din anul 2002, de ÎPS Mitropolit Nicolae Condrea. Odată cu ridicarea arhiepiscopiei la rang de mitropolie a fost aprobată și înființarea *Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei*, condusă pe P.S. Episcop Ioan Casian.

Prezențe ortodoxe românești au fost înregistrate în Australia și Noua Zeelandă încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar prima parohie ortodoxă română în Noua Zeelandă a luat ființă în anul 1971 la Wellington,¹⁸ iar prima parohie ortodoxă română din Australia a fost înființată în anul 1972 la Melbourne.¹⁹ În anul 1973 a luat ființă o altă parohie ortodoxă română în Australia, la Sidney, iar în același an alta la Adelaide.²⁰ În Australia și Noua Zeelandă au luat ființă, după 1989, mai multe parohii, care s-au unit în două protopopiate, iar, din anul 2006, în *Vicariatul ortodox român din Australia și Noua Zeelandă*, care, în anul 2007, a fost ridicat la rang de episcopie, înființându-se, astfel, *Episcopia Ortodoxă Română a Australiei și Noii Zeelande*,²¹ cu sediul în orașul Melbourne, din Australia și având în frunte, din anul 2008, pe P.S. Episcop Mihail Filimon.

¹⁶ Pr. Mircea Alexă Uță, *Comunitatea Ortodoxă Română din Argentina*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an CXX (2002), nr. 1-6 (ian.-iun.).

¹⁷ www.mitropolia.us/index.php/ro/ (01.09.2018).

¹⁸ Pr. Constantin Pârvu, *Patriarhul Justinian, mărturii, fapte și adevăr*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.

¹⁹ Vezi Pr. prof. Dumitru Găină, *Ortodoxia Românească în Australia*, București, Editura R.C.R. Print, 2006.

²⁰ Arhid. Vasile Axinia, *Parohia Ortodoxă Română Sfântul Nicolae din Adelaide-Australia*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an C (1982), nr. 3-4.

²¹ Episcopul Mihail Filimon, *Românii ortodocși din Australia și Noua Zeelandă*, în vol. „Autocefalie și Comuniune; Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)”, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2010.

II.3. Paralel cu dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române din diaspora s-au dezvoltat și structurile celorlalte Biserici Ortodoxe autocefale prezente în diaspora, iar această situație era îndreptățită de nevoile pastorale ale respectivilor credincioși, deși a dus uneori la tensiuni între diferitele jurisdicții bisericești ortodoxe, iar pe de altă parte a pus probleme serioase pentru mărturia ortodoxă în acel spațiu. Cu toate acestea, diaspora ortodoxă a fost contextul în care s-a evidențiat cel mai pregnant legătura strânsă dintre unitatea de credință ortodoxă și identitatea etnică în cazul nostru a poporului român. Una din primele dificultăți cu care s-a confruntat diaspora ortodoxă a constat în existența mai multor episcopi ortodocși titulari în același loc (oraș), fapt care stătea în contradicție cu tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe (canonul 8 de la Sinodul I Ecumenic, Niceia 325, și canonul 10 de la Sinodul al IV-lea Ecumenic, Calcedon 451). O altă dificultate din diaspora a constat în pretenția Patriarhiei Ecumenice, bazată pe o interpretare specifică a canonului 28 al Sinodului al IV-lea Ecumenic, care ar acorda scaunului de Constantinopol dreptul de a hirotoni pe mitropoliții din „teritoriile barbare”, prin care Patriarhia Ecumenică înțelege toate teritoriile aflate dincolo de granițele canonice ale Bisericilor Ortodoxe locale. Reprezentantii diasporei ortodoxe, în cadrul căreia s-au afirmat unii din cei mai străluciți teologi ortodocși de pe parcursul secolului al XX-lea, au solicitat adeseori acordarea pentru Biserica lor a unui statut de mai mare autonomie, dacă nu chiar de autocefalie. Aceste dezbateri au fost stimulate și de schimbarea compoziției etnice a diasporei ortodoxe, așa după cum arată două studii²² foarte instructive cu privire la situația ortodocșilor cuprinși în cadrul Adunării Episcopilor Ortodocși canonici din America Centrală și de Nord (*Assembly of Canonical Orthodox Bishops of North and Central America*), situație în care se reflectă multe puncte comune cu „diaspora” ortodoxă de pretudindeni. Potrivit analizei reflectate în primul din aceste studii, pe baza informațiilor oferite de parohiile ortodoxe din SUA în anul 2010, compoziția etnică a acestor comunități includea următoarele patru categorii de persoane: 1) Descendenții imigranților greci, slavi, arabi, români sau albanezi, din a doua, a treia, a patra sau chiar a cincea generație; 2) Imigranții ajunși în SUA pe parcursul ultimelor decenii; 3) Americani, mai ales dintre catolici sau

²² **Alexei D. Krindarch**, *Five Interesting Facts about Orthodox Church. Geography and Demography in the United States*, <http://www.hartfordinstitute.org/research/OrthodoxUS101mapsAK.pdf> (13.05.2012); și **Idem**, *The Atlas of American Orthodox Christian Churches*, Holy Cross Orthodox Press.

protestanți, convertiți la Ortodoxie și 4) Descendenții americanilor convertiți la Ortodoxie.²³

Este interesant de remarcat că din această perspectivă grupul etnic cel mai compact, practic de 100%, este cel albanez, urmat de cel al românilor ortodocși, care la 2010 includea 87% elemente etnice românești.²⁴ În mod evident aceste caracteristici sunt legate de specificul cultural al acestor tradiții etnice, inclusiv acela al folosirii limbii naționale în cultul religios. Dată fiind componența lor etnică, diferită de la o comunitate la alta, este de la sine înțeles că serviciile religioase în aceste comunități se săvârșesc atât în limba națională respectivă, cât și în limba engleză, respectiv în limba locului. Cu privire la compoziția etnică a parohiilor ortodoxe române din diaspora asistăm la creșterea procentului de etnici ne-români în cadrul acestor parohii, fie prin convertire la ortodoxie, fie prin căsătorii intercreștine cu credincioși sau credincioase ortodoxe române. Procentul etnic ne-românesc din parohiile ortodoxe române din diaspora se datorează și faptului că în unele parohii românești, mai ales din orașe mai puțin importante, se adaugă și credincioșii ortodocși greci, sârbi, bulgari sau de alte etnii, din lipsa unei parohii proprii.

În sfârșit, cu privire la componența etnică a parohiilor ortodoxe române din diaspora trebuie să precizăm că în acestea, mai ales în Europa Occidentală și în special în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, activează și preoți convertiți la credința ortodoxă. În parohiile cu prezențe etnice ne-românești, slujbele divine se oficiază cel puțin parțial în limba locului, dar există și unele parohii ortodoxe române, este adevărat foarte puține, în care slujbele se săvârșesc în exclusivitate în limba locului, cum este cazul parohiei ortodoxe române de la Sion, în Elveția ș.a. Românii ortodocși din diaspora, însă, chiar dacă cunosc foarte bine limba țării în care trăiesc, doresc să asculte slujbele în limba română și numai de nevoie acceptă ca o parte din slujbă să fie oficiată în limba locului. În sfârșit, referitor la compoziția etnică a parohiilor ortodoxe din diaspora în general, trebuie menționat faptul că ortodocșii băștinași convertiți la credința ortodoxă nu sunt de acord să fie considerați că fac parte din diaspora, căci ei sunt acasă. În acest sens, ÎPS Mitropolit Kallistos (Ware) de Diokleia, el însuși convertit la credința ortodoxă de la anglicanism, afirma în anul 2006 că „noi nu mai suntem o „diaspora”, pentru că mulți din credincioșii noștri – probabil majoritatea

²³ *Idem, Five Interesting Facts...*, p. 15.

²⁴ *Ibidem*, p. 19.

în ciuda sosirilor din Europa de Est – se consideră pe ei înșiși nu ca imigranți temporari, ci ca cetățeni în sensul deplin al țărilor în care trăiesc acum.”²⁵ Cu toate acestea, occidentalii care se convertesc la credința ortodoxă nu își însușesc doar credința abstractă izolată de expresia ei culturală, ci împreună cu credința ortodoxă, în cazul nostru de tradiție românească, își însușesc și o seamă de valori culturale ale acestei tradiții, majoritatea ajung să-și însușească limba și se identifică până la un anumit punct cu tradiția pe care au acceptat-o ca pe o nouă identitate.

O a doua mare dificultate cu care s-au confruntat comunitățile din diaspora ortodoxă, în special cele provenind din fostul lagăr communist, a fost de ordin politic și aceasta a pus la grea încercare unitatea Bisericii Ortodoxe din diaspora. Date fiind tulburările din Rusia după primul Război Mondial și instaurarea puterii comuniste, Tihon (1917-1925), primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Ruse după desființarea acestei demnități în timpul țarului Petru cel Mare (1682-1725) la anul 1700, a publicat în numele sinodului său și al Consiliului Bisericesc Suprem, la 20 noiembrie 1920, o rezoluție prin care comunica episcopilor, care nu mai puteau ține legătura cu administrația bisericească centrală de la Moscova, să se organizeze singuri. Acesta a fost punctul de pornire care a dus la convocarea Adunării generale a reprezentanților Bisericii Ruse din exil, între 21 noiembrie și 2 decembrie 1921 la Karloviț, în Serbia, cu aprobarea Patriarhului Dimitrie al Bisericii Ortodoxe Sârbe (1920-1930). Așa a luat ființă *Biserica Ortodoxă Rusă din afara Rusiei*, declarată Biserică autonomă, având ca întâistător pe mitropolitul Antonie Khrapovitsky (1921-1936), fost mitropolit al Kievului și Galiției. Comunitățile ortodoxe ruse din diaspora s-au divizat apoi, o grupare intrând în jurisdicția Patriarhiei Ecumenice, iar altă grupare continuând ca „Biserica Ortodoxă Rusă din afara Rusiei” până în anul 2007, când o parte din această grupare s-a unit cu Patriarhia Moscovei.

După cel de al doilea Război Mondial, și diaspora românească a fost tulburată de dispute politice, mai întâi în Statele Unite, unde Episcopia Misionară Ortodoxă Română era văduvită prin faptul că episcopul Policarp Morușca se afla în România încă din anul 1939, de aceea un grup de preoți din America l-au propus pe preotul Andrei Moldovan, secretarul episcopiei, să fie ales episcop, ceea ce a fost aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe

²⁵ **Bishop Kallistos (Ware)**, *Preface*, in „*A Short History of the Orthodox Church in Western Europe in the 20th Century*”, edited by Christine Chaillot, Inter-Orthodox Dialogue, Orthdruck, Paris, 2006, p. 12.

Române. Astfel, cel de al doilea episcop ortodox român din America a fost vlădica Andrei Moldovan (1950-1963), iar lui i-a urmat arieșcopul Victorin Ursache (1966-2001). Paralel cu aceste acțiuni, preoții care nu au fost de acord cu continuarea legăturilor cu Patriarhia Română au determinat Congresul Episcopiei Ortodoxe Române, la întrunirea sa de la Chicago, din 3-5 iulie 1951, să hotărască ruperea legăturilor cu Patriarhia Română și să aleagă pe teologul Viorel (Valerian) Trifa în calitate de episcop vicar al episcopului Policarp Morușca, iar după trecerea acestuia la cele veșnice, întâmplată în anul 1958, vlădica Valerian a devenit episcop titular. Astfel, a luat naștere *Episcopia Ortodoxă Română din America*, astăzi în jurisdicția Bisericii Ortodoxe din America²⁶ (*Orthodox Church in America* – OCA), care a ridicat episcopia română în anul 1998 la rang de arhiepiscopie. Biserica Ortodoxă din America, la origine numită *Biserica Ortodoxă Greco-Catolică a Americii de Nord* în rang de mitropolie rusă, a fost recunoscută în anul 1970 de Patriarhia Moscovei drept Biserică autocefală. Deci românii ortodocși din Statele Unite ale Americii și Canada, care au refuzat să stea în jurisdicția Patriarhiei Române, se află în jurisdicția unei eparhii de origine rusă.

Episcopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală era condusă canonic începând din august 1949 de Mitropolitul Visarion Puiu, care, însă, la începutul anului 1950 a trebuit să părăsească Parisul din motive politice. Episcopul Teofil Ionescu, care fusese hirotonit de vlădica Visarion încă din anul 1954 și trimis în America, a fost invitat să meargă la Paris pentru a se îngriji de activitatea episcopiei în lipsa de la Paris a venerabilului mitropolit, dar episcopul Teofil nu a acceptat să meargă la Paris decât în anul 1964, după moartea Mitropolitului Visarion. Când a ajuns la Paris, episcopul Teofil Ionescu făcea parte încă din anul 1959 din Sinodul episcopilor ruși din afara frontierelor, însă la începutul anului 1972 el a solicitat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române revenirea în jurisdicția acesteia, care s-a aprobat la data de 28 aprilie 1972. Revenirea episcopului Teofil în jurisdicția Bisericii Mame nu a fost agreată de toți preoții, astfel unele parohii ortodoxe române, de exemplu de la Paris și München, au refuzat să intre sub jurisdicția Patriarhiei Române, care era considerată comunistă. Această sciziune există în parte și astăzi, la aproape trei decenii de la căderea regimului comunist din România, ceea ce demonstrează că la originea acestor dezbinări nu au fost atât cauze politice, ci mai curând ambițiile personale ale unora.

²⁶ www.oca.org/dioceses (01.09.2018).

II.4. Rezolvarea, cel puțin în parte, a problemei diasporei ortodoxe în general a avut loc prin hotărârile luate de cea de a IV-a Conferință Panortodoxă Presinodală, desfășurată la Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy, lângă Geneva, în Elveția, între 6-13 iunie 2009, care a adoptat o serie de decizii cu privire la organizarea acesteia „în conformitate cu ecclesio-logia ortodoxă și cu practica și tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe”. Deși conferința din 2009 a constatat „că, datorită unor motive de ordin istoric și pastoral, în stadiul actual nu se poate trece imediat la ordinea strictă a Bisericii cu privire la această chestiune, adică să existe un singur episcop într-un singur loc”, motiv pentru care această conferință „a ajuns la concluzia de a propune crearea unei situații tranzitorii, care va pregăti terenul pentru o soluție strict canonică a problemei”, pe baza unor principii și directive stabilite tot atunci, respectiv a unor linii directe pentru organizarea acelor conferințe, cât și a unui regulament de funcționare a acestora. Misiunea Adunărilor Episcopilor Ortodocși din diaspora este „de a manifesta și de a promova unitatea Bisericii Ortodoxe, de a exercita împreună slujirea pastorală a credincioșilor din acea regiune și de a prezenta lumii mărturia lor comună”.²⁷ Textul propus de cea de a IV-a Conferință Panortodoxă Presinodală a fost revizuit de Sinaxa Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe din ianuarie 2016,²⁸ iar apoi apobat de Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe întrunit la Academia Ortodoxă din insula Creta, între 18 – 26 iunie 2016.²⁹

Hotărârile sinodale panortodoxe cu privire la diaspora ortodoxă nu au rezolvat definitiv problemele canonice ale acestei situații, dar a constituit o contribuție majoră pe calea îmbunătățirii relațiilor interortodoxe din diaspora. Primul aspect pozitiv al acestei contribuții se referă la definirea clară a teritoriului canonic al Bisericilor Ortodoxe autocefale luat împreună, care include: întreaga Africă, Asia, Europa de Răsărit și de Sud-Est, inclusiv toate țările din fosta Iugoslavie, precum și Ungaria, Slovacia, Cehia, Polonia și Finlanda. Deci, românii ortodocși așezați în acest spațiu, cum ar fi Rusia, Turcia, Grecia, Cipru, Bulgaria, Cehia, Polonia, Ucraina, Finlanda, sau întreaga Africă etc., nu fac parte din diaspora ortodoxă și nu pot să-și organizeze parohii sub jurisdicția

²⁷ **Pr. prof. dr. Viorel Ioniță**, *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009. Spre Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe*, București, Basilica, 2013, p. 124 ș.u.

²⁸ **Idem**, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe. Documente pregătitoare*, București, Basilica, p. 125 ș.u.

²⁹ **Idem**, *Pregătirea, Lucrările și hotărârile Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*, în „Revista Teologică”, 98 (2016), nr. 4, p. 40 ș.u.

directă a Patriarhiei Române, ci numai în jurisdicția Bisericilor Ortodoxe locale respective, în cooperare cu Patriarhia Română, cum este cazul la Istanbul³⁰, la Nicosia³¹, în Africa de Sud³² sau în Japonia³³. Teritoriul diasporei include deci : Europa occidentală pe linia marcată de următoarele țări: Italia, Austria, Germania și Suedia, apoi cele două Americi, Australia și Noua Zeelandă. Deci, toți românii ortodocși așezați în Europa Occidentală, în cele două Americi, în Australia și Noua Zeelandă, fac parte din diaspora ortodoxă în general și constituie diaspora ortodoxă română. În cadrul acestei diaspore sunt incluși și credincioșii ortodocși care nu sunt de etnie română și care s-au convertit la credința ortodoxă de tradiție românească în cadrul parohiilor ortodoxe române din diaspora.

II.5. Activitatea unităților bisericești ortodoxe române din diaspora se concentrează în primul rând la dimensiunea pastorală de asigurare a tuturor serviciilor religioase pentru românii ortodocși așezați pe meleaguri străine, începând cu săvârșirea Sfintei Liturghii și până la oficierea de servicii religioase la credincioși acasă, sau vizitarea celor bolnavi la spital. Săvârșirea slujbelor divine în limba română pentru românii ortodocși din diaspora este una din cele mai importante contribuții la afirmarea și consolidarea conștiinței de neam a tuturor românilor. Importanța parohiile ortodoxe române în diaspora constă nu numai în faptul că ele sunt singurele platforme de întâlnire dintre românii aflați pe meleaguri străne, ci și primele instanțe de asistare și ajutorare a acestora. Pentru ilustrarea unui profil cât mai veridic al diasporei trebuie să precizăm că există în diaspora unii români ortodocși, care însă nu participă la viața parohiilor ortodoxe române, dar apreciem că numărul acestora nu este prea mare.

Pe lângă activitatea pastoral-liturgică și duhovnicească, parohiile ortodoxe române din diaspora desfășoară și o activitate instructiv-educativă prin conferințe, cursuri și publicații. Astfel, fiecare eparhie și chiar fiecare parohie ortodoxă română din diaspora dispune de un site electronic individual, pe care sunt publicate atât informații despre istoricul unității respective, despre programul liturgic și cultural, dar și diferite materiale de zidire sufletească și

³⁰ <http://romaniidinturcia.blogspot.com/2011/02/comunitatea-ortodoxa-romana-din-turcia.html> (03.09.2018).

³¹ <http://www.cor-nicosia.com/> (03.09.2018).

³² <http://www.ropasa.co.za/istoric-in-romana/9-romanian/7-parohia-ortodoxa-romana-sfantul-apostol-andrei-din-johannesburg-africa-de-sud> (03.09.2018).

³³ <http://www.parohiatokyo.ro/> (03.09.2018).

de educație românească. Dintre publicații amintim spre exemplu *Apostolia*, „revistă de informare și spiritualitate ortodoxă, editată de Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale (Paris, Franța), cu apariție lunară tipărită în două ediții lingvistice diferite: română și franceză”.³⁴ În această revistă sunt publicate cuvântări sau pastorale ale ierarhilor din cadrul mitropoliei, reflecții duhovnicești din Sfinții Părinți sau din operele unor duhovnici recunoscuți, apoi prezentări ale evenimentelor culturale mai importante din viața poporului român, rapoarte privind întrunirile mai importante și vizitele canonice ale ierarhilor, în fiecare număr sunt publicate materiale pentru tineret și uneori chiar rețete culinare, de obicei de post. Începând din toamna anului 2012, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională dispune și de un program de televiziune web,³⁵ transmis deci prin internet.

De cinci ani această mitropolie are în subordinea ei și un *Centru Ortodox de Studii și Cercetare „Dumitru Stăniloae”*, prin care se organizează periodic cursuri prin internet ce se încheie cu o sesiune de evaluare. La aceste cursuri, care se predau de unii preoți calificați ai eparhiilor din diaspora sau de profesori de la Facultățile de Teologie Ortodoxă din țară, iar cursanții se recrutează din întreg cuprinsul mitropoliei și chiar din țară, preoți și mireni, bărbați și femei, care doresc să completeze cunoștințele lor teologice. Centrul de la Paris organizează mai multe tipuri de programe din care amintim: 1) *Introducere în teologia ortodoxă*; 2) *Pastorație și duhovnicie. Lucrarea duhovnicului în contextul pastoral contemporan*; 3) *Bioetică creștină într-o lume post-creștină* și 4) *Cum citim Sfânta Scriptură? Impactul direct al acestor cursuri este că absolvenții lor „nu urmăresc în primul rând obținerea unei diplome, ci aflarea unor răspunsuri pentru întrebări ori probleme care îi preocupă la modul cel mai efectiv.”*³⁶

În sfârșit, în cadrul aceleiași mitropolii au fost înființate, începând din toamna anului 1999, organizații ale tinerilor ortodocși intitulate *Nepsis* sau *trezvie*, prin care se promovează educația creștină și românească a tinerilor din cadrul fiecărei eparhii ale acestei mitropolii prin *activități religioase* (celebrarea Sfintei Liturghii pentru tineri, conferințe cu tematică religios-spirituală), ca și prin organizarea de *pelerinaje* la obiectivele religioase din țară sau chiar la Locurile Sfinte, prin *activități culturale* (balul tinerilor, festivaluri, concerte de

³⁴ <http://www.apostolia.eu/> (03.09.2018).

³⁵ <http://www.apostolia.tv/apostolia-tv-videos/>(03.09.2018).

³⁶ **Cristina Benga**, *Formare pastorală prin cursuri interactive*, în „Ziarul Lumina”, din 8 octombrie 2016.

colinde) și *artistice* (ateliere de teatru) ș.a. Pe site-ul acestei organizații se găsesc și solicitări de la unii părinți din România care ar dori să înscrie copiii lor la unele din activitățile organizației *Nepsis*. În cadrul acestor activități se înscrie și învățarea limbii române, sau familiarizarea cu literatura română, pentru tinerii români din diaspora. Astfel, unele activități cultural-educative din diaspora sunt mai instructive și mai bine organizate decât acțiunile similare din țară. Pe cale caritativă, unitățile bisericești ortodoxe române din diaspora au creat structuri speciale pentru promovarea într-ajutorării, dintre care menționăm *Centru de ajutor dedicat vieții Sfânta Filoteia*, înființat de Episcopia Ortodoxă Română a Italiei, „care se adresează femeilor aflate în fața unei sarcini dificile sau neprevăzute și ezită să aducă pe lume copilul purtat în pânțece, oferindu-le un ajutor concret și o alternativă la întreruperea sarcinii.”³⁷ Tot această eparhie a înființat și Asociația de caritate „*San Lorenzo dei Romeni*”, iar aceste asociații au mijlocit ajutoare și în România.

Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, publică periodicul *Deisis*, care apare din anul 1995 și în care se găsesc atât materiale cu caracter teologic, spiritual, cât și cu caracter de cultură românească în general, unele texte fiind publicate atât în limba română, cât și în limba germană.³⁸ În cadrul acestei mitropolii activează, cu binecuvântarea ÎPS Mitropolit Serafim, o *Asociație a tinerilor ortodocși români din Germania* (ATORG), care desfășoară activități similare cu asociația *Nepsis* din celalaltă mitropolie ortodoxă română din Europa Occidentală. Mitropolia cu sediul la Nürnberg, în Germania, patronează o *Școală de pictură* „Sfântul Evanghelist Luca”³⁹ și organizează *Cursuri de muzică psaltică*.⁴⁰

Mitropolia Ortodoxă Română a celor două Americi continuă publicarea *Revistei Credința*⁴¹ și a *Almanahului Credința*. Activitatea clerului ortodox român din America este coordonată prin diferite activități și mai ales prin congresele organizate astăzi atât de Arhiepiscopia din Statele Unite ale Americii, cât și de Episcopia Canadei, ca un organ deliberativ, în cadrul cărora se prezintă diferite teme de orientare pastorală și națională. Mitropolia Ortodoxă Română din cele două Americi patronează și două asociații, una a femeilor și alta a tineretului. Asociația femeilor se numește AROLA (*Association of the Romanian*

³⁷ <http://www.episcopia-italiei.it/index.php/ro/organizarea/68-asociatii> (03.09.2018).

³⁸ http://www.mitropolia-ro.de/Deisis/Deisis_1_1995.pdf (03.09.2018).

³⁹ <http://www.mitropolia-ro.de/index.php/activitati/scoala-de-pictura> (03.09.2018).

⁴⁰ <http://www.mitropolia-ro.de/index.php/activitati/cursuri-muzica-psaltica> (03.09.2018).

⁴¹ www.mitropolia.us/index.php/ro/publicatii/revista-credinta (03.09.2018).

Orthodox Ladies Auxiliary of the Americas),⁴² respectiv „Asociația doamnelor ortodoxe române din cele două Americi”, care coordonează activitatea femeilor ortodoxe în vederea promovării cooperării și a afirmării educației creștin ortodoxe din această mitropolie. Pentru coordonarea activității tinerilor, Mitropolia Ortodoxă Română a celor două Americi patronează Asociația ROYA⁴³ (*Romanian Orthodox Youth of the Americas*), respectiv „Asociația tineretului ortodox român din cele două Americi”, care continuă activitatea organizației „Credință pentru tineretul de astăzi” (*Faith, for Today's Youth*), asociația aceasta desfășurând activități mai ales cu caracter spiritual și de educație religioasă creștină prin întruniri și conferințe.

III.1. La inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat, în ședința sa din 25-26 februarie 2009, sărbătorirea în fiecare an a unei *Duminici a migranților români*, anume în prima duminică după praznicul Adormirii Maicii Domnului, când de obicei românii din diaspora merg acasă. Cu prilejul Duminicii migranților români din anul 2018, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adresat un *Cuvânt* clerului și credincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române prin care sublinia că „În ultimul deceniu, nevoile spirituale ale românilor aflați departe de Țară au determinat Biserica Ortodoxă Română să aibă ca prioritate pastorală întărirea comunităților românești din jurul granițelor țării și din diaspora română, o realitate nouă care a căpătat o amploare nemaiîntâlnită în istoria poporului român. În acest sens, Patriarhia Română a cultivat unitatea și identitatea românilor prin înființarea de eparhii, protopopiate și parohii, precum și prin programe sociale, educaționale și culturale menite să răspundă concret solicitărilor venite din partea credincioșilor.”⁴⁴ Organizarea actuală a diasporei ortodoxe române a fost una din inițiativele și grijile majore ale Întâistătorului actual al Bisericii noastre.

Experiența și grija unui ierarh ortodox român din diaspora au fost sintetizate de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, în cadrul unei conferințe organizate de *Departamentul de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Ludwig-Maximilian”* din München, în ziua de 24 noiembrie

⁴² <http://www.arola.us/website/index.php/en-us/> (03.09.2018).

⁴³ <http://www.rorthodoxyouth.com/> (03.09.2018).

⁴⁴ <http://basilica.ro/unitate-de-credinta-si-unitate-de-neam-in-anul-centenar-text-integral/> (04.09.2018).

2016, după cum urmează: „Cea mai mare dificultate în rezolvarea problemei diasporei conform cu canoanele ține de o realitate naturală, firească și anume aceea că credincioșii fiecărei jurisdicții sunt atașați sentimental și cultural de Bisericele lor de origine, care au limbi liturgice și tradiții diferite. Având în vedere fragilitatea credinței celor mai mulți credincioși precum și atașamentul lor față de țara și Biserica de origine, – subliniază în continuare înaltul ierarh – este imposibil unui episcop sau unui preot să-i păstorească dacă nu le împărtășește întru totul limba și cultura în care aceștia au fost crescuți.”⁴⁵

Pentru a ilustra felul în care apreciază credincioșii ortodocși români importanța unei parohii ortodoxe române din diaspora, pentru afirmarea identității de credință și de neam a românilor, se cuvine să reproducem câteva mărturii ale lor. Ca exemplu reprezentativ luăm cazul Parohiei Ortodoxe Române cu hramul „Învierea Domnului”, care folosește ca locaș de cult capela Centrului Ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy, lângă Geneva, în Elveția. Părintele Virgil Vâlcu, parohul de mai multe decenii al acestei parohii, a publicat în anul 2015, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, un „Album monografic omagial”, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la înființarea acestei parohii. Cu acel prilej preotul paroh afirma următoarele: credinciosul ortodox român conștientizează că, „deși a renunțat la multe lucruri, adesea importante, atunci când a luat drumul străinătății, a luat cu sine pe cele mai de valoare: credința, tradițiile și din toate câte i-a putut cuprinde sufletul. Mai mult decât în țară, a conștientizat cât de mult înseamnă pentru el viața duhovnicească.”⁴⁶

Doamna Elena Portier, de origine română, dar căsătorită cu un elvețian și stabilită de multe decenii în Elveția, este una din credincioasele care a contribuit la fondarea acestei parohii cu 43 de ani în urmă și mărturisește că: „Mă bucur la fiecare slujbă remarcând prezența credincioșilor români și îmi crește sufletul de bucurie privind tinerii, în număr din ce în ce mai mare, care vin cu copiii lor, în dorința de a le transmite credința și obiceiurile noastre ortodoxe. Noi, cei ce am pus bazele parohiei, în număr din ce în ce mai mic, vom fi alături de ei până în ultima clipă, păstrând un gând pios celor ce nu mai sunt printre noi.”⁴⁷ Așa cum este cazul la majoritatea parohiilor

⁴⁵ <http://www.mitropolia-ro.de/index.php/cuvinte-de-Invatatura/974-diaspora-ortodoxa-autonomia-si-modul-ei-de-proclamare-muenchen-24-11-2016> (30 august 2018).

⁴⁶ Pr. Virgil Vâlcu (coordinator), *Parohia Ortodoxă Română „Învierea Domnului” din Geneva-Chambésy la a 40-a aniversare (1975-2015)*, Ed. Basilica, București, 2015, p. 31.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 194.

ortodoxe române din diaspora, și la parohia de la Chambésy au fost celebrate căsătorii mixte dintre credincioase sau credincioși ortodocși și creștini sau creștine de altă tradiție. Un astfel de caz a fost cel al profesorului dr. Pierre-Yves Brand, de la *Facultatea de Teologie și de științele religiilor* de la Universitatea din Lausanne, căsătorit cu doamna Irina Brand, de origine română, mărturisește că „cu timpul, parohia de la Chambésy a devenit un pic și parohia mea. Trebuie să spun că aici am fost foarte bine primit de la început. Mai multe familii sau persoane care frecventează în mod regulat slujbele (liturghia) mi-au devenit prieteni. Unii dintre ei s-au căsătorit aici. Noi am văzut născându-se și crescând aici copiii lor, care au devenit prietenii copiilor noștri. Astăzi este ca un fel de mare familie. Pentru mine nu este necesar să fiu aici prezent în fiecare duminică, pentru a ști că aici sunt binevenit și că eu am locul meu aici.”⁴⁸

Un alt aspect specific al compoziției etnice a unei parohii ortodoxe române din diaspora este manifestat și la Chambésy prin prezența unor credincioși convertiți la credința ortodoxă de tradiție română, cum este cazul domnului Marc Dunand, elvețian la origine reformat, care afirmă că: „Parohia Învierii este pentru mine cufundarea în familia românilor din Elveția, pe parcursul anilor `80 și `90 atât de fragmentați, a călătoriilor în România rămânând în același timp în Elveția, aproape de mine... este descoperirea și bucuria tradițiilor religioase și culturale românești, a *colindelor* și a *salatei de boeuf*”⁴⁹. Din cadrul aceleiași parohii ortodoxe române reproducem și mărturia doamnei Sorina Sandu, absolventă a cursurilor Facultății de Teologie ortodoxă de la Universitatea din Craiova și stabilită la Geneva, unde s-a căsătorit cu teologul român Ioan Ciolte, care scrie că „Parohia este locul unde am întâlnit cei mai buni prieteni ai mei, datorită cărora pot astăzi să afirm că am devenit cu adevărat bogată. Prin ei am simțit mâinile lui Dumnezeu întinse spre mine. Ei m-au însoțit pe parcursul celor mai frumoși ani ai mei, dar și în timpul celor mai dificile momente din viața mea, învățându-mă sensul profund al dragostei jertfitoare”. Pe parcursul șederii sale la Geneva, doamna Sandu a fost bolnavă de cancer și mărturisește că s-a vindecat de această boală cu ajutorul Sfântului Nectarie de Eghina, vindecare în legătură cu care a declarat că „boala care părea să anunțe sfârșitul vieții mele a devenit, prin harul lui Dumnezeu, o înviere, începutul unei noi vieți.”⁵⁰

⁴⁸ *Ibidem*, p. 199.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 201-202.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 203-204.

Pentru fiecare român ortodox stabilit în străinătate, pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă, plecarea din țară înseamnă inevitabil o ruptură mai mult sau mai puțin dureroasă. Iar în diaspora, viața unui creștin ortodox, care trăiește într-un context cultural și religios străin de tradiția ortodoxă, înseamnă și o permanentă confruntare cu provocarea de a explica specificul credinței și al tradițiilor sale religioase. Apoi practicarea tradițiilor ortodoxe în diaspora se confruntă cu unele dificultăți de ordin practic, privind locul unde să fie practicate, căci majoritatea parohiilor ortodoxe române din diaspora nu dispun de locașuri de cult proprii, ci folosesc în acest sens spații catolice sau protestante. Pe de altă parte, respectarea timpului liturgic ortodox, mai ales că ritmul calendarului ortodox nu se suprapune totdeauna cu cel al calendarului creștinilor din Occident. La acestea s-a adăugat și dificultatea că până nu de mult diaspora era socotită o entitate de străini și priviți ca atare, de aceea cu câteva decenii în urmă se găseau români stabiliți în diaspora, care, dorind să se încadreze cât mai adânc în societatea respectivă, erau dispuși să renunțe la identitatea lor română ortodoxă. Din fericire, așa cum am menționat la început, în societățile occidentale de astăzi, desigur cu unele mici excepții, diaspora care respectă tradiția locului este apreciată drept o îmbogățire reciprocă. Din această perspectivă românii ortodocși din diaspora au șanse să se realizeze social și profesional în societatea în care se află în străinătate și în același timp să-și practice și chiar să afirme credința și tradițiile lor ortodoxe. Prin experiența lor de permanentă confruntare cu alte credințe și tradiții religioase, ca și prin asimilarea unei alte culturi decât cea proprie, diaspora ortodoxă română contribuie din ce în ce mai mult la îmbogățirea spiritualității și a culturii române ortodoxe.

III.2. Contribuția românilor din America la Marea Unire. Întregirea românilor într-un singur stat unitar prin Marea Unire de la 1918 a fost sprijinită și prin efortul românilor din diaspora, mai ales a celor din America și Canada, unde parohiile românești dispuneau de publicații și susțineau activitatea diferitelor societăți culturale și de binefacere. La începutul Primului Război Mondial în America și Canada existau 24 de parohii românești, dintre care 16 făceau parte din Protopopiatul din Cleveland, înființat de Mitropolia Ardealului în anul 1912, în timpul păstoririi Mitropolitului Ioan Meșianu (1899-1916), căci majoritatea românilor emigrați peste ocean proveneau din Transilvania, Banat și Bucovina. Numărul total al acestora în perioada Marelui

Război a fost estimat între 125.000 și 150.000.⁵¹ Odată cu izbucnirea războiului, la data de 28 iulie 1914, situația românilor originari din Transilvania s-a complicat, mai ales pentru cei care nu erau cetățeni americani și care au primit ordin de concentrare în armata austro-ungară, iar unii dintre ei au plecat apoi în România și s-au înrolat în armata română. Astfel, o primă atitudine a românilor din America față de războiul purtat de Imperiul Habsburgic alături de Puterile Centrale (Germania și Italia) a fost refuzul de a da urmare ordinelor imperiale trimise de consulatul ungar din Statele Unite parohiilor românești spre difuzare.

Situația românilor din America a devenit și mai complexă după intrarea Regatului României în război alături de puterile Antantei (Franța, Imperiul Britanic și Imperiul Rus), la data de 14-27 august 1916. Statelor Unite ale Americii au intrat în război de aceeași parte, la 6 aprilie 1917. Activitatea românilor americani în favoarea unirii Ardealului cu Regatul României a fost coordonată atât prin parohii și prin societățile culturale și de ajutor reciproc, precum și prin presă, iar mai apoi prin înființarea unor structuri speciale, cum a fost **Comitetul Național din America** (CNR). Acest comitet, la care au participat atât românii ortodocși, cât și cei greco-catolici din Statele Unite și Canada, a luat ființă în data de 24 septembrie 1916. Din nefericire, imediat după acest congres unii români grupați în jurul ziarului „America” s-au retras din cadrul CNR și au înființat **Asociația Română pentru Ajutor de Război**, dar acest fapt nu a prejudiciat prea mult contribuția românilor americani la Marea Unire, ci mai curând a diversificat-o. Pe de altă parte, CNR, a cărui activitate a continuat până la al Doilea Război Mondial, și-a asumat rolul de a vorbi nu numai în numele românilor din America, ci și al celor din România.

În ziua de 20 aprilie 1917, președintele Woodrow Wilson (1913-1921) a adresat un apel de înrolare voluntară în armată. În urma acestui apel șase mii de români⁵² s-au înrolat în armata americană și au luptat pe frontul de vest, mai ales în Franța. Pentru vitejia lor, militarii români au fost evidențiați la cel mai înalt nivel, iar cei care nu erau americani au primit cetățenia americană. Pe de altă parte, femeile românce din America s-au angajat în cadrul Crucii Roșii americane, care în anii 1917-1918 a mijlocit importante ajutoare materiale în România ocolind prin Rusia.

⁵¹ Pr. Remus Grama, *Românii-americani și Marea Unire din 1918*, (Ediție bilingvă română-anglăză), Cluj, Editura Digital Data, 2018, p. 14-15.

⁵² Vezi Gabriel-Viorel Gârdan, *Lupta romanilor-americani pentru unitatea națională*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa”, anul XLIX, 2004, nr. 1-2, p. 231-238.

Cea mai importantă acțiune a românilor americani în favoarea Marii Uniri de la 1918 a fost inițiată de *Adunarea bisericească de la Youngstown*, în zilele de 9-10 martie 1918. De la această adunare, la care au participat reprezentanții parohiilor ortodoxe din America, a fost adresată o telegramă președintelui american, prin care reprezentanții parohiilor ortodoxe române își mărturiseau loialitatea față de statul american, pe lângă care doreau să facă lobby pentru România. Este cunoscut faptul că președintele Woodrow Wilson a devenit, către sfârșitul Primului Război Mondial, unul din cei mai înfocați apărători ai eliberării popoarelor asuprite de Imperiul Austro-Ungar, de aceea el a fost socotit ca un Mesia în cuvântările reprezentanților românilor la Marea Adunare de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. La definirea rolului său de avocat al popoarelor mici, președintele american a fost desigur influențat și de eroismul și *gravamina* românilor americani. Cu ocazia adunării de la Youngstown a fost semnat și un document intitulat *Hrisovul de închinare și supunere a Românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii de Nord către Sfânta Mitropolie a Ungrovlahiei*, prin care cei 150.000 de credincioși români-americani, reprezentați prin delegații lor la acea adunare, au hotărât să rupă orice legătură atât cu Mitropolia Ardealului, cât și cu statul maghiar. Acest hrisov „e un act de unire cu țara, înainte de unire. O anticipare și o pregătire. O idee măreață trimisă celor de acasă, menită să-i încurajeze la actul suprem al desprinderii de stăpânirea străină și la întoarcerea în sânul Țării, cum au făcut ei, de acolo, din America. Textul Hrisovului este emoționant și trebuie considerat ca un act fundamental al istoriei Transilvaniei.”⁵³

Printr-un ordin din 18 aprilie 1917, dat de regele Ferdinand I al României (1914-1927), a fost trimisă în America o delegație diplomatică formată din căpitanul Vasile Stoica (1889-1959), dimpreună cu preotul greco-catolic Vasile Lucaciu (1852-1922) și preotul ortodox Ioan Moța (1868-1940), cu misiunea de a transmite guvernelor aliante mesajul guvernului român. Cu sprijinul românilor din America, căpitanul Vasile Stoica a înființat la 22 iunie/ 5 iulie 1918 *Liga Națională a Românilor din America*, ligă care la 13 septembrie același an a fuzionat cu *Comitetul Român din Transilvania și Bucovina*, acesta fiind înființat la 17-30 aprilie 1918 la Paris de Traian Vuia (1872-1950). Aceste organizații au desfășurat o intensă activitate de propagandă în favoarea unirii Transilvaniei cu Regatul României.

⁵³ **Antonie Plămădeală**, *Românii din America anticipează unirea din 1918*, în „Biserica Ortodoxă Română”, CXVI, nr. 11-12/1978, p. 1302-1303.

Ultima acțiune a românilor americani în favoarea formării Statului Național Unitar Român după Primul Război Mondial a fost formularea unei *Adrese către Conferința de Pace de la Paris*, la data de 13 februarie 1919. Cei 225 de semnatari ai acestei adrese precizau în punctul II că, bazați „pe principiul libertății popoarelor de a putea dispune singure de propria lor soartă, Românii din America doresc ca poporul român, a cărui armată și legiuni încorporate în Armatele Aliate au dovedit, prin sîngeroasele lor sacrificii, o voință unanimă, să fie reunit de astăzi înainte într-un singur stat și sub un singur guvern. Ei doresc, de asemenea, ca toate popoarele vecine să aibă dreptul de a se organiza în state naționale, în limitele granițelor lor etnice.”⁵⁴ Acest apel a făcut o mare impresie la Paris și a contribuit la pecetluirea păcii care a recunoscut întregirea neamului românesc pe plan internațional. Actul de la 1 Decembrie 1918 a fost rezultatul angajării întregului popor român, mai întâi al românilor din Transilvania și Banat, apoi al celor din Regatul României, dar și al jefei românilor din diaspora, mai ales de pe meleaguri americane.

Bibliografie

A History of the Ecumenical Movement, Volume I, 1517-1948, edited by **Ruth ROUSE** and **Stephen Charles NEILL**, World Council of Churches Publications, Geneva, 2004, p. 806.

Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Patriarhia Română, București, Editura Institutului Biblic și de Misune al Bisericii Ortodoxe Române, 2008.

AXINIA Vasile, arhid., *Parohia Ortodoxă Română Sfântul Nicolae din Adelaide-Australia*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an C (1982), nr. 3-4.

BASARAB Mircea, *Rumänische Orthodoxe Kirche. Rumänische Orthodoxe Metropolie für Deutschland und Zentraleuropa*, in „Orthodoxes Forum”, nr. 14 (2000), p. 27-28.

BĂBUȘ Emanoil, pr. dr., *Ortodoxia în Franța secolului al XX-lea*, București, Editura Sofia, 2003.

BENGA Cristina, *Formare pastorală prin cursuri interactive*, în „Ziarul Lumina”, din 8 octombrie 2016.

⁵⁴ **Pr. Remus Grama**, *Românii-americani...*, p. 67.

FILIMON Mihail, episcop, *Românii ortodocși din Australia și Noua Zeelandă*, în vol. „Autocefalie și Comuniune; Biserica Ortodoxă Română în dialog și cooperare externă (1885-2010)”, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2010.

GĂINĂ Dumitru, pr. prof., *Ortodoxia Românească în Australia*, București, Editura R.C.R. Print, 2006.

GÂRDAN Gabriel-Viorel, *Episcopia Ortodoxă Română din America – parte a Ortodoxiei Americane*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2007.

IDEM, *Lupta romanilor-americieni pentru unitatea națională*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa”, anul XLIX, 2004, nr. 1-2.

GRAMA Remus, pr., *Românii-americieni și Marea Unire din 1918*, ediție bilingvă română-engleză, Cluj, editura Digital Data, 2018.

IONIȚĂ Viorel, pr. prof. dr., *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009. Spre Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe*, București, Basilica, 2013.

IDEM, *Pregătirea, Lucrările și hotărârile Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*, în „Revista Teologică”, 98 (2016), nr. 4.

IDEM, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe. Documente pregătitoare*, Basilica, București.

KRINDARCH Alexei D., *Five Interesting Facts about Orthodox Church. Geography and Demography in the United States*, <http://www.hartfordinstitute.org/research/OrthodoxUS101mapsAK.pdf> (13.05.2012)

IDEM, *The Atlas of American Orthodox Christian Churches*, Holy Cross Orthodox Press Bishop Kallistos (Ware), *Preface*, in „*A Short History of the Orthodox Church in Western Europe in the 20th Century*”, edited by Christine Chaillot, Inter-Orthodox Dialogue, Orthdruck, Paris, 2006.

NICOLAE Dura, pr. dr., *Biserica trăită departe. Viața religioasă a românilor din Austria*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.

PÂRVU Constantin, pr., *Patriarbul Justinian, mărturii, fapte și adevăr*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005.

PETCU Sorin, protoiereu, *Capela Ortodoxă Română de la Lipsca/Leipzig – 1861-1881. File de istorie*, www.parohia-leipzig.de/documente/Istoria.pdf (31.08.2018)

PLĂMĂDEALĂ Antonie, *Românii din America anticipează unirea din 1918*, în „Biserica Ortodoxă Română”, CXVI, nr. 11-12/1978.

TĂVALĂ Emanuel Pavel, *Iosafat Snagoveanu, paroh și întemeietor la Paris*, în „Ziarul Lumina”, din 20 decembrie 2010.

UȚĂ Mircea Alexă, pr., *Comunitatea Ortodoxă Română din Argentina*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an CXX (2002), nr. 1-6 (ian.-iun.).

VÂLCU Virgil, pr. (coordonator), *Parohia Ortodoxă Română „Învierea Domnului” din Geneva-Chambésy la a 40-a aniversare (1975-2015)*, București, Ed. Basilica, 2015.

WALF Georg, *Diaspora*, în „Lexikon für Theologie und Kirche”, editat de Walter Kaper, vol. III, ediția a 3-a, Herder Verlag, 2006, p. 201.

<http://stnicholasottawa.ca/episcopia-americii/istoria-episcopiei/>
(31.08.2018)

<http://basilica.ro/unitate-de-credinta-si-unitate-de-neam-in-anul-centenar-text-integral/> (04.09.2018)

<http://www.episcopia-italiei.it/index.php/ro/organizarea/68-asociatii>
(03.09.2018)

<http://www.mitropolia-ro.de/index.php/activitati/cursuri-muzica-psaltica> (03.09.2018)

<http://www.mitropolia-ro.de/index.php/activitati/scoala-de-pictura>
(03.09.2018)

<http://www.mitropolia-ro.de/index.php/cuvinte-de-invatare/974-diaspora-ortodoxa-autonomia-si-modul-ei-de-proclamare-muenchen-24-11-2016>
(30 august 2018)

<http://www.ropasa.co.za/istoric-in-romana/9-romanian/7-parohia-ortodoxa-romana-sfantul-apostol-andrei-din-johannesburg-africa-de-sud>
(03.09.2018)

www.ortodoxia.de/html/biserica__romana_din_berlin_1938-1945.html (31.08.2018)

<http://romaniidinturcia.blogspot.com/2011/02/comunitatea-ortodoxa-romana-din-turcia.html> (03.09.2018)

<http://graecorthodoxa.hypotheses.org/943> (31.08.2018)

<http://www.gfmd.org/docs> (31.08.2018)

<http://www.mitropolia.eu/> (01.09.2018)

www.mitropolia.us/index.php/ro/ (01.09.2018)

www.mitropolia-ro.de/ (01.09.2018)

www.oca.org/dioceses (01.09.2018)
<http://www.apostolia.eu/> (03.09.2018)
<http://www.apostolia.tv/apostolia-tv-videos/>(03.09.2018)
<http://www.cor-nicosia.com/> (03.09.2018)
<http://www.parohiatokyo.ro/> (03.09.2018)
<http://www.rorthodoxyouth.com/> (03.09.2018)
<http://www.arola.us/website/index.php/en-us/> (03.09.2018)
http://www.mitropolia-ro.de/Deisis/Deisis_1_1995.pdf (03.09.2018)
www.mitropolia.us/index.php/ro/publicatii/revista-credinta
(03.09.2018)

* Referat susținut la Simpozionul Național „*Maramureșul (cu gândul și cu fapta)* spre idealul unității de credință și de neam”, dedicat Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 – Baia Mare, 12 noiembrie 2018.

Contribuția reprezentanților Bisericii la înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918*

Pr. Vasile-Aurel POP
Protopop de Sighet

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2018 drept *Anul Omagial al unității de credință și de neam și Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918*, pe tot cuprinsul Patriarhiei Române. Credința creștină este, încă de la apariția poporului român în istorie, principalul element constitutiv al conștiinței de sine a românilor, al identității românești, alături de latinitate sau romanitate. Este o realitate istorică incontestabilă faptul că etnogeneza românească și creștinarea au fost două procese concomitente și convergente. Biserica Ortodoxă Română a avut o contribuție majoră la promovarea conștiinței identității și a unității spirituale a neamului românesc. Ideea unității Țării Românești cu Moldova și Transilvania a existat de-a lungul secolelor în conștiința poporului român.

Doresc să consemnez cuvintele lui Mihail Kogălniceanu: „Ideea unirii, ideea de întregire a neamului nostru este veche, ea a fost grija de fiecare zi a strămoșilor noștri, căci astăzi nu existam ca popor. Această idee a fost în atenția fiecărui trăitor de pe acest pământ românesc, cu aceleași forme de viață economică, culturală și artistică.”

Încă din 1536, Nicolae Olahus, afirma în lucrarea „Hungaria”, ideea unității de neam, de origine și de limbă a tuturor românilor: „Moldovenii au aceeași limbă, obiceiuri și religie ca și muntenii. Amintim apoi de cronicarul Grigore Ureche care face începutul istoriografiei în limba română. Mircea cel Bătrân (1386-1418) este primul voievod al Țării Românești care va începe marea epopee a rezistenței românilor pentru menținerea neatârării, iar Iancu de Hunedoara va continua politica și strategia diplomatică a lui Mircea cel Bătrân,

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare (1457-1504), iar Vlad Țepeș (1456-1472), contemporan cu aceștia, rămâne în istorie prin hotărârea fermă de a apăra independența Țării Românești. Mihai Viteazul (1593-1601) reprezintă simbolul dorinței de independență și unitate a românilor. La 27 mai 1600 se intitula la Iași: „... domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”.

Nu putem să nu amintim pe Miron Costin (1633-1691) care scrie că: „Locuitorii Moldovei, Țării Românești și din părțile ungurești sunt toți de un neam și odată descălecați” („De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor”). Apoi Dimitrie Cantemir (1710-1711) în „Hronicul Vechimii româno-moldo-vlahilor”¹, scrie că: „Românii sunt moșii și strămoșii noștri, a moldovenilor, a muntenilor și ardelenilor”.

Nu pot să nu îl amintesc pe Alexandru Ioan Cuza, Nicolae Bălcescu, regele Carol I, regele Ferdinand, care spunea în Consiliul de Coroană din 14 august 1916, pronunțându-se pentru intrarea României alături de Antantă: „De la început mi-am impus această regulă de conștiință: să fac abstracție de mine însumi, să nu țin socoteala nici de originile mele, nici de familia mea. Să nu văd decât România, să nu cuget decât la ea, să nu exist decât pentru ea. Nu se domnește asupra unui popor pentru sine, ci pentru acel popor. În aceasta constă onestitatea unui rege”². Poate ar trebui amintiți și alți mulți oameni de cultură, oameni politici, militari ce au luptat sub stindardul Marii Uniri.

Revoluționarul Nicolae Bălcescu în lucrarea „Mersul revoluției la români” stabilea ca obiectiv al viitoarei revoluții române Unirea, el arătând că: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului pentru a o manifesta lumii. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră. Pentru dânsa Mircea cel Bătrân și Ștefan cel Mare se luptară toată viața lor îndelungată și trăseseră asupra-le năvălirea îngrijorătoare a turcilor, pentru dânsa Mihai cel Viteaz cade ucis pe Câmpia Turzii, pentru dânsa Șerban Cantacuzino bea otravă, pentru dânsa Horea moarte cumplită pe roată suferi”.

Mihai Eminescu arăta următoarele, privind ideea de unitate națională: „Politicește putem fi despărțiți, dar unitatea noastră de rasă și de limbă e o realitate atât de mare și de energică, încât nici ignoranța, nici sila n-o pot tăgădui... Azi limba este una, azi datina e una, rasa e una și etnologic e unul și același popor...”. Cunoscând rolul Bisericii și al credinței creștine în dezvoltarea

¹ București, 1901, pag. 25, 153

² I. Ghe. Duca, *Memorii*, Timișoara, vol. II, p. 13.

culturii și a limbii române ca veșmânt viu al învățăturilor de credință și al cultului liturgic, a numit Biserica Ortodoxă Română „*maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbii și unitatea etnică a poporului*”³.

Ion Ghica: „Istoria românilor ne arată că unirea a fost întotdeauna țelul lor cel mai dorit”. Ori de câte ori viitorul a surâs României, fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire”. Bogdan Petriceicu Hașdeu scria că: „Moldova, Țara Românească, Transilvania nu există pe fața pământului. Există o singură Românie. Există un singur corp, un singur suflet”. „Unirea este singura temelie statornică a edificiului viitorului, fără dânsa ce se va clădi va fi clădit pe nisip” (Dimitrie C. Brătianu), iar Vasile Goldiș a spus că: „Unirea tuturor românilor într-un singur stat este cea mai firească pretenție a civilizației”.

Slujitorii Bisericii strămoșești au fost mereu alături de credincioși, de păstoriții lor. Ei au fost prezenți în luptele duse de poporul nostru pentru independența națională. Clerul „a fost prezent și în marile evenimente ale anilor 1821, 1848, 1859, 1877, 1907 și 1916-1918”⁴. În vremea frământărilor și luptelor pentru Unirea cea din anul 1859, clerul ortodox român s-a alăturat partidului unionist. Amintim pe cei mai de seamă susținători: mitropolitul Sofronie Miclescu, arhimandritul Neofit Scriban, profesor la seminarul de la Socola, arhimandritul Melchisedec Ștefănescu, în Moldova, mitropolitul Nifon și episcopii sufragani Calinic al Râmnicului, Filotei al Buzăului, Climent al Argeșului și alți clerici în Țara Românească. În războiul pentru independență din 1877 trupele române au fost însoțite pe câmpurile de luptă de peste 10 preoți militari⁵ și ajutate de numeroși călugări și călugărițe. Un sprijin important au oferit ierarhii Bisericii noastre. Dobândirea independenței a favorizat și recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre în anul 1885.

În cursul primului război mondial au fost mobilizați peste 250 de preoți ortodocși, unii și-au jertfit viața pentru libertatea și unitatea patriei. Ei au slujit și ca preoți-confesori militari, fiind din toate părțile țării, chiar și câțiva transilvăneni, refugiați în vechea Românie. Pe lângă acești preoți care au lucrat în mijlocul ostașilor pe câmpurile de luptă au activat mulți călugări și călugărițe, cca. 200, punând la dispoziție unele mănăstiri pentru îngrijirea răniților. Aproximativ 20 de preoți și-au pierdut viața, unii au suferit detenții în lagăre și închisori.

³ „*Timpul*”, 14 august 1882, în: **Mihai Eminescu**, *Opere*, vol. 13, București, Ed. Academiei, 1989, p. 168-169.

⁴ **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura I.B.M. al B.O.R., 1997, p. 346.

⁵ *Idem*, p. 356.

În Transilvania, în urma intrării României în primul război mondial, 14/ 27 August 1916 autoritățile maghiare au răspuns cu o puternică acțiune de reprimare a oricăror manifestări cu caracter românesc. Aproape 150 de preoți, ortodocși și uniți, au suferit detenții în închisorile din: Cluj, Târgu-Mureș, Odorhei, Oradea, Timișoara, Caransebeș, Segedin etc., alții peste 200 de preoți și cca. 15 preotese (unele cu copii mici) în Șopron, Zombor și Becicherecul Mare, în nordul Serbiei de astăzi etc. Doresc să amintesc pe doi preoți din părțile noastre: Isidor Silaghi din Bicău și Corneliu Gavriș din Boinești.

Peste 100 de preoți, cu predilecție din județele Brașov, Făgăraș și Sibiu au fost nevoiți să-și părăsească parohiile și să treacă în vechea Românie. Unii au fost rânduți preoți prin Moldova, unii au pribegit prin Ucraina, de unde unii s-au reîntors la sfârșitul anului 1918.

Lacrimile de suferință s-au prefăcut în lacrimi de bucurie. Aceasta pentru că imperiul habsburgic s-a prăbușit și după ce Basarabia a revenit la patria mamă, a urmat unirea Transilvaniei cu România, în istorica adunare de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. La pregătirea acestui act epocal din istoria țării noastre, Biserica a avut o contribuție foarte importantă și substanțială. Dintru început în sufletul neamului românesc s-au împletit, minunat, credința în Dumnezeu și dragostea de glie, contopindu-se în ceea ce numim legea românească. Sufletul neamului românesc s-a plămădit sub aripa Bisericii. Credința i-a fost mereu scut și apărare. Cu ajutorul ei a înfruntat vitregiile năpraznice ale istoriei și a îndrăgit mereu meleagurile binecuvântate pe care Dumnezeu i le-a hărăzit „să le lucreze și să le stăpânească” (Fac. 1, 28).

În 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român cu sediul la Arad, numit și Marele Sfat al Națiunii Române. Un rol deosebit de important în acest consiliu l-a avut Vasile Goldiș, pe atunci secretar al Consistoriului Episcopiei din Arad. Tot în Arad s-a organizat Comandamentul gărzilor naționale românești. S-au organizat în scurtă vreme și s-au ținut multe adunări populare, în orașele și satele românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, în vederea constituirii consiliilor naționale județene și comunale, precum și a gărzilor naționale românești. În cadrul acestor organisme s-au adoptat memorii și moțiuni cu mii de semnături, prin care se cerea unirea Transilvaniei cu România. Slujitorii Bisericii, episcopi, vicari, consilieri, profesori de teologie, protopopi și preoți parohi, au fost în primele rânduri ale luptătorilor pentru unitate și neatârnavare, ajutând și contribuind la organizarea și funcționarea consiliilor și gărzilor naționale, aproape în toate orașele și satele.

De exemplu la Sibiu au activat Silviu Dragomir și Nicolae Bălan, profesori de teologie, la Caransebeș episcopul Miron Cristea, protopopul Andrei Ghidiu, profesorul de teologie Petru Barbu, secretarul Cornel Corneanu, la Oradea vicarul Roman Ciorogariu și secretarul eparhial Aurelian Magieru (viitorul episcop Andrei Magieru), la Lugoj protopopul Gheorghe Popovici, la Blaj vicarul Vasile Suci, cu profesorii Alexandru Borza și Alexandru Ciura, și alții).

Toată această activitate de pregătire a acestui eveniment epocal din istoria națiunii noastre a fost susținută și de periodicele vremii: „Telegraful Român” (Sibiu), „Biserica și Școala” (Arad), „Foaia Diecezană” (Caransebeș), „Unirea” (Blaj), „Gazeta Poporului”, redactată la Sibiu de către Nicolae Bălan și Silviu Dragomir, profesori de teologie și catehetul Ioan Broșu. La 21 noiembrie 1918, episcopii români – ortodocși și uniți – din Ardeal, I. Papp de la Arad, Miron Cristea de la Caransebeș, Dimitrie Radu de la Oradea, Iuliu Hossu de la Gherla, și Valeriu Traian Frențiu de la Lugoj, au anunțat o „declarație de adeziune” la Consiliul Național Român, recunoscând acest organism ca singurul conducător politic al națiunii române. Este bine să precizăm că scaunele mitropolitane de la Sibiu și Blaj erau vacante. Este recunoscut faptul că acest act al episcopilor români a fost foarte important și a avut un ecou larg în rândurile și conștiința clerului și credincioșilor.

Tânărul profesor de Teologie, de la Sibiu, Nicolae Bălan, viitorul mitropolit, la sfârșitul lunii octombrie 1918, la sugestia Consiliului Național Român din Sibiu, a propus Consiliului Național Central, cu sediul la Arad, să se ia legătura cu Guvernul României, atunci refugiat la Iași. Primind încredințare profesorul Nicolae Bălan a plecat în 1/14 noiembrie 1918 la Iași, ajungând în 5/18 noiembrie. Aici a intrat în legătură cu generalul Constantin Coandă, președintele Consiliului de Miniștri, cu generalul Constantin Prezan, șeful Marelui Stat Major, Ion I.C. Brătianu, Nicolae Iorga și cu reprezentanții Franței, Angliei și Statelor Unite ale Americii pe lângă Guvernul României. Profesorul Bălan a rostit o scurtă cuvântare la o festivitate organizată de Liga culturală la Teatrul Național din Iași, în amintirea lui Mihai Viteazul în care a arătat dorința românilor transilvăneni de a se uni cu țara mamă, încheind cu cuvintele: „Pe cetatea din Alba Iulia fâlfâie astăzi mândrul nostru tricolor și așteaptă intrarea triumfală a demnilor urmași ai lui Mihai”⁶. Din Iași profesorul Bălan a trimis o scrisoare marelui patriot Vasile Goldiș, recomandându-i să întrerupă orice tratative cu guvernul maghiar și „în timpul cel mai scurt posibil,

⁶ Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002, p. 338-339.

într-o adunare ce se va ține oriunde, dar mai bine la Alba Iulia și la care să participe mulțime cât mai mare și reprezentanții Consiliilor locale de pretutindeni, proclamați alipirea necondiționată la România”⁷. După o peregrinare la Giurgiu, însoțit de generalul Prezan, unde reprezentantului Misiunii militare franceze în România, generalul Berthelot, i-a prezentat dorința românilor, s-a întors la Iași, apoi prin Predeal la Alba Iulia, unde a ajuns în seara zilei de 1 decembrie 1918. Unirea se făcuse, dar la realizarea ei a contribuit substanțial cel care avea să devină mitropolit la Sibiu.

La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, Biserica românească – ortodoxă și unită – au fost reprezentate, în primul rând prin delegații de drept: cei 5 episcopi în funcțiune, 4 vicari, 10 delegați ai consistoriilor ortodoxe și a capitlurilor greco-catolice, 129 de protopopi, câte un reprezentant al institutelor teologice-pedagogice și câte un reprezentant de la fiecare institut teologic. Biserica a fost reprezentată apoi și prin mulți preoți și învățători ai școlilor confesionale, aleși ca delegați oficiali. Trebuie apoi să spunem că au participat nenumărați preoți în fruntea păstoriiilor lor, laolaltă cu cei 100.000 de mii de români venți ca să-și exprime dorința de veacuri de a fi una cu frații de peste Carpați. La 1 Decembrie 1918, în zi de duminică, dimineața, s-au săvârșit în cele două biserici Sfânta Liturghie și Te-Deum-uri (la cea ortodoxă a slujit episcopul Ioan Papp, iar răspunsurile au fost date de corul teologilor din Sibiu, condus de Timotei Popovici).

La ora 10, 00 s-a întrunit Adunarea Națională Constituantă, la care au participat ce 1.228 de deputați și delegați oficiali, care s-au prezentat cu mandat sau cu titlul lor de drept pentru a vota unirea. În biroul adunării au fost aleși 3 președinți (George Pop de Băsești, și episcopii Ioan Papp de la Arad și Dimitrie Radu de la Oradea), 3 vicepreședinți și 9 secretari. Raportul principal a fost prezentat de Vasile Goldiș, care apoi a citit și istorica Declarație de unire a Transilvaniei cu România. S-a ales și Marele Sfat Național, un fel de parlament ca să exercite atribuții administrative și legislative, având 212 membri între care pe lângă episcopi au fost aleși și profesori de teologie, protopopi și preoți. Episcopul de Arad Ioan Papp a mulțumit tuturor, apoi la ora 14,00 toți delegații s-au dus pe câmpul lui Horea, unde s-au ținut cuvântări. A rostit un memorabil discurs episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, apoi episcopul Iuliu Hossu de la Gherla și alții. S-au săvârșit slujbe solemne în orașe și sate, preoții explicând credincioșilor însemnătatea actului ce se împlinea la Alba Iulia.

---

⁷Idem, p. 339.

În dimineața zilei de 2 decembrie, Marele Sfat Național a ales Consiliul Dirigent, ca guvern provizoriu al Transilvaniei, până la întrunirea Constituantei întregii României, cu sediul la Sibiu (din acest organism făcea parte și Vasile Lucaciu). La 14 decembrie, o delegație a Marelui Sfat Național, alcătuit din Vasile Goldiș, Alexandru Vaida Voevod, episcopul Miron Cristea și Iuliu Hossu, a prezentat, la București, actul unirii Transilvaniei cu România.

Banatul era sub ocupație militară. La începutul anului 1919 s-a constituit Liga bănațeană, din care făceau parte și clerici, cu menirea de a informa opinia publică mondială prin Conferința de pace de la Paris în privința drepturilor românești asupra Banatului. Acest lucru l-a împlinit o delegație care a plecat la București, apoi și la Paris. Din delegație au făcut parte preotul dr. Ioan Sârbu, din Rudăria, cunoscut istoric, prof. univ. dr. Iosif Popovici, diaconul dr. Avram Imbroane și prof. Constantin Nedelcu.

Aș dori să închei cu o mărturie și o rugăciune. Mărturia este a unuia ce a gustat bucuria marii înfăptuiri de la 1 Decembrie 1918, și se adresa țării ca unei făpturi cu suflet viu: „Ești atât de frumoasă în libertatea ta, atât de dulce, atât de divină în tainele care mi le șoptești, încât nici o clipă nu mă pot despărți de ființa ta, pe care o simt cum trăiește în mine. Tot ceea ce-mi șoptești tu, tot ceea ce-ți spun bătaile inimii mele când mă îmbăt de apropierea ta, vreau să aștern aici, ca să te slăvesc mai mult... Tu știi cât am dorit să te văd așa cum ești, cu toate lanțurile sfărâmate, să te strălucești de întreaga ta tinerețe și frumusețe. Văd că ești alta, văd că ești fericită, eu sunt bucuria și noua ta viață. Te-aș mângâia ca pe un copil, de ar fi să trăiesc veacuri. Câmpiile tale, codrii tăi, apele tale, toate-mi vorbesc de negrita ta fericire, patria mea! Nu ești pământ mort, nu ești vânt, nu ești apă, ești suflet ce tremuri de bucuria libertății”⁸.

Rugăciunea este specială, alcătuită pentru acest moment memorabil din istoria neamului nostru românesc și dreptcredincios, autor, episcopul Miron Cristea, cel care va deveni primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române: „Doamne Dumnezeu nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strâmtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea în brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ. Tu ai împlinit și cu noi ceea ce ai făgăduit demult: Sfărma-voi jugul de pe tine și voi rupe legăturile tale; largi-voi hotarele tale, aduna-vă-voi dintre popoare și vă voi strânge din țările unde sunteți împrăștiați; restatornici-voi judecătorii tăi

⁸ Ion Agârbiceanu, *Două iubiri*, București, 1968, p. 390.

ca mai înainte și sfetnicii tăi ca la început. Tu, Doamne, cel ce dezlegi pe cei ferecați în obezi și ridici pe cei surpați, ajutatu-ne-ai de am bătut războiul cu veselie și am gonit pe fiii trufiei. Mântuire ai trimis și nouă, poporului Tău, și toate marginile pământului văd mântuirea Dumnezeului nostru”⁹.

Bibliografie

BIBLIA, Editura I.B.M.O al B.O.R., București, 2005.

„*Timpul*”, 14 august 1882, în: **EMINESCU Mihai**, *Opere*, vol. 13, București, Ed. Academiei, 1989, p. 168-169.

AGÂRBICEANU Ion, *Două iubiri*, București, 1968.

BRICIU Alexandru, „Unirea Principatelor, începutul regăsirii noastre ca națiune”, dialog cu Prof. Univ. Dr. Ion Bulei, în ziarul „Lumina de Duminică”, nr. 4 (630), anul XIV, duminică, 28 ianuarie, 2018, p. 2-3.

CANTEMIR Dimitrie (1710-1711), în „Hronicul Vechimii româno-moldo-vlahilor”, București, 1901.

CONSTANTINIU Florin, „O istorie sinceră a poporului român”, ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2008.

COSTIN Miron (1633-1691), „De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor”, <https://bibliotecapemobil.ro/>.

GHEORGHE Todincă, *Marea Unire a Românilor, oameni, locuri, documente din Maramureș (1918- 1919)*, Sighetu Marmației, 2017.

GHERHEȘ Ilie, *Maramureșenii și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*.

MANOLACHE Dumitru, „Calvarul preoțimii ardelene și înfăptuirea Marii Uniri”, în ziarul „Lumina”, nr. 85 (3971), anul XIV, luni, 16 aprilie 2018, p. 5.

OLAHUS Nicolae, *Hungaria, 1536*, Revista Cultura, seria a III-a, nr. 24 (580), 22 iunie 2017.

OLINICI Ciprian, „Unirea Principatelor și modernizarea României” – Dialog cu academicianul Dan Berindei, în ziarul „Lumina”, nr. 19 (3905), anul XIV, seria națională, miercuri, 24 ianuarie 2018, p. 4-5.

PĂCURARIU Mircea, pr. prof. dr., *Cărturari sibieni de altădată*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002;

⁹ **Ilie Șandru**, *Patriarhul Miron Cristea*, Târgu Mureș, 1998, p. 111.

IDEM, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol 3, București, Editura I.B.M. al B.O.R., 1997.

IDEM, *Studii de istorie a Bisericii Ortodoxe Române*, București, Editura Academiei Române, 2005.

PRELIPCEANU Raluca, „Atunci am hotărât să ne unim pe veșnicie cu Țara”, în ziarul „Lumina de Duminică”, nr. 17 (643), anul XIV, serie națională, duminică, 29 aprilie 2018, p. 3.

ȘANDRU Ilie, *Patriarhul Miron Cristea*, Târgu Mureș, 1998, p. 111.

ȘESAN Milan, pr., „Unificarea bisericească din 1918 ca act de întărire a unității politice a statului român”, în „Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire”, Basilica, București, p. 186-205.

SFARGHIE Ștefan, arhid., „Sesiune omagială dedicată unirii Basarabiei cu România”, în ziarul „Lumina”, nr. 72 (3958), anul XIV, seria națională, marți, 27 martie 2018, p. 4.

STĂNESCU Dorin, „Preoți prizonieri în Marele Război”, în ziarul „Lumina”, nr. 88, (3974), anul XIV, serie națională, joi, 19, aprilie 2018, p. 5.

* Referat susținut în cadrul Conferințelor preoțești de primăvară
– Baia Mare, Satu Mare, Mănăstirea Bârsana, 7-10 mai 2018.

Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie, o consecință a unității de neam*

Pr. Prof. Ioan Gabriel GROZA

Director Liceul Teologic Ortodox „N. Steinhardt” Satu Mare

Biserica Ortodoxă Română în drumul său spre autocefalie

În istoria poporului român s-a dovedit că instituția Bisericii a jucat, și, socotim noi, joacă un rol primordial începând cu viața de toate zilele până în cele mai înalte foruri naționale. Toate evenimentele importante din istoria românilor poartă semne de necontestat ale contribuției bisericilor naționale din Țara Românească, Moldova și Transilvania.

Biserica a aprobat „pohta” lui Mihai Viteazu, a fost alături de făuritorii Unirii din 1859 și a pus bazele Marii Uniri, girând-o prin prezența la 1 Decembrie 1918 în Alba Iulia a sute de preoți în frunte cu înalți ierarhi precum Miron Cristea. În acest moment astral al neamului românesc s-a împlinit îndemnul Sfântului Andrei Șaguna care și-a sfătuit astfel enoriașii: „*Fiți pe pace, aveți-vă bine, nu vă sfădiți!*”¹. Respectându-i povața, urmașii săi au înfăptuit Marea Unire. Amintind de suferințele românilor transilvăneni, Miron Cristea, Episcopul Caransebeșului, arăta că acum nu poate să ne fie în gând altceva decât „*unirea cu scumpa noastră Românie*”², încheind cu adânci cuvinte „*Simțesc că astăzi, prin glasul nostru unanim, vom deschide larg și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arterele lor cea mai caldă viață românească*”³. Mitropolitul Nicolae Bălan vorbind despre îngemănarea dintre biserică și națiune declara:

¹ **Gheorghe Tulbure**, Mitropolitul Șaguna – Opera literară. Scrisori pastorale. Circulări școlare. Diverse, Sibiu, 1938, p. 263-265.

² <http://ziarullumina.ro/contributia-bisericii-la-marea-unire-128572.html>, accesat la 1.10.2018.

³ *Ibidem*, accesat la 1.10.2018.

„Spun de aici ca să se audă în toată țara, că Biserica noastră este sprijinitoarea naționalismului românesc, a cărui vatră caldă a fost ea întotdeauna (...) Avem convingerea profundă că precum în numele Ideii naționale a fost întregit statul român, tot prin puterea naționalismului înfrățit cu ortodoxia se va consolida el”⁴. Pe aceeași linie a stirpei naționale, ierarhul, din preaplinul firii sale, spunea: „Dar naționalismul pentru Biserică nu este partid, ci este suflet. Naționalismul este sufletul românesc pătruns de conștiința drepturilor și a misiunii sale pe acest pământ, de conștiința că nu trebuie să se lase sufocat de alte neamuri, ci însuși Dumnezeu îi poruncește odată ce l-a așezat pe acest pământ, să trăiască”⁵. Dumitru Stăniloae, într-un articol din „Telegraful Român”⁶ din 1936, talmăcea spusele ierarhului afirmând că: „Nu lupta împotriva altor popoare este esența naționalismului, ci împiedicarea acelor popoare de a înăbuși viața poporului în sânul căreia te-a așezat Dumnezeu”⁷.

De origine apostolică, Biserica Ortodoxă Română s-a născut din predica Sfântului Apostol Andrei în teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră, în vechea provincie romană Scythia Minor, astăzi Dobrogea. Organizată mai întâi ca arhiepiscopie autocefală cu scaunul arhiepiscopal la Tomis, Biserica Ortodoxă Română s-a dezvoltat rapid pe întreg teritoriul românesc. Astfel, în secolul al XIV-lea, în cele două principate românești suverane, Moldova și Țara Românească, existau deja două mitropolii de facto autocefale: Mitropolia Moldovei (autocefală din 1401) și Mitropolia Ungrovlahiei (autocefală din 1359).

Ca urmare firească a unificării celor două principate românești și a creării „României” în anul 1859, cele două mitropolii ortodoxe românești s-au unit pentru a forma Biserica Ortodoxă Română, ce avea ca întâistător pe mitropolitul Ungrovlahiei, cu reședința la București. În acest context, domnitorul Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) a abordat direct problema autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul deschiderii sesiunii anului 1863-1864 a Adunării Elective a României (din 3 noiembrie 1863). La începutul anului următor, guvernul său a elaborat un proiect de lege în care, în articolul 2, se preciza că „Biserica Ortodoxă Română este independentă de orice Biserică

⁴ **Mitropolitul Nicolae Bălan**, *Evanghelia și Democrația. Ortodoxia și Neamul. Biserica și Statul*, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1923, p. 26.

⁵ *Ibidem*, p. 27.

⁶ **Pr. Dumitru Stăniloae**, „Biserica și naționalismul”, în „Telegraful Român”, an LXXXIV, nr. 28, 5 iulie 1936.

⁷ **Pr. Dumitru Stăniloae**, *Cultură și Duhovnicie (1930-1936)*, vol. I, Basilica, București, 2012, p. 857.

(autocefală); ea se va administra de Chiriarhul României Unite, care va purta titlul de Primat al României, de doi mitropoliți și de mai mulți episcopi”⁸.

Toate eforturile lui Al. I. Cuza, precum și ale clerului Bisericii Ortodoxe Române, de a oficializa autocefalia Ortodoxiei românești s-au izbit de opoziția dură a Patriarhului de Constantinopol, Sofronie al III-lea (1863-1866), nemulțumit, mai ales, de secularizarea averilor mănăstirești închinatelor Locurilor Sfinte (datorită secularizării, Patriarhia Constantinopolului a pierdut venituri imense pe care le obținea de la mănăstirile românești închinatelor). În pofida acestei puternice opoziții, domnitorul român a promulgat, la 3 decembrie 1864, *Decretul organic pentru înființarea unei autorități centrale pentru afacerile religiei române* (Decretul 1703) în care se preciza că „Biserica Ortodoxă Română este și rămâne independentă de orice autoritate bisericască străină, în tot ceea ce privește organizația și disciplina” (art. 1)⁹ și că „Sinodul general al Bisericii Române păstrează unitatea dogmatică a sfintei credințe ortodoxe române cu Marea Biserică de Răsărit, prin coînțelegere cu Biserica Ecumenică a Constantinopolului” (art. 3)¹⁰.

După aproape două decenii de tratative cu Patriarhia de Constantinopol, la 20 aprilie 1885, mitropolitul primat al României, Calinic Miclescu (1875-1886), în numele Sfântului Sinod, a trimis o scrisoare prin Ministerul Cultelor patriarhului de Constantinopol, Ioachim al IV-lea (1884-1886), prin care îi cerea, în mod formal, recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. În aceeași zi, Dimitrie A. Sturdza, ministru al cultelor, a trimis o scrisoare patriarhului Ioachim al IV-lea, în numele Ministerului Cultelor, în care cerea de asemenea recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române¹¹.

Pentru a putea răspunde acestei solicitări, patriarhul Ioachim al IV-lea, în ziua de 25 aprilie 1885, a convocat Sfântul Sinod al Patriarhiei de Constantinopol și, în aceeași zi, a fost semnat și *Tomosul sinodal și patriarhal de recunoaștere a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, ce a fost trimis la București prin Gheorghe Ghica, reprezentantul țării noastre la Istanbul.

Astfel, după mai mult de două decenii de tratative cu Patriarhia Constantinopolului și în pofida faptului că era vorba despre o Biserică creată prin unificarea a două mitropolii autocefale, deci *de facto* autocefală,

⁸ Pr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, București, Editura IBMO, ediția a II-a, 1997, p. 407.

⁹ *Ibidem*, p. 407.

¹⁰ *Ibidem*, p. 407.

¹¹ Radu Preda, *Biserica în Stat*, București, Scripta, 1999, p. 104.

Biserica Ortodoxă Română reușea abia în 25 aprilie 1885 să obțină recunoașterea formală a autocefaliei sale. Ca urmare a acestei recunoașteri formale, din Biserica-fică, Biserica Ortodoxă Română a devenit oficial Biserica-soră cu celelalte Biserici Ortodoxe autocefale.

Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie

După Primul Război Mondial, România și-a recuperat provinciile sale istorice (Basarabia, Bucovina și Transilvania) aflate până atunci sub stăpâniri străine, formând astfel România Mare (1 Decembrie 1918). În mod spontan și firesc, ortodocșii români din respectivele provincii s-au unit cu Biserica Ortodoxă Română, reușindu-se, pentru prima oară în istorie, unificarea Ortodoxiei românești.¹²

Trebuie să consemnăm aici faptul că prima propunere de înființare a Patriarhiei a făcut-o preotul Dr. Gheorghe Ciuhandu, consilier la Episcopia Aradului și erudit istoric, în cadrul Congresului preoțimii ortodoxe din Ardeal, ținut la Sibiu la 6-7/19-20 martie 1918: „unitatea spirituală ce a existat și până azi între Bisericile ortodoxe române din vechea Românie și provinciile noi – declara pr. Ciuhandu – trebuie concretizată prin unificarea Bisericilor ortodoxe române particulare și sub raportul canonic, sub primația de București, ca centru de unitate canonică a Bisericii tuturor românilor ortodocși, ori păstrându-se și pe mai departe dignitatea primațială a mitropolitului de București, ori creându-se, conform tradițiilor și practicilor Orientului ortodox, dignitatea patriarhală, la care să fie ridicat scaunul mitropolitan – primațial de București”¹³.

Ulterior au cerut ca Biserica noastră să fie ridicată la demnitatea de Patriarhie și alți ierarhi, profesori de teologie, preoți și mireni.

Astfel, în 7 decembrie 1924, Nicolae Iorga publica un articol intitulat „Necesitatea înființării patriarhatului” în care argumenta istoric dreptul Bisericii noastre de a fi înălțată la rang de Patriarhie. În aceeași perioadă, Alexandru Lepădatu, ministru al cultelor, publica articolul „Înființarea patriarhatului în Biserica Ortodoxă Română”, în care sublinia prestigiul moral, cultural și material câștigat de Biserica noastră în cadrul Ortodoxiei. În ședința

¹² **Gheorghe Vasilescu**, „*Libertate- Unitate- Independență*”, în Biserica Ortodoxă Română, nr. 5-6, 1978, p. 521-522.

¹³ **Nestor Vornicescu-Severineanu**, „Încercări, posibilități și propuneri în vederea înființării Patriarhatului înainte de 1925”, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 11-12, 1975, p. 1357-1358.

din 16 decembrie 1924, Consiliul profesoral al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cernăuți a adoptat un memoriu în care susținea ideea înființării Patriarhiei Române și l-a înaintat mitropolitului primat pentru a-l prezenta Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Cu aceeași convingere, în 11 decembrie 1924, Preasfințitul părinte Dionisie, episcop-vicar al Eparhiei Chișinăului, îi adresa mitropolitului primat Miron Cristea o scrisoare în care spunea că, „după ce poporul nostru, condus de Sfânta Biserică, a trecut prin atâtea greutăți și a ajuns în sfârșit la întregirea firească, adunând într-un mănunchi toate ținuturile locuite de români, după ce Bisericile autocefale: Transilvăneană, Bucovineană, precum și cea Basarabeană, s-au unit într-un trup, nu mai poate fi discuție despre ridicarea Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei la înălțimea de Patriarhie și a face pe capul ei **Arhiepiscop al Bucureștilor și Patriarh a toată România**”¹⁴. Este clar, deci, că inițiativa ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie a aparținut deopotrivă credincioșilor și clericilor, Bisericii și statului român.

Pentru a da glas tuturor acestor inițiative, în ultimele zile ale anului 1924, mitropolitul Moldovei și Sucevei, Pimen Georgescu (1909-1934), a făcut oficial propunerea ca „**Mitropolia Ungrovlahiei (Munteniei) cu scaunul Mitropolitan din București, să fie ridicată la rangul de Patriarhie; iar mitropolitul Ungrovlahiei ca primat al României, care de drept e și președinte al Sfântului nostru Sinod, să poarte titlul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Naționale Române cu reședința la București**”¹⁵. Alături de mitropolitul Pimen, această propunere a mai fost semnată și de: Nectarie, mitropolitul Bucovinei, Gurie, arhiepiscopul Basarabiei, Lucian, episcopul Romanului, Roman, episcopul Oradiei Mari, Nicolae, episcopul Clujului, și Ilarie, episcopul Constanței.

Această propunere a fost înaintată Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru a fi analizată în cadrul sesiunii sale de toamnă din anul 1924. Prorogată pentru data de 4 decembrie 1924, această sesiune și-a reluat lucrările abia la 4 februarie 1925. Din cauza absenței Înaltpreasfințitului Pimen, mitropolitul Moldovei și Sucevei (atunci bolnav de gripă), propunerea a fost prezentată plenului Sfântului Sinod de către Înaltpreasfințitul Nectarie Cotlarciuc (1924-1935), mitropolitul Bucovinei.

¹⁴ Pr. Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română între 1885-2000, Biserică, Națiune, Cultură*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, p. 97.

¹⁵ Pr. Milan Şesan, „Unificarea bisericească din 1918 ca act de întărire a unității politice a Statului român”, *Mitropolia Ardealului*, nr. 11-12, 1968, p. 835-836.

Propunerea a fost primită „*cu multă însuflețire*” de către sinodali, care au trecut imediat la dezbateri pentru a stabili detaliile procesului de ridicare a Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie. Primul ierarh care a luat cuvântul a fost arhiepiscopul Gurie, care, după ce a salutat „*cu toată inima și cu tot sufletul această propunere istorică*”, a invocat canonul 34 apostolic ca fundament al acestei ridicări în rang. Au urmat episcopul Lucian al Romanului, care a citit memoriul Consiliului Facultății de Teologie Ortodoxă din Cernăuți, și Episcopul Dionisie, care și-a prezentat scrisoarea sa din 11 decembrie 1924.¹⁶

Mitropolitul Ungrovlahiei, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Mitropolitul Miron Cristea a reprezentat o garanție, imediat după moartea regelui Ferdinand. Dincolo de simbolistica alegerii transilvăneanului Miron Cristea în scaunul de mitropolit primat al României, aceea al deplinei unități statale și bisericești, numirea sa a avut numeroase urmări pentru tânărul stat creat. Relația dintre politic și religios a fost evidentă în momente importante pentru țară. Cunoaștem faptul că patriarhul Miron Cristea a fost implicat direct și în viața politică a țării. A fost, pe rând, membru al Regenței în timpul minoratului regelui Mihai I (1927-1930), apoi a ocupat funcția de prim-ministru al României, perioadă în care a fost promulgată o nouă constituție. A făcut o teză de doctorat la Budapesta în 1925 cu tema Eminescu, și este primul care l-a numit pe acesta „**lucefărul poeziei românești**”.¹⁷

În ședința Sfântului Sinod a fost invitat și ministrul cultelor, Alexandru Lepădatu, care, în numele Guvernului României, a dat citire unui memorabil expozeu, în care se preciza: „*Capul ierarhic al Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Ungrovlahiei, are sub autoritatea sa morală, ca președinte al Sfântului Sinod, trei mitropolii cu individualitate istorică bine determinată și o arhiepiscopie de însemnătate unei adevărate mitropolii și 13 eparhii sufragane. În această situație, el nu mai poate fi decât ceea ce reclamă importanța excepțională a faptului acestuia și istoria celorlalte Biserici Ortodoxe cu organizare națională: Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Și întrucât nici sub raport istoric și nici sub raport canonic nu se poate invoca vreun impediment serios împotriva unei asemenea înălțări în rang a capului Bisericii noastre naționale, aceasta, în puterea autocefaliei sale,*

¹⁶ Ibidem, p. 835-836.

¹⁷ <http://ziarullumina.ro/biserica-a-constituit-un-liant-care-a-contribuit-la-marea-unire-de-la-1918-50591.html>, accesat la 2.10.2018.

și Statul, în virtutea suveranității sale, sunt de acord a aprecia că ridicarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Ungrovlahiei, în calitatea sa de primat al României, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, e o necesitate a noii organizări bisericești, reclamată de situația Bisericii noastre înăuntrul Statului român și de situația acestuia între celelalte state ortodoxe, ca unul ce are, cu excepția Rusiei, cel mai mare număr de credincioși ortodocși¹⁸. Episcopul Vartolomeu Stănescu al Râmnicului (1921-1938) a dat citire Actului de înființare a Patriarhatului românesc, ce sintetiza toate elementele necesare ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie.

La sfârșitul acestei ședințe din ziua de 4 februarie 1925, ca urmare a expunerilor de motive și a dezbaterilor din plen, Sfântul Sinod „în unanimitate și cu însuflețire” a hotărât înființarea Patriarhiei Române și ridicarea arhiepiscopului și mitropolitului Ungrovlahiei, în calitatea sa de primat al României, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. În aceeași hotărâre se preciza și faptul că Înaltpreasfințitul părinte arhiepiscop și mitropolit al Ungrovlahiei, Miron Cristea, era ridicat la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române¹⁹.

După adoptarea acestei istorice hotărâri, primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea, a ținut un discurs în care, după ce a afirmat că „factorul bisericesc legal și competent a ridicat Biserica noastră la rangul de Patriarhat”, a încercat să traseze un succint program de lucru ce cuprindea patru puncte:

- de a trimite cât mai mulți tineri teologi la studii în toate centrele mari de cultură apusene și răsăritene;
- învățământul teologic superior românesc trebuia reorganizat;
- înființarea unei Academii de muzică bisericească;
- necesitatea construirii **„unei mărețe catedrale a mântuirii neamului, ca semn exterior al Patriarhatului”**²⁰.

Regele Ferdinand a promulgat „Legea pentru ridicarea Scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei la rangul de Scaun patriarhal” pe 25 februarie 1925.

În data de 7 februarie 1925, această hotărâre a Sfântului Sinod de ridicare a Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie a fost comunicată Ministerului Cultelor, cu rugămintea de a dispune întocmirea unui proiect de lege prin care statul român să dea o formă juridică acestei decizii istorice. Pentru a da

¹⁸ Pr. Nicolae Șerbănescu, „Înființarea Patriarhiei Române”, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 11-12, 1975, p. 1385.

¹⁹ Valentin Borda, *Un nume pentru istorie – Patriarhul Miron Cristea*, Târgu-Mures, 1998, p. 125-133.

²⁰ <http://basilica.ro/85-de-ani-de-la-ridicarea-bisericii-ortodoxe-romane-la-rang-de-patriarhie/>, accesat la 2.10.2018.

curs acestei solicitări, Guvernul României a elaborat un „Proiect de lege pentru ridicarea Scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei la rangul de Scaun patriarhal”, și l-a prezentat celor două camere ale Parlamentului României spre aprobare. Luând act de adoptarea acestei legi de către Parlament, regele Ferdinand I (1914-1927) avea să o promulge în data de 25 februarie 1925²¹.

În același timp, Sfântul Sinod, printr-o scrisoare, datată 12 martie 1925, a informat și celelalte Biserici Ortodoxe surori despre această istorică hotărâre de ridicare a Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie.

În luna mai a anului 1925, această scrisoare a fost trimisă Patriarhiei Constantinopolului prin Dragomir Demetrescu, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București. Din cauza vicisitudinilor politice, patriarhul Constantinopolului, Constantin VI (1924-1925), a fost nevoit să se retragă din scaun și nu a mai putut convoca Sfântul Sinod pentru a răspunde acestei scrisori. În luna iulie a anului 1925 este întronizat ca patriarh al Constantinopolului Vasile al III-lea (1925-1929), care, luând în considerare hotărârea Bisericii Ortodoxe Române, prin tomosul cu nr. 1579 din 30 iulie 1925, a recunoscut ridicarea ei la rangul de Patriarhie. Au urmat mai apoi scrisori de la celelalte Biserici Ortodoxe surori prin care acestea recunoșteau hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și îl felicitau pe Miron Cristea în noua sa calitate de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române²².

Întronizarea primului patriarh al României

Proclamarea și întronizarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, deși programată pentru primăvara anului 1925, a fost amânată, din cauza problemelor de sănătate ale regelui Ferdinand I, pentru toamna aceluiași an. Astfel, în ziua de duminică, 27 septembrie 1925, în Catedrala patriarhală din București, a avut loc proclamarea oficială a ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie, la care a participat și o delegație a Patriarhiei de Constantinopol. În ziua de duminică, 1 noiembrie 1925, în Catedrala patriarhală din București, în prezența a numeroși invitați din țară și străinătate, a fost întronizat primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea²³.

²¹ Pr. A. Moraru, *op. cit.*, p. 102.

²² *Ibidem*, p. 102.

²³ Pr. M. Păcurariu, *op. cit.*, p. 384-420.

În concluzie, se poate afirma că ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie acum 93 de ani constituie unul dintre momentele fundamentale ale istoriei ei, un adevărat pilon de forță pe care s-a construit apoi prestigiul Bisericii noastre în țară și în afara granițelor. De atunci, Biserica Ortodoxă Română a fost păstorită de cinci vrednici de pomenire patriarhi: Miron Cristea (1925-1939), Nicodim Munteanu (1939-1948), Justinian Marina (1948-1977), Justin Moisescu (1977-1986) și Teoctist Arăpașu (1986-2007)²⁴.

Patriarhia Română astăzi

Cel de-al șaselea patriarh al României, Preafericitul Părinte Daniel, a fost întronizat în ziua de 30 septembrie 2007, ca urmare a alegerilor organismelor statutare ale Bisericii Ortodoxe Române din 12 septembrie 2007²⁵. Încă de la început, actualul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române a identificat direcțiile majore de activitate ale instituțiilor centrale bisericești de la Patriarhia Română: legislativ și juridic bisericesc, pastoral-liturgic, cultural-misionar, social-filantropic, economic-financiar și patrimonial-imobiliar, fiecare din aceste preocupări având propriile dimensiuni și specificități în dezvoltarea și transpunerea în realitate. Din intensa și prodigioasa activitate desfășurată până acum la nivelul Patriarhiei Române, sub arhipăstoria Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, menționăm doar câteva activități reprezentative. Astfel, sub purtarea de grijă a Părintelui Patriarh Daniel, în ședința Sfântului Sinod din 28 noiembrie 2008, a fost definitivat și aprobat noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, care a intrat în vigoare odată cu recunoașterea sa prin Hotărârea Guvernului României din 16 ianuarie 2008, adoptată în temeiul Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor²⁶. Pentru a asigura accesul prin mijloace moderne, dar și pentru a răspunde cerințelor sporite de sprijinire a activităților pastoral-liturgice, misionar-culturale, social-filantropice și educative care se desfășoară în Biserica Ortodoxă Română, în scopul mântuirii credincioșilor în contextul vieții sociale și spirituale contemporane, încă din primele zile în slujirea ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel

²⁴ Pr. A. Moraru, *op. cit.*, p. 102.

²⁵ <https://theologia.wordpress.com/2007/09/12/desfasurarea-alegerii-patriarhului-atributiile-patriarhului/>, accesat la 3.10.2018.

²⁶ http://patriarhia.ro/images/documente/statutul_bor.pdf, accesat la 3.10.2018

a vegheat personal la dotarea și darea în funcțiune a studiourilor de emisie și producție Radio Trinitas București, inaugurate la 27 octombrie 2007, dar și a celorlalte structuri mass-media ale Patriarhiei Române: Postul de Televiziune Trinitas TV, cotidianul „Ziarul Lumina”, săptămânalul „Lumina de Duminică”, revista lunară „Vestitorul Ortodoxiei”, Agenția de știri „Basilica” și Biroul de Presă, grupate în Centrul de Presă Basilica al Patriarhiei Române, lucrare de pionierat și instituție unicat în întreaga Ortodoxie. De asemenea, la inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au fost relansate demersurile pentru aducerea la viață a proiectului noii catedrale patriarhale – Catedrala Națională, a cărei târnosire este planificată pentru data de 25 noiembrie din acest an.

La împlinirea a 93 de ani de la ridicarea sa la rang de Patriarhie, Biserica Ortodoxă Română se prezintă deci ca o Biserică vie, activă, în mijlocul poporului pe care-l slujește, profund implicată în promovarea dialogului cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, cu lumea creștină și cu societatea contemporană.

Episcopia Maramureșului și Sătmarului, ieri și azi

În anii care au urmat s-a încercat o dinamizare a organizării administrative a Patriarhiei, astfel că în 1937 s-a reînființat și vechea Episcopie ortodoxă a Maramureșului, cu reședința la Sighet, dar ca sufragană a mitropoliei Bucovinei, cu trei protopopiate: Sighet, Baia Mare (luate de la Cluj), și Satu Mare (luat de la Oradea). Primul cârmuitor al noii eparhii a fost episcopul Dr. Vasile Stan (1875-1945), ales în noiembrie 1938. Era originar din munții Apuseni, cu studii teologice la Sibiu și filologice la Budapesta, fost mulți ani profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, director al școlii normale Andrei Șaguna, apoi arhieru vicar al arhiepiscopiei Sibiului. A păstorit foarte puțin și în împrejurări vitrege, iar în 1940, în urma Dictatului de la Viena, a fost nevoit să-și părăsească eparhia. Reîntors la Sighet în 1945 a mai păstorit puțin timp, căci la 13 decembrie 1945 a trecut la cele veșnice. Eparhia a fost desființată la 18 septembrie 1848, iar episcopul Sebastian Rusan a devenit arhiepiscop al Sucevei, iar în 1950 mitropolit al Moldovei și Sucevei. Protopopiatele eparhiei Maramureș au fost retrocedate eparhiilor Clujului și Oradiei.

Două mari evenimente s-au petrecut în 1990: în 12 februarie, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române hotărăște reînființarea Episcopiei Maramureșului, o Episcopie martir, care a fost desființată abuziv de două ori în istorie, iar locuitor al scaunului noii Episcopii a fost ales Preasfințitul Părinte

Justinian, fiu al acestor locuri, care era, la acea dată, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Noua Eparhie cuprindea preoții și credincioșii ortodocși din județele Maramureș și Satu Mare și urma să se intituleze Episcopia Maramureșului și Sătmarului. În 26 septembrie 1990, Sfântul Sinod îl alege pe Preasfințitul Părinte Justinian ca Episcop titular al Eparhiei Maramureșului și Sătmarului, iar ca dată de instalare se stabilește ziua de duminică, 11 noiembrie 1990.

Evenimentul instalării ca episcop titular a fost unul nemaiîntâlnit în Baia Mare, la care au luat parte un sobor de 11 arhieri, în frunte cu Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, aproape toți preoții din Eparhie și mii de credincioși. În cei 28 de ani câți au trecut de când a ocupat scaunul episcopal, Eparhia Maramureșului și Sătmarului a cunoscut, cu ajutorul lui Dumnezeu, o dezvoltare continuă, încât azi este în rând cu celelalte episcopii din țară. Astfel, de la 5 protopopiate s-a ajuns azi la 8 protopopiate, iar de la 334 de parohii la aproape 500 de parohii, în timp ce numărul preoților a crescut, de la 336, la peste 570 de preoți. De la 3 mănăstiri, câte erau în 1990, s-a ajuns la 30 de mănăstiri și 10 schituri. Lor li se adaugă un număr important de preoți misionari, preoți caritativi și preoți militari. A crescut și numărul bisericilor, fiind sfințite, în cei 28 de ani, un număr de peste 100 de biserici de enorie și 7 biserici de mănăstire, iar aproape 50 de biserici noi se află în diferite faze de construcție.

Înaltpreasfințitul Justinian s-a preocupat de înnoirea clerului, prin hirotoniri a multor preoți și diaconi, pentru parohiile și mănăstirile din Eparhie, încât avem acum un număr important de preoți tineri.

La toate realizările l-a avut alături pe Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, fiu duhovnicesc al Înaltpreasfințitei Sale, crescut la Duhul Rohiei încă de mic, care în 22 martie 1994 a fost ales în postul de Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului cu titlul de Sigheteanul. În 17 aprilie 1994 a avut loc, la Mănăstirea *Sfânta Ana*, hirotonia în arhiepiscop, oficiată de către Î.P.S. Antonie Plămădeală, Î.P.S. Bartolomeu al Clujului și P.S. Justinian al Maramureșului și Sătmarului.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales pe Preasfințitul Părinte Iustin, care în cei 22 de ani de arhierie s-a remarcat printr-o activitate excepțională, în demnitatea de Episcop al Maramureșului și Sătmarului. La 27 decembrie 2016, de sărbătoarea Sfântului Întâiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan, Episcopia Maramureșului și Sătmarului a fost în mare sărbătoare: instalarea celui de-al XXX-lea episcop din istoria de peste 600 de ani a Eparhiei, perioadă în care de trei ori a fost răstignită și de trei ori a înviat.

Cel de-al XXX-lea Episcop instalat este Preasfințitul Părinte Iustin, ales în această importantă demnitate, fără odihnă, în data de 16 decembrie 2016, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Ceremonia a avut loc la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, ctitorie a Preasfințitului Părinte Episcop Iustin.

Sfânta Liturghie Arhierescă a fost oficiată de un sobor de 17 arhieri. Au fost peste 7.000 de credincioși în Catedrală și în afara ei. Între cei veniți la cuprinzătorul eveniment s-au aflat: academicieni, oameni de cultură, generali și ofițeri activi și în rezervă ai diferitelor arme, foști miniștri și parlamentari, deputați și senatori, parlamentari europeni, administrații județene, municipale și comunale din Maramureș și Satu Mare, protopopii din Eparhie în frunte cu aproape toți preoții, teologi și seminariști, elevi de la toate formele de învățământ. Au fost prezenți sute de tineri din toate cele 8 protopopiate, pentru că Sfântul Ștefan este ocrotitorul lor²⁷.

Primul cuvânt ca eparhiot instalat în tronul episcopal adresat credincioșilor, clerului, monahilor și monahiilor de Preasfințitul Părinte Iustin a fost vast și a cuprins toate laturile activității cu care se confruntă un întâistător, al cărui temelie este istoria Episcopiei de-a lungul celor peste șase secole de existență, trecută prin trei mari încercări, dar refăcută cu voia lui Dumnezeu din cenușă. „Suntem chemați să nu dăm somn ochilor noștri și chem la o lucrare împreună de neodihnă, a spus P.S. Iustin. Îndrept un gând către clerul de mir și cinul monahal și-i chem să slujim poporul lui Dumnezeu așa cum a slujit Hristos. Îi chem pe părinții din mănăstiri să se roage mult. Soluția pentru a construi este dialogul, respectul reciproc. Ne unește creștinismul. Să dăm semnal Europei toți creștinii că vrem să rămânem creștini, a mai spus Preasfințitul Părinte. Azi, când primesc acest dar sfânt, Episcopia Maramureșului și Sătmarului, cel mai valoros cadou sunt tinerii, a spus P.S. Iustin, îndemnându-i să nu se lase manipulați. Suntem foarte preocupați să cultivăm un tineret creștin. Soluțiile pe care nu le are societatea, le are Hristos”²⁸. Apoi a adus mulțumiri tuturor celor care i-au netezit drumul în viață, până a ajuns la această demnitate, de la mama sa și dascălii din satul natal și până la marii profesori universitari și academicieni.

La cererea Preasfințitului Părinte Justin, arhimandritul Timotei Bel a fost ales, prin vot secret, de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în demnitatea de Arhieru-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, cu titulatura de „Sătmăreanul”. Ședința de lucru

²⁷ <http://www.episcopiammsm.ro/>, accesat la 5.10.2018.

²⁸ Preasfințitul Părinte Iustin, noul Episcop al Maramureșului și Sătmarului, în „Graiul Bisericii Noastre”, nr. 4 (87), anul XXVII, octombrie-decembrie 2016.

a Sfântului Sinod a avut loc la 24 mai 2018, la Reședința patriarhală și instalarea în 24 iunie 2018, ca dar de Centenar pentru Sătmar, după cum a spus în cuvântul de la instalare Preasfințitul Părinte Iustin²⁹.

Concluzii

Președintele actual al Academiei Române, istoricul Ioan Aurel Pop, în cartea sa *Transilvania, starea noastră de veghe*, apărută la Editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca, în anul 2016, afirmă: „Unirea de la 1918 este cel mai înalt act de voință națională înfăptuit vreodată de români. El ne-a pus la adăpost identitatea, ne-a organizat viața națională și ne-a conferit rațiuni pentru existența noastră în viitor”³⁰.

Prin acest măreț act istoric, România având alături, prin decizii luate de adunări reprezentative și recunoscute pe plan internațional, cele trei mari provincii istorice și anume Basarabia, Bucovina și Transilvania, devine „România Dodoloață” cum a numit-o copilul Lucian Blaga. De la 137.000 km² și 7,2 milioane de locuitori în 1914, „Regatul România” va avea, după Marea Unire, 295.000km² și 14 milioane de locuitori, intrând astfel în rândul marilor state și națiuni ale Europei³¹. Această realitate de necontestat a favorizat, în mod hotărâtor ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie, fiindcă se îndeplineau toate condițiile atribuirii acestui rang conform cutumelor eclesiastice din cadrul ortodoxiei.

Biserica a sădit dintru început unitatea de limbă, de credință și de neam. La împlinirea fiecărui act istoric al dăinuirii poporului român, Biserica a întărit unitatea de neam a întregii seminții românești astfel: întemeierea statelor feudale românești a fost urmată în calea Bisericii de întemeierea mitropoliilor românești la Suceava și Argeș, Unirea Moldovei și a Țării Românești din 1859 a fost întărită de unirea celor două Biserici Ortodoxe sub un mitropolit primat. Deopotrivă, cucerirea independenței naționale din 1877-1878 cu validarea ei internațională a fost îngemănată în anul 1885 cu recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. După Marea Unire din 1918, urmată de unificarea Bisericilor Ortodoxe surori din teritoriile reunite cu Țara și din Vechiul Regat,

²⁹ <https://www.episcopiammsm.ro/stiri.htm>, accesat la 5.10.2018.

³⁰ **Ioan Aurel Pop**, *Transilvania, starea noastră de veghe*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2016, p. 96.

³¹ **Pr. A. Moraru**, *op. cit.*, p. 102.

Biserica Ortodoxă Română este ridicată la rang de Patriarhie în 1925, astfel Biserica strămoșească prin ierarhi, preoți, călugări, călugărițe și dreptcredincioși creștini, prin rugăciune, glas și faptă a biruit așteptările, renunțările și sacrificiile pentru idealul desăvârșirii statului național unitar. Așadar, statornicia și forța unui stat sunt recunoscute și prin puterea bisericească a poporului său. Mai mult, nicio realizare politică sau socială nu ar fi pătruns la inima poporului român dacă aceasta nu ar fi fost întărită permanent de o împlinire bisericească; întotdeauna în istoria noastră mitropolitul țării stătea de-a dreapta domnului, povățuindu-l și întărindu-l în credință și în faptă.

Vorbind despre Marea Unire, scriitorul Ion Agârbiceanu afirma: „*Autorul adevărat va rămâne mereu anonim, fiind însuși poporul român în totalitatea lui, cu toate energiile lui din trecut, cu toți semănătorii de prin veacuri, cu toți dascălii de ieri, cu întreaga jertfă a uneia din generațiile sale*”³².

Să-I mulțumim lui Dumnezeu Care în urmă cu un veac ne-a ajutat să împlinim visul cel mare al românismului. Atunci, „*România Mică s-a unit cu celelalte Români, ca să formeze România deplină*”³³.

Noi toți împreună avem datoria să cinștim jertfelnicia luptătorilor și făuritorilor dreptății sociale, libertății naționale și unității statale. Tricolorul țării este Antimisul neamului românesc, iar evanghelia de fiecare zi trebuie să ne fie viață trăită în fiecare clipă pentru credință, neam și țară.

Bibliografie

AGÂRBICEANU Ion, *Marele Anonim*, în revista „Cele trei Crișuri”, nr. 11-12, 1928, p. 176.

BĂLAN Nicolae, mitropolit, *Evanghelia și Democrația. Ortodoxia și Neamul. Biserica și Statul*, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1923.

BORDA Valentin, *Un nume pentru istorie – Patriarhul Miron Cristea*, Târgu-Mureș, 1998.

MORARU Alexandru, Pr., *Biserica Ortodoxă Română între 1885-2000, Biserică, Națiune, Cultură*, vol. III, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006.

³² **Ion Agârbiceanu**, *Marele Anonim*, în revista „Cele trei Crișuri”, nr. 11-12, 1928, p. 176.

³³ **Ioan Aurel Pop**, *Unirea din 1918 și sensurile sale istorice*, în „Arhivele Bistriței”, anul II, fascicula 4(8), Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2017, p. 9.

PĂCURARIU Mircea, Pr., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, București, Editura IBMO, Ed. II, 1997.

POP Ioan Aurel, *Transilvania, starea noastră de veghe*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2016.

IDEM, *Unirea din 1918 și sensurile sale istorice*, în „Arhivele Bistriței”, anul II, fascicula 4(8), Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2017, p. 9.

PREDA Radu, *Biserica în Stat*, București, Scripta, 1999.

ȘERBĂNESCU Nicolae, Pr., „Înființarea Patriarhiei Române”, *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 11-12, 1975, p. 1385.

ȘESAN Milan, Pr., „Unificarea bisericească din 1918 ca act de întărire a unității politice a Statului român”, *Mitropolia Ardealului*, nr. 11-12, 1968.

STĂNILOAE Dumitru, Pr., „Biserica și naționalismul”, în *Telegraful Român*, an LXXXIV, nr. 28, 5 iulie 1936.

IDEM, Pr., *Cultură și Duhovnicie (1930-1936)*, vol. I, București, Basilica, 2012.

TULBURE Gheorghe, *Mitropolitul Șaguna – Opera literară. Scrisori pastorale. Circulări școlare. Diverse*, Sibiu, 1938.

VASILESCU Gheorghe, „Libertate – Unitate – Independență”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 5-6, 1978, p. 521-522.

VORNICESCU-SEVERINEANU Nestor, „Încercări, posibilități și propuneri în vederea înființării Patriarhatului înainte de 1925”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 11-12, 1975, p. 1357-1358.

<http://basilica.ro/85-de-ani-de-la-ridicarea-bisericii-ortodoxe-romane-la-rang-de-patriarhie/>, accesat la 2.10.2018.

http://patriarhia.ro/images/documente/statutul_bor.pdf, accesat la 3.10.2018.

<http://www.episcopiammsm.ro/>, accesat la 5.10.2018.

<http://ziarullumina.ro/biserica-a-constituit-un-liant-care-a-contribuit-la-marea-unire-de-la-1918-50591.html>, accesat la 2.10.2018

<http://ziarullumina.ro/contributia-bisericii-la-marea-unire-128572.html> accesat la 1.10.2018

<https://theologia.wordpress.com/2007/09/12/desfasurarea-alegerii-patriarhului-atributiile-patriarhului/>, accesat la 3.10.2018.

<https://www.episcopiammsm.ro/stiri.htm>, accesat la 5.10.2018.

* Referat susținut în cadrul *Conferințelor preoțești de toamnă*
– Baia Mare, Negrești-Oaș, Mănăstirea Bârsana, 15-19 octombrie 2018

Conștiința unității de credință și de neam a românilor din Maramureș – păstrată prin procurarea cărților de cult din Principatele Române*

Pr. Dr. Cristian ȘTEFAN
Consilier Eparhial

Scrierea, cartea și tiparul au reprezentat din vechime componente majore, de primă însemnătate, în viața culturală a poporului român¹. Scrierea a fost cunoscută și folosită pe aceste meleaguri încă înainte de Hristos, dacii întrebuițând alfabetele grec și latin, ceea ce confirmă faptul că încă de pe vremea lor scrierea a fost folosită constant pe teritoriul României².

Bună parte din spiritualitatea unui popor se află teaurizată în scrierile sale. Dovedește cu prisosință acest adevăr istoria fiecărui neam, ea însăși fiind socotită îndeobște cartea de căpătâi a unei națiuni. Trecutul vechilor cărți românești se împletește astfel, în mod firesc, cu al poporului român care le-a zămislit pe treptele devenirii istorice, ele păstrând, cu puterea de neclintit a adevărilor cuvântului scris și tipărit, memoria timpului, coordonatele civilizației și culturii sale.

În viața poporului român, necontenit, cartea a însemnat lumină. Cartea a păstrat și afirmat însemnele primare primordiale ale etniei, limba, conștiința de sine și existența națională, exprimând în același timp trăirea sufletească adevărată a poporului, durerea nenorocirilor, bucuria izbânzilor sau satisfacția

---

¹ Pentru cunoașterea amănunțită a trecutului slovei și tiparului românesc se pot vedea cărțile lui **M. Tomescu**, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, 1968; **D. Simionescu, Gh. Buluță**, *Pagini din istoria cărții românești*, București, 1981; **A. Flocon**, *Universul cărților. Studiu istoric de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, 1976.

² **Florian Dudaș**, *Vechi cărți românești călătoare*, Editura Sport-Turism, București 1987, p. 7.

împlinirilor. Cartea a jucat astfel un rol important în dezvoltarea societății noastre, contribuind la înfăptuirea marilor acte din istoria poporului român, reprezentând unul din factorii cei mai activi ai afirmării și menținerii unității spirituale acelor trei țări românești, ai făuririi și desăvârșirii statului român unitar.

Prin urmare, nu este deloc exagerat să vorbim de o unitate a neamului în veacurile trecute datorită circulației cărții românești, care a potențat continuitatea spirituală unitară și posibilitățile de asimilare și înnoire, ce au făcut ca românii să fie cel dintâi popor din sud-estul Europei care și-a întemeiat limba literară pe graiul viu al poporului.

Relevând importanța acestui proces, Nicolae Iorga scria că „marele merit al acestor cărți e că, trecând hotarele, au adunat sufletește prin viața culturală pe toți românii laolaltă. Prin ele, mai mult decât prin vechile manuscrise care circulau și se copiau puțin (...), s-a întemeiat o viață literară comună a tuturor românilor. Prin ele (...) s-a întemeiat ceva neprețuit pentru orice popor, căci cuprinde ceea ce va da formă gândului și simțirii generațiilor care vor urma: limba literară”³.

Organizarea primelor state feudale românești și apoi cristalizarea lor în trei țări separate a imprimat și culturii o nouă evoluție, cu note caracteristice comune, dar și cu unele deosebiri. Una dintre principalele deosebiri a constat în limba în care s-a promovat cultura de către clasele dominante: slavona în Țara Românească și Moldova, latina în Transilvania, însă cultura populară la români a fost răspândită întotdeauna în limba maternă, în limba română.

Cultura românească are o vechime considerabilă pe meleagurile Maramureșului. Ea s-a dezvoltat și răspândit întâi prin viu grai, apoi, paralel, prin slova scrisă și tipărită. În contextul culturii spirituale maramureșene, o importanță aparte capătă circulația cărții vechi care, fie manuscrisă, fie tipărită, reprezintă un document de o inestimabilă valoare.

***

Textele slavo-române din sec. XV-XVI au inițiat fenomenul circulației cărților, oferind cele dintâi mărturii despre răspândirea vechilor scrieri pe întinsul țărilor române. Un spațiu de penetrație și de interferență circulatorie a vechilor texte slavone l-a constituit Curbura Carpatică Nordică. Relațiile culturale strânse din trecut cu Polonia și Ucraina, explică păstrarea până în zilele noastre,

³ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii religioase a românilor până în 1688*, București, 1904, p. 100.

pe meleagurile Maramureșului, alături de vechile codice românești, a unui număr însemnat de manuscrise slavo-române. Unele dintre ele, înainte de a ajunge în Maramureș, au străbătut meleagurile Moldovei. Un *Apostol* copiat în secolul al XVI-lea, provenit din părțile Ucrainei subcarpatice, a fost vândut la anul 1673-1674 în Vișeu⁴. Alt text, conținând *Viața preacuviosului Serghie*, scris de către călugărul Epifanie de la Mănăstirea Radonej (Rostov), ajuns în cursul secolului al XVII-lea în Moldova, a fost dăruit, la 1682, de către monahul Adrian Anghelov de la Mănăstirea Putna „în ținutul maramureșean al Dochiei”⁵.

Din cercetările profesorului Aurel Socolan⁶, efectuate în localitățile județului Maramureș, au fost descoperite ca fiind în circulație un număr de **2.415 cărți românești manuscrise și tipărite până în anul 1850.**

Situația cărților pe secole se prezintă astfel:

- Din secolul al XVI-lea s-au găsit două exemplare;
- Din secolul al XVII-lea se cunosc 101 exemplare (90 cărți tipărite și 11 manuscrise);
- Din secolul al XVIII-lea se cunosc a fi în circulație 1.598 de cărți (1.549 cărți tipărite și 49 de manuscrise);
- Din prima jumătate a secolului al XIX-lea s-au găsit 717 cărți (705 cărți tipărite și 12 manuscrise)⁷.

Totuși, această listă a cărților românești care au fost găsite în zona cercetată nu poate reflecta întru totul realitatea din secolele trecute, întrucât o mare parte de carte s-a distrus în timp, fiind supusă vicisitudinilor de tot felul. Numai așa se poate explica absența cărților românești tipărite de Coresi.

Se știe că tipăriturile coresiene au circulat pe întreg teritoriul românesc, după cum spunea însuși judele Brașovului, Lucas Hirschel: „pretutindeni unde trăiesc rumâni”⁸, însă din cauza timpului lung scurs de la apariția lor cele mai multe s-au distrus. De aceea, în Maramureș, n-a putut fi semnalată decât circulația a două exemplare din tipăriturile coresiene: *Întrebare creștinească*

⁴ Florian Dudaș, *op. cit.*, p. 136.

⁵ E. Liuța, *Catalogul manuscriselor slavo-române din Cluj-Napoca*, București, 1980, p. 64

⁶ Aurel Socolan, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș*, Editura Maria Montessori, Baia Mare, 2005, p. 53.

⁷ *Ibidem*, p. 54.

⁸ I. Radu Mircea, *Răspândirea cărții coresiene – expresia unui patrimoniu spiritual unic*, în rev. *Valachica*, X-XI, 1978-1979, p. 7-12.

(1559) și *Pravila*⁹, compactată cu file manuscris. Cartea a fost donată la 31 august 1921, de Artemiu Anderco din Ieud, Muzeului din Sighetu Marmăției, iar azi este înregistrată sub nr. 5032 la Biblioteca Academiei Române¹⁰. Cu siguranță că au mai circulat în Maramureș și alte cărți tipărite în secolul al XVI-lea, însă, din păcate, nu avem știri despre ele.

Cărțile românești s-au răspândit în Maramureș, mai ales după Dieta de la Aiud din anul 1569, unde s-a impus folosirea limbii române în Biserica românească, iar „Preoții sârbești, cari slujesc în sate locuite de români și nu folosesc în biserică limba românească să fie depuși din preoție”¹¹.

La sinodul din Cluj de la 1571 au fost convocați toți preoții români și obligați să aducă cu ei și banii necesari ca să cumpere *Psaltirea* și *Liturghiarul românesc*¹². Cu siguranță că aceste cărți au fost cumpărate, însă datorită timpului îndelungat și a uzajului, ele nu s-au păstrat.

Cartea tipărită în cursul secolului al XVII-lea a circulat, de asemenea, în Maramureș, însă și despre ea avem cunoștințe puține. Așa cum deja s-a spus, dintre tipăriturile din secolul al XVII-lea putem semna 90 de cărți imprimate în Moldova, Transilvania și Țara Românească, precum și 11 manuscrise. Dintre aceste tipărituri le vom aminti pe cele mai cunoscute și numărul de exemplare găsite în Maramureș¹³:

- *Cartea românească de învățătură* sau *Cazania lui Varlaam* – 23 de exemplare;
- *Noul Testament de la Bălgrad* – 18 exemplare;
- *Îndreptarea legii* sau *Pravila Mare* (Târgoviște 1652) – 5 exemplare;
- *Evangheliarul* (București 1682 și 1693) – 2 exemplare (Mănăstirea Moisei, Săpânța);
- *Molitvelnic* (Alba Iulia 1689) – un exemplar la Văleni;
- *Evangheliar* (Snagov 1697) – 2 exemplare (Brebeni, Mănăstirea Rohia);
- *Chiriadromionul* (Bălgrad 1699) – 33 de exemplare.

⁹ Ion Gheție, *Influența cărților coresiene și dispariția rotacismului din textele nordice*, în rev. *Limba română*, anul XII, nr. 4, 1973, p. 297.

¹⁰ Aurel Socolan, *op. cit.*, p. 90.

¹¹ Zenovie Pâclișan, *Legăturile românilor ardeleni cu Reformațiunea în veacul al XVI-lea și al XVII-lea*, în rev. *Cultura creștină*, Blaj, X, nr. 18 din 25 noiembrie 1911, p. 386.

¹² *Ibidem*, p. 386.

¹³ Aurel Socolan, *op. cit.*, p. 90-91.

În decursul secolului al XVIII-lea, cultura oficială din Transilvania și Maramureș, susținută și coordonată de către Imperiul Habsburgic și Biserica Romano-Catolică, a reprezentat apanajul naționalităților și religiilor recepte, organizându-se, cu o largă deschidere și interferență europeană, în limbile latină, germană și maghiară. Cultura românilor din Transilvania și Maramureș, ce evoluează, din cauza exploatării și asupririi, în condiții dintre cele mai precare, stă sub semnul biruinței limbii și a scrisului românesc, a unității tot mai strânse cu celelalte două țări române.

Cum vreme de o jumătate de veac după impunerea unirii religioase, până la înființarea tipografiei de la Blaj, activitatea editorială românească a fost în Transilvania și Maramureș aproape inexistentă, legăturile cărturărești cu Muntenia și Moldova s-au amplificat. Epoca darurilor cantacuzine și brâncovenești și a ctitoririi unor edificii monumentale pe pământul Ardealului statornicind pătrunderea în valuri neconținute, atât prin strădania românilor ardeleni, cât și a colportorilor de peste munți, a cărților tipărite la Râmnic, București, Iași, Târgoviște, Buzău și în alte centre tipografice, a venirii unor cărturari și artiști, fapte de cultură inițiate și împlinite toate ca pentru vreme de nevoie¹⁴. Proporțiile și intensitatea fenomenului istoric profilează clar o mișcare culturală națională, în cadrul căreia școala și cartea au avut un aport dintre cele mai importante.

În condițiile amintite, cartea românească, tipărită și manuscrisă, este căutată, dorită și prețuită mai mult ca oricând. Ajungând astfel tot mai rară și neîndestulătoare în țară, ardelenii sunt nevoiți să o "importe", să o ceară sau să o aducă, cu mari greutate și sacrificii, cel mai adeseori în condiții de prohibiție, din Muntenia și Moldova.

Măsurile de prohibire de către autoritățile habsburgice a cărților românești în Transilvania și Maramureș dezvăluie, în pofida caracterului lor represiv, constanța și amploarea fenomenului circulației valorilor reprezentative ale culturii românești, ilustrate în mod deosebit prin peregrinarea cărturarilor, a copiștilor și a dascălilor, a poporului de rând și prin răspândirea impresionantă a scrierilor vremii.

Neîndoielnic că pe unii formularea de mai sus îi va surprinde; în mod firesc într-un fel, deoarece faptul este mai puțin cunoscut. Pentru acest motiv considerăm necesar să precizăm de la început că vreme îndelungată, îndeosebi în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, interzicerea în Transilvania și Maramureș a scrierilor românești din Muntenia și Moldova a reprezentat un adevăr istoric.

¹⁴ Florian Dudaș, *op. cit.*, p. 186.

Se pare că înființarea tipografiei de la Blaj a fost, într-o bună măsură, hotărâtă în vederea stăvilirii cărților românești din sudul Carpaților, potrivit rescriptului imperial din 18 iunie 1747, care repeta ordinul decretului imperial din 23 noiembrie 1746¹⁵. Însă, noua tiparniță, întemeiată pe o bază lipsită de orice tradiție culturală, se va confrunta cu nenumărate greutăți până la impunerea și statornicirea scrierilor sale în rândul poporului, întrucât nu o dată, pentru a se putea difuza unele scrieri, s-a procedat chiar la contrafacerea textelor și imprimarea unor pagini de titlu purtând marca Râmnicului.

Decretul imperial din noiembrie 1746 a fost repetat în anul 1768, interzicându-se aducerea cărților atât din cele două țări române, cât și din Rusia¹⁶.

Cu toate acestea, activitatea tipografică în secolul al XVIII-lea a fost una intensă. Cărțile românești au înlocuit total cartea și limba slavonă din Biserica Ortodoxă românească, iar cartea românească se îmbogățește cu titluri noi. Populația română din Maramureș continuă să aducă carte din Moldova și Țara Românească, deși centrele tipografice din Transilvania au devenit mai active.

Conform datelor prezentate de profesorul Aurel Socolan¹⁷, din secolul al XVIII-lea s-au găsit în circulație, în Maramureș, 1.598 de exemplare de carte tipărită și manuscrisă, fie în țările de dincolo de Carpați, fie la Blaj. Dintre cele mai folosite cărți sunt înregistrate 184 de *Antologhioane*, care provin din centrele tipografice de la București, Căldărușani, Iași, Râmnic și Blaj; 107 exemplare din *Apostol*, care provin din tipografiile de la București, Buzău, Iași, Râmnic și Blaj; 29 de exemplare ale *Bibliei*, imprimate la Blaj (1795); 69 de exemplare ale *Catavasierului*, tipărit la Blaj, București și Rădăuți; 78 de exemplare de *Ceaslov*, care provin din tipografiile de la Blaj, București, Iași, Rădăuți, Râmnic, Târgoviște și Viena; 55 de exemplare a *Chiriadromionului* (Bălgrad-1699, București-1732), retipărite la București și Râmnic; 93 de exemplare din *Molitvelnic*, provenind din tipografiile de la Blaj, București, Buzău, Iași, Râmnic și Târgoviște; 166 de exemplare din cartea *Evangeliiar*, care provine din diferite ediții de la București, Râmnic, Iași și Blaj; 121 de exemplare din cartea *Liturghier*, tipărită în centrele de la București, Iași, Râmnic, Sibiu, Târgoviște și Blaj; 202 exemplare din cartea *Octoih*, provenite din tipografiile de la București, Iași, Râmnic, Târgoviște și Blaj; 133 de exemplare din cartea

¹⁵ V. Molin, *Tiparnița de la Râmnic*, în rev. *Mitropolia Olteniei*, nr. 7-8 / 1960, p. 464-465.

¹⁶ Florian Dudaș, *op. cit.*, p. 189.

¹⁷ Aurel Socolan, *op. cit.*, p. 94.

Penticostarion, provenite din tipografiile de la București, Iași, Râmnic și Blaj; 27 exemplare din *Psaltire*, tipărită la Blaj, Iași, Buzău și Râmnic; 105 exemplare din *Triod*, provenite din tipografiile de la București, Iași, Râmnic și Blaj¹⁸.

Și în secolul al XIX-lea au circulat multe cărți în Maramureș, atât laice, cât și religioase. Cartea de cult s-a conservat mai bine în arhivele parohiilor și în biserici. Se pare că, totuși, cartea religioasă rămâne preponderentă, fără a exclude circulația cărților laice, mai ales a celor populare (romane, scrieri didactice etc.). Se constată, în continuare, interzicerea aproape totală a importului de carte din Moldova și Țara Românească. Acum se semnaleză circulația cărților imprimate la Buda și creșterea numărului celor de la Sibiu. Prin urmare, aprovizionarea cu carte se făcea de la Blaj, Sibiu și Buda și numai în cazuri rare se înregistrează cărți venite de peste munți. Cărțile se procurau din centrele mai apropiate. Cumpărarea lor din Moldova și Țara Românească era mai costisitoare și mai dificilă.

Circulația cărții în acest secol trebuie să fi fost mai intensă, întrucât numărul știutorilor de carte a crescut, datorită înființării școlilor confesionale românești. Numărul mereu crescând al știutorilor de carte presupune și o circulație sporită a cărții laice, dar pe care nu o putem prezenta, deoarece s-au păstrat prea puține exemplare¹⁹.

***

În context cultural-istoric, cartea românească tipărită și scrisă din Maramureș reflectă posibilitatea îngăduită de statul asupritor, tradiția valorilor spirituale reprezentative pentru ființa poporului și, în legătură nemijlocită cu acestea, ”rezistența” spirituală a populației românești. Spre deosebire de Țara Românească și Moldova, în Transilvania și Maramureș, în condițiile stăpânirii străine – maghiare, otomane, apoi habsburgice - , românii exploatați și asupriți au fost lipsiți de o clasă conducătoare proprie. Clasa feudală, Biserica și cultura statelor asupritoare au propovăduit, cel mai adesea sub vălul credinței, al Reformei, iar apoi al unirii cu Roma, deznaționalizarea românilor. „Istoria Munteniei și a Moldovei – scria Nicolae Iorga – e o istorie de domni și de țărani, de curți și de sate. De la domni vin războaiele și păcile, bisericile și

¹⁸ *Ibidem*, p. 94-104.

¹⁹ *Ibidem*, p. 104-105

mănăstirile, cărțile și legile, tot ce se vede limpede la cea dintâi aruncătură de ochi asupra trecutului unui popor. De la țărani au venit holdele, datinile și cântecele, hrana trupului și sufletului tuturor, munca și poezia. Dimpotrivă, istoria Ardealului nostru e de la început chiar o istorie de țărani. De țărani cu pământ și fără, de țărani cu carte și fără carte, de țărani care au muncit numai cu brațele, păstrând obiceiurile și îmbogățind limba prin cânturi, și de țărani care au luptat ca moșneni și soldați, de țărani care s-au rugat lui Dumnezeu după slova tipărită pentru binele, fericirea și – în fundul gândului uneori – pentru iertarea din robie a tuturor. O istorie de sate și de preoți e istoria Ardealului românesc²⁰.

Cercetarea fenomenului religios-cultural al circulației vechilor noastre scrieri, alături de reconstituirea trecutului și a rolului important pe care l-au avut pentru neamul românesc, oferă mărturii de primă însemnătate privind unitatea culturii române scrise în decursul timpului. În totalitatea sa, importantul fond patrimonial de carte din Maramureș, alături de faptul că exprimă realitatea vieții religios-culturale românești scrise pe aceste meleaguri, constituie, atât prin intermediul fiecărui manuscris sau fiecărei tipărituri, cât și prin răspândirea circulatorie a tuturor în spațiul carpatic, tot atâtea dovezi ale unității culturale și de credință a tuturor românilor.

Importanța religios-culturală și istorică excepțională a documentelor relevate constă în faptul că exprimă chintesența spirituală a unei epoci istorice și idealul primar primordial al poporului nostru, adevăruri exprimate cum nu se poate mai limpede, la scurtă vreme după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, de către Ioan Lupaș, care scria despre factorii istorici ai vieții naționale românești: "Pentru ca unitatea națională să se poată înfăptui aieva după războaie glorioase, atât de bogate în peripeții dramatice și după căderea tragică a lui Mihai Voevod, a trebuit să urmeze îndelungatul război al condeielor, al muncitorilor cu tiparul, al cronicarilor și preoților cărturari, al poezilor și predicatorilor, care timp de peste 300 de ani au frământat neconținut sufletul neamului, l-au trezit, l-au lămurit prin scrisul lor, l-au înălțat și l-au întărit prin descoperirea amintirilor unui trecut de glorie, accentuând cu neîntreruptă stăruință, că moldovenii și muntenii și ardelenii, fiind de aceeași origine, formează un singur neam"²¹.

²⁰ Nicolae Iorga, *Sate și preoți din Ardeal*, București, 1902, p. 8.

²¹ Ioan Lupaș, *Factori istorici ai vieții naționale românești*, în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, nr. 1/1921,1922, Cluj 1922, p. 44

Bibliografie

DUDAȘ Florian, *Vechi cărți românești călătoare*, Editura Sport-Turism, București 1987.

FLOCON A., *Universul cărților. Studiu istoric de la origini până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, 1976.

GHEȚIE Ion, *Influența cărților coresiene și dispariția rotacismului din textele nordice*, în rev. „Limba română”, anul XII, nr. 4, 1973.

IORGA Nicolae, *Istoria literaturii religioase a românilor până în 1688*, București, 1904.

IORGA Nicolae, *Sate și preoți din Ardeal*, București, 1902.

LIUȚA E., *Catalogul manuscriselor slavo-române din Cluj-Napoca*, București, 1980.

LUPAȘ Ioan, *Factori istorici ai vieții naționale românești*, în Anuarul Institutului de Istorie Cluj, nr. 1/1921,1922 , Cluj 1922.

MIRCEA I. Radu, *Răspândirea cărții coresiene – expresia unui patrimoniu spiritual unic*, în rev. „Valachica”, X-XI, 1978-1979.

MOLIN V., *Tiparnița de la Râmnic*, în rev. „Mitropolia Olteniei”, nr. 7-8/1960.

PĂCLIȘAN Zenovie, *Legăturile românilor ardeleni cu Reformațiunea în veacul al XVI-lea și al XVII-lea*, în rev. „Cultura creștină”, Blaj, X, nr. 18 din 25 noiembrie 1911.

SIMIONESCU D., BULUȚĂ Gh., *Pagini din istoria cărții românești*, București, 1981.

SOCOLAN Aurel, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș*, Editura Maria Montessori, Baia Mare, 2005.

TOMESCU M., *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, 1968.

* Referat susținut la Simpozionul Național „Maramureșul (cu gândul și cu fapta) spre idealul unității de credință și de neam”, dedicat Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 – Baia Mare, 12 noiembrie 2018.

100 de ani de la Marea Unire. 100 de personalități maramureșene care au făcut istorie*

Prof. Dr. Teodor ARDELEAN

Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare

Suntem într-un an de importanță istorică pentru Neamul Românesc și pentru viața fiecăruia dintre noi. Este anul reper, din care privim analitic și sintetic spre veacul pe care l-a trăit România de la momentul magistral al „adunării laolaltă a tuturor românilor”. Se întreprind tot felul de inițiative prin care sărbătoarea aceasta este înfrumusețată cu buchete de lauri. Se tipăresc lucrări cardinale la Academia Română, se publică antologii și enciclopedii, se organizează simpozioane și sesiuni de comunicări științifice, se inițiază excursii cu tematică istorică la Viena, Roma și-n marile orașe românești ale Marii Uniri etc. Noi, cei de la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, am gândit un proiect special, inedit în fibră și reverberații. Am gândit să alcătuim o lucrare științifică, de tip biobibliografic și enciclopedic, în care să reflectăm cei 100 de ani de la marele eveniment prin portretele cele mai reprezentative ale oamenilor care au făcut istorie în Maramureș. „Biruit-au gândul!”, spuneau cronicarii atunci când o idee prindea contur și începea să opereze în realitate. Biruitu-ne-a și pe noi, bibliotecarii, gândul cel bun de a aduce „recunoștință centenară” marilor bărbați binecuvântați din Maramureș, care, prin viețile lor exemplare, și-au înscris numele în Cartea de Aur a Nației și, pe cale de consecință, a Centenarului!

A fost o muncă acribioasă, antrenantă și încărcată de provocări. Fiecare dintre cei care au pasiune pentru istorie știe cât de simplu e să scrii despre ceea ce știi și cât de dificil despre ceea ce nu se știe suficient. Cu privire la „personalitățile începătoare” ale acestui „veac zbuciumat”, e destul de simplu. Despre George Pop de Băsești, Vasile Lucaciu, Ilie Lazăr, Elena Pop Hossu Longin ș.a.

există foarte multă literatură. Dar dificultatea vine chiar de la faptul că e „foarte multă”! Majoritatea studiilor publicate mai recent sunt reluări ale unor lucrări sau doar compilări. După cartea lui Ioan Georgescu, din 1935, nu s-a mai scris și editat nicio monografie cuprinzătoare pentru acest „Bătrân al Nației”, care a ținut sus „linia verticală” a orizontului național. Căci dacă „linia orizontală” este chiar geografia și aceasta urmează limita teritoriului național, istoria reprezintă axa verticală, iar aici sunt selectate numai „date” care înalță nația sau o coboară! De altfel, fie spus în paranteză, graficul trăirii naționale înseamnă chiar cele două coordonate în expresie dinamică. Adică... împăcarea istoriei cu geografia și a geografiei cu istoria! Cu privire la distinsul bărbat al istoriei și credinței, dr. Vasile Lucaciu, lucrurile stau chiar invers. Acceptat cu dificultate în sistemul trecut printre figurile reprezentative care au „clădit patria” abia după „semicentener”, ies la iveală acum o multitudine de informații ce dau de lucru istoricilor peste măsură. La Baia Mare, Satu Mare, Cluj-Napoca și-n alte centre de prospectare a „bogățiilor istorice” s-au găsit mulți cercetători devotați, dar surpriza pozitivă este că încă mai apar documente vechi ce pentru noi sunt „noi”. Recent am dat la traducere din maghiară în română cuvântarea ținută de dr. Vasile Lucaciu în Parlamentul de la Budapesta la 9 martie 1908, care, se pare că este cel mai lung discurs ținut vreodată de un exponent al românilor într-o incintă parlamentară. Patru ore și un sfert a durat pledoaria pentru rațiune, legalitate, egalitate, neam și limbă, adunând pasajele mesajului lucacist și „reverberațiile” unui spațiu legislativ de obicei ostil marilor cauze românești.

Sunt apoi dificultățile de celălalt ordin. Unele destine, ce azi reprezintă „contribuții esențiale”, pot fi puse cu dificultate în lumina cunoașterii obiective, datorită unui prezent aglomerat și încă neesențializat. Sita istoriei cerne cu alți „pași” decât ne-am dori, iar unele nume care par mărețe la un moment dat „coboară de pe soclu”. Iar problema cardinală este cea legată de selecția „contribuțiilor” și, mai ales, de comparația între diferitele domenii. E mai important oare un poet cu multe volume decât un inginer cu o singură carte? Sigur că, de obicei, se răspunde simplu că „nu se compară”, dar noi, pentru a fixa, ilustra și definitivă figurile ilustre (iar ilustra vine de la lumină!) a trebuit să trecem pragul unei „case de adunare”, în care să găsim echidistanțe și echivalențe și pentru elemente ce niciodată nu intră într-o competiție. Cu atât mai mult cu cât deasupra tuturor lucrurilor trona principiul suprem al axiologiei sociale, care ne îndeamnă să ieșim în fața poporului și să întrebăm nu doar „vrednic este?”, ci chiar „cine este cel mai vrednic?”.

Timpu le-a rezolvat, însă, pe toate. Astfel că ne găsim aproape de finalul lucrării. O lucrare de lung traseu, cu jaloane așezate în urmă cu vreo cinci ani și cu alte multe schimbări pe traseu. Am pornit de la o listă de circa 500 de personalități maramureșene accentuate și am ajuns la cifra magică 100! Procedeele „reducționiste” rezolvă lucrurile în sinea lor, cantitativ, dar de fiecare dată când am șters un nume, însoțit nu doar de prenume, ci, mai ales, de un palmares uriaș de viață, am picurat o lacrimă în sufletul nostru frământat, pentru că era singura cale de a ne încadra în această matrice fixă. Unii ne-au zis să ieșim din dificultate prin folosirea unei liste substanțial mai lungi, dar în acest caz pierdeam simetria, ceea ce ne scotea dintr-un algoritm asumat esențial.

Sunt personalități eclatante, elocvente și relevante, atât pentru istoria în ansamblu, cât și pentru fiecare domeniu în care au excelat. Nu înseamnă că nu ne păstrăm și rezerve față de unele nume care pot fi considerate „controversate”. De asemenea, ni se poate imputa faptul că alte nume ar fi subiectiv „forțate”. În definitiv, este punctul nostru de vedere! Oricare dintre dumneavoastră, cititorii, își poate permite „jocul” de a face o listă cu „100” și să încerce să „monografieze” fiecare „exponent”. Va vedea că imperiul de dificultăți este uriaș.

Momentul cu „biruit-au gândul” este acum departe în spate și putem aprecia că a meritat efortul. Spicuiesc din această „serie de aur” câteva nume, spre a ilustra chiar și în acest fel că „puterea este în Unire”. E o altă formă de „Unire” sau Re-Unire, una festivă și încărcată de entuziasm. Toți acești frunțași maramureșeni au trecut, pe rând, în eternitate, iar noi încercăm să-i scoatem din cotloane de istorie bine mascate spre a-i lumina cu un stroboscop special. O privire specială spre un ținut considerat magnific și un tablou special care demonstrează că „relieful eruptiv” binecuvântează înălțimile noastre de suflet. Așadar: George Pop de Băsești, Vasile Lucaciu, Ilie Lazăr, Artemie Anderco, Justinian Chira, Lucia Mihaly de Apșa, Alexiu Berinde, Gheorghe Pop, Gheza Vida, Vasile Kazar, Gheorghe Bilașcu, Lascăr Pană, Ionel-Valentin Vlad, Emilian Birdaș, Vasile Costin, Nicolae Gherman, Epaminonda Lucaciu, Florea Mureșanu, Alexandru Rusu, Vasile Stan, Nicolae Steinhardt, Laurențiu Ulici, Augustin Buzura, Iosif Herțea, Alexandru Ivasiuc, Constantin Opreș, Alexandru Breban, Ion Bârlea, Traian-Bilțiu Dăncuș, Dorel Cherecheș, Petre Dulfu, Victor Gorduza, Ion Iuga, Leonard Mociulschi, Mihai Olos, ș.a. Iar autorii, constituie în bună măsură nume de referință în peisajul cultural al zilelor de azi. Acad. Marius Porumb, dr. George Achim, dr. Florian Roatiș, dr. Ștefan Vișovan, dr. Mihai Dăncuș, prof. Simion Vaida și Lotica Vaida, dr. Nicolae Iuga, dr. Ioan Petrovai, dr. Dorel Todea, dr. Ilie Gherheș, Gheorghe Pârja, dr. Ion Botoș,

Alec Portase, dr. Laurențiu Batin, dr. Nicolae Bolea, Andrei Fărcaș, dr. Florin Gogota, dr. Ion Cuceu, Alin Pralea și alții au oferit această jertfă sub semnul generic al sintagmei *bona fide*, care înseamnă cea mai condensată expresie a sufletului dăruit și a bunei-credințe. Ei au scos la lumină cei mai luminoși maramureșeni care s-au înveșnicit prin fapte. Acolo, la lumină, le este și locul, căci *bona fama in tenebris proprium splendorem tenet*. Un bun renume își are propria strălucire și în întuneric, sună în românește maxima lui Syrus. Iar maxima unui mare român, acad. Valeriu Braniște, ar trebui să îmbrace haine latinești acum când ne aducem aminte de cuvântul său superb, rostit lângă cripta lui Badea George de Băsești: „Fie-i memoria binecuvântată, din genunche în genunche!”. Fie-le tuturor bine primite jertfele, fie ei „eroi” sau „luminători de eroi”. Așa să ne perceapă istoria, când va începe să scrie dintr-un trecut care acum răspunde „prezent”!

O dare de seamă în fața contemporaneității, spre a arăta că trecutul este întotdeauna „prezent” și în fața veșniciei, care a luat și trebuie să ia seamă de contribuțiile majore ale oamenilor din Maramureș la „ridicarea nației”. Iar mărturie ne stau istoriile, monumentele și celelalte forme de înveșnicire cu care societatea i-a răsplătit, spre a demonstra că florile recunoștinței n-au dispărut din cultura noastră! Fundația „Nicolae Steinhardt” de la Rohia și Liceul Ortodox cu același nume de la Satu Mare, cele șase licee ce poartă numele lui George Pop de Băsești, la Baia Mare, Sighetul Marmației, Ulmeni, Satu Mare, Vișeu de Sus și Târgu-Lăpuș, busturile, statuile și școlile ce poartă numele lui Vasile Lucaciu, la Baia Mare, Apa, Satu Mare, Șișești, Carei și-n alte locuri, biblioteca județeană, școlile și librăriile „Petre Dulfu”, Muzeul de Mineralogie „Victor Gorduza”, Spitalul Județean de Urgență „Constantin Opriș” Baia Mare, Sala Sporturilor și Complexul Sportiv Național „Lascăr Pană”, Festivalul de folclor „Ion Petreș”, Podul peste Tisa „Acad. Mihai Pop”, Atelierul Memorial „Gheza Vida” ș.a.m.d. Zeci de busturi, școli, străzi, săli memoriale, asociații, prestigioase manifestări cultural-științifice „sfințite” cu nume de botez din această „Carte de Aur a Maramureșului la Centenar”. Dar și un „lanț de aur” de precursori! Adică acele personalități care, deși n-au fost reflectate individual, au fost implicate cardinal în întreaga operă de făurire a marelui ideal național. Și încep lista prin extincție geografică la întreg arealul transilvan, chiar de la Mihai Viteazul, continuând cu precursorii Școlii Ardelene (Inocențiu Micu-Klein, Grigorie Maior, Petru Pavel Aron, Silvestru Caliani, Atanasie Rednic, Damaschin Bojincă, Pavel Iorgovici ș.a.). Corifeii – Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Ion Budai Deleanu – constituie magma potențial eruptivă,

atât spre iluminare spirituală, cât și spre inițiative practice concrete de emancipare. Și nu-i pot uita nici pe post-cursori, fiecare jucând un rol uriaș în secolul XIX și început de secol XX, pentru a crea cale favorabilă sădirii și rodirii Idealului Unirii. Timotei Cipariu, George Barițiu, Simion Bărnuțiu, Alexandru Papiu Ilarian, Aron Pumnul, Andrei Mureșanu și alții. Într-un fel sau altul, toți aceștia au constituit repere ideologice, culturale și praxiologice pentru toți românii chemați la această măreață misiune.

Revenind la arealul Maramureșului cu elitele sale, din listă nu fac parte acele personalități „întremătoare” și „începătoare”, care prin finalul vieții lor n-au prins momentul cardinal de la 1 Decembrie 1918. Mitropolitul Ioan Vancea de Buteasa (1820-1892), dascălul Ioan Bușiția (1828-1891), avocatul dr. Ilie Mariș (1863-1916), avocatul și magistratul Aloisiu Vlad (1822-1888), episcopul Mihai Pavel (1827-1902). Apoi, cu aceeași statură istorică, mitropolitul Victor Mihalyi de Apșa, trecut în eternitate la 21 ianuarie 1918 la Blaj și fratele său istoricul Ioan Mihalyi de Apșa, decedat la 14 octombrie 1914 la Gherla. Vicarul Maramureșului Tit Bud, urcat la ceruri la 19 august 1917, și Hollosy Simon, creator de școli de pictură, decedat la 8 mai 1918. Aceste nume ilustre și multe altele, care n-au încăput la poarta exemplilor, au fost nu doar modele de jertfă pentru limbă, neam și țară, dar și lumini de călăuză pe trasee de idei și atitudini, de mișcări strategice și, până la urmă, „luceferi” pentru a fi găsită „calea mântuitoare”. Prin ei și prin cei care apoi au avut privilegiul de a înfăptui Unirea cea Mare, poporul acesta împilat de veacuri și ținut în întunericul izolării culturale s-a trezit, s-a descoperit pe sine, și-a identificat bine liderii și a câștigat marea „bătălie pentru identitate”.

Iar noi, cei de astăzi, privind înapoi cu mândrie, avem ca primă misiune Recunoștința! Adică acea atitudine care nu doar că ne așază în registrul de compatibilitate cu trecutul, dar, aducând mereu acest trecut în viața prezentului, garantează viitorul!

* Referat susținut la Simpozionul Național „Maramureșul (cu gândul și cu fapta) spre idealul unității de credință și de neam”, dedicat Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 – Baia Mare, 12 noiembrie 2018.

Despre eficiența argumentativă a discursului în Cuvântarea lui Vasile Goldiș de la Alba Iulia*

Prof. Dr. Iulia Mihaela TĂMAȘ

Respectând structura clasică a discursului, *Cuvântarea*¹ lui Vasile Goldiș este alcătuită dintr-un *exordiu*, prin formula introductivă *Mărită Adunare Națională!*, o *narratio* (prezentarea faptelor) care constă în rememorarea pe scurt a istoriei poporului român, identificată fiind cu argumentarea propriu-zisă și *încheierea* care constă într-o repetare concisă a dezideratului tuturor românilor, și anume refacerea României Mari.

Performat de către un agent, pe baza unui motiv, discursul nu este nici concatenare de fraze, nici simplă enunțare, scopul acestuia fiind „producerea unei modificări într-o stare a lumii” (Dragoș, 2000: 56)².

În calitate de Președinte al Adunării, Vasile Goldiș este purtătorul de cuvânt al poporului român, iar prin discursul său rostit în fața reprezentanților acestuia la 1 Decembrie 1918 transmite faptul că poporul român a hotărât unirea tuturor românilor „până unde ajunge graiul românesc – într-o singură patrie comună”³. Discursul lui Goldiș modifică starea lumii, în sensul în care prin vocea sa românii din Transilvania își proclamă Unirea cu România.

¹ Textul care conține *Cuvântarea* lui Vasile Goldiș apare sub denumirea „Desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia și hotărârea de Unire a Transilvaniei cu România” și este selectat din *Culegere de Texte pentru Istoria României*, vol. I. (1977), avându-i autori pe Ștefan Pascu și Lect. Univ. Liviu Maior.

² Pentru Jean-Michel Adam (1993:23), discursul este „un énoncé caractérisable certes par des propriétés textuelles, mais surtout comme un acte de discours accompli dans une situation (participants, institutions, lieu, temps); ce dont rend bien compte le concept de «conduite langagière» comme mise en oeuvre d'un type de discours dans une situation donnée”, în timp ce textul este „un objet abstrait résultant de la soustraction du contexte opérée sur l'objet concret (discours)”.

³ Vezi textul „Sașii din Transilvania despre Adunarea de la Alba Iulia, 1918 noiembrie 30, Sighișoara”, în *Culegere de Texte pentru Istoria României*, vol. I, (1977: 310).

Textul este o „structură ierarhică complexă care cuprinde n secvențe – eliptice sau complete – de același tip sau de tipuri diferite” (Adam, 2009: 43)⁴. Lingviștii iau în considerare cinci tipuri textual-discursive: și anume cel narativ, descriptiv, explicativ, argumentativ sau dialogal⁵, în ciuda prezenței secvențelor de alt tip. Dintre acestea, tipul discursiv argumentativ este un „discurs ce vizează adevăzarea la anumite idei considerate adevărate, pozitive [...]. Suprafața textuală conține indici de coeziune și ordonare precum: paralelismul, parafraza, repetiția (Rovența-Frumușani, 2005: 77).

De aceea, considerăm *Cuvântarea* lui Vasile Goldiș un text/ discurs de tip argumentativ, în sensul în care locutorul/enunțiatorul vizează adevăzarea la ideile pe care le exprimă, considerându-le adevărate (cf. Tușescu, 1998: 345).

Dacă discursul argumentativ urmărește influențarea opiniilor, atitudinilor, comportamentelor unui interlocutor sau a unui auditor, făcând credibil sau acceptabil un enunț (concluzie) care se sprijină, prin diferite modalități, pe un altul (argument/informație/raționamente), forța persuasivă precum și eficiența argumentării este condiționată de implicitul ei și de activitatea inferențială a interlocutorului. Și, în acest sens, trebuie menționate câteva aspecte care disting demonstrația de argumentație, și anume că în timp ce demonstrația este explicită, consistentă și completă, argumentația este implicită și mizează pe forța inferenței⁶, iar în raport cu demonstrația care are o ordine strictă, argumentația se bazează pe o ordine aleatoare, impusă de scopul discursului, statutul publicului și natura temei dezbătute.

Formula de adresare *Mărită Adunare Națională!* conține în locul adjectivului așteptat *mare*, participiul cu rol de adjectiv *mărită*, conferind referentului însușiri umane, dar și calitățile unei autorități împăratești, atâta vreme cât acest apelativ este asociat, în general, cu fețele regale. Argumentarea propriu-zisă constă, așa cum am mai spus, într-o rememorare a istoriei naționale, redată la nivel discursiv prin parafrază, prilej de a sublinia *soarta aspră* pe care neamul românesc a avut-o. În primul rând, acest destin este datorat poziționării geografice care i-a conferit neamului românesc statutul unei *santinele credincioase*: acela de a suporta *loviturile dușmane*, dar și calitatea

⁴ Secvența este unitatea constituentă a textului care este formată din pachete de propoziții (macro-propoziții), constituite la rândul lor din n propoziții (Jean-Michel Adam, 1993: 85).

⁵ Vezi, în acest sens, Jean-Michel Adam (2009: 322).

⁶ Inferența este „un proces logic care, pornind de la un anumit număr de informații cunoscute (premisele), derivă altele noi (concluzia) concluziile (A. Reboul și J. Moeschler, 2001: 54-55).

necesară unei astfel de santinele: *statornica răbdare*. Trebuie spus că oratorul identifică începutul istoriei noastre cu istoria Romei antice.

Alături de inversiunea (antepunerea) adjectivelor, surprinzătoare în primele fraze ale discursului este mulțimea de epitete: Dacia română este *bogată și puternică, Roma de aur, fermecătoare orașe, puternica tulpină, roditoare ogoare, trunchi vechi tracic, blânzi și visători slavi*, epitetul verbului: *cu cerbicie*, epitete care au rolul de a sensibiliza auditorul, plasând originea romanică a poporului român într-un trecut aproape mitic. Sorginea poporului român este o fericită simbioză o coloniilor lui Traian care întâlnesc fondul autohton traco-dac, influențați fiind de *pătura groasă* a slavilor. Rezultatul? Facerea tuturor acestora *într-un singur neam, o singură limbă, o singură fire: neamul românesc*. Tripla repetiție are rolul de a accentua unicitatea neamului românesc, atât în privința originii, cât și în ceea ce privește limba.

Geneza poporului român este unică și miraculoasă, asemeni unei minuni *fără pereche în istoria lumii*, fapt marcat din punct de vedere discursiv printr-o metaforă: *răsare o minune*. Dar acest miracol, nu durează mult, continuă oratorul, fiindcă atacurile repetate ale popoarelor migratoare distrug *unitatea de stat* a românilor, aceasta dispărând din conștiința umanității ca *apa de ploaie în nisip*. Reînvierea conștiinței de neam este asemănată cu *un soare luminos* care după optsprezece veacuri trezește sufletul românesc *din somnu-i de moarte*. Această expresie determină interlocutorul să facă apel la inferență și să-și reamintească versurile scrise de Andrei Mureșan în timpul Revoluției de la 1848, versuri care au îndemnat poporul român la unitate și curaj.

Vitregia istoriei nu a făcut să se schimbe hotarele patriei, iar unitatea de limbă a rămas neafectată, basarabeanul și crișeanul⁷ înțelegându-se într-un mod *desăvârșit*, în timp ce *geniul latinității* a rămas nealterat. Important este rolul metaforei în acest text argumentativ, pentru că alături de funcția poetică, respectiv aceea ce ține de *delectare* (de idiolectul poetului și de complicitatea scontată a lectorului), metafora argumentativă ține de *movere* (și de semantismul limbii), rolul acesteia din urmă fiind de a impresiona⁸. Astfel, timpul în care poporul român a îndurat o soartă nedreaptă este asimilat cu *lungi veacuri de ascunziș*, în care s-au așezat *viscolii cotropitori*, iar trupul

⁷ În text, *Basarabeanul* și *Crișeanul* apar scrise cu literă majusculă, respectând grafia limbii latine în desemnarea locuitorilor, dar și pentru a atrage atenția asupra celor doi reprezentanți ai graiurilor românești. Din punct de vedere stilistic este utilizată sinecdoca, prin folosirea singularului pentru plural.

⁸ Vezi, *Argumentarea. Modele și strategii* de Daniela Roventza-Frumușani, Ed. BIC ALL, 2000.

țării este identificat cu *trunchiul... bătut de soarta rea*, aflat în calea nesațului *hrăpitorilor dușmani*.

Răul din afară a fost dublat însă de răul dinăuntru: *zavistia și ura dintre frați*, astfel că liniștea țărilor întemeiate *prin viteji coborători din Maramureș⁹ și Făgăraș*, este tulburată de *inamici din afară: Unguri, Leși și Tătari*, în timp ce atacurile Imperiului Otoman îi obligă pe români să-și apere nu doar *trupul și avutul, ci și sufletul și credința*. Poporul român a rămas nestatornic în credința creștină, în timp ce Unirea *de o clipă* făcută de *brațul puternic și geniul scânteietor* al lui Mihai Viteazul a dispărut *ca fulgerarea unei scânteii electrice*. Observăm că Vasile Goldiș face apel în discursul său la întreaga paletă de figuri de stil: de la epitete și comparații, până la metonimia numelui cu simbolul: *semiluna, pajura spurcată a Habsburgilor* și metafore: *Iancu este regele munților*.

Cuvintele lui Simion Bărnuțiu rostite în catedrala de la Blaj, în 1848: *Dacă nu-și poate închipui cineva greutatea, ce le sufereau Iudeii de la Faraoni să se uite la Faraonii din Ardeal*, intră în relație de intertextualitate cu textul lui Godiș, care încă o dată face apel la inferență. În acest sens, Rovența-Frumușani (1995: 177) consideră că „argumentarea este cu atât mai „persuasivă”, mai eficientă, mai manipulative cu cât este mai puțin vizibilă, bazându-se pe implicit și activitatea inferențială a interlocutorului”. Astfel, apelul la discursul lui Bărnuțiu are dublă valoare argumentativă: 1) invocarea unui moment de referință în lupta pentru libertatea națională și socială, când în timpul evenimentelor de la 1848 este proclamată independența și necesitatea unității românești și 2) de a aminti participanților de la Alba Iulia că trebuie să fie demni de un astfel de trecut și că, implicit, românii sunt asemeni iudeilor chinuți de faraoni.

⁹ Vezi articolul lui **Mircea Farcaș** „Aspecte istorice asupra organizării la românii maramureșeni până în secolul XVIII”, publicat în Revista *Europa*, în care autorul face o incursiune în istoria Maramureșului. Transcriem câteva fragmente din care reiese statutul locuitorilor maramureșeni, felul în care anumite teorii au încercat să modifice adevărul istoric, fără să aducă probe în sprijinul afirmațiilor: „Maramureșul și-a păstrat independența politică până la sfârșitul secolului al XIV-lea, fiind înconjurat de comitate ungurești. Din cele mai vechi diplome ungurești reiese că Maramureșul avea un popor numeros, independent și condus de voievozi și cneji proprii [...] ceea ce contrazice teoria ungară care susține că acest teritoriu era nelocuit [...]. Aceste afirmații au fost făcute în ciuda faptului că nu exista niciun document care să confirme vreo colonizare (2010: 83) [...] Secolul al XV-lea și următoarele înseamnă pentru multe familii nobile românești căderea în dizgrație și sărăcie, în mare parte din cauza expansiunii continue a ungarilor care beneficiau de prerogative speciale. [...] Spre sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, luptele haiducești se intensifică avându-l în frunte pe Pinteza Grigore numit Viteazul [...]. Acțiunile haiducești organizate de Pinteza vor pregăti iobăgimea din Maramureș pentru răscoala antihabsburgică și antifeudală din 1703-1711” (2010: 87).

Argumentarea ca „formă de interacțiune presupune comuniunea cu auditoriul (Rovența-Frumușani, 2000: 43), comuniune realizată prin figuri precum aluzia culturală, citatul, apostrofa sau întrebarea retorică, iar exemplul este un „pivotal al argumentării”, acesta fiind un element de probă, având funcție de argument decisiv, prin statutul de fapt și prin pregnanța sa (ibidem, p. 55). Prin citatul lui Bărnăușiu, Goldiș intră în comuniune cu auditoriul, determinându-l prin trimiterea biblică să facă presupuziția¹⁰ că *faraonii din Ardeal* i-au chinuit pe românii care au fost *lănțuiți într-o robie trupească, economică și sufletească*, asemeni celor care-i chinuiau pe iudei.

După ce *veacuri de-a rândul poporul românesc, adevăratul și legitimul proprietar al pământului [...] a fost socotit străin și sclav pe pământul său strămoșesc, când duhul libertății, egalității și frățietății* părea să fi sosit și în munții noștri, un rău și mai mare se produce, împăratul pentru care românii s-au jertfit cu credință, se înfrățește cu *vechii oprimatori*, iar *împotriva voinței noastre au unit Ardealul nostru cu Tara Ungurească*, desființând libertatea culturii și progresul economic printr-un *constituționalism* fals și mincinos. Figura lui Avram Iancu este invocată ca o dovadă a *ingraturii habsburgice*.

Apoi sunt amintite Unirea Principatelor Române din 1859 *sub bunul și luminatul Cuza-Vodă*, Războiul de Independență din 1877, în timp ce la 10 mai 1881 Carol de Hohenzollern devine rege al *României libere și independente*. Și în acest fragment întâlnim o metaforă cu rol argumentativ: *sângele vărsat [...] împotriva păgânilor la 1877 scutură și cele din urmă zale ale lanțului, care lega România de Constantinopol*, metaforă care ilustrează puterea de sacrificiu a poporului român creștin.

În partea a doua, discursul lui Vasile Goldiș renunță într-o anumită măsură la poeticul imaginilor, frazele devin mai scurte, iar coerența discursivă este marcată de conectori argumentativi. Este evocat Primul Război Mondial, săvârșit pentru dobândirea libertății individuale și naționale. Una dintre funcțiile discursului este aceea de organizare, asigurându-i acestuia coerența. La acest nivel acționează regulile de coerență sau bună formare textuală (repetiția, progresia, noncontradicția și relația), precum și operatorii de ordonare logico-retorici, dar și conectorii argumentativi¹¹.

¹⁰ Presupuziția este „conținutul pe care o frază îl comunică la modul neexplicit”, respectiv „un conținut presupus” (A. Reboul și J. Moeschler, 2001: 40).

¹¹ Dintre conectorii logico-retorici amintim: *mai întâi, în plus, în sfârșit, în primul rând*, iar dintre conectorii argumentativi: *deoarece, deci, prin urmare, de altfel, dar, chiar, totuși* etc. (Rovența-Frumușani, 2000: 113).

Secvența textual-discursivă în care oratorul evocă războiul debutează cu o aserțiune: *Dar zadarnică este lupta omenească împotriva adevărului și a dreptății*, aserțiune care conține adversativul *dar*, lista conectorilor continuând cu *dacă* sau *ci*. De asemenea, negația polemică este o strategie argumentativă „cu un caracter dialogic, replicativ, polifonic”¹² în secvența următoare: *războiul acesta este războiul pentru liberarea națiunilor, nu de dragul acestor națiuni, ci pentru interesul lumii*.

Concepută ca o „relație eminentemente referențială care transpune lingvistic (prin corelația enunțurilor) o conexiune de fapte și relații”, coerența se referă la „raporturile pe care elementele textului (cuvinte, sintagme, propoziții) le întrețin” (Rovența-Frumușani, 2000: 76). Această coerență se realizează prin reguli de repetiție, progresie, non-contradicție și relație. Metaregula de repetiție este actualizată la nivelul textului prin pronominalizări, substituții textuale sau referențializări contextuale, în timp ce metaregula de progresie asigură raportul dintre continuitatea tematică și progresia rematică.

În cazul fragmentului următor: [...] *omenirea instinctiv urmează aceste legi. Ea a ajuns la recunoașterea necesității de a sintetiza libertatea individuală și libertatea națională într-o unire superioară a societății omenești. Sinteza aceasta e condiționată însă de desăvârșirea celor două libertăți: individuală și națională*, metaregula de repetiție se realizează prin pronominalizare *omenirea... ea* și substituție: *unire superioară... sinteza aceasta*.

Metaregula de progresie care asigură raportul dintre continuitatea tematică și progresia rematică se manifestă la nivelul textului prin explicarea necesității războiului. Astfel, desăvârșirea omenirii prin civilizație înseamnă urmarea unor legi care țin de adevăr și de dreptate. Aceste legi înseamnă recunoașterea libertății individuale și libertății naționale. Dacă în aproape toate statele civilizate libertatea individuală este asigurată, în unele state *libertatea națională este încătușată. Războiul mondial s-a făcut pentru descătușarea acestei libertăți*. Prin urmare, de la tema *lupta omenească* prin progresie se ajunge la remă, echivalentă cu informația nouă: *descătușarea*.

Și definiția¹³ ca strategie a argumentării are funcție metalingvistică, prin rolul de a comenta și explicita ce înseamnă războiul pentru *capetele luminate ale Apusului: războiul acesta este războiul pentru liberarea națiunilor, nu de dragul acestor națiuni, ci pentru interesul lumii, pentru interesul omenirii care numai în chipul acesta e capabilă a păși un pas înainte pe calea fericirii sale*. În această definiție

¹² Cf. Rovența-Frumușani (2000: 115).

¹³ Definiția este o „strategie discursivă de parafrază interpretativă” (M. Tuțescu, 1998: 100, apud Rovența-Frumușani, 2000: 73).

negația polemică este folosită ca strategie argumentativă, fiind „o formă netă de contra-argumentare”¹⁴ *nu de dragul acestor națiuni, ci pentru interesul lumii.*

Următoarea secvență textuală exprimă faptul că *națiunea română din Ungaria, Banat și Transilvania* vrea libertate, iar *libertatea acestei națiuni înseamnă: unirea ei cu Țara Românească* pentru că *bucătărea trupului românesc a fost act de barbarie.*

În aceste pasaje observăm că discursul instituie funcția de justificare, introducând retorica argumentelor și probelor, dar și a strategiilor precum: definiția, ipoteza, constatarea, analogia, opoziția. Unirea românilor din Ungaria și Transilvania, precum și teritoriile locuite de ei împreună cu cei din *Regatul-Român* trebuie să se facă după *drept și dreptate.* Această unire este justificată prin respectarea principiului libertății neamurilor și al egalității condițiilor de viață al fiecărui individ, dar și a principiului solidarității națiunilor *spre a împiedica nedreptatea și a scuti pe cei mari și mici deopotrivă.* La nivel discursiv, cuvintele *unire* cu varianta *reunire*, dar și *principiu* sunt poziționate emfatic prin procedee ca topica, intonația și accentuarea, favorizate fiind de corelativul *după cum... tot așa* sau de prezența calificativelor *cea dintâi, această nouă unire de acum.*

Unirea, spune Goldiș, atunci va fi statornică și garantată dacă va asigura *tuturor neamurilor și tuturor indivizilor conlocuitori pe pământul românesc aceleași drepturi și aceleași îndatoriri.* Observăm că repetiția are rolul de a evidenția cuvintele-cheie din discurs.

În secvența care precede enunțarea hotărârilor Adunării Naționale este folosit citatul ca strategie argumentativă, respectiv vorbele înaintașilor de la 1848 care jurau credință împăratului, patriei și națiunii române. Dar, spune Goldiș, *Împăratul ne-a înșelat [...] patria ne-a ferecat și ne-am trezit că numai credința în noi înșine, în neamul nostru românesc ne poate mântui.* Parataxa prin juxtapunere implică exprimarea succintă a concluziilor, dar și așezarea lor într-o anumită *gradatio.*

După enunțarea hotărârilor, finalul este mai mult decât grăitor: *Închei repetând dorul nestins al celor 14 milioane de Români: Trăiască România Mare.*

Acest final de discurs este eliptic într-o oarecare măsură, deoarece destinatarul poate să subînțeleagă cuvintele care lipsesc, bazându-se pe context. Conjunctivul prezent [să] *trăiască* funcționează ca hortativ într-o propoziție imperativă indirectă, de vreme ce urarea sau îndemnul se adresează nu alocutorului, ci țării care primește prin personificare valențele unei ființe.

¹⁴ În **Roventă-Frumușani** (2000: 115).

În concluzie, *Cuvântarea* lui Vasile Goldiș este un text/discurs de tip argumentativ alcătuit după regulile clasice ale discursului, în măsura în care locutorul/enunțiatorul vizează adeziunea la ideile pe care le exprimă, considerându-le adevărate.

Argumentarea propriu-zisă constă într-o rememorare a istoriei naționale, prilej de a reitera soarta grea pe care neamul românesc a avut-o. În organizarea textual-discursivă, diversele strategii argumentative precum repetiția, progresia temei, definiția, exemplul, conectorii argumentativi, emfaza, dar și inferența sau presupuziția conferă discursului coerență, emoție și empatie.

Bibliografie

ADAM Jean-Michel, *Éléments de linguistique textuelle*, Paris, 1993.

IDEM, *Textele. Tipuri și prototipuri. Povestire, descriere, argumentație, explicație și dialog*, Iași, Institutul European, 2009.

DRAGOȘ Elena, *Introducere în pragmatică*, Cluj, Casa Cărții de Știință, 2000.

FARCAȘ Mircea, „Aspecte istorice asupra organizării la românii maramureșeni până în secolul XVIII”, în *Europa. Revistă de știință și artă în tranziție*, nr. 6, p. 82-88, 2010.

PASCU Ștefan, MAIOR Liviu, *Culegere de texte pentru istoria României*, vol. I, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, p. 310-317.

REBOUL A., Moeschler J., *Pragmatica, azi* (traducere din limba franceză, Liana Pop), Cluj, Editura Echinoc, 2001.

ROVENȚA-FRUMUȘANI Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic, 2005.

IDEM, *Argumentarea. Modele și strategii*, București, Editura BIC. ALL, 2000.

IDEM, *Semiotica discursului științific*, București, Editura Științifică, 1995.

TUȚESCU Mariana, *L'argumentation. Introduction à l'étude du discours*, București, Editura Universității din București, 1998.

* Referat susținut la Simpozionul Național „Maramureșul (cu gândul și cu fapta) spre idealul unității de credință și de neam”, dedicat Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 – Baia Mare, 12 noiembrie 2018.

Realizări ale Episcopiei Maramureșului și Sătmarului în an centenar*

Pr. Dr. Vasile AUGUSTIN

Vicar Administrativ

Anul 1918 găsește Biserica Ortodoxă Română din Maramureș și Sătmar organizată în două protopopiate (Chioar și Lăpuș) și în câteva parohii de pe Valea Izei, aparținătoare Protopopiatului Dej, toate unitățile noastre de cult aflându-se sub jurisdicția administrativ-canonică a Arhiepiscopiei Sibiului.

După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, înmulțindu-se numărul de parohii ortodoxe, s-a simțit nevoia reînființării Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului. Lucrul acesta se va întâmpla în anul 1937, când s-a reînființat Episcopia noastră cu reședința la Sighet, Eparhie ce a avut sub jurisdicție toate unitățile de cult din Maramureș și Sătmar, până la Valea lui Mihai. Din păcate, Eparhia n-a funcționat decât până în anul 1948, când s-a instaurat regimul comunist peste țară și Eparhia noastră va fi iarăși desființată.

Finalul anului 1989 a adus profunde schimbări și mari înoineri în viața poporului român, de care nu putea rămâne străină nici viața bisericească.

În urma eliberării de sub dictatura comunistă, imediat după Bobotează anului 1990 un grup de inițiativă, format din preoți inimoși de la Protopopiatul Baia Mare, și-au exprimat dorința reactivării străvechii Episcopii de Maramureș. S-a alcătuit un memoriu, iar în baza canonului 38 Sinodul VI Ecumenic care dispune: „*Și noi păzim canonul așezat de părinții noștri cel care rânduieste că dacă vreo cetate s-a reînnoit prin putere împărătească sau dacă s-ar reînnoi în viitor, orânduirea lucrurilor bisericești să urmeze alcătuirile politice și obștești*” preoții au solicitat Sfântului Sinod înoinerea vieții bisericești prin reorganizarea Episcopiei de Maramureș.

Sfântul Sinod în ședința din 12 februarie 1990 prin temeieul nr. 1225/1990 aprobă reînființarea Episcopiei de Maramureș, ca sufragana a Mitropoliei Ardealului, cu reședința în Baia Mare, având în componență județul Maramureș, provenit de la Arhiepiscopia Clujului, și județul Satu Mare prin rearondarea Episcopiei Oradiei. Totodată, Sfântul Sinod l-a încredințat pe P.S. Justinian, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, să organizeze și să constituie organismele deliberative și executive ale noii Eparhii.

Devenit Episcop locțiitor al Maramureșului, vlădica Justinian și-a constituit un grup de lucru format din protoereii de atunci. Împreună cu aceștia, P.S. Justinian a împărțit teritoriul eparhiei în 10 circumscripții, în baza art. 91-94 din vechiul statut de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, iar în 23 iunie 1990 s-au făcut primele alegeri pentru Adunarea Eparhială. La ședința de constituire, deputații aleși ar fi dorit ca Episcopul să-și desemneze și Consiliul Eparhial, însă Preasfinția Sa a lăsat această sarcină în grija viitorului titular al Eparhiei.

Alegerea Episcopului titular nu avea să întârzie! Astfel, vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist a convocat Colegiul Electoral Bisericesc la București pentru data de 26 septembrie 1990 pentru a desemna prin vot secret episcopul eparhiot. A fost ales cu o majoritate absolută P.S. Sa Justinian Chira, care a rostit în finalul alegerii un înflăcărat cuvânt de mulțumire, din care spicuim: *„Prea venerat Colegiu Electoral Bisericesc, mi-ați acordat voturile punându-mi pe umeri o cruce grea. Vă mulțumesc din inimă, dar acum mă rog să-mi dați din puterea voastră sufletească pentru a-mi purta cu vrednicie crucea cu care plec acum la drum. Punând mâna pe plug, așa cum ne învață Sfântul Duh prin gura Sfântului Apostol Pavel, nu ne vom uita înapoi, ci vom merge înainte, împreună cu întreg poporul român”*.

În data de 1 octombrie 1990, neexistând reședință episcopală, P.S. Justinian a convocat protopopii într-o ședință la Mănăstirea Rohia, unde și-a numit membrii primei Permanențe Eparhiale, care a avut ca primă sarcină organizarea slujbei de întronizare a noului Episcop ales. În duminica din 11 noiembrie 1990, în vechea catedrală a Băii Mari, în prezența a 11 membri ai Sfântului Sinod, avându-l în frunte pe vrednicul de pomenire Arhiepiscop Antonie Plămădeală, Mitropolit al Ardealului, a avut loc înscăunarea Vlădiciei Justinian. Pe treptele catedralei în dimineața zilei au existat altercații între ortodocși și un grup de greco-catolici foarte violenți, însă ortodocșii mult mai numeroși i-au înlăturat, reușindu-se instalarea într-o prea frumoasă duminică de noiembrie.

1. Organizarea administrativă a Episcopiei

În anul 1990 Eparhia Maramureșului era alcătuită din 5 protopopiate, după cum urmează: Baia Mare, Sighet, Lăpuș, Satu Mare și Carei, 333 parohii, 121 filii și 4 mănăstiri: Rohia, Moisei, Bixad și Dragomirești.

La finele anului 2018, Schema de funcții a Eparhiei noastre arată un real progres administrativ.

Astfel avem acum 8 protopopiate, 463 parohii, 30 mănăstiri și 10 schituri, începând cu data de 1 aprilie 1993 s-a reînființat Protopopiatul Ortodox Vișeu, prin rearondarea Protopopiatului Sighet, având jurisdicție peste parohiile din orașele Borșa, Vișeu, Dragomirești și Săliște și peste parohiile rurale de pe Văile Izei și Vișeuului.

De asemenea, prin reorganizarea Protopopiatelor Baia Mare și Lăpuș, s-a reînființat Protopopiatul Chioar, cu reședința în Șomcuta Mare și cu jurisdicție asupra Parohiilor din Chioar și Codru. În fine, începând cu data de 1 iulie 2003 s-a reorganizat și protopopiatul Oaș cu jurisdicție peste parohiile din Ugocea și Oaș cu reședința în Negrești-Oaș.

În ședința Adunării Eparhiale din 23 ianuarie 1991 s-a luat act de dorința clericilor și mirenilor din județul Satu Mare de a se modifica titulatura Eparhiei, în care să se regăsească și Sătmarul. În baza propunerii Episcopiei noastre, Adunarea Națională Bisericească, prin temeiul nr. 721/4.03.1991, aprobă solicitarea în cauză, de atunci instituția noastră purtând denumirea de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului.

În anul 1994, în baza recomandării Chiriarhului locului, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 22 martie, a ales ca Arhiepiscop-Vicar pentru Episcopia noastră pe starețul de la Rohia Iustin Hodea. Hirotonia întru Arhiepiscop a avut loc la 17 aprilie 1994 la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia și a fost săvârșită de către Î.P.S. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului Feleacului și Clujului, și de P.S. Justinian al Maramureșului și Sătmarului, arhiepiscopul nostru vicar fiind trecut în diptice cu numele de Iustin Sigheteanul. A fost o alegere inspirată, vlădica Iustin dovedindu-se a fi nu numai un colaborator vrednic al chiriarhului locului, dar și un luptător și truditor neobosit în ogorul Domnului de-a lungul anilor de arhierie.

În ultimul deceniu, profitându-se de condițiile create de Legea 154/1998 și Legea 142/1999 și cele ulterioare acestora cu privire la sprijinul statului privind salarizarea clericului, unitățile noastre de cult au crescut mult, pe de o parte prin rearondarea parohiilor urbane mari, iar pe de altă parte prin transformarea

multor filii în parohii de sine stătătoare. Astfel, astăzi slujesc la Sfintele Altare ale Eparhiei noastre un număr de 573 clerici, față de 336 câți erau în anul 1990. Lângă aceștia schema de personal mai cuprinde un număr de 822 angajați neclericali cu salarizare de la buget, numărul total de angajați cu salarizare de la bugetul de stat fiind de 1.395.

2. Realizări patrimoniale

a) Reședința Episcopală din Baia Mare

La reactivare, Eparhia Maramureșului a pornit de pe iarbă verde, fără sediu și fără catedrală, în Baia Mare existând în 1990 doar 3 biserici ortodoxe la o populație de peste 150.000 locuitori. Autoritățile de stat locale n-au fost prea darnice cu Episcopia noastră, obligându-1 pe Vlădica Justinian să stea în chirie, lucru nemaîntâlnit pe harta Patriarhiei Române. La întrebarea, „unde locuiști?”, Chiriarhul nostru răspundea cu glasul Evanghelistului: „*Vulpile au vizuini, păsările cerului au cuiburi, iar Episcopul Vostru nu are unde să-și plece capul*”, în timp ce la alte culte aceleași puteri vremelnice s-au grăbit să le pună la dispoziție palate generoase.

Însuși Patriarhul de la București a rămas uimit văzând atâta ostilitate și nu a mai permis înființarea de Episcopii noi decât în condițiile înzestrării acestora cu o reședință administrativă corespunzătoare. Și-a făcut milă de noi un ofițer, Ministru al Apărării, care ne-a eliberat clădirea fostelor gărzi patriotice de pe strada Avram Iancu din Baia Mare, imobil unde și-a început activitatea Episcopia noastră, având la parter birouri, iar la etaj locuința Chiriarhului. Imobilul în cauză a fost cedat prin ordinul Prefecturii județului Maramureș nr. 184/1991 împreună cu terenul aferent și a fost întăbulat pe seama Episcopia noastră în același an.

În timpul celor 28 ani, acest imobil a suferit numeroase modificări. Astfel i s-a adăugat aripa nouă, unde se află Sala de Consiliu, arhiva, muzeul și apartamentele celor doi Ierarhi. De asemenea, între cele două corpuri ale clădirii s-a ridicat Paraclisul Episcopal cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”. În ultima vreme s-a reabilitat aripa veche a Centrului Eparhial, s-a mansardat, s-a schimbat acoperișul, s-au restaurat toate birourile și s-a deschis un magazin de obiecte bisericesti. Cine vizitează reședința noastră rămâne plăcut impresionat, fiindcă aici toate se înnoiesc.

b) Catedrala Eparhială „Sfânta Treime” Baia Mare

După sfințirea locului pentru o catedrală în Baia Mare de către Vlădica Justinian la 20 iulie 1990 și după o tergiversare a lucrărilor de 9 ani, de la mijlocul anului 1999, sub îndrumarea directă a P.S. Iustin, a demarat în forță construcția noii catedrale Eparhiale, aflată astăzi la finisajele exterioare și la pictura interioră.

P.S. Iustin a realizat, pe bulevardul Unirii din Baia Mare, cea mai măreață și spațioasă biserică din Eparhie al cărei prim nivel a fost sfințit în anul 2003 de către un sobor de Arhieri ce i-a avut în frunte pe vrednicii de pomenire Preafericirea Sa Petros al VII-lea Papă și Patriarh al Alexandriei și a întregii Africi, și pe Preafericirea Sa Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de o mulțime mare de preoți, de monahi și de credincioși maramureșeni și sătmăreni. În fiecare an la noua catedrală preoții fac colecte în ziua de Rusalii și pun obolul credincioșilor alături de strădaniile Arhiereului spre finalizarea frumoasei catedrale ce va deveni în timp emblema Episcopiei, dar și a orașului de reședință.

În 9 septembrie 2003 același mărit sobor în frunte cu cei doi Patriarhi, după Slujba de Tâmosire, a proclamat solemn printr-un Tomos Sinodal, canonizarea Sfântului Iosif Mărturisitorul, care este pomenit în calendarele noastre creștinești în data de 24 aprilie.

Astăzi, Catedrala noastră Eparhială intră în circuitul pelerinajelor religioase și, pe lângă scopul ei sacramental, este locul unde se desfășoară activități culturale și social-caritative. Meritele îi aparțin Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, care a reușit să transforme „groapa Ortodoxiei” într-o lucrare de artă bisericească, ce așează orașul Baia Mare într-o adevărată reședință eparhială.

c) Zidiri de biserici

În ultimii 28 ani s-a sfințit piatra de temelie și s-au tâmosit 130 de biserici noi, după cum urmează: în Protopopiatul Baia Mare – 22 biserici noi, 17 în Protopopiatul Satu Mare, 17 în Protopopiatul Sighet, 29 în Protopopiatul Vișeu, 8 în Protopopiatul Carei, 10 în Protopopiatul Lăpuș, 10 în Protopopiatul Chioar, 8 în Protopopiatul Oaș, 20 de biserici noi de mănăstire și 8 biserici în noile schituri monahale.

Toate aceste biserici noi, de la catedralele din mediul urban, până la bisericile de lemn din mănăstiri și schituri, scriu istoria contemporană a Ortodoxiei, din Munții Maramureșului până în șesurile Careilor.

d) Redobândirea patrimoniului Episcopiei**1) Retrocedarea pădurii episcopale din Văgaș, comuna Tarna Mare, Protopopiatul Oaș**

În baza procesului verbal de punere în posesie a Comisiei locale Tarna Mare nr. 3/17.04.2009, Comisia județeană Satu Mare a emis Titlul de Proprietate nr. 2336/3.06.2009 prin care Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului primește în proprietate o suprafață de 100 ha pădure.

2) Retrocedarea Palatului Episcopal din Sighetu Marmației

În baza documentației stufoase de retrocedare trimisă în repetate rânduri de către Episcopia noastră la București, Comisia Specială de retrocedare a unor bunuri care au aparținut cultelor religioase din România a emis decizia nr. 2082/20.05.2009 prin care se restituie în natură imobilul situat în Sighetu Marmației, imobil preluat abuziv de la Episcopia noastră în anul 1948. Împreună cu imobilul care a funcționat în perioada 1948-2008 Casa de cultură, Biblioteca, Școala populară de Artă și un bar, ni s-a restituit și terenul aferent în suprafață de 2301 mp, situat în Sighetu Marmației, str. Iuliu Maniu nr. 31 înscris în CF 1868 nr. top 1263/1 și 1263/2. Primăria Sighet a predat efectiv Palatul prin protocolul de predare - preluare nr. 13846 din 7.09.2009 către deținătorul actual, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, care, în calitate de proprietar în baza deciziei de retrocedare, s-a obligat să închirieze Primăriei spațiile pentru 5 ani, de la 20.05.2009 până la 20.05.2014.

Actualmente, în baza unei finanțări din fonduri europene, Palatul Episcopal din Sighet se află într-un amplu proces de restaurare, ce se va finaliza în anul 2020 și va transforma imobilul într-unul din cele mai frumoase construcții din Nord-Vestul țării.

3) Retrocedarea pădurii din Vadu-Izei

În baza Hotărârii nr. 1992 din 30.11.2009 a Comisiei județene Maramureș pentru stabilirea dreptului de proprietate asupra terenurilor și a ordinului prefectului nr. 348/2009, Comisia jud. Maramureș a emis titlul de proprietate nr. 20575/10.12.2009 prin care Episcopia noastră primește în proprietate o suprafață de 238 ha pădure pe raza localității Vadu Izei.

Ne vom lupta și pentru obținerea pădurii din lotul „Arșița” de pe raza comunei Rona de Sus, în suprafață de 62 ha, întrucât dorim să rotunjim la 400 Ha terenul forestier, așa cum l-a avut Episcopia noastră în timpul episcopului Vasile Stan.

e) Căminul Rezidențial pentru îngrijirea Persoanelor Vârstnice „Bunul Samarinean” de la Coroieni

În baza unui protocol dintre Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmaului, pe de o parte, și Primăria și Consiliul Local al comunei Coroieni, pe de altă parte, Episcopia noastră a preluat în administrare totală frumosul centrul de la Coroieni în data de 10 aprilie 2018. Acest imobil din comuna Coroieni, județul Maramureș, devine primul așezământ de acest fel din Episcopia Maramureșului și Sătmaului. Meritul aparține, pe de o parte, primarului Gavril Ropan, care este primul edil al comunei din anul 2004 și care s-a implicat la ridicarea acestei clădiri din dragoste și iubire creștină, și Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, pe de altă parte, care a sfințit așezământul în a treia zi de Paști și care și-a dorit foarte mult să întregească zestrea patrimonială a Eparhiei cu un așezământ social unde să fie la ea acasă filantropia creștină.

f) Centrul de zi „Sfânta Tatiana” din Satu Mare

Din încredințarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul a binecuvântat în 23 octombrie 2018, Centrul de zi „Sfânta Tatiana”, situat în Satu Mare, amenajat și dat în funcțiune de Asociația „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului” din municipiu, care funcționează cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin și sub oblăduirea bisericii cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

Situat în Satu Mare, pe strada Paris nr. 23, Centrul de zi „Sfânta Tatiana” s-a realizat prin transformarea unei foste centrale termice din municipiu, primită în concesiune în anul 2013 de la a Consiliului Local Satu Mare printr-o hotărâre.

Lucrările de amenajare au început în anul 2015 și s-au finalizat în luna octombrie 2018, fondurile necesare fiind obținute din donații și sponsorizări de la persoane fizice și societăți comerciale. El are o suprafață desfășurată de aproximativ 500 m.p., în care funcționează o sală multifuncțională, sala de lectură „Doamna Stanca”, sala de meditații „Lucian Blaga”, sala de consiliere psihologică „Doina”, birouri pentru psiholog, asistent social, cadre didactice, administrativ, două săli de refugiu, grupuri sanitare.

Misiunea centrului de zi constă în asistarea și educarea copiilor proveniți din medii defavorizate, cu scopul prevenirii abandonului școlar și al unei bune integrări în societate, respectiv asistarea și sprijinirea părinților în vederea creării unui climat familial propice dezvoltării armonioase a copiilor.

Beneficiarii vor fi din cele 50 de familii asistate, având în evidența asociației aproximativ 100 de copii, proveniți din medii defavorizate.

Serviciile care vor fi oferite sunt consiliere psihologică și sprijin pentru părinți și copii, educație parentală, program de ajutor la temele de casă intitulat „Școala e șansa mea”, activități creative și recreative cu copiii (excursii, tabere, concursuri sportive, sprijin material pentru familii și copii, constând în alimente, rechizite, mobilier, electrocasnice, îmbrăcăminte și încălțăminte.

Asociația „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului” din Satu Mare are ca președinte pe Pr. Valeriu Vălean, de la Parohia „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Satu Mare, vicepreședintă pe doamna Marilena Gliga, iar ca membru doamna Mihaela Băluță.

3. Reuniunea regională și Reuniunea națională, cu participare internațională, a Tinerilor Ortodocși din Patriarhia Română

Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului a organizat, în premieră pe țară, în perioada 22-24 august 2013, Reuniunea Tinerilor Creștin Ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Evenimentul s-a desfășurat în Catedrala Episcopală prin rostirea rugăciunilor de seară, slujba Te-Deumului și luările de cuvânt ale oficialităților implicate în organizarea acestei reuniuni. Au răspuns invitației 1.100 de tineri. Preasfințitul Părinte Iustin, Arhiepiscop-Vicar, le-a adresat tinerilor cuvânt de bun venit și le-a urat succes în activitățile desfășurate pe mai multe secțiuni.

Toți tinerii s-au întrunit la Muzeul Satului din Baia Mare, unde, la ora 18,00, a fost întâmpinat Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. De la Muzeul Satului a pornit procesiunea „Bucuria de a fi creștin” către Catedrala Episcopală, pe o distanță de 3 km. Atât programul reuniunii, cât și procesiunea au fost organizate, în detaliu, de către Părintele Milan Balan - Consilier al Sectorului Teologic Educațional în cadrul Episcopiei. Ajunși la Catedrala Episcopală, tinerii au fost întâmpinați în dangăt de clopot, iar Î.P.S. Mitropolit Andrei a dat binecuvântarea pentru începerea rugăciunilor de seară, rostite de către tineri cu lumânări aprinse în mână. După rugăciunile de seară, Î.P.S. Mitropolit Andrei a ținut tinerilor un frumos și adecvat cuvânt de învățătură și a oferit tinerilor o carte cu cântări în cinstea Maicii Domnului. Întâlnirea s-a încheiat cu cântarea „Apărătoare Doamnă” și alte cântări închinare Maicii Domnului, iar în final s-a cântat „Cu noi este Dumnezeu”.

În cea de-a treia zi, Î.P.S. Arhiepiscop Justinian a adresat tinerilor un emoționant cuvânt de învățătură, îndemnându-i pe aceștia să păstreze tradiția și morala creștină, oriunde s-ar afla.

Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmărilor a avut bucuria de a organiza în Baia Mare, în perioada 3-6 septembrie 2014, împreună cu Primaria Municipiului Baia Mare, și cu sprijinul nemijlocit al domnului primar Cătălin Cherecheș, și Reuniunea Națională a Tinerilor Ortodocși din Patriarhia Română, cu participare internațională, eveniment la care au participat aproximativ 3.500 de tineri și care a generat o frumoasă impresie, atât tinerilor participanți, cât și locuitorilor orașului nostru.

4. Alte realizări și împliniri

Dintre frumoasele realizări pastorale din ultimii 28 ani, în afară de activitatea de la parohii, preoțimea și-a extins activitatea în toate ramurile vieții sociale. Astăzi, Episcopia noastră are preoți militari ce își desfășoară activitatea în Unitățile militare și Penitenciare, preoți caritativi în toate Spitalele din Eparhie, precum și preoți misionari cu activități în orfeline, case de copii cu handicap și cămine de bătrâni.

Cu toate greutățile financiare generate de criza actuală, pe linie culturală Eparhia a reușit să tipărească în decursul anilor buletinul oficial „Graiul Bisericii Noastre”, calendare, cărți, prima monografie a Eparhiei, un album cu bisericile de lemn din Maramureș și un album cu cele 130 biserici noi ridicate și opt monografii-album, din zece, ale Catedralei Eparhiale, mănăstirilor și Protopopiatelor din subordine (lipsesc albumele din Protopopiatele Vișeu și Chioar, care se află sub tipar).

Din anul 1991, în baza temeiului nr. 3796 a Ministerului Învățământului s-a aprobat deschiderea Seminarului Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, iar din anul 2006 s-a deschis la Satu Mare Liceul Teologic „Nicolae Steinhardt” cu clase de gimnaziu și liceu și cu 6 grupe de grădiniță.

De asemenea, începând cu anul universitar 1992-1993, în baza temeiului 1992/15.04.1992 a Ministerului Învățământului funcționează în cadrul Centrului Universitar Nord din Baia Mare, la Facultatea de Litere, Departamentul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” cu două specializări: Teologie Pastorală și Teologie Didactică, de unde Episcopia noastră își recrutează viitorii preoți și viitori dascăli.

Viața monahală a cunoscut o dezvoltare fără precedent. De la cele 4 mănăstiri existente acum 28 ani, din care doar una recunoscută, avem astăzi 40 de vetre monahale, în aceste centre de lumină spirituală își desfășoară activitatea peste 165 monahi și monahii, fapt ce confirmă râvna maramureșenilor și sătmărenilor față de așezămintele monahale.

Ca o încununare pentru frumoasele realizări pastorale, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în ședința Sfântului Sinod din 18 iunie 2009, a propus ridicarea vlădiciei Justinian la rang de Arhiepiscop. Întorcându-ne la dispozițiile Canonului 34 Apostolic care stipulează că „*se cade ca episcopii fiecărui neam să cunoască pe cel dintâi dintre dânsi*” pentru neamul maramureșenilor și sătmărenilor însuși Patriarhul Daniel în fruntea unui sobor de 19 ierarhi l-a înscăunat în Duminica din 13 decembrie 2009 pe primul Arhiepiscop de Maramureș când, în noua catedrală Episcopală din Baia Mare, a fost citită **Gramata Patriarhală** de ridicare la treapta de Arhiepiscop onorific a P.S. Justinian.

5. Preasfințitul Părinte Iustin, noul Episcop al Maramureșului și Sătmarului

După trecerea la Domnul a vrednicului de pomenire Justinian Arhiepiscopul, la 30 octombrie 2016, și după zilele de doliu, în ziua de 16 decembrie 2016, la reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-au desfășurat alegerile pentru scaunul vacant de Episcop al Maramureșului și Sătmarului. Sfântul Sinod a ales prin vot secret pe Preasfințitul Părinte Iustin, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, cu 36 de voturi din 43 voturi valide exprimate. Întronizarea noului Episcop al Maramureșului și Sătmarului a avut loc în data de 27 decembrie 2016, la Catedrala „Sfânta Treime” din Baia Mare. Importantul moment al instalării din ziua de cinstire a Sfântului Arhidiacon Ștefan a început cu oficierea Sfintei Liturghii de un sobor alcătuit din 17 arhierei, care l-au avut în frunte pe Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. Ceremonia întronizării a început cu citirea Gramatei Mitropolitane de Preasfințitul Părinte Ignatie și a continuat cu înmânarea însemnelor păstoririi episcopale, Î.P.S. Andrei înmânând episcopului eparhiot mantia, crucea, engolpionul, camilafca și cârja, cu următoarea formula: „Primiți această cârjă episcopală spre a păstori turma cuvântătoare din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, pentru cei ascultători să fie toiaș de sprijin și de întărire, iar pentru

cei neascultători și nestatornici, toiag de deșteptare și îndreptare”. S-au citit mesaje din partea autorității de stat, a Părintelui Patriarh Daniel și a altora, a treia zi de Crăciun din anul 2016 fiind o mare sărbătoare, care se întâmplă la câteva decenii într-o comunitate locală.

Din cuvântul Preasfinției Sale de la întronizare, redăm următoarele:

„Mă adresez demnitarilor care sunt de față, celor care au fost în Parlamentul României, care au fost în Guvernele ce s-au succedat în 22 de ani, de când slujim ca Arhiepiscop, în consiliile județene, la primării, în municipii și localități, care ne-au sprijinit să rectorem împreună cu Înaltpreasfințitul Justinian Episcopia și mai ales să ctorem această Catedrală, care este o ctorie pentru dăinuire și veșnicie.

Mă încredințez rugăciunilor fraților voastre, ale tuturor. Și am speranță că cei ce mă veghează din cer, printre care și măicuța mea, monahia Maria Magdalena, care a fost în ultima vreme a vieții, 20 de ani, cu mine la mănăstire, și a fost înger păzitor. Alături de Înaltpreasfințitul Justinian, de părintele Serafim și de părintele Nicolae, ne veghează.

Și nu vreau să uit să exprim recunoștință tuturor dascălilor mei, începând cu cei din satul natal, care ne vor ajuta în continuare, care mi-au pus condeiul în mână, și continuând cu părinții duhovnicești, cei de la Seminar, de la Facultatea din Sibiu, apoi cei de la studiile postuniversitare, să le mulțumesc cu recunoștință că au descoperit, și părinții duhovnicești, și dascălii de teologie, au descoperit un om, un român, im maramureșean, care ar putea să facă ceva pentru Biserica lui Hristos.

Și acum provocarea: Mă adresez tinerilor. Este Sfântul Arhidiacon Ștefan, ziua lor. Eu când am plecat din Rozavlea, am plecat să mă fac călugăr. N-am știut eu care va fi parcursul și chemarea vieții mele. Și iată ce minunat a lucrat Dumnezeu, că a pregătit un om, în mănăstirea, în școlile teologice, pentru a sluji Biserica Lui. Așa că, în felul în care lucrăm cu tinerii, și Înaltpreasfințitul Andrei și Patriarhul României, și Sfântul Sinod, prin programele care le derulăm, suntem foarte preocupați să cultivăm un tineret creștin și să îl educăm în spiritul creștin.

Să vă bucurați de ce aveți mai frumos: libertatea responsabilă, credința în Dumnezeu și de valorile noastre sfinte.

În urmă cu doi ani, Sfântul Arhidiacon Ștefan a devenit ocrotitorul tinerilor. Ei sunt, în coroana României creștine, cel mai prețios diamant. Astăzi eu primesc acest odor sfânt, care este Episcopia Maramureșului și Sătmarului. Din acest odor, cea mai prețioasă comoară sunt tinerii. De aceea, să cultivați ce aveți mai frumos, să nu vă banalizați, să nu acceptați urâtul, căutați frumosul și valoarea, lumina și adevărul.

Nu vă lăsați manipulați de niciun fel de strategii, care vă oferă sau vi se pare că v-ar oferi soluții extraordinare la problemele vieții. Soluțiile la problemele

vieții, care nu le are societatea, le are Hristos. Hristos are pentru voi soluții. Și credința, și lumina, și iubirea față de Dumnezeu sunt darurile supreme.

Să ne ajute Dumnezeu ca în anii ce vor urma, și sperăm ca să fim sănătoși, și să avem înțelepciune, și iubire, și înțelegere față de cei din Permanența Eparhială, dragoste multă față de monahi.

Către cei din Permanența Eparhială, cu care am lucrat 20 de ani, mă îndrept cu prețuire și cu cinstire, și sperăm să lucrăm cu multă responsabilitate, foarte serios, slujind preoțimea, și clerul, și poporul, pentru că de aceea am fost chemați de Duhul Sfânt la slujire, să ne arătăm cu multă prețuire față de toți și ascundându-le nevoile și respectându-le slujirea lor”.

Preasfințitul Iustin este al 30-lea Episcop titular al străvechii Episcopii de Maramureș și Sătmar, iar acum, la ceas de Centenar, ne rugăm Bunului Dumnezeu să-i dăruiască har și sănătate să conducă turma lui Hristos pe calea mântuirii și, împreună cu dânsul, să ne putem bucura de terminarea lucrărilor de la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare și de tâmosirea ei.

6. Arhim. Dr. Timotei Sătmăreanul, noul Arhiepiscop-Vicar pentru Episcopia Maramureșului și Sătmarului

La propunerea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales, în ședința de lucru din 24 mai 2018, pe Arhimandritul Timotei Bel, stareț al Mănăstirii Scărișoara Nouă, din Protopopiatul Cărei, ca nou Arhiepiscop-Vicar pentru Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

Părintele Timotei (Cristian-Simion, după numele de botez), fiul lui Bel Augustin și Anastasia, s-a născut în localitatea Rohia, în data de 13 ianuarie 1974. În data de 6 octombrie 1989 a fost primit ca viețuitor la Rohia de către Părintele Ieromonah Iustin Hodea, starețul mănăstirii de atunci și actualul Episcop al Maramureșului și Sătmarului.

În data de 1 octombrie 1993, vlădica Justinian l-a hirotonit diacon, iar în 28 iunie 1994, același vlădică l-a tuns în monahism. În 14 septembrie 2005, Preasfințitul Părinte Iustin l-a hirotesit protosinghel, iar de la 1 februarie 2006 a fost numit exarh al mănăstirilor din cuprinsul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. După ce se întoarce de la cursurile doctorale din Grecia, începând cu 1 mai 2007, părintele arhimandrit este numit stareț al Mănăstirii Scărișoara Nouă din Protopopiatul Cărei. La această mănăstire, duminică, 24 iunie 2018,

părintele Arhimandrit Timotei a fost chemat la înalta treaptă a arhieriei, hirotonirea sa fiind săvârșită de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, înconjurat de un sobor de 13 ierarhi, de părinți din Permanența Eparhială, de cei opt protoierei, de stareții de mănăstiri, preoți și cadre didactice din Cluj și Baia Mare, în prezența a circa 15.000 mii de credincioși.

În cuvântul de la întronizare, Î.P.S. Mitropolit Andrei a precizat: *„Episcopul este icoana lui Hristos și trimisul lui Hristos, îndemnând pe noul Episcop să îndeplinească patru virtuți: să-i primească pe toți, să-i iubească pe toți, să se roage pentru toți și să le poarte sarcinile tuturor”*.

În cuvântul de final, Preasfințitul Părinte Iustin a precizat: *„Hirotonia Episcopului Timotei este un dar de Centenar pentru Sătmar, dar nu numai pentru Sătmar, ci pentru Episcopia Maramureșului și Sătmarului, pentru cler, pentru monahi și pentru poporul lui Dumnezeu. Arhieria, însă, nu poți să zici că este ușoară, pentru că e o mare cruce. Eu, de acum, nu-i mai sunt părinte, ci de acum îi sunt frate, fratele mai mare. Îl asigur, însă, că vom trage la același jug, cum am tras și cu Înaltpreasfințitul Justinian, arătând icoana unei slujiri jertfelnice, nu a unei slujiri relaxate. N-au visat, poate, nici strămoșii noștri, în acest an de Centenar, să se adune aici, la fruntaliile țării, oameni cât, poate, într-un stadion. Suntem aici mulți, și credincioși, și luminoși, și frumoși. S-a împlinit astăzi voia lui Dumnezeu”*.

Hirotonia Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul din 24 iunie 2018 transformă sărbătoarea în evenimentul anului. Îi dorim Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul arhierie lungă și rodnică!

Suntem astăzi la Mănăstirea Măriuş, din ținutul Sătmarului, la o ședință extraordinară a Adunării Eparhiale. Aici, unde am fost martorul punerii pietrei de temelie de către vrednicul de pomenire Arhiepiscop Justinian, în urmă cu un sfert de veac, s-a ridicat această monumentală catedrală a Codrului, ce urmează a fi târnosită anul viitor. Ea este o punte de legătură între Maramureș și Sătmar, între monahi și preoții de mir, precum și între deputații din cele două județe ale Adunării Eparhiale.

Mai sunt și multe alte lucruri ce ar trebui spuse la acest popas aniversar și care, dacă s-ar fi scris cu deamănuntul, cred că ținutul Maramureșului și Sătmarului n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris.

* Referat susținut în cadrul ședinței Adunării Eparhiale extraordinare pentru cinstirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918

– Mănăstirea „Izvorul Tămăduirii” Măriuş, 20 octombrie 2018

Contribuția paisianismului la dezvoltarea monahismului românesc*

Arhimandrit Teofil POP

Stareț Mănăstirea Moisei

Paisianismul a fost un curent monahal înnoitor, inițiat de către Cuviosul stareț Paisie în Moldova, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

„Paisianismul, remarcă eruditul profesor diacon Ioan Ică jr., a fost un fenomen spiritual unic, un experiment duhovnicesc remarcabil, o înnoire comunitar-contemplativă a monahismului ortodox cu o amplă reverberație culturală și morală atât în Rusia, cât și în Țările Române. În ambele aceste spații ortodoxe el a determinat un reviriment eclezial și cultural cu ample dimensiuni.”¹

Termenul de „paisianism” a fost afirmat pentru prima dată, potrivit aceluiaș profesor, de către Nicolae Iorga, care la începutul secolului XX „sesiza cel dintâi rolul hotărâtor al paisianismului în învierea adevăratului spirit bisericesc”², recunoscând astfel contribuția extraordinară a starețului Paisie la revigorarea vieții monahale și bisericesti românești în special, dar și rusești din acele vremuri, dar și de după el, aceasta având un amplu ecou în modul de organizare și viețuire al mănăstirilor și monahilordii cele două spiritualități ortodoxe răsăritene chiar și în zilele noastre.

¹ **Sfântul Paisie Velicikovski**, *Autobiografia și Viețile unui stareț urmate de Așezăminte și alte texte*, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr, Sibiu, Editura Deisis, 2015, p. 57.

² **Sfântul Paisie Velicikovski**, *op. cit.*, p. 67.

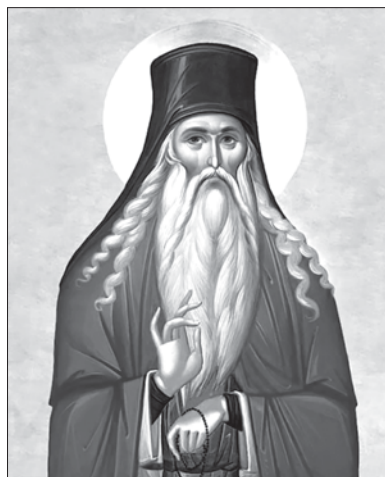
Contextul istoric al apariției Paisianismului (Viața mănăstirească în Țările Române în secolul al XVIII-lea)

La începutul secolului al XVIII-lea, autoritățile otomane au instaurat în Moldova (1711) și în Țara Românească (1716) un nou regim de conducere numit de către istorici „turco-fanariot” deoarece la cârma celor două țări nu au mai fost numiți domni pământenii ci greci din cartierul Fanar din Istanbul, domnia acestora durând peste 100 de ani, până la Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821, mișcare revoluționară cu un intens caracter național.

În această perioadă viața politică, culturală, economică, socială dar și bisericească a cunoscut un adevărat regres. Referindu-ne la viața monahală din Țările Române, dacă înainte de perioada domniilor fanariote mănăstirile românești erau adevărate centre duhovnicești, dar și de cultură și artă, în perioada fanariotă, datorită preluării unor mănăstiri românești de către egumenii greci care doreau doar bunurile materiale ale acestora pentru ei sau pentru Locurile Sfinte cărora acestea le erau închinată, viața monahală în Țările Române ale secolului XVIII a început să decadă, deși cei mai mulți monahi români din aceste vechi vetre mănăstirești românești, dornici de o adevărată viață duhovnicească, potrivit rânduielilor călugărești date de Sfinții Părinți, au continuat să ducă o viață ascetică cât mai înaltă spiritual.

Viața Cuviosului Paisie de la Neamț

În această perioadă de început al regimului fanariot, abia instaurat în Țările Române, vine pe lume în anul 1722, la 21 decembrie, într-o veche familie preoțească din orașul Poltava din Ucraina, al 11-lea copil al preotului protopop Ioan Velickovski, care a primit la botez numele de Petru, după marele mitropolit Petru Movilă al Kievului (1596-1646) a cărui pomenire se făcea chiar în ziua nașterii lui. Unii istorici susțin că familia Velickovski se trăgea dintr-o familie de moldoveni înrudiți cu neamul Cantemireștilor,

refugiați în ținuturile Poltavei datorită deselor năvăliri otomane și tătărăști în Moldova.³

Deși, potrivit tradiției și dorinței mamei sale, el trebuia să ducă mai departe slujirea preoțească a tatălui și strămoșilor săi, drept pentru care a fost nevoit să studieze vreme de 4 ani la Academia teologică movileană din Kiev, „acele studii prea literare, prea occidentalizate pentru gustul său, nu l-au pasionat deloc”⁴, de aceea el ia calea schiturilor și mănăstirilor de lângă Kiev pentru a gusta adevărata viață duhovnicească, în suflet născându-i-se dorința de a deveni monah.

După acest moment al tinereții, în viața sa urmează un lung periplu al căutărilor duhovnicești de peste o jumătate de secol, acest pelerinaj spiritual începându-l la mănăstirile Liubețchi și Medvedovschi din Ucraina, unde a și fost tuns ca rasofor în anul 1741, primind numele de Platon, apoi la Lavra Pecerska din Kiev, luând pentru scurtă vreme contact cu monahismul românesc din Moldova (1745-1746), continuându-l în Muntele Athos (1746-1763), unde în anul 1750 se călugărește primind numele de Paisie, primind totodată și preoția, și încununându-l cu revenirea sa pe pământ românesc la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț (1763-1794).

Trebuie amintit faptul că pe întregul parcurs al acestui pelerinaj duhovnicesc o mare influență și aport asupra evoluției sale spirituale a avut-o starețul Vasile de la Poiana Mărului cu care s-a întâlnit atât în timpul trecerii sale prin Moldova, dar și la Sfântul Munte Athos, unde acesta l-a călugărit și i-a devenit duhovnic și povățuitor.

De asemenea trebuie să remarcăm și faptul că toate aceste experiențe spirituale acumulate în fiecare etapă a vieții sale au contribuit la desăvârșirea vieții sale duhovnicești, cuviosul Paisie urcând treaptă cu treaptă pe scara virtuților, fapt pentru care a atras ca un magnet o mulțime de oameni dornici de o viață duhovnicească aleasă, care mai apoi i-au devenit ucenici și continuatori ai lucrării sale duhovnicești.

Spre exemplificare amintim faptul că în Sfântul Munte Athos, Cuviosul Paisie a avut 64 de ucenici cu care vine în țară în anul 1763, urmând ca la Mănăstirea Dragomirna obștea să numere 350 de monahi dintre care 200 îl urmează la Mănăstirea Secu, iar la Mănăstirea Neamț 700 de călugări moldoveni, munteni, transilvăneni, ruși, ucrainieni, bieloruși, greci, bulgari,

³ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1981, p. 580.

⁴ Sfântul Paisie Velicikovski, *op. cit.*, p. 6.

sârbi și chiar necreștini convertiți la ortodoxie, au viețuit sub îndrumarea sa duhovnicească până la trecerea sa la Domnul care a avut loc în data de 15 noiembrie a anului 1794.⁵

Activitatea duhovnicească, culturală și administrativă a Cuviosului Paisie de la Neamț

Cuviosul Paisie și-a înțeles cu adevărat menirea și calea care i-a fost rânduită de Dumnezeu în această lume, încă de când a decis să devină monah, iar mai apoi ca stareț și duhovnic și-a dus-o la îndeplinire cu multă râvnă spre sporirea vieții duhovnicești a ucenicilor săi în special, dar și a Bisericii în general, aducându-și o deosebită contribuție duhovnicească, culturală și administrativă, prin tot ceea ce a realizat pe parcursul vieții sale.

Astfel, după o îndelungată viețuire în singurătate, timp în care și-a perfecționat viața duhovnicească, la îndemnul părintelui său duhovnic Vasile de la Poiana Mărului, conștientizează cât de importantă este pentru un monah viața de obște. Din momentul în care i se alătură și alți frați în vremea când a viețuit în Sfântul Munte Athos, formând o adevărată obște monahală, iar el devine duhovnicul și starețul acestora, Cuviosul Paisie își dedică tot timpul organizării vieții duhovnicești a mănăstirii în care a viețuit.

Prima sa preocupare a fost organizarea vieții spirituale a monahilor. În acest scop, odată cu venirea la Mănăstirea Dragomirna în anul 1763, el elaborează un „Așezământ”, un „îndreptar” sau un regulament al vieții monahale în 28 de puncte care avea la bază regulile monahicești ale Sfinților Vasile cel Mare, Teodor Studitul și Nil Sorski. Acesta prevedea ca monahul să participe la toate slujbele rânduite după tipicul Sfântului Munte Athos precum și la toate ascultările zilnice, să practice rugăciunea inimii, să ducă o viață de obște în smerenie, muncă și sărăcie, să-și mărturisească frecvent gândurile duhovnicilor, să respecte pravila călugărească și să aibă dragoste curată și nefățarnică față de ceilalți frați, monahii având datoria de a se îngriji și de bolnavii, bătrânii și călătorii care venea la mănăstire. Cât despre cel care conduce mănăstirea, Cuviosul Paisie spunea că, egumenul trebuie să aibă față de toți frații aceeași purtare de grijă și dragoste și să rabde cu blândețe toate slăbiciunile fiilor săi duhovnicești, cu nădejdea îndreptării lor. El trebuie să se

⁵ Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 582-583.

îngrijească să dea fiecărui frate cele necesare, rânduind și ascultările în mănăstire. De asemenea starețul e dator să cunoască foarte bine Sfânta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți pentru a ști cum să povățuiască pe călugări după voia lui Dumnezeu, el însuși fiind pildă de ascultare, dragoste, blândețe și înțelepciune.⁶

O altă preocupare a sa a fost și cea gospodărească, de zidire, înnoire și bună chivernisire a întregului patrimoniu din incinta mănăstirilor unde a viețuit. Astfel pe când era la chilia Sfântului Prooroc Ilie, aparținătoare de Mănăstirea Pantocrator, împreună cu ucenicii săi a zidit din temelie biserica, a restaurat chiliile, construind alte 16 chilii precum și alte clădiri necesare. La Mănăstirea Secu și mai apoi la Mănăstirea Neamț, prin grija sa au fost ridicate noi chilii pentru monahiicarese adăugau obștii, dar și o casă de oaspeți și un spital pentru bolnavii și călătorii care treceau pragul mănăstirilor⁷.

În ceea ce privește activitatea sa culturală, amintim că starețul Paisie a dat o mare importanță traducerii scrierilor Sfinților Părinți din limba greacă în limbile română și slavonă, corectând totodată și vechile tălmăciri slave ale unor Sfinți Părinți renumiți. Astfel cât timp a viețuit la Mănăstirile Dragomirna și Neamț, acestea au devenit adevărate școli de traducători și însemnate centre de cultură-teologică ascetică a Răsăritului Ortodox din acea vreme. Numărul manuscriselor păstrate din timpul Cuviosului Paisie este de aproape 300, dintre care 40 sunt scrise chiar de el însuși. Cele mai importante lucrări sunt traducerea Filocaliei în limba slavo-rusă și o lucrare despre Rugăciunea minții în șase capitole.⁸

De asemenea un rol deosebit de important în formarea duhovnicească a obștii l-a avut și organizarea unor conferințe pe diferite teme duhovnicești la care lua parte toată obștea mănăstirii, acestea având loc între 15 noiembrie și Sâmbăta lui Lazăr, timp în care și muncile agricole erau încheiate, astfel încât întreaga comunitate monastică se putea reuni pentru a se întări duhovnicește din cuvintele Sfintei Scripturi și al Sfinților Părinți.

⁶ **Arhimandrit Ioanichie Bălan**, *Patericul românesc*, Vânători-Mănăstirea Sihăstria, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2005, p. 297-298.

⁷ **Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu**, *op. cit.*, p. 582-583.

⁸ *Ibidem*.

Cuviosul Paisie de la Neamț, modelul monahului și al starețului desăvârșit

Sfântul Apostol Pavel în Epistola sa către Efeseni le arată acestora că fiecare mădular al Trupului lui Hristos are o anumită chemare de la Dumnezeu pentru a fi „unii apostoli, alții prooroci, alții evangheliști, alții păstori și învățători spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Efeseni 4, 11-12).

Despre Cuviosul Paisie putem spune cu certitudine că Dumnezeu i-a rânduit chemarea de a fi monah cu adevărat, acest lucru reieșind din întreg parcursul vieții sale, chemare prin care el și-a adus un aport cu adevărat deosebit, așa cum spunea Aposolul neamurilor la zidirea trupului lui Hristos care este Biserica.

Astfel biografiile sale ne spun că încă de mic sufletul său nutrea spre viața monahală, negăsindu-și odihnă în lume, el a plecat de la școala la care studia la vârsta de 17 ani în căutarea unei mănăstiri și a unui duhovnic bun pentru a-și duce la îndeplinire acest ideal.

De acum înainte toată energia sa, pe tot parcursul vieții sale, se va canaliza spre realizarea cât mai aproape de perfecțiune a acestei vocații, fiind mânat în acest demers, așa cum spune părintele profesor Ioan Ică jr, de un adevărat „zel duhovnicesc”.

Pe treptele monahismului, Cuviosul Paisie a urcat pas cu pas, învățând de la mari duhovnici întâlniți la mănăstirile prin care a trecut, dar mai ales din scrierile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți. Astfel el și-a format un profil al monahului autentic bazat pe o regulă de viață din care nu trebuie să lipsească ascultarea, rugăciunea (în special a rugăciunii lui Iisus, dar și a rugăciunii la chilie și a participării la sfintele slujbe), smerenia, asceza, milostenia, tăierea vocii, practicarea poruncilor evanghelice și strictasărăcie, pe care, ca și monah, a respectat-o și a împlinit-o în întreaga sa viață, având convingerea fermă că toate acestea îl ajută pe monah să urce pe scara desăvârșirii sale duhovnicești.

Această „pravilă” pe care el însuși și-a creat-o l-a ajutat să fie numit de contemporanii săi „omul lui Dumnezeu și bărbat însemnat și sfânt”⁹ căci era „plin de dragoste duhovnicească, de credință, de râvnă spre cele dumnezeiești, de milostivire spre toți, cu smerenie [...] și a fost ca un luminătoriu

⁹ Sfântul Paisie Velicikovski, *op. cit.*, p. 348.

prealuminat și cu fapta, și cu cuvântul, și cu chipul cel cuviincios și plin de evlavie.”¹⁰

Toate aceste calități au atras în jurul lui mulți doritori de o astfel de viață duhovnicească pe care însuși Cuviosul Paisie o ducea, ceea ce a făcut să fie înconjurat de mulți ucenici care împotriva voii sale l-au proclamat „stareț” și „părinte spiritual” al lor.

Acceptând cu smerenie și această chemare, negăsind niște povățuitori duhovnicești cu adevărat iscusiți care să-i fie exemple de conducere a unei obști (exceptându-l pe starețul Vasile de la Poiana Mărului), pentru că epoca în care a trăit ducea lipsă mare de aceștia, el însuși s-a perfecționat în călăuzirea duhovnicească a ucenicilor săi, studiind intens scrierile Sfinților Părinți. Totodată conștientizează cât de important și de greu este să fii conducătorul unei obști și să te îngrijești de mântuirea atâtor suflete, ce mare și grea răspundere are starețul unei mănăstiri. De aceea într-o scrisoare către părinții de la Poiana Mărului el scrie: „Întâi-stătătorul unei mănăstiri trebuie să fie smerit, blând, neprihănit, pașnic, ... dar lucrul cel mai de trebuință pentru mântuirea tuturor e ca el să știe cum să călăuzească sufletul fraților după poruncile Domnului și învățăturile Părinților. De aceea el trebuie să șadă puțin în chilia sa, să citească scrierile folositoare sufletului, ca să fie în stare, la timpul potrivit, să dea fraților un sfat temeinic și de folos sigur sufletului.”¹¹ Iar părintele arhidiacon Ioan Ică jr. completează acest portret al starețului ideal cu remarca „E propriul său portret.”¹²

Vedem astfel că un stareț trebuie să fie mai întâi un om cult, citit, înțelept, aplecat asupra studiului Scripturii și al Sfinților Părinți, un bun sfătuitor și organizator al obștii sale, căci Cuviosul Paisie, așa cum am văzut mai sus a așezat și niște reguli de organizare a obștii pe care o conducea, dar și un bun chivernisitor al Casei lui Dumnezeu, care trebuie să se îngrijească așa cum a făcut Cuviosul Paisie și de conservarea și înnoirea patrimoniului mănăstirii.

Totodată Cuviosul Paisie ne mai învață că un stareț are datoria de a se îngriji ca obștea să fie întotdeauna unită, el fiind dator să insuflă continuu fraților din mănăstire pasiunea pentru o viață de obște cât mai autentică, bazată pe porunca hristologică a iubirii, ceea ce el a reușit cu adevărat făcând din

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ **Sfântul Paisie Velickovski**, *op. cit.*, p. 16, apud *Scrisoare către părinții de la poiana Mărului* (după 1767), în *Zitie i pisanije*, p. 219; trad. rom.V. Pelin, vol. I, 1998, p. 17-22.

¹² *Ibidem*, p. 17.

comunitatea pe care o conducea să fie o singură inimă și un singur suflet, deși monahii proveneau din diferite țări și culturi.

Astfel, analizându-i viața și activitatea putem spune cu certitudine că părintele Paisie poate fi un exemplu bun de urmat atât pentru orice monah care dorește să își închine viața lui Dumnezeu și astfel să ajungă la desăvârșire, cât și pentru orice stareț sau stareță cărui i-au fost încredințate de către Dumnezeu niște suflete, ale fraților sau surorilor din mănăstire, pe care el are datoria să le călăuzească cu tact duhovnicesc pe calea spre Împărăția cerurilor.

Moștenirea spirituală a Cuviosului Paisie de la Neamț și monahismul românesc de astăzi

Înnoitor al vieții monahale al secolului în care a trăit, Cuviosul Paisie a avut un rol important și după trecerea sa la Domnul prin faptul că activitatea sa de renaștere spirituală a continuat și după el prin ucenicii săi care la rândul lor au devenit monahi, stareți și chiar episcopi.

Aceștia, având modelul starețului lor, au impus același mod de viață în obștile monahale pe care le-au condus atât din țara noastră cât și din Rusia secolului al XVIII-lea și al XIX-lea, adoptând și ei exemplul de viață al Cuviosului Paisie, ca urmare mulți dintre ucenicii starețului Paisie devenind oameni cu viață sfântă, o parte dintre ei fiind azi chiar canonizați. Printre aceștia amintim pe mitropolitul Ungrovlahiei Grigorie Dascălul și cel al Moldovei Veniamin Costachi, pe starețul Gheorghe de la Cernica și Căldărușani, Ilarion, egumenul de la Secu și Sofronie, urmașul său la stăreția Mănăstirii Neamț.

Starețul Paisie și acum, în zilele noastre, poate servi în continuare drept exemplu viu de viață duhovnicească și de conducere înțeleaptă atât pentru oamenii Bisericii în general cât mai ales pentru monahi în special.

Spre mijlocul secolului al XVIII-lea aproape toate mănăstirile românești se organizau după principiul vieții de obște și urmau regula de viață paisiană, paisianismul influențând prin ucenicii care au devenit episcopi sau mitropoliți chiar și organizarea și înnoirea Bisericii de atunci.

Și astăzi putem spune că acele reguli de viață duhovnicească sunt mereu vii în mănăstirile de pe cuprinsul țării noastre, tinerii monahi, dornici de o viață duhovnicească cât mai înaltă, asumându-și-le și urmându-le asemenea ucenicilor din vremea Cuviosului Paisie.

De asemenea traducerile și scrierile sale au avut în continuare o mare importanță pentru cei care au dorit să pășească pe urmele unei viețuiri creștine autentic ortodoxe. Urmașii săi au continuat această operă culturală de compunere, traducere și tipărire a scrierilor duhovnicești, contribuind astfel la îmbogățirea literaturii patristice și spirituale a Bisericii din țara noastră.

Cât despre rolul mănăstirilor în societate, și astăzi, ca și în vremea sa, acestea sunt adevărate centre duhovnicești, dar și culturale și sociale, mereu în slujba credincioșilor îngrijindu-se nu numai de mântuirea sufletului acestora, ci uneori și de nevoile trupești ale lor.

Concluzii

Din toate cele enunțate mai sus am văzut ce personalitate marcantă a secolului în care a trăit a fost Cuviosul Paisie de la Neamț, acesta remarcându-se prin viața superioară, prin aptitudinile de bun organizator al vieții de obște dar și de bun călăuzitor al ucenicilor săi.

Activitatea sa de înnoire și revigorare a vieții călugărești are repercursiuni chiar și în zilele noastre, ceea ce face ca el să fie considerat un al doilea Nicodim de la Tismana. De aceea, la fel ca și înaintașul său, care a organizat pentru prima dată viața monahală în țara noastră, Cuviosul Paisie va rămâne pururea în istoria Bisericii Ortodoxe. Pentru întreaga sa contribuție la dezvoltarea spiritualității ortodoxe, a fost trecut în rândul sfinților în anul 1988 de către Biserica Rusă și în anul 1992 de către Biserica Ortodoxă Română, fiind prăznuit în fiecare an la data de 15 noiembrie, drept Sfântul Cuvios Paisie de la Neamț.

În ceea ce privește mișcarea sa spirituală, cunoscută sub denumirea de Paisianism, aceasta a fost una deosebit de importantă deoarece ea a contribuit la relansarea și dezvoltarea monahismului românesc în duh patristic și scripturistic, așa cum a fost el gândit de către întemeietorii monahismului din primele secole creștine.

Pentru toate acestea, Cuviosul Paisie poate fi numit pe bună dreptate, așa cum ne glăsuiește Acatistul său, „părinte între părinți și dascăl între dascăli; duhovnic iscusit cu dreaptă măsură, stareț înțelept și părinte a mii de călugări, mare rugător înaintea Preasfintei Treimi, mare povățuitor al călugărilor, cunună a monahismului ortodox, stareț sfânt și părinte duhovnicesc, podoabă a Bisericii și moștenitor al împărăției cerești” (Acatistul Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț – Icosul 4, Condacul 13).

Bibliografie

BĂLAN Ioanichie, arhimandrit, *Patericul românesc*, Vânători-Mănăstirea Sihăstria, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2005.

PĂCURARIU Mircea, pr. prof. dr., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1981.

VELICIKOVSKI Paisie, Sfântul, *Autobiografia și Viețile unui stareț urmate de Așezăminte și alte texte*, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr, Sibiu, Editura Deisis, 2015.

* Referat susținut la *Sinaxa stareților, starețelor, egumenilor, egumenelor și duhovnicilor* – Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” Râoaia, Lăpușul Românesc, 15 noiembrie 2018.

Arhimandritul Mina Dobzeu (1921-2018)

Arhim. Dr. Macarie MOTOGNA

Exarh al mănăstirilor și starețul Mănăstirii Rohia

Părintele Arhimandrit Mina Dobzeu s-a născut în 5 noiembrie 1921, în satul Grozești, județul Lăpușna din Basarabia. La vârsta de 13 ani a intrat ca frate în obștea Mănăstirii Hâncu, rămânând aici până în anul 1938, când a mers la Mănăstirea Căldărușani. În 1948 a fost tuns în monahism la Schitul Brădicești, aflat atunci în Episcopia Hușilor, în același an fiind hirotonit ierodiacon, iar în anul 1955 a fost hirotonit ieromonah.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a fost pe front, la Timișoara și în Ungaria, devenind astfel veteran de război al Armatei Române. A slujit apoi la Mănăstirea Nicula și în Parohia Jimbor din județul Cluj, vreme de 5 ani, slujiri încredințate de către Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

Între 1948-1949 a fost arestat timp de 11 luni, pentru proteste împotriva scoaterii învățământului religios din școală. Ca urmare a atitudinii sale și a protestelor împotriva *Decretului 410* din anul 1959, care prevedea desființarea mănăstirilor și reducerea personalului monahal, a fost exmatriculat din anul al II-lea de studii de la Facultatea de Teologie din București și a fost exclus din monahism și condamnat la închisoare. A fost deținut în închisorile de la Galați, Jilava, Gherla și în colonia de muncă din Delta Dunării, în perioada 1959-1964.

Părintele Mina a fost eliberat din închisoare în anul 1964, iar în anul 1969 a intrat în obștea Mănăstirii „*Sfinții Apostoli Petru și Pavel*” din Huși, îndeplinind aici ascultarea de stareț între anii 1978-1988.

Studiile la Facultatea de Teologie din București le-a absolvit în anul 1971.

În anul 1988 a fost arestat din nou, timp de 8 luni, pentru „*răzvrătire*” și „*uneltire împotriva siguranței statului*”. Motivul l-au constituit șapte scrisori adresate lui Nicolae Ceaușescu în care protesta direct împotriva doctrinei atee pe care comunismul o impunea.

După reînființarea Episcopiei Hușilor, în anul 1996, a îndeplinit funcția de consilier cultural-misionar la Centrul Eparhial Huși, până în anul 2002. De-a lungul timpului, Părintele Mina Dobzeu a scris 12 cărți despre credința creștină și rugăciunea inimii.

După eliberarea țării de sub stăpânirea atee, Părintele Mina a făcut mai multe pelerinaje pe la toate eparhiile din țară și la mănăstiri, stând de vorbă cu ierarhii și călugării din mănăstiri, îndemnându-i să practice *Rugăciunea inimii*, pentru că rugăciunea este hrana sufletului și singura salvare a omului din toate greutățile.

În închisorile comuniste, Părintele Mina Dobzeu, în pofida interdicțiilor, a căutat să mențină aprinsă flacăra credinței, fără teama de riscuri. Pe când se afla la închisoarea Jilava, în data de 15 martie 1960, Părintele Mina l-a botezat în credința creștină ortodoxă pe cărturarul Nicolae Steinhardt, devenit ulterior monahul Nicolae Delarohia.

Despre momentul botezului, Monahul Nicolae avea să scrie în *Nota autobiografică* următoarele: „Domnul din nou mi-a venit în ajutor. În prima celulă în care am intrat la Jilava, primul om care mi-a vorbit a fost un ieromonah basarabean, Mina Dobzeu: de îndată ce i-am destăinuit dorința mea, nu a stat mult pe gânduri. Acolo la Jilava, în camera 18 de pe secția a doua am primit sfântul botez (15 martie 1960)”¹.

Botezul a fost făcut după o pregătire prealabilă: „Lecțiile de catehizare merg foarte repede; părintele Mina e îngăduitor și nepretențios, și e drept că și eu mă dovedesc a cunoaște destul de multe. Cei trei preoți se sfătuiesc între ei, apoi vin să mă întrebe, ce vreau să fiu, catolic sau ortodox? Le răspund fără îndoială că ortodox. Foarte bine. Mă va boteza călugărul”².

¹ N. Steinhardt, *Drumul către isihie. Ispita lecturii*, Editura Polirom, Iași, Editura Mănăstirii Rohia, 2014, p. 251.

² N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Iași, Editura Polirom, Editura Mănăstirii Rohia, 2008, p. 165.

Iar Părintele Mina, „botezătorul lui Steinhardt”, despre întâlnirea dintre sfinția sa și N. Steinhardt, precum și despre momentul din 15 martie 1960, avea să afirme: „*De câte ori mi se dă posibilitatea să evoc botezul părintelui Nicolae Steinhardt, mi se oferă prilejul de a evoca Providența, prin aceea că eu am fost o mână întinsă din partea Bisericii Ortodoxe, în numele Sfintei Treimi, iar fostul evreu, părintele Nicolae, a fost o mână întinsă către intelectuali și tineret și să le spună: «Iată, eu am cunoscut pe Hristos prin Taina Sfântului Botez, ca Pavel pe Drumul Damascului, căci altfel cum se poate explica starea de fericire pe care am trăit-o eu, imediat după săvârșirea botezului, de către călugărul meu (pr. Mina), decât că botezul este adevărat, că Sfintele Taine sunt adevărate?»*”³.

Legătura spirituală dintre părinte și ucenic – ar fi dorit amândoi – să nu-i despartă nici... spațial. Nicu Steinhardt, după ieșirea din închisoare, a avut grijă de tatăl său până când acesta a trecut la Domnul (1967), dar sufletul lui era neliniștit pentru că dorea să intre în cinul monahal. În toamna anului 1969 este invitat de către Părintele Mina la Huși și ar fi dorit să rămână acolo, lângă binefăcătorul său, dar episcopul Partenie Ciopron nu a dat binecuvântare⁴. Redăm în continuare mărturia Monahului Nicolae în această privință : „*De atunci (de la botez) am dus o viață creștină conform datinei și regulilor bisericesti. Jinduiam acum după calugărie. O doream încă din închisoare. După moartea tatălui meu (în vârstă de nouăzeci de ani) am început să-mi caut o mănăstire, am întâmpinat însă greutăți și refuzuri, stareții se fereau de un fost deținut politic. Părintele Mina voia să mă cheme la Huși, la Mănăstirea din dependențele fostei episcopii; s-a opus episcopul Ciopron*”⁵. Curajul de a-l primi și călugări l-a avut Arhimandritul Serafim Man, în anul 1980, cu binecuvântarea Episcopului Justinian Maramureșanul.

Părintele Mina și Monahul Nicolae Delarohia au rămas într-o legătură spirituală permanentă, având același duh misionar, plini de curaj, pătimind din pricina autorităților ateo-comuniste până în anul eliberării, 1989, vizitându-se reciproc. „*De la început, deținutul evreu s-a atașat foarte mult de mine. L-a impresionat faptul că n-am manifestat nici un fel de reținere față de persoana sa,*

³Arhimandrit Mina Dobzeu, *Ce reprezintă botezul lui Nicolae Steinhardt? O comunicare cerească*, în vol. „N. Steinhardt în evocări”, Editura Polirom, 2012, p. 115.

⁴ Nu l-a primit, pentru că nimeni nu avea curajul să primească un fost deținut politic. Părintele Nicolae Steinhardt, timp de 30 de ani (1959-1989), a fost urmărit de aproximativ 200 de ofițeri și peste 70 de oameni au dat informații despre el. Mănăstirea Rohia, prin viețuitoarii ei, l-a ocrotit și nu l-a trădat niciodată, prin intrarea lui Nicolae Steinhardt în obștea monahală de la Rohia, mănăstirea însăși a devenit reacționară față de un regim ateo-comunist.

⁵ N. Steinhardt, *Drumul către isihie. Ispita lecturii*, op. cit., p. 252.

chiar dacă el era evreu, iar eu, un preot monah creștin. De asemenea, l-a impresionat faptul că eram condamnat tot pe motiv că luasem atitudine față de abuzurile autorităților comuniste împotriva Bisericii. Acesta a fost pentru el un sprijin moral, întărindu-se în convingerea că nu a greșit când a ales să lupte pentru o cauză dreaptă”⁶.

În luna martie a anului 1989, Părintele Mina l-a vizitat pe Monahul Nicolae la Mănăstirea Rohia, mai precis, în 28 martie – cu două zile înainte de a trece Părintele Nicolae la Domnul – și au făcut ultima călătorie de la Rohia la Baia Mare.

În 22 octombrie 2017, când a avut loc instalarea noului episcop de Huși, în persoana Preasfințitului Părinte Ignatie, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, i-a conferit Părintelui Arhimandrit Mina Dobzeu *Crucea „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș”*, ca semn de înaltă prețuire, pentru legătura duhovnicească dintre Părintele Mina și Monahul Nicolae Delarohia, anul 2017 fiind dedicat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului.

⁶ Arhimandrit Mina Dobzeu, *op. cit.*, p. 117.

Arhimandritul Mina Dobzeu a trecut la cele veșnice în data de 7 iunie 2018, în chilia sa de la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” – Catedrala Episcopală din Huși, la venerabila vârstă de 96 de ani. Slujba înmormântării a avut loc sâmbătă, 9 iunie, în curtea Catedralei episcopale și a fost săvârșită de un sobor de cinci ierarhi, în frunte cu Mitropolitul Teofan al Moldovei și Bucovinei, în prezența a zeci de preoți și sute de ucenici ai părintelui. Din partea Mănăstirii Rohia și a Fundației N. Steinhardt și ca delegat al Preasfințitului Părinte Episcop Iustin a participat Arhimandritul Macarie Motogna. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a trimis un mesaj de condoleanțe, intitulat: *Părintele Arhimandrit Mina Dobzeu, un monah cărturar, rugător și mărturisitor al credinței creștine în timpul regimului comunist*. Despre personalitatea duhovnicească și curajul mărturisitor fără de margini, dar plin de lumină, au mai vorbit Mitropolitul Teofan al Moldovei și Bucovinei și Episcopul Ignatie al Hușilor.

Părintele Mina a fost chemat la Domnul în Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, fiindcă cea mai mare parte din viață a petrecut-o la mănăstirea cu acest hram și în Anul Centenar al Marii Uniri de la 1918, pentru că în ființa Cuvioșiei sale a purtat toată viața iubirea față de Dumnezeu și dorința de-a avea o Românie mare, întregită, unită și liberă. S-a născut în Basarabia, s-a format cultural în Muntenia (Cernica și Facultatea de Teologie din București), a păstorit în Ardeal (Mănăstirea Nicula și Parohia Jimbor) și a viețuit în Moldova, la Huși, unde își doarme somnul cel de veci, lângă streășina Catedralei, într-o nădejde a Învierii și a vieții veșnice.

Bibliografie

DOBZEU Mina, arhimandrit, *Ce reprezintă botezul lui Nicolae Steinhardt? O comunicare cerească*, în vol. „N. Steinhardt în evocări”, Editura Polirom, 2012.

STEINHARDT Nicolae, *Drumul către isihie. Ispita lecturii*, Editura Polirom, Iași, Editura Mănăstirii Rohia, 2014.

IDEM, *Jurnalul fericirii*, Iași, Editura Polirom, Editura Mănăstirii Rohia, 2008.

Incursiuni în adâncul timpului și spre nehotarul veșniciei

SCURTE PRECIZĂRI ASUPRA ACTIVITĂȚII
MUZEULUI EPARHIAL ÎN ANUL CENTENAR

Drd. Dumitrița FILIP
Muzeograf Centrul Eparhial

În anul 2018, declarat Anul Centenarului Marii Uniri, la nivel național, dar și Anul patrimoniului, la nivel european, Muzeul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului și-a fixat ca *principale obiective*: recuperarea trecutului, înmprospătarea memoriei colective, consolidarea identității naționale și confesionale prin activități de cercetare, de conservare-restaurare, de diseminare a rezultatelor cercetării prin expoziții tematice, articole publicate sau participări la diferite conferințe naționale și internaționale. Rostul acestor strădanii de recuperare a trecutului nostru creștin, de prețuire a *urmelor trecutului* este acela de a da prezentului o direcție hristică și de a păstra viitorul ancorat în tradiția Bisericii. Într-o perioadă în care asistăm la o degradare emoțională și de caracter a societății românești, datorate unei culturi a promovării conflictelor și dezbinării, Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului trebuie să rămână călăuzitoare omului contemporan, prin cultura Duhului și o ancorare în spiritualitatea străbunilor sfinți, spre dănuirea cât mai îndelungată a acestui popor.

Rolul muzeului este tocmai acela de a apăra identitatea, conștiința și memoria colectivă, prin salvarea și promovarea patrimoniului. Acest patrimoniu sacru moștenit (biserici vechi, icoane, cărți vechi, antimise istorice etc.) trebuie prețuit și îngrijit, păstrat în bune condiții, căci el asigură viitorul ortodox al comunității din care face parte. Această moștenire sacră este memoria noastră, a Maramureșului, ne asigură identitatea.

Menționăm pe scurt câteva din *activitățile epozitionale dedicate Centenarului* și menite să aducă în atenția publicului larg, să facă cunoscut tezaurul Episcopiei noastre.

1. Expoziția de icoane *Chipuri din veac în veci, ed. a II-a: Artă icoanei – mărturie a unității de neam, limbă, credință și spiritualitate românească.*

Au fost expuse icoane și obiecte de patrimoniu provenind din biserica monumnet UNESCO Plopiș (februarie 2018). Obiectivul principal al acestei manifestări, ajunse la a doua ediție, este acela de a evidenția cele două aspecte ale iconografiei: discurs teologic non-verbal și document istoric ce poartă în sine elemente ale epocii care a creat-o.

2. Expoziția *Epitrahilul atribuit Sfântului Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș* (aprilie 2018). Expus în cadrul manifestărilor dedicate prăznuirii ierarhului maramureșean, epitrahilul atribuit Sfântului Iosif Stoica este singura relicvă ce îi aparține, descoperită până acum, după aproape trei veacuri de la moartea sa martirică, așadar, o importantă urmă a trecerii și petrecerii sale în pământul Maramureșului.

3. Expoziția de carte veche *Unitatea Neamului în Biserica cea Una*, (iunie 2018). Au fost expuse câteva volume de carte veche, provenind din

colecția Episcopiei noastre. De această dată nu vechimea cărții sau centrul tipografic au fost elementele centrale care să scoată în evidență volumele, ci însemnările marginale manuscrise referitoare la Marea Unire de la 1918, la martiriul unor delegați maramureșeni la Alba Iulia sau alte însemnări referitoare la dorința de libertate, unitate și neatarnare politică a românilor din părțile Maramureșului.

Muzeul și-a asumat și rolul educațional, implicându-se în social prin *activități culturale, de educare a tinerilor, de conștientizare a preoților și comunităților care dețin monumente:*

1. Proiect de identificare, verificare și protejare a Patrimoniului sacru mobil din Parohiile Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Scopul proiectului: identificarea în teren a patrimoniului mobil și imobil, identificarea stării de conservare și a factorilor care au cauzat degradările, găsirea de soluții pentru conservarea, restaurarea și valorificarea expozițională a patrimoniului nostru sacru moștenit, conștientizarea preoților și a comunităților asupra valorilor pe care le dețin. Realizarea acestui proiect presupune deplasarea muzeografului în teritoriu, la fiecare biserică în parte.

2. Proiectul educațional „IDENTITATE NAȚIONALĂ prin credință, istorie, tradiții”. A fost realizat în colaborare cu Seminarul Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul”, Baia Mare, prin reprezentanții: Director Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita și prof. de istorie Rozalia Faur. În cadrul acestui proiect, au fost susținute ore de istorie și alte activități educaționale în spațiul expozițional,

cu participarea muzeografului. *Scopul proiectului* a fost: conștientizarea valorii identității poporului nostru în contextul actual socio-cultural, promovarea în rândul tinerilor a credinței, istoriei, literaturii române, culturii și tradițiilor românești, marcarea Centenarului Marii Uniri de la 1918 printr-o serie de activități de informare, conștientizare și cultivare a identității neamului nostru. Colaborarea cu Seminarul Teologic din Baia Mare a început în urmă cu doi ani, odată cu inaugurarea muzeului, în anul 2016. În fiecare an școlar am avut diferite activități educaționale tematice.

3. Coordonare atelierul de iconografie, perioada 23-30 iulie 2018, Zilele Rohiei. În colaborare cu mănăstirea Rohia, pentru ca meșteșugul iconografiei să nu rămână pierdut, a fost organizat, în incinta mănăstirii, atelierul de iconografie, devenit deja tradiție.

Muzeul și Episcopia au fost *promovate și la nivel național sau internațional*, prin diferitele participări la **simpozioane sau colocvii, ori publicații:**

1. Colocviul Internațional, desfășurat la Universitatea din Berna, Elveția, în perioada 11-14 ianuarie 2018, tema referatului: *Iconography from Maramureș. Sources of inspiration: The Counterreformation Art or the old Romanian religious books?*

2. International Conference „Introduction in Global Christianity”, Sibiu, Universitatea „Lucian Blaga”, 14-17 mai 2018.

3. Simpozionul desfășurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, în 24 mai 2018, tema referatului: *„Din comorile ortodoxiei maramureșene: Antimisul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul”*.

4. Conferința Națională UNITATE DOGMATICĂ ȘI SPECIFIC NAȚIONAL ÎN PICTURA BISERICESCĂ, ed. a VI-a, cu tema Patrimoniul Național Bisericesc: Mărturie vie a unității de credință și de neam, Palatul Patriarhiei Române, desfășurată la Patriarhia română în perioada 28-31 mai 2018.

5. Simpozion cu „ROST” – Biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, Breb, desfășurat la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare în 20 iulie 2018, tema referatului: *„Pictura murală într-o lumină nouă”*.

6. Salonul Național de Restaurare, desfășurat la Muzeul Olteniei, Craiova, în perioada 18- 21 septembrie 2018. Cele 5 icoane restaurate, aflate în colecția Episcopiei noastre, au fost expuse în cadrul Salonului național, prezentându-se, totodată, și metodologia aplicată în procesul de restaurare.

7. International Symposium „Making Mission after the Model of Christ VII. The Notion of Discipleship Today in Different Christian Traditions: A Historical-Missiological Approach”, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, 6-8 noiembrie 2018, conference paper: *Discipleship- a way of initiation into the depths of iconography. The role of iconographic-discipleship in the preservation of Orthodoxy in the region of Maramureș.*

8. Simpozionul desfășurat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, Sibiu, tema referatului: *Contextul istoric și confesional de la instituționalizarea vieții religioase maramureșene (1391) până în vremea Mitropolitului Andrei Șaguna (1873)*, Sibiu, 29 noiembrie 2018.

9. Articole:

Biserica ortodoxă maramureșeană între toleranță și martiriu, în Revista Teologică, Sibiu, nr. 3 /2018.

Un document inedit descoperit în arhiva Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului: Antimisul Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, în revista Studia Doctoralia, Sibiu, nr. 3/ 2018.

Expoziția Chipuri din veac în veci, ediția a II-a, 2018, în GBN, 1 (92) / 2018.

Epitrahilul atribuit Sfântului Iosif Mărturisorul, GBN, 2 (93) / 2018.

**IV.
EVENIMENTE ISTORICE
ÎN PATRIARHIA ROMÂNĂ**

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a participat la ședința anuală a Adunării Naționale Bisericești

Basilica.ro

Miercuri, 14 februarie 2018, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, a participat la ședința Adunării Naționale Bisericești, care a avut loc la Palatul Patriarhiei din București.

La începutul Adunării Naționale Bisericești a luat cuvântul, în plen, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care a afirmat că „Biserica Ortodoxă Română este cel mai mare filantrop din punct de vedere al contribuției în lucrarea socială”, subliniind că aceasta „înseamnă jertfă, înseamnă efort și grijă față de popor”.

Biserica Ortodoxă Română a cheltuit anul trecut (2017, n.n.) 110.782.632 lei în scop filantropic.

În continuare, Părintele Patriarh Daniel a mulțumit celor „care au contribuit la toate activitățile bogate care s-au desfășurat în anul omagial și comemorativ 2017”.

Organismul central deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române, Adunarea Național Bisericească, este alcătuit din aproape 150 de persoane, câte trei reprezentanți ai fiecărei eparhii, un cleric și doi mireni.

După cuvântul de deschidere rostit de Patriarhul Daniel, membrii ANB au fost invitați să participe la ședințele comisiilor permanente:

- Comisia Administrativ-juridică și de validare;
- Comisia socială și pentru comunicații media;
- Comisia culturală și educațională;
- Comisia economică, bugetară și de patrimoniu imobiliar;
- Comisia pentru românii ortodocși de peste hotare și pentru relații externe bisericești.

După examinarea lucrărilor și întocmirea referatelor de comisiile permanente asupra Raportului General anual al CNB privind activitatea din Biserica Ortodoxă Română pe anul 2017 a avut loc reluarea lucrărilor și prezentarea referatelor în plen.

După luările de cuvânt, a avut loc supunerea spre aprobare a hotărârilor ANB.

Adunarea Națională Bisericească este organismul central deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române pentru problemele administrative, sociale, culturale, economice și patrimoniale. ANB este formată din toți ierarhii Sfântului Sinod și câte trei reprezentanți (un cleric și doi mireni) de la fiecare eparhie.

Adunarea Națională Bisericească a aprobat raportul pentru anul 2017 întocmit de Consiliul Național Bisericesc și a formulat propuneri pentru dezvoltarea activităților Bisericii Ortodoxe Române pe anul 2018.

Hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

În ziua de 15 februarie 2018, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În cadrul acestei ședințe a avut loc alegerea *Arhiereului-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei și a Arhiereului-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei*.

Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Atanasie (Tudor) Rusnac ca Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei. Noul Arhiereu-Vicar va purta titulatura *Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania*.

De asemenea, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Teofil (Petru) Roman ca Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei. Noul Arhiereu-Vicar va purta titulatura *Preasfințitul Părinte Teofil de Iberia*.

Arhim. Atanasie Rusnac

S-a născut în 17 ianuarie 1982, la Chișinău, Republica Moldova, fiind primul din cei doi fii ai lui Eugen și Ala Rusnac. Din data de 12 octombrie 2010 deține cetățenia Română.

Studii: 2000 – 2005 – INSA Lyon (Institut National des Sciences Appliqués de Lyon – Franța). A obținut diploma de Inginer cu grad de Master, Specialitatea – Telecomunicații și Rețele. În anul 2002 – Atestatul de Studii Europene în cadrul INSA Lyon. Între 07/2004 – 01/2005 – Stagiul de specializare în domeniul IT (MT System – Lyon, Franța).

În perioada 2006 – 2010 a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă „Saint-Serge” de la Paris. A obținut licența în teologie pastorală în anul 2010.

Între anii 2010 – 2012 a urmat cursurile unui Master în Teologie Practică (Drept Canonic), la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” – Sibiu. Lucrarea de Master – „Principii de Teologie Canonică în Diaspora, cu referire specială la Italia”.

Din 2/2011 și până în prezent a îndeplinit funcția de Vicar Eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei.

Arhim. Teofil Roman

S-a născut în 13 mai 1971, localitatea Desești, județul Maramureș, din părinții Gherghe și Maria.

Între anii 1977-1985 a urmat Școala elementară în satul natal, iar între 1985-1989 Liceul Industrial nr. 2 din Sighetu-Marmației. Din 1989 a fost admis la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Facultatea de Teologie a urmat-o la Cluj-Napoca între anii 1992-1996.

În 5 noiembrie 1991 a fost închinoviat în obștea Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” din Nicula, iar în 8 martie 1992 a fost tuns în monahism cu numele de Teofil. Tot în anul 1992 a fost hirotonit ierodiacon, iar apoi ieromonah pe seama mănăstirii Nicula.

Între anii 1995-2008 a împlinit slujirea de duhovnic al Sfintei Mănăstiri „Izvorul Tămăduirii” din localitatea Salva, județul Bistrița-Năsăud, iar între 2002-2008 a primit ascultarea de Exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Din 2008 este eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, preluând și ascultarea de președinte al Consistoriului Monahal Eparhial.

În 1998 a fost hirotesit protosinghel, în 15 august 2002 – arhimandrit la Mănăstirea Nicula cu ocazia hramului jubiliar, iar în 10 mai 2013 a primit distincția „Crucea Patriarhală”.

De aproape douăzeci de ani este colaborator al postului de radio „Renașterea” al Arhiepiscopiei Clujului, unde realizează săptămânal emisiunea „ABC-ul credinței”. A participat la numeroase conferințe duhovnicești și simpozioane naționale și internaționale. De asemenea, a susținut mai multe prelegeri duhovnicești în cadrul cursurilor de formare pentru preoții duhovnici tineri din cuprinsul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În cadrul aceleiași ședințe au fost luate și alte hotărâri, dintre care amintim:

- A fost completată tematica omagială și comemorativă a anului 2018 „Anul omagial al unității de credință și de neam și Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918” cu un nou capitol: *Consecințele Marii Uniri. Lumini de Centenar: moștenitori și fructificatori ai Marii Uniri timp de 100 de ani.*

Vor fi evidențiate astfel personalitățile care, prin realizările lor, au fructificat acest mare moment al istoriei noastre naționale, ctitori de lăcașuri de cult, promotori și apărători ai culturii, spiritualității și educației creștine românești.

- În contextul *Anului Centenarului 2018*, Sfântul Sinod încurajează intensificarea programelor pastorale, culturale și spirituale de promovare a unității de credință și de neam în comunitățile ortodoxe românești din afara României, în special folosirea limbii române în cultul divin, în activitățile cu tineretul și în familie.

- Având în vedere contribuția Bisericii la promovarea unei educații pentru unitate și demnitate națională s-a luat hotărârea ca Centrele eparhiale

să continue oferirea sprijinului financiar și material unităților școlare care au nevoie de reparație, renovare și dotare.

- Întrucât activitățile culturale și artistice desfășurate în lăcașurile de cult pot provoca tendințe de auto-secularizare a spațiului sacru din Biserica Ortodoxă Română, Sfântul Sinod stabilește ca aceste activități culturale să fie organizate în alte spații ale parohiilor sau în spații publice închiriate pentru acest scop.

- Filmările în lăcașurile de cult vor fi realizate doar cu acordul Centrelor eparhiale și numai în cazurile în care se dorește evidențierea patrimoniului liturgic și arhitectural-istoric al respectivelor Biserici. La fel, transmiterea în direct pe internet a slujbelor din biserici va fi realizată doar cu acordul Centrelor eparhiale, cu obligația respectării normelor liturgice și tipiconale.

- A fost aprobată înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române, începând cu anul 2019, a pomenirii *Sfintei Matriona de la Moscova*, cu zi de prăznuire în data de 2 mai;

- De asemenea, a fost aprobată înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române, începând cu anul 2019, a cinstirii *Sfintei Icoane a Maicii Domnului – Siriaca* de la Mănăstirea Ghighiu din Arhiepiscopia Bucureștilor în ziua praznicului Izvorului Tămăduirii. Au fost aprobate și textele *Acatistului* și *Slujbei Sfintei Icoane a Maicii Domnului – Siriaca*.

- A fost aprobat textul *Acatistului* și al *Slujbei Sfinților Mc. Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat* (9 noiembrie) și cele ale *Sfinților 26 de Mucenici din Goția* (26 martie). De asemenea, au fost aprobate și textele a două Acatiste, anume *Acatistul Sfântului Apostol* și *Evangelist Luca* (18 octombrie) și cel al *Acatistului Sfântului Mucenic Hristofor* (9 mai).

Sfințirea Catedralei Naționale „Mântuirea Neamului”

După Basilica.ro

Duminică, 25 noiembrie 2018, la invitația Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, împreună cu Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, au slujit în soborul de 60 de arhiepiscopi la slujba de târnosire a Catedralei Mântuirii Neamului, Catedrală Națională, care are ca hramuri praznicul împărațesc Înălțarea Domnului, Ziua Eroilor, fiind o Catedrală ridicată pentru a cinsti pe toți eroiii neamului, indiferent de naționalitate, și Sfântul Apostol Andrei, încreștinătorul românilor, întâiul chemat la apostolie.

Oaspeți de seamă

La acest important eveniment național, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a avut ca oaspete de seamă pe Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, cu care a târnoit împreună Catedrala Națională a Mântuirii Neamului în prezența a zeci de mii de credincioși sosiți din țară și din diaspora.

Din Episcopia Maramureșului și Sătmarului au participat 10 autocare din toate protoierile cu tineri din asociațiile de tineret din protopopiate, Asociația Studenților Creștin Ortodocși din România (ASCOR), Filiala Baia Mare, și Asociația Tinerilor Ortodocși ai Catedralei Episcopale Maramureșene (ATOCEM). Lor li s-au adăugat cei care au ajuns la eveniment cu mijloacele proprii de deplasare.

Slujba de târnoire

Proiectul a apărut imediat după Războiul de Independență din 1877, dar s-a concretizat la 100 ani după Marea Unirea din 1918, în timpul Patriarhului Daniel al României, sfințirea catedralei din Dealul Arsenalului reprezentând momentul defnitoriu pentru Anul Centenarului.

Cei doi patriarhi au ajuns la Catedrala Națională în jurul orei 8,43.

După înveșmântare, Patriarhul Ecumenic și Patriarhul Daniel împreună cu soborul slujitor, din care au făcut parte ierarhi străini și români, au ieșit în pridvorul lăcașului de cult unde a început slujba de sfințire.

Potrivit rânduielii, au avut loc mai multe momente liturgice în exteriorul catedralei, lăcașul de cult fiind uns cu Sfântul și Marele Mir și stropit cu Agheasmă.

Apoi, soborul slujitor condus de Patriarhul Ecumenic a intrat în Sfântul Altar unde a continuat rânduiala sfințirii Catedralei aflată în Dealul Arsenalului.

Piatra de temelie a CMN a fost sfințită în 29 noiembrie 2007.

La finalul slujbei, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, a dat citire actului de sfințire semnat de Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Patriarhul Daniel și toți ierarhii prezenți.

Actul de sfințire

Cu vrerea Tatălui, cu lucrarea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, în anul Centenar 2018, a fost sfințit Altarul *Catedralei Mântuirii Neamului sau Catedrala Națională*, cu hramurile *Înălțarea Domnului (Ziua Eroilor)* și *Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României*.

Necesitatea construirii unei Catedrale Naționale în București s-a resimțit mai ales după Războiul de Independență din 1877-1878. Iar după proclamarea României ca Regat, în anul 1881, Regele Carol I al României a înaintat Camerei Legislative, în anul 1884, un proiect de lege privind construirea unei Catedrale creștin-ortodoxe în București.

Deși, inițial, Parlamentul a prevăzut pentru construirea acestui lăcaș de cult 5% din bugetul țării, acest fond nu s-a mai realizat, fapt pentru care în anul 1900 s-a organizat o subscripție publică pentru colectarea de fonduri, demers întrerupt de izbucnirea Primului Război Mondial (1914-1918).

După Marea Unire din 1918, necesitatea înălțării unei Catedrale în Capitala țării, ca recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru înfăptuirea României întregite, a fost susținută atât de Mitropolitul primat Miron Cristea, cât și de Regele Ferdinand (1920).

Astfel, după înființarea Patriarhiei Române în anul 1925, s-au purtat numeroase discuții cu privire la amplasamentul viitoarei catedrale și au fost propuse mai multe proiecte arhitecturale.

Prin urmare, în ziua de 11 mai 1929, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea, a săvârșit slujba de sfințire a locului stabilit la poalele Dealului Mitropoliei, eveniment la care au participat membrii Regenței, ai Guvernului, slujitori ai Bisericii, ofițeri și mulțime de credincioși. Toate eforturile, însă, n-au fost încununete de succes, din cauza crizei economice, a izbucnirii celui de-Al Doilea Război Mondial și apoi a instaurării regimului comunist.

După anul 1990, proiectul Catedralei a fost reluat de vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist Arăpașu, care, deși, în anul 1999, a sfințit locul din Piața Unirii pentru noua Catedrală, a întâmpinat numeroase dificultăți și ostilități prin mutări repetate ale amplasamentului Catedralei în diferite zone ale Capitalei, până la stabilirea definitivă a acestuia în Dealul Arsenalului (2005).

Împlinind dorința înaintașilor săi, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, după întronizarea sa ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române

(30 septembrie 2007), a reluat cu prioritate proiectul Catedralei Mântuirii Neamului și a săvârșit slujba de punere a pietrei de temelie pe amplasamentul din Dealul Arsenalului, la 29 noiembrie 2007, în ajunul sărbătorii *Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României*.

După numeroase demersuri pregătitoare (2008-2010), Patriarhia Română a demarat lucrările de construcție la sfârșitul anului 2010, atent supravegheate de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care a avut consultări frecvente cu specialiști în domeniu și cu echipa de coordonare desemnată de Patriarhia Română, proiectanții și executanții lucrărilor.

Pentru sfințirea Altarului Catedralei Naționale, în anul 2018, au fost realizate Sfânta Masă, vitraliile din Sfântul Altar, mozaicurile catapetesmei, obiecte de cult, veșminte liturgice ș.a. Tot în acest an, la 3 septembrie 2018, Patriarhul României a sfințit cele șase clopote, fabricate în atelierele *Grassmayr* din Innsbruck, Austria, clopotul cel mare, dedicat Eroilor Neamului, având greutatea de 25 tone.

Aceste lucrări au fost realizate printr-o conlucrare rodnică între Patriarhia Română și autoritățile Statului Român (Guvernul României, Primăria Municipiului București, alte Primării din Capitală și din țară, și câteva Consilii județene), precum și cu ajutorul ierarhilor, clerului, monahilor și credincioșilor mireni.

Slujba de târnosire a fost săvârșită în ziua de duminică, 25 noiembrie 2018, de către Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Arhiepiscopul Constantinopolului – Noua Romă și Patriarh Ecumenic, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României și Înaltpreasfințitul Părinte Hrisostom, Mitropolit de Patra (Grecia), împreună cu un numeros sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și ai altor Biserici Ortodoxe surori, preoți și diaconi, în prezența reprezentanților autorităților de stat centrale și locale, a unor invitați și a multor clerici și mireni din țară și din străinătate.

Binecuvântează, Doamne, pe ctitorii, binefăcătorii, slujitorii și închinătorii acestei Sfinte Catedrale și pe întreg poporul român de pretutindeni!

Sperăm ca peste trei ani să revenim la sfințirea picturii

După citirea actului, Părintele Patriarh Daniel a mulțumit celor care au ajutat la construirea Catedralei Naționale, dar și celor care vor sprijini, în continuare, acest proiect național.

„Sperăm ca peste trei ani să revenim la sfințirea picturii în această catedrală”, a spus Preafericirea Sa evidențiind dorința de a finaliza lăcașul de cult din Dealul Arsenalului într-un timp relativ scurt.

Totodată, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și-a exprimat recunoștința față de cei care au răspuns invitației de a participa la slujbele oficiate cu prilejul sfințirii, în pofda vremii răcoroase și a anunțat că toți credincioșii vor avea posibilitatea să intre și să se închine în Sfântul Altar până joi inclusiv.

„Suntem onorați de prezența Sanctității Sale Bartolomeu Patriarhul Ecumenic și de prezența dumneavoastră, a credincioșilor. Să ne dăruiască Dumnezeu sănătate și mântuire, pace și bucurie întru mulți și binecuvântați ani”, a spus Preafericirea Sa.

La eveniment au asistat peste 30.000 de credincioși, precum și numeroase oficalități centrale și locale.

Slujba de sfințire a fost urmată de prima Sfântă Liturghie oficiată în Catedrala Națională, slujbă prezidată de Patriarhul Ecumenic.

Patriarhul Ecumenic a prezidat prima Liturghie oficiată în Catedrala Mântuirii Neamului

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a oficiat prima Liturghie în Catedrala Mântuirii Neamului împreună cu Patriarhul Daniel, în continuarea momentului istoric al sfințirii ei, în contextul împlinirii a o sută de ani de la Marea Unire.

Din soborul slujitor au făcut parte Mitropolitul Hrisostom de Patra, dar și alți arhieri din Biserici Ortodoxe surori și majoritatea ierarhilor români, în total 60 arhieri.

Aproximativ 2.000 invitați au participat la slujbă în interiorul Catedralei și alte câteva zeci de mii în apropierea lăcașului de cult.

Între invitații oficiali au fost prezenți premierul României, Viorica Dăncilă, Secretarul de Stat pentru Culte, Victor Opaschi, și alți reprezentanți ai autorităților centrale.

„Să lucrăm pentru zidirea și sfințirea Bisericii vii”

În predica rostită după citirea Sfintei Evanghelii, Sanctitatea Sa a evidențiat frumusețea și măreția noului lăcaș de cult național, dar și greutățile și piedicile „vrăjmașului” care au făcut ca aceasta să se înalțe abia la o sută de ani de la Marea Unire.

„Este adevărat că, în cursul anumitor etape ale strădaniilor neobosite depuse pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului, s-a creat impresia că ridicarea acesteia este imposibilă”, a spus Patriarhul Ecumenic.

„Dar, frațiiile voastre, ați avut credință statornică și nezdruccinată în atotputernicia și împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Ați avut fierbinte dragoste față de El și de Biserica Lui! Ați avut nădejde tare că preaputernica dreaptă a Celui Preaînalt avea să vină, negreșit, în ajutorul strădaniilor sfinte la care nu ați renunțat”, a continuat Sanctitatea Sa.

De asemenea, Patriarhul Ecumenic a spus că suntem chemați, dincolo de biserica zidită, „să lucrăm împreună pentru zidirea, săvârșirea și sfințirea Bisericii vii, duhovnicești”.

„Să zidim cu credință tare, pocăință, nevoie duhovnicești, virtuți, fapte bune, bine plăcute lui Dumnezeu”, a îndemnat Patriarhul Ecumenic Bartolomeu.

Dealul Arsenalului s-a transformat în dealul păcii

La finalul Sfintei Liturghii, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a mulțumit lui Dumnezeu pentru „binecuvântarea și harul din belșug revărsate” și a spus că Dealul Arsenalului s-a transformat în dealul păcii:

„Astăzi, prin sfințirea Catedralei cu hramul Înălțarea Domnului și Sfântul Apostol Andrei cel Întâi chemat, Dealul Arsenalului, adică al locului în care se reparau și se depozitau arme, s-a transformat în dealul păcii și al sfințeniei, în dealul harului și binecuvântării, nu numai pentru București, ci și pentru întreaga Românie”.

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a urat Patriarhului Daniel, ierarhilor, clerului, demnitarilor și tuturor fiilor binecredincioși ai Bisericii Române „zile îndelungate, sănătate trupească și sufletească”.

„Să vă bucurați de lumina acestui far-catedrală și să vă închinați totdeauna în el cu vrednicie, în Duh și în adevăr Mântuitorului și Izbăvitorului sufletelor noastre!”, a spus la final Patriarhul Ecumenic.

Daruri și mulțumiri

Patriarhul Ecumenic a dăruit Patriarhului României o icoană a praznicului Înălțării Domnului, pictată special pentru noua Catedrală Națională la cererea Sanctității Sale, la Mănăstirea Xenofont din Sfântul Munte Athos.

„Când o veți vedea și vă veți închina înaintea ei să simțiți dragostea fierbinte pe care o nutrim față de Preafericirea Voastră și avem rugămintea să vă rugați pentru greu-încercata Biserică Mamă a Constantinopolului, pentru Patriarhul Ecumenic și pentru toți cei care împreună cu el ridică și duc Crucea lui Hristos, așa cum Simon Cirineanul a ridicat-o și dus-o pe calea Golgotei”.

La rândul său, Patriarhul Daniel i-a oferit Sanctității Sale Bartolomeu „în semn de recunoștință și de prețuire pentru prezența Sa la București” o icoană bizantină cu reprezentarea Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul spiritual al Patriarhiei Ecumenice, al Patriarhiei Române, dar și al Mitropoliei de Patra.

Preafericirea Sa l-a numit pe Patriarhul Ecumenic „prieten al nostru” și a spus că Sanctitatea Sa este „foarte atent la toate nevoile Bisericii”.

„Reamintim faptul că noi avem o comunitate românească în Istanbul, și prin bunăvoința Sanctității Sale această comunitate folosește o biserică din Constantinopol, Biserica Sfânta Muceniță Paraschevi, care a fost construită de Sfântul voievod Martir Constantin Brâncoveanu”.

În continuare, Patriarhul României i-a dăruit Mitropolitului Hrisostom de Patra un set de Sfinte Vase liturgice „ca semn de prețuire” și pentru faptul că a adus în aceste zile cinstita mână a Sfântului Apostol Andrei, după ce în 2011 a adus la București cinstitul cap al Ocrotitorului României.

Sfântul Apostol Andrei ne unește spiritual

Adresând mulțumiri Patriarhului Daniel, Mitropolitul Hrisostom a subliniat că „Sfântul Apostol Andrei ne unește spiritual” cu Grecia:

„O nespusă emoție ne provoacă gândul că țările noastre, Grecia și România, cu harul Domnului și pentru rugăciunile Sfântului Apostol Andrei sunt unite prin legături istorice, întrucât în perioada anilor de restriște țara Preafericirii Voastre a găzduit mulți greci care, la rândul lor, au contribuit la dezvoltarea acestor meleaguri și au organizat războiul sfânt pentru eliberarea neamului nostru”.

După cuvântul rostit, Mitropolitul de Patra i-a oferit în dar Patriarhului României o icoană cu reprezentarea răstignirii Sfântului Apostol Andrei în Patra.

Părintele Patriarh a mulțumit pentru darul primit și a spus că noua Catedrală Națională este înfrățită prin ocrotitorul comun cu Catedrala Mitropolitană din Patra.

Preafericirea Sa a subliniat efortul deosebit al Înaltpreasfințitului Părinte Hrisostom de a aduce mâna Sfântului Apostol Andrei la București, deși în Patra se fac pregătiri pentru sărbătoarea de hram a Sfântului Andrei.

Sfântul Andrei a construit catedrala

Evocând momentul aducerii capului Sfântului Apostol Andrei la București, în 2011, și a mâinii Sale în 2018, Patriarhul Daniel a spus:

„Capul Sfântului Andrei ne-a ajutat să gândim frumos la această catedrală, iar mâna sa ne-a arătat mâna care a făcut catedrala. Sfântul Andrei a construit catedrala folosindu-se de priceperea constructorilor și a pictorilor”.

„Sfântul Andrei ne ajută să gândim și să lucrăm duhovnicește și să fim misionari în timpul nostru, după modelul său”, a adăugat Părintele Patriarh.

Un eveniment epocal

Dr. Ing. Nicolae BUD

Îndrăznesc să-l numesc astfel, cu atât mai mult cu cât fiind la fața locului mi-am putut da seama în direct de cuprinderea și înălțimile sale. Mi-a fost dat să asist la sfârșit de noiembrie la acest eveniment de profundă simțire sufletească și mă consider un român creștin ortodox fericit. Săteanul din așezarea *Dăneștii Chioarului* de *Maramureș* unde m-am născut, alături de câteva sute de credincioși veniți dintr-acolo, de pe *Iza* și *Mara*, de pe *Țara Chioarului*, din *Ținutul Codrului* ori de sub *Pietrosul*, a putut să trăiască mai multe ceasuri cuprins de vraja dumnezeiască a ceva ce nu s-a întâmplat niciodată pe plaiurile noastre. În prag de *Sfântul Andrei*, în *București*, pe *dealul Arsenalului* de altădată, a fost sfințit *Altarul Catedralei Mântuirii Neamului*, ca prolog la ziua când, odată terminat, importantul și impunătorul edificiu își va deschide pentru totdeauna porțile în așteptarea credincioșilor.

De când creștinismul a luat în stăpânire întinderile din spațiul carpato-danubiano-pontic, invitând localnicii să-și apropie învățăturile lui *Hristos*, tot românul a învățat înainte de toate drumul la biserică, iar pe măsură ce cineva din preajmă descifra bucoavnele vremii, sub candela de acasă își găseau locul paginile acoperite cu rugăciuni și sfinte învățături. *Ortodoxia*, știm bine, nu a operat cu alte dimensiuni de construcție decât cele care ne apropie. A te închina cu ochii la icoană a fost instituit ca un gest de intimitate, ca o zicere către cineva care îți este atât de aproape încât, atunci când îi vorbești este suficient să îi șoptești. *Ruga către Cel de Sus* a funcționat mereu ca o rostire sfioasă, pătrunsă de evlavie, neapărat gândită a fi auzită de cine trebuie. Indiferent că ea avea în vedere iertarea propriilor păcate, ale celor din imediata apropiere ori erau născute din gândul la cei aflați sub apăsarea vremurilor, bolnavi ori duși în tranșee. Adesea, rugăciunea românului se amesteca și cu lacrimile provocate de cei plecați pe calea fără de întoarcere. Sau cerând înțelegere și ocrotire pentru a noastră țară, atât de încercată în scurgerea veacurilor. De aici și obiceiul de a ne adresa, îngenuncheați în fața icoanelor, murmurând invocații creștinești în momente de cumpănă ori de împăcare cu datele vieții. Lăcașurile noastre de cult au început a fi pereți adunați în jurul catapetesmei totdeauna frumos gândită, cu chipuri de sfinți apropiați, sub privirea *Pantocratorului* coborâtă din înalțuri peste chipul cucernic al credinciosului, plecat de la ale lui pentru a rosti mulțumiri privind tot ce are, invocând înțelegerea cerească pentru toate câte mai așteaptă. Aceste zidiri sfințite prin slujbe stabilite de calendarul ortodox-creștin au vrut să confirme tocmai acest adevăr propriu bisericii unde ne-a fost dat să fim botezați, cununați, mai apoi, într-o sinceră acceptare a cursului firesc al vieții, să fim conduși pe ultimul drum. Anume, adresarea noastră către *Dumnezeu* se produce într-o necesară intimitate, de sfântă apropiere, prin șoptă ori cântec religios rostit cu smerenie. Bisericuțele noastre au avut dintotdeauna înfățișare de cetăți în miniatură, de case mai mari doar cât să încapă toți cei veniți încoace să se roage, la ceas de liniște, *Creatorului*. Dovadă, frumoasele noastre biserici de lemn de *Maramureș*, și atâtea alte construcții similare presărate de la o margine la alta a țării.

Ne aflăm într-o altă etapă de evoluție a societății românești. După decenii de scoatere din scenă, lăsată să existe, să supraviețuiască. Atât. A fost rechemată la viață normală după ce *Țara* însăși a pornit-o din nou pe drumul reconstrucției în spirit democratic și al statului de drept. Construcția de noi biserici fac dovada acestei alinieri la un alt standard de manifestare, gândit să

reașeze lăcașul sfânt ca pe o troiță în sufletul fiecăruia dintre noi. Priviți chiar în *Maramureș* cum anume înțelege *Biserica creștin-ortodoxă* să se afirme ca linie de legătură între noi și *Bunul Dumnezeu*. Începând desigur cu reconsiderarea statutului slujitorilor ei. Continuând cu respectul cuvenit lăcașurilor. Apropierea de *Cel de Sus*, prin regândire antropometrică, transfigurarea personajelor și scenelor *Bibliei*, ridicarea de necontestat a nivelului artistic în realizarea „*zugrăvelii*” noilor lăcașuri.

Înțeleg strădania *Bisericii Ortodoxe Române* de a avea un loc „*de pomenire și de-nchinăciune*” cum nu a mai fost până ieri. Dovadă că alături de atâtea asemenea locuri sub semnul crucii-catedrale, mănăstiri, bisericiuțe una mai frumoasă ca alta, apare cea despre care vorbim acum „*mult mai luminoasă și mult mai frumoasă*” cum zice legenda de la Argeș. Nu este atât de nouă ideea unei *Catedrale a Ortodoxiei*, aici pe Dâmbovița. *Mihai Eminescu și Ioan Slavici* au fost primii intelectuali români care au lansat și au susținut ideea construirii unei *Catedrale Naționale* ca semn de mulțumire adusă lui *Dumnezeu* pentru dobândirea independenței României, adică un edificiu bisericesc cu valoare de simbol național. O propunere venea și din nevoia politică de a lăsa *Dealul Patriarhiei* doar ca teren de luptă pentru parlamentari. Sugestia era de a trece drept loc al slujbelor de rang înalt ceva mai la vale, în „*Sfântul Spiridon cel Nou*”, folosit deja drept necropolă patriarhală. S-a renunțat.

Dar, repet, dorința ca românii să aibă o catedrală deosebită în *Capitală* fusese exprimată curând după *Războiul de Independență*, cu gândul la eroii căzuți în câmpiile Bulgariei, dornici să vadă împlinit visul eliberării noastre de sub turci. Domnitorul însuși s-a manifestat activ, oferind din buzunarul propriu o sumă ce echivala 5% din bugetul țării. Oameni politici („*Dar oameni răi din lumea rea*”, cum ar fi spus *George Coșbuc*) n-au dovedit entuziasmul necesar pentru a se trece la treabă. N-a fost să fie! După primul război mondial, regele a reluat gândul proiectului în cauză. N-a mers nici acum. Când s-a înființat *Patriarhia Română*, spiritele s-au încins din nou. Un arhitect vestit, *Petre Antonescu*, autor între altele, al *Arcului de Triumf*, a avansat și un desfășurător. Criza economică și lipsa de decizie a *Puterii* a lăsat lucrurile baltă.

Știu cum a reintrat pe rol *Catedrala Mântuirii Neamului*. Mi-l aduc aminte pe regretatul *patriarh Teoctist* vorbind despre aceasta la începutul anilor '90. Inițiativa i-a aparținut. Au început discuțiile, ca și disputele. Adică împotrivirile. De asta ne arde nouă? Dar timpul a acționat în favoarea *Proiectului*. Dovadă că în ziua de 29 noiembrie 2007, în ajunul zilei *Sfântului Andrei*, „*Ocrotitorul României*”, *Preafericitul Părinte Patriarh Daniel* efectua slujba de punere

a pietrei de temelie a edificiului, aici pe Dealul Arsenalului. Mai fuseseră și alte variante de amplasare: în fața complexului Unirea, din fosta Piață a Națiunii, ori pe lângă Biblioteca Națională. A rămas definitivă locația aceasta, unde guvernul și primăria Capitalei au disponibilizat cele 11 hectare de teren necesare întregului complex.

Din februarie 2011, șantierul a preluat în antrepriză partea aceasta de București, oferind trecătorilor șansa de a se ține la curent cu stadiile intermediare ale construcției *neo bizantine*, mai înaltă chiar decât Palatul Parlamentului din imediata vecinătate. S-a putut urmări din stradă cum și-a ocupat locul cuvenit *Clopotul* cel mare, la 60 de metri înălțime. Are trei metri și jumătate diametru și cântărește 25 de tone. Va fi acompaniat în final de alte cinci clopote.

În acest decor de șantier în mișcare am asitat la *Sfânta Liturghie* oficiată în interiorul *Catedralei de Preafericitul Daniel și Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Constantinopolului*. Ceremonie de un fast aparte, subliniată de asistența unui mare număr de clerici. S-a intrat apoi în *Sfântul Altar*, unde credincioșii s-au închinat și au putut săruta *Sfânta Masă*. Se aflau aici *Mâna Sfântului Andrei*, adusă special din Grecia, precum și moaștele *Sfintei Mare Muceniță Ecaterina*.

Copleșitoare înfățișarea interioarelor Catedralei! Vor putea lua loc aici la slujbe de anvergură circa șase mii de persoane, într-o ambianță de ridicat nivel arhitectural și artistic.

Putem considera un simbolic început chiar prezența la evenimentul creștinesc a zeci de mii de credincioși, urmată din câte știu de pelerinajul intens din zilele următoare, când bărbați femei din toată țara și de peste graniță au ținut să treacă pragul sfântului edificiu, ce va purta ca nume de identitate: *Înălțarea Domnului (Ziua Eroilor) și Sfântul Apostol Andrei*.

Felicitări din toată inima celor ce au reușit această epocală realizare, între care e de notat prezența firmei VANEL EXIM din Bacău. De la ei așteptăm finalizarea, promisă pentru următorii ani. Succes!

P.F. Patriarh Teofil al Ierusalimului – vizită în Patriarhia Română

Basilica.ro

La invitația Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Preafericirea Sa Teofil, Patriarhul Ierusalimului și a toată Palestina, a făcut o vizită în Patriarhia Română.

Patriarhul Teofil al Ierusalimului a sosit în România joi, 29 noiembrie 2018, pentru a participa, în București, la primul hram al Catedralei Naționale, precum și în Alba Iulia la ceremoniile dedicate Zilei Naționale a României și Anului Centenar.

Primirea Preafericitului Părinte Patriarh Teofil al Ierusalimului și a toată Palestina a avut loc în Catedrala Patriarhală istorică, unde, la sosire, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, i-a adresat un cuvântul de bun venit și a fost oficiat un polihroniu.

„Preafericirea Voastră Teofil al III-lea, Patriarhul Ierusalimului și a Toată Palestina, în numele membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, al clerului și credincioșilor ortodocși din România, cu deosebită dragoste în Hristos, vă adresăm un călduros Bine ați venit! în Țara și Biserica noastră!”, a spus Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Ne amintim cu bucurie de ultima vizită fraternă pe care ați făcut-o în România, în anul 2014, la sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor. Preafericirea Voastră, astăzi suntem, din nou, împreună, în Catedrala Patriarhală istorică, pregătindu-ne să-l prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, cel Întâi chemat, Ocrotitorul României și, acum, al Catedralei Naționale, al cărei altar, l-am sfințit zilele trecute.

Acesta este și principalul motiv al vizitei Preafericirii Voastre de anul acesta, să concelebrăm, pentru prima dată, hramul Catedralei Naționale, ca mărturie și prilej de sfântă comuniune și de cooperare misionară între Bisericile noastre.

În această lumină a comuniunii frățești și a coresponsabilității pastorale, ne rugăm lui Dumnezeu să reverse darurile Sale cele bogate peste Preafericirea Voastră, dorindu-vă să aveți, împreună cu membrii delegației ce vă însoțește, o vizită binecuvântată în Țara și Biserica noastră!”

La final, Patriarhul Teofil a anunțat că delegația Patriarhiei Ierusalimului a adus în dar pentru Catedrala Mântuirii Neamului un fragment din moaștele Sfântului Ioan Iacob Hozevitul și un veșmânt al acestui cuvios.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a spus că, ulterior, cele două relicve ale „românului sfânt din Țara Sfântă” vor fi așezate într-unul din paraclisele aflate la subsolul Catedralei Naționale, care va fi închinat Sfântului Ioan Iacob.

Catedrala Mântuirii Neamului este un simbol al întregirii României și un omagiu adus eroilor români din toate timpurile.

Primul hram al Catedralei Naționale a fost serbat vineri, 30 noiembrie 2018, de sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei, unul din hramurile sfântului locaș de închinare. Preafericitul Părinte Teofil a oficiat Sfânta Liturghie împreună cu Patriarhul României și cu un sobor de ierarhi la Catedrala Mântuirii Neamului.

Preafericitul Părinte Teofil al III-lea al Ierusalimului și Preafericitul Părinte Daniel al României au conslujit vineri, 30 noiembrie 2018, Sfânta Liturghie la hramul secundar al Catedralei Naționale, dedicat Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul Românilor, primul hram al Catedralei Mântuirii Neamului.

Alături de cei doi patriarhi s-au aflat mai mulți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care au slujit la această premieră istorică.

În omilia rostită după citirea textului biblic, Patriarhul Ierusalimului s-a adresat miilor de credincioși cărora le-a vorbit despre viața și activitatea Sfântului Apostol Andrei, precum și despre vocația și misiunea sfântă a Bisericii.

Tot în timpul slujbei, Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, Episcop vicar patriarhal, a dat citire Actului solemn comemorativ al Sfântului Sinod pentru anul 2018, proclamat în această zi, în care s-a subliniat că:

„Realizarea marilor idealuri ale unității și demnității naționale ale românilor a fost posibilă și prin aportul deosebit al Bisericii Ortodoxe Române, care a fost mereu împreună cu poporul prin toate eforturile ei de cultivare a conștiinței naționale și de afirmare a dorinței de unitate și de independență”.

După Sfânta Liturghie, Patriarhul Teofil al III-lea a mulțumit „Domnului nostru Iisus Hristos și Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat” pentru ocazia deosebită de a evidenția încă o dată, „în mod sacramental prin Sfânta Liturghie”, unitatea dintre Biserica Ortodoxă din Ierusalim și Biserica Ortodoxă Română.

Al doilea eveniment important la care a participat atât Patriarhul Teofil, cât și Patriarhul Daniel, a fost celebrarea Zilei Naționale a României la Alba Iulia.

Cu acest prilej, sâmbătă, 1 Decembrie 2018, a fost oficiată o slujbă de Te Deum în fața Catedralei Reîntregirii din Alba Iulia. Au urmat mai multe momente solemne ce au marcat împlinirea unui secol de la Marea Unire, ceremonii militare și religioase, dezvelirea unor plăci comemorative și monumente, la o parte din ele participând și cei doi Patriarhi.

**V.
EVENIMENTE IMPORTANTE
ÎN EPARHIA
MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI**

Ședința Adunării Eparhiale – 2018

**Biroul de presă al Episcopiei Ortodoxe
a Maramureșului și Sătmarului**

Sâmbătă, 27 ianuarie 2018, sub președinția Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în sala Sfântul Ierarh Iosif Mărturisorul din Catedrala Episcopală Sfânta Treime din Baia Mare, s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, care au analizat întreaga activitate a eparhiei, pe anul 2017, sub aspect economic, administrativ, cultural, patrimonial, social-filantropic, teologic-educational, canonic-juridic și monahal.

Începând cu ora 8,30, Preasfințitul Părinte Iustin a condus ședința Consiliului Eparhial Plenar, care a fost urmată de slujba de Te-Deum, iar apoi s-au desfășurat lucrările în plen ale Adunării Eparhiale.

Bilanțul activităților Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, structurate pe principalele sectoare de activitate, se prezintă astfel:

Evenimentul anului poate fi considerat, pentru eparhia noastră, slujba de sfințire a noilor antimise și oferirea lor tuturor parohiilor din cele 8 protopopiate, eveniment ce s-a desfășurat în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare.

Din rapoartele prezentate de consilierii și inspectorii de resort, vă aducem spre știință următoarele:

Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului, care cuprinde județele Maramureș și Satu Mare, are un număr de 522.480 de credincioși, care sunt arondați la 94 de parohii urbane și 380 de parohii rurale cu 30 de filii, deservite de 573 de clerici și alți 18 preoți caritativi, care activează în spitale, penitenciare sau instituții ce aparțin de Ministerul Apărării Naționale și Ministerul Afacerilor Interne și Administrației. De asemenea, în cuprinsul eparhiei noastre există viață monahală în 30 de mănăstiri și 10 schituri. În anul 2017 au fost hirotoniți întru preot și diacon un număr de 32 clerici, 49 de clerici și personalități din rândul mirenilor au fost distinși pentru activitatea lor în folosul Bisericii neamului nostru românesc, s-au pensionat un număr de 16 preoți, iar un număr de 14 preoți au fost sancționați disciplinar.

În anul precedent s-au continuat lucrările la Catedrala Episcopală, lucrări care au ca obiective, pe anul în curs, finalizarea acoperișului cupolei, realizarea soclului și a contraforților, confecționarea și montarea geamurilor, finisajele exterioare până la baza turnului, proiectarea și realizarea instalațiilor de iluminat, încălzire și sonorizare.

O realizare de mare importanță a fost aprobarea finanțării, din fonduri europene, a proiectului cu titlul: *Conservarea, reamenajarea și punerea în valoare a Palatului Episcopal din Sighetu Marmației cu destinația „Centrul pastoral-cultural «Sfântul Iosif Mărturisorul»*”, în valoare de 5 milioane euro.

Pe cuprinsul eparhiei noastre mai sunt în construcție 60 de biserici și mănăstiri, un sediu de protopopiat și 8 case parohiale. Sunt în lucru 25 de șantiere de pictură bisericească, în conformitate cu Regulamentul Comisiei de Pictură Bisericească, și se efectuează lucrări de restaurare, reabilitare și consolidare la 4 biserici monument istoric (biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Copalnic Mănăstur, biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” Șomcuta Mare, biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” (a Bulenilor) Săliștea de Sus și biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Plopiș).

În cadrul „Anului omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești” au fost expuse icoane realizate de pictorii bisericești care activează pe cuprinsul eparhiei noastre, în expoziția intitulată „Chipuri din veac în veci”, a fost înființat Cercul de iconari „Ștefan Zugravul din Șișești”, Sfântul Evanghelist Luca a fost proclamat ocrotitorul pictorilor bisericești și iconarilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, iar în luna iunie a anului 2017, în cadrul manifestărilor cultural-religioase ale municipiului Baia Mare, a fost inaugurată, în sala *Sfinții Martiri Brâncoveni*, din incinta Catedralei Episcopale, expoziția: „*Mărgăritare din tezaurul iconografic al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului*”.

În plan cultural, amintim apariția, în editura eparhială sau în alte edituri, a 7 titluri de carte, din care 3 de și despre Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian. Tot la activitatea editorială, la nivel eparhial, au apărut 7 titluri de reviste eparhiale, teologice și parohiale și un supliment de spiritualitate ortodoxă în colaborare cu săptămânalul „Gazeta de Maramureș”. De asemenea, au fost organizate 3 simpozioane și 2 colocvii întru cinstita mărturisitorilor credinței ortodoxe din închisorile comuniste și manifestările celei de a XIX-a ediții a Zilelor Culturale Nicolae Steinhardt.

Aflându-ne în anul Centenarului Marii Uniri, sectorul cultural are ca obiective organizarea unor conferințe pe teme istorice, seminarii și colocvii organizate de școlile teologice, restaurarea mormintelor participanților la marele eveniment de la 1 Decembrie 1918, precum și participarea la un proiect dedicat Marii Uniri, cu desfășurare la casa memorială *Gheorghe Pop de Băsești*, în parteneriat cu săptămânalul *Gazeta de Maramureș*.

Întâlnirea Tinerilor Ortodocși de la Iași, 1-4 septembrie 2017, a fost întregită cu un număr de 105 tineri din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, care s-au alăturat celor 6.000 de invitați din toată lumea ortodoxă. Tot sub coordonarea sectorului teologic-educational, pe întreg cuprinsul eparhiei noastre s-au desfășurat un număr de 52 tabere pentru copii și tineri, unde au participat 2.266 copii și tineri, iar programul „*Hristos împărtășit copiilor*” a fost implementat pentru 5.120 de copii și tineri.

Centrul Eparhial, prin sectorul social-filantropic, a desfășurat activități sociale susținute din bugetul Episcopiei, dar și din colecte organizate la nivel de protopopiate și parohii, derulând un număr important de proiecte sociale, cum ar fi: Proiectul „*Prevenirea Caniculei*”, care fost desfășurat pe raza municipiului Baia Mare, în parteneriat cu Primăria, prin instalarea în zonele aglomerate ale orașului a unor corturi cu dozatoare de apă potabilă;

Proiectul „*Acte de cinstire pentru seniorii municipiului*”; a contribuit la proiectul „*Construiește o casă, zidește suflete*” din Parohia Moșeni, Protopopiatul Oaș; au fost acordate ajutoare pentru câteva case de tip familial din Baia Mare; Proiectul „*Ghiozdanul micuțului creștin*”, prin care s-au acordat peste 100 de ghiozdane cu rechizite pentru școlari; Proiectul „*Îmbracă un copil de Sfintele Sărbători de Paști*”, de care au beneficiat 150 de copii; Proiectul „*Oferă un dar unui copil de Sărbătorile Nașterii Domnului*”, de care au beneficiat 120 de copii; Proiectul „*Îmbracă un copil de sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului*” de care au beneficiat 95 de copii; Proiectul „*O bucurie pentru copii cu nevoi speciale (autism)*”, de la școala gimnazială „Nichita Stănescu” din Baia Mare.

Între obiectivele acestui sector, pe anul 2018, consemnăm: deschiderea activităților sociale la *Căminul rezidențial pentru îngrijirea persoanelor vârstnice – „Bunul Samarinean”* de la Coroieni, unde vor beneficia de îngrijire *40 de persoane*; deschiderea activităților sociale de la *Centrul de zi din localitatea Babța*, județul Satu Mare, unde vor beneficia de îngrijire între *30 și 50 de persoane*; deschiderea activităților sociale de la *Centrul de zi din localitatea Gelu*, județul Satu Mare, unde vor beneficia de îngrijire între *30 și 50 de persoane*; începerea proiectului „*Pastorația Străzii*” I „*Pastoral care on the street*” și licențierea programului de consiliere din acest proiect; *finalizarea casei sociale din localitatea Moșeni*, Protopopiatul Oaș; finalizarea lucrărilor la *Centrul social „Sfântul Luca”* din localitatea Prilog, județul Satu Mare, unde vor beneficia de îngrijire *15 persoane*; implementarea proiectului „*Construind o casă, zidești suflete*”; deschiderea unei colaborări sub forma de „*Acord de parteneriat*” cu *D.G.A.S.P.C.*, în vederea preluării serviciilor sociale ce urmează a fi externalizate; găsirea unei surse de finanțare pentru clădirea de pe strada Bărnuțiu din Baia Mare; dezvoltarea unui *Acord de parteneriat tehnic pe proiecte cu A.S.S.O.C. și Serviciul de Asistență Socială al Primăriei municipiului Baia Mare*; începerea demersurilor pentru obținerea unui teren în vederea deschiderii unui *cimitir* al Episcopiei; terminarea lucrărilor la *Centrul Social „Sfinții Martiri Brâncoveni”* al Parohiei Săliște I și definirea acestuia. „*Centrul Social pentru persoanele afectate de violența domestică*”; reabilitarea unei case din Boiu Mare, proprietate a parohiei, și transformarea acesteia într-un „*Centru Social pentru persoanele dependente*”; deschiderea unei *Capete pentru surdo-muți* în municipiul Satu Mare; reconfigurarea capelei din Spitalul Județean Satu Mare sau construirea unei biserițe de lemn în incinta Spitalului; organizarea unei

conferințe cu tema: „*Familia Creștină din perspectiva argumentelor Sfintei Scripturi*”, organizată în Catedrala Episcopală din Baia Mare și într-o locație din municipiul Satu Mare; dezvoltarea unui parteneriat între Centrul Eparhial, Parohiile din Cavnic și Primăria orașului Cavnic, în vederea implementării proiectului „*Prevenirea situațiilor sociale precare*” din localitate; finalizarea documentației și începerea lucrărilor la proiectul „*Cantina Socială FAMILIA*” a Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului (b-dul Unirii), unde vor servi o masă caldă pe zi între **30 și 50 de persoane** nevoiașe.

La toate acestea, adăugăm slujbele de târnosire și resfințire de biserici săvârșite de Preasfințitul Părinte Iustin, precum și participarea la diferite manifestări cultural-religioase.

Pentru toate binefacerile revărsate asupra Eparhiei noastre se cuvine să mulțumim lui Dumnezeu, îndreptându-ne gândurile de prețuire către preoții, monahii și credincioșii Bisericii noastre strămoșești.

Sfântul Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș, cinstit în întreaga Eparhie

Marți, 24 aprilie 2018, cu începere de la ora 9,30, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, cu ocazia praznicului „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș”, ocrotitorul Eparhiei Maramureșului și Sătmarului.

Sfânta Liturghie Arhierescă

Soborul de peste 30 de preoți și diaconi a fost alcătuit din exarhul mănăstiresc Arhim. Dr. Timotei Bel, marele eclesiarh al Catedralei Arhim. Dr. Casian Filip, de Permanența Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, din cei 8 protoierei, din conducătorii școlilor teologice din Eparhie –

Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, coordonatorul Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul”, Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita, directorul Seminarului Teologic Ortodox Liceal „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, Pr. Prof. Gabriel Groza, directorul Liceului Teologic „Nicolae Steinhardt” din Satu Mare, inspectorul județean de religie Pr. Prof. Florin Hoban, din 10 diaconi.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corul „Sfântul Ioan Damaschin” al Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” al Centrului Universitar „Nord” din Baia Mare, dirijat de Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil Stan, și de Corul „Angelli” al Seminarului Liceal Teologic Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, dirijat de Pr. Prof. Drd. Andrei Baboșan.

La Sfânta Liturghie au participat preoți veniți cu tineri din toate protoieriiile, unii dintre ei fiind câștigătorii concursului Național Cultural-Artistic „Unirea: libertate și unitate”, desfășurat cu ocazia „Anului omagial al unității de credință și de neam și a Anului comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918”, implementat de sectorul Teologic-Educațional al Patriarhiei Române, în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale.

Cuvântul de învățătură

Un foarte cuprinzător cuvânt de învățătură a rostit Preasfințitul Părinte Episcop Iustin credincioșilor prezenți în Catedrală despre ocrotitorul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș, care a fost cel care a apărat credința ortodoxă în Transilvania forțată să treacă la uniație.

Gramata Patriarhală de proclamare solemnă a canonizării Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș a fost citită la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare în 9 septembrie 2003, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aprobând trecerea sa în rândul sfinților în 20 iunie 1992, împreună cu alți 19 sfinți români. „*De atunci a fost numit, socotit și cinstit ca Sfânt ocrotitor al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului*”, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

„*În mod oficial, a precizat Chiriarhul locului, Preasfințitul Părinte Iustin, pentru prima dată am statornicit în Permanența Eparhială ca în ziua de 24 aprilie a fiecărui an, împreună cu elevii și studenții teologi, cu profesorii de teologie, cu ostenitorii din Centrul Eparhial și cu părinții protoierei să fie săvârșită Sfânta Liturghie*

și să îi aducem înaltă cinstire, cu evlavie și recunoștință Sfântului Ierarh Iosif din Maramureș, pentru că datorită lui ne-am păstrat sfânta noastră și dreapta credință”.

„Acest mare Ierarh Mărturisitor, a completat Preasfințitul Părinte Iustin, s-a născut într-un sat din Năsăud, a fost preot căsătorit și a păstorit în localitatea Criciova, în Maramureșul Voievodal, pe când acesta era întreg, ulterior două părți din Maramureșul Voievodal au rămas dincolo de Tisa și s-au înstrăinat de pământul țării noastre. O parte a rămas dincoace de Tisa, ceea ce numim astăzi Maramureșul Voievodal. El a păstorit acolo, în zona în care a existat o străveche, nobilă și importantă mănăstire, vatră culturală de spiritualitate, de unitate și de păstrare a dreptei credințe și a identității noastre românești, și anume Mănăstirea «Sfântul Mihail» din Peri. Am recitatorit noi această mănăstire, în stânga Tisei, la Săpânța, și este o ctitorie importantă, începută și ridicată de preotul de acolo, părintele Grigore Luțai, împreună cu credincioșii, și este recunoscută ca cea mai înaltă construcție de lemn din Europa, dacă nu din lume. Are 70 m până la baza crucii și este un adevărat dom în lemn, o antenă, am putea spune, prin care oamenii și maramureșenii, și credincioșii vorbesc cu Dumnezeu.”

Despre păstoria Sfântului Iosif Mărturisitorul Preasfințitul Episcop Iustin a specificat că Episcopia pe care o conducea era cea mai străveche Episcopie din Transilvania:

„Sfântul Iosif Mărturisitorul a fost ales păstor de către preoțimea și poporul drept credincios din Maramureș și din această parte de țară. Episcopia lui cuprindea Sătmarul și o parte din Sălaj. A fost o Episcopie renumită, cea mai străveche Episcopie din Transilvania. Acest lucru îl menționează Părintele Academician Profesor Universitar și istoric bisericesc Mircea Păcuraru. Deci, Episcopia Maramureșului are peste 600 de ani vechime, este adevărat nu neîntreruptă, pentru că a fost suprimată de trei ori și reînviată de trei ori cu ultima reînviere în 1990.”

„Despre Sfântul Iosif Mărturisitorul, Nicolae Iorga spune că a fost un vlădică ferm și dârz, care și-a apărat turma, a mai spus credincioșilor Întâistătătorul Eparhiei. Datorită Sfântului Iosif, care a fost ales episcop la 1690 de către preoți și credincioși și sfințit ca episcop de către Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, care era în pribegie în Polonia, sfințit, învățat și catehizat de către acesta, și care l-a trimis să păstorească în Maramureș. Drept urmare, de la 1690 și până în 1711 este amintit în istorie acest păstor blând și bun, ferm și dârz, căruia îi datorăm statornicia noastră în credință. El n-a primit unirea cu Biserica Romei, el n-a semnat documentul pe care l-a semnat Atanasie Anghel, deci a rămas singurul Episcop în Transilvania ortodoxă după 1700. De aceea, a și fost vrednic să fie trecut în rândul Sfinților, iar maramureșenii n-au cunoscut unirea. Episcopia Maramureșului a fost, propriu-zis,

desființată cu ultimul Episcop Gavriil de Bârsana, care a avut reședința la Mănăstirea Bârsana. Acesta a fost ultimul Episcop, pomenit tot de Părintele Păcuraru în cartea de istorie, la 1739. După aceea, românii n-au mai avut alt episcop, iar Episcopia a fost suprimată cu totul în 1790, și două sute și ceva de ani maramureșenii ortodocși n-au avut voie să aibă episcop de legea lor, de credința lor. Vă dați seama?! Ei n-au fost consultați. Nimeni nu i-a întrebat că doresc să treacă la unire, că semnează sau nu semnează. Pur și simplu au fost declarați uniți și Episcopia desființată, ucisă, propriu-zis, și preoțimea prigonită și încet-încet tot Maramureșul, aparent, a devenit greco-catolic, fără să mai aibă păstori, însă ei și-au păstrat credința exact așa cum au fost. Dovadă că în 1948 s-a refăcut reîntregirea Bisericii la Alba Iulia de către Patriarhul Justinian și Mitropolitul Nicolae Bălan și au revenit preoții la Ortodoxie, preoți uniți, așa cum au trecut ai noștri ortodocși, așa au revenit, la 1948, înapoi și au semnat un document și la Alba Iulia s-a făcut solemnitatea.”

Sfântul Iosif Mărturisitorul din Maramureș a fost o perioadă, după cum se află precizat de o semnătură de a sa, și locuitor de mitropolit al Transilvaniei, el fiind singurul episcop ortodox al acesteia în acea perioadă.

Distincția „Crucea Sfântul Iosif Mărturisitorul”

Conducătorii școlilor teologice: Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, coordonatorul Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul”, Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita, directorul Seminarului Liceal Teologic Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, Pr. Prof. Gabriel Groza, directorul Liceului Teologic „Nicolae Steinhardt” din Satu Mare, precum și inspectorul județean de religie pentru județul Maramureș, Pr. Prof. Florin Hoban, au fost distinși de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin cu „Crucea Sfântul Iosif Mărturisitorul din Maramureș” pentru rezultatele pe care le-au obținut cu școlile teologice, iar Părintele Inspector de religie pentru organizarea impecabilă a Olimpiadei Naționale de Religie pentru seminarii și licee teologice, desfășurată la Baia Mare, pe care a coordonat-o personal.

Premierea la concursul „Unirea: libertate și unitate”

Participanții de la grupurile de cateheză la concursul „Hristos împărtășit copiilor”, care anul acesta a purtat titlul Concursul Național Cultural Artistic

„Unirea: libertate și unitate”, pentru că ne aflăm în „Anul omagial al unității de credință și de neam” și în „Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918”, au fost premiați de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, cu o diplomă și o icoană a Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul.

Concursul a fost organizat de către Sectorul Educațional, consilier eparhial Pr. Milan Bălan, și Biroul eparhial pentru catehizarea tineretului, inspector pentru catehizare Arhid. Alexandru Gaborean.

Căștigătorii locului I din județul Maramureș și Satu Mare vor reprezenta județul la Concursul Național de la Patriarhia Română, din 21 mai 2018, de la București, cu ocazia hramului Catedralei Patriarhale.

Epitrahilul Sfântului Iosif Mărturisitorul

Cu ocazia prăznuirii Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș, Muzeul Episcopiei găzduiește, în sala „Sfinții Martiri Brâncoveni” din Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, un epitrahil care este atribuit Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș. El a fost păstrat circa 300 de ani de stră-stră-strănepoții lui Pinteza Viteazul de la care a fost recuperat de vrednicul de pomenire Arhiepiscop Justinian, pe când era Episcop-Vicar la Cluj-Napoca. Prezentarea lui a fost făcută de Drd. Dumitrița Filip, muzeograful Episcopiei.

***

În întreaga Eparhie, în toate bisericile de enorie și mănăstirești au fost oficiate Sfinte Liturghii, după programul din duminici și sărbători, în ziua de prăznuire a Sfântului Ierarh Iosif din Maramureș, ocrotitorul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei și Preasfințitul Părinte Episcop Iustin – distinși cu Trofeul „Cinstea Maramureșului”

Organizată de Consiliul Județean Maramureș la „Casa de Petrecere a Moroșenilor” din Oncești, o clădire unicat, construită din lemn, decernarea trofeului „Cinstea Maramureșului” a unit cele mai reprezentative personalități din mai multe domenii de activitate.

Primul care a primit trofeul „Cinstea Maramureșului” din mâna președintelui Consiliului Județean Maramureș, Gabriel Zetea, a fost Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, născut în județul nostru.

Al doilea căruia i s-a decernat trofeul „Cinstea Maramureșului” a fost Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului. În cuvântul rostit, Preasfinția Sa a spus:

„Pentru România, Maramureșul este un tezaur viu. Ne trebuie multe lucruri bune pentru poporul român. Vă mulțumim că v-ați gândit să faceți această evidențiere și să oferiți aceste diplome prestigioase. Vă mulțumim că îi adunați pe maramureșeni împreună. E nevoie să mergem toți în aceeași direcție ca să ducem țara la liman. Este important ca Maramureșul să-și păstreze valorile și noi, Biserica, Învățămintul, consiliile locale, primăriile etc. să promovăm valorile maramureșene în mod deosebit. Ne bucurăm de faima și prestigiul pe care îl are Maramureșul în lume. Este un brand al României. Este a treia cea mai importantă destinație turistică din România. Să dea Dumnezeu ca Maramureșul să-și păstreze credința, portul, cultura. Este un pământ binecuvântat, cu multă credință și oameni harnici, oameni darnici, care nu-și uită valorile, pe care le arată, le promovează și le păzesc cu sfințenie și dârzenie. Acesta-i Maramureșul și este pentru toată România un tezaur viu.”

Trofeul a fost acordat și altor prelați maramureșeni, prin reprezentanți, precum și unor preoți care s-au evidențiat în activitatea lor, pe lângă cea sacerdotală.

Î.P.S. Părinte Theodosios al Sevastiei – vizită în Eparhia Maramureșului și Sătmarului

Luni, 21 mai 2018, de la ora 15,30, Preaînțitul Părinte Episcop Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, l-a întâmpinat pe Înaltpreaînțitul Părinte Theodosios, Arhiepiscopul Sevastiei din Patriarhia Ierusalimului, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare.

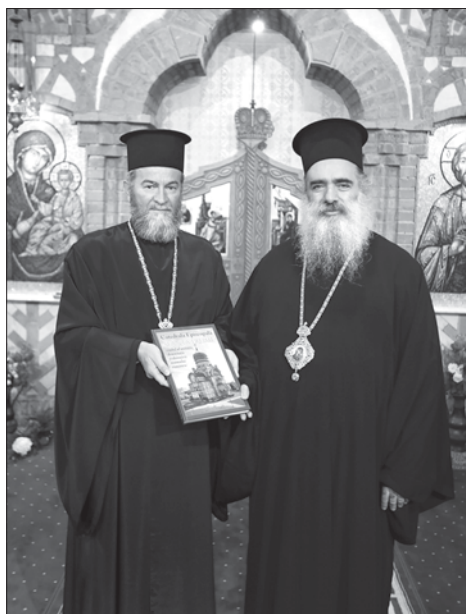
Oaspetele de seamă, însoțit de o delegație oficială din Arhiepiscopia Sevastiei, a fost întâmpinat de Preaînțitul Părinte Episcop Iustin, împreună cu Arhim. Dr. Ioachim Tomoioagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, Pr. Marcel Malanca, protopopul de Oaș, și Arhid. Dr. Nifon Motogna, administratorul Catedralei.

Cu acest prilej, Preaînțitul Părinte Episcop Iustin a prezentat Înaltpreaînțitului Părinte Theodosios Catedrala Episcopală „Sfânta Treime”

(demisolul), Sala Muzeu „Sfinții Martiri Brâncoveni” din incinta catedralei și spațiul de sus, care, la ora actuală, este șantier.

Cu binecuvântarea Preaînțitului Părinte Iustin, Înaltpreaînțitul Părinte Theodosios al Sevastiei a slujit duminică, 20 mai 2018, la Catedrala „Duminica Tuturor Sfinților” din Negrești-Oaș, Protopopiatul Oaș.

Vizita Înaltpreaînțitului Părinte Theodosios al Sevastiei în Eparhia Maramureșului și Sătmarului, în perioada 18-22 mai, se datorează invitație familiei dr. Omer și Carmen Hadi.

Constituirea Adunării Eparhiale 2018-2022

Vineri, 1 iunie 2018, ziua de prăznuire a Sfântului Iustin Martirul și Filozoful și a celor împreună cu el, ziua onomastică a Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, a avut loc un eveniment important în Episcopia Maramureșului și Sătmarului, care are loc o dată la patru ani: Constituirea Adunării Eparhiale.

Sfânta Liturghie Arhierescă

Ca de fiecare dată de la depunerea voturilor monahale și până în prezent, de ziua onomastică, Întâistătorul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, a adus mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile coborâte asupra sa prin Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie și pentru cinstirea ocrotitorului spiritual.

Așa a început ziua de prăznuire a Sfântului Iustin, Martirul și Filozoful, cu Sfânta Liturghie Arhierescă săvârșită în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, în fruntea unui sobor din care au făcut parte întreaga Permanență Episcopală, protoiereii Eparhiei, eclesiarhul sfântului locaș, stareți de mănăstiri, în total un sobor format din 24 de preoți și 8 diaconi.

Sfânta Liturghie a fost săvârșită și pentru ca Dumnezeu să-și reverse Pronia Sa asupra viitorilor membri ai Adunării Eparhiale a Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, a cărei constituire a fost făcută după Sfânta Liturghie Arhierască și după momentul oficial al cinstirii ocrotitorului spiritual al Preasfințitului Părinte Episcop Iustin.

Într-un scurt, cuprinzător și concis cuvânt de învățătură, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a vorbit despre Sfântul Iustin Martirul și Filozoful și cei martirizați împreună cu el, precum și despre alegerea acestui patronim odată cu depunerea voturilor monahale.

Pentru buna desfășurare a lucrărilor de constituire a Adunării Eparhiale, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a oficiat un Te-Deum, după încheierea Sfintei Liturghii.

Momentul aniversar

Înainte de începerea constituirii Adunării Eparhiale, s-a desfășurat momentul aniversar al Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, când a primit felicitări, buchete și coșuri de flori din partea Permanenței Eparhiale, exarhului mănăstiresc, în persoana viitorului Arhiepiscop-Vicar - Arhim. Dr. Timotei Bel, Catedralei Episcopale „Sfânta Treime”, protoiereilor, viitorilor membri ai Adunării Eparhiale, preoților și mirenilor, primarului Cătălin Cherecheș al municipiului Baia Mare, subprefectului Alexandru Cosma, președintelui Consiliului Județean Maramureș, Gabriel Zetea, căruia i-a mulțumit pentru acordarea titlului de „Cetățean de Onoare al județului Maramureș” în ultima ședință din plen, iar înmânarea va avea loc într-un cadru ce va fi stabilit în zilele ce vin, oficialităților din județul Satu Mare, Prefecturii, Consiliului Județean și municipal, Ing. Mircea Lețiu, deputatului Octavian Petric, fostului prefect Dr. Eugeniu Avram, deputatului Ovidiu Silaghi, primarilor din Maramureș, conducătorilor de școli teologice, stareților și starețelor din Eparhie, ASCOR, credincioșilor.

Constituirea Adunării Eparhiale a Episcopiei Maramureșului și Sătmarului

Ședința de constituire a Adunării Eparhiale a avut loc în sala „Sfântul Iosif Mărturisitorul”, cu respectarea procedurilor prevăzute de legislația în vigoare.

Astfel, a fost făcută alegerea membrilor titulari și supleanți, a delegaților pentru Adunarea Națională Bisericească, a consistoriului eparhial disciplinar pentru preoții de mir și monahi, a Consiliului Eparhial, a exarhului, a delegaților pentru consistoriul mitropolitan pentru preoți și monahi.

Au luat cuvântul Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar eparhial administrativ, Octavian Petric, membru în Adunarea Națională Bisericească, Viorel Deghid, fost prefect de Maramureș, Conf. Univ. Dr. Ioan Mircea Farcaș, Decanul Facultății de Filologie a Centrului Universitar „Nord” din Baia Mare, Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petru Dulfu” din Baia Mare.

Din ideile lansate, am reținut că ar fi bine ca la facultățile de Teologie pastorală să se predea retorica, iar preoții din satele sărace să beneficieze de instruirea necesară pentru a putea fi și învățători.

În încheierea Adunării Eparhiale de constituire, toți membrii ei au depus, în fața soleei, jurământul.

Membrii Adunării Eparhiale pe Circumscripții

Circumscripția I Baia Mare

Pr. Dr. Sabou Marius – Paroh Parohia „Adormirea Maicii Domnului”
Baia Mare

Dl. Cherecheș Cătălin – Primar municipiul Baia Mare

Dl. Pavel Octavian – Primar comuna Recea

Circumscripția II Baia Sprie

Pr. Ciocotișan Bogdan – Paroh Parohia Dumbrăvița

Dl. Conf. Univ. Dr. Farcaș Mircea – Decan Facultatea de Litere
din cadrul C.U.N. Baia Mare

Dl. Călin Tuns – Jurist

Circumscripția III Lăpuș

Pr. Gheduțiu Mihai – Preot II Parohia Tg. Lăpuș

Dl. Leșe Mitru – Primar orașul Târgu Lăpuș

Dl. Gherman Mihai – Polițist Poliția Tg. Lăpuș

Circumscripția IV Sighet

Pr. Ardelean Ioan – Paroh Parohia Desești

Dl. Tămaș Liviu – Primar comuna Budești

Dl. Dr. Todea Dorel – Manager Centrul Cultural Sighetu Marmăției

Circumscripția V Vișeu

Pr. Vlad Călin – Paroh Parohia Ieudișor
Dl. David Nicolae – Primar comuna Ieud
Dl. Ștețco Gheorghe – Administrator firmă

Circumscripția VI Chioar-Codru

Pr. Coza Ciprian – Paroh Parohia Buciumi
Dl. Dulf Vasile – Șef Ocolul Silvic Ulmeni
Dl. Pop Gelu – Administrator firmă

Circumscripția VII Satu Mare

Pr. Peteri Cristian – Paroh Parohia „Sfântul Gheorghe” Satu Mare
Dl. Silaghi Ovidiu – Europarlamentar
Dl. Dr. Avram Eugeniu – Medic veterinar

Circumscripția VIII Satu Mare-Someș

Pr. Pater Vasile – Paroh Parohia „Nașterea Domnului” Satu Mare
Dl. Petric Octavian – Deputat
Dl. Jurje Horea – Profesor

Circumscripția IX Carei

Pr. Pop Valer – Preot II Parohia „Sf. Dimitrie” Carei
Dl. Ing. Ciucoș Marius
Dl. David Gheorghe – Primar comuna Moftin

Circumscripția X Oaș

Pr. Rusu Radu – Paroh Parohia Tur
Dl. Cârciu Gheorghe – Administrator firmă
Dl. Lohan Vasile – Administrator firmă

Membri supleanți

Dl. Gherman Vasile – Director Căminul de bătrâni din Baia Sprie
Dl. Dr. Pașca Vlad – Medic
Dl. Dr. Batin Laurențiu - Primar comuna Giulești
Dl. Buda Gheorghe – Primar orașul Șomcuta Mare
Dl. Coman Vasile – Primar orașul Vișeu de Sus
Dl. Pop Vasile – Manager Spitalul Județean Baia Mare

Membri delegați în Adunarea Național Bisericească

Pr. Ardelean Ioan
Dl. Cherecheș Cătălin
Dl. Petric Octavian

CONSISTORIUL EPARHIAL

Președinte – Pr. Andreica Ioan Octavian

Inspector eparhial – Pr. Pop Andrei Emil

Membru – Pr. Thira Nicolae

Membru – Pr. Vaștag Cristian

Membru supleant – Pr. Gavriș Ioan Cassian

Membru supleant – Pr. Timiș Duțu Remus

Delegat pentru Consistoriul Mitropolitan Preoțesc – Pr. Nechita Ioan

Grefier – Diacon Verdeș Vlad

CONSISTORIUL MONAHAL

Președinte – Arhim. Dr. Filip Casian

Membru – Protos. Filip Vasile

Membru – Protos. Drăgușan Sebastian

Membru supleant – Protos. Nergheș Gherontie

Membru supleant – Protos. Oprișan Agaton

Delegat pentru Consistoriul Monahal Mitropolitan – Arhim. Pop Teofil

Grefier – Arhim. Dr. Tomoiagă Ioachim

Expoziția de carte veche

După depunerea jurământului, Preasfințitul Episcop Iustin și membrii Adunării Eparhiale au participat, în sala „Sfinții Martiri Brâncoveni” din cadrul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime”, la expoziția de carte veche intitulată „Unitatea neamului în Biserica cea una”.

Expoziția este organizată de Muzeul Episcopiei, prin Sectorul Patrimoniului sacru și pictură bisericească și a fost gândită ca un cadou al Muzeului Episcopiei de ziua onomastică a Preasfințitului Părinte Episcop Iustin.

Volumele de carte veche conțin, după cum a prezentat Drd. Dumitrița Filip, muzeograf, însemnări, manuscrise marginale legate de evenimentul Marii Uniri, despre participarea maramureșenilor la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, consecințele tragice ale participării lor la acest act istoric, însemnări prin care consemnatarii își exprimă dorința de unitate a neamului românesc.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin s-a arătat mulțumit de expoziție și de titlul pe care îl poartă, făcând câteva precizări importante.

Evenimentul anului în Episcopia Maramureșului și Sătmărilor: Alegerea, hirotonia și instalarea Preacuviosului Părinte Timotei Bel întru Arhiereu-Vicar

Andrei FĂRCAȘ,
redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre”

Un eveniment care se petrece o dată la la câteva zeci de ani într-o Eparhie a avut loc duminică, 24 iunie 2018, la Mănăstirea Scărișoara Nouă, când, în ziua hramului, Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, a fost hirotonit întru Arhiereu Părintele Arhimandrit Timotei Bel, starețul acestui azezământ monahal și exarhul mănăstirilor din Eparhie.

Un eveniment de mari dimensiuni fizice și duhovnicești

A fost un eveniment de dimensiuni nebănuite. Nu se știe când se va mai putea vedea atâta popor credincios la un loc, care a umplut la maximum, după cum se poate vedea și pe imaginile filmate cu drona, nu numai curtea mănăstirii, foarte spațioasă față de alte asemenea așezăminte, ci și împrejurimile ei, și acestea de dimensiuni uriașe. Trei parcări mari, de mii și mii de mașini au fost amenajate în zilele precedente praznicului, pe traseul spre mănăstire, dar nu au fost suficiente locurile, autobuzele cu pelerini fiind parcate în sat, iar mare parte din mașinile credincioșilor și în afara locurilor de parcare, în pădure sau la marginea pădurii. În fața acestei enorme avalanșe de credincioși, Poliția și-a îndeplinit elegant și cooperant misiunea, pentru ca tihna credincioșilor să nu fie tulburată. La fel și Jandarmeria a fost la datorie. Felicitări tuturor.

Chemarea la Arhierie

Primul moment important al zilei a fost Mărturisirea de credință a Părintelui iposifiu Timotei, care a răspuns întrebărilor Arhierilor, conduși de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. Cu o seară înainte, în biserica mare a mănăstirii, a avut loc slujba de iposifiere, adică de chemare la Arhierie.

Al doilea moment, cel mai important, a fost al hirotoniei întru Arhieriu, prin punerea mâinilor de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și rostirea rugăciunilor de hirotonire împreună cu ceilalți Arhierie prezenți în Altarul de Vară al Mănăstirii Scărișoara Nouă.

Noul Arhieriu, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, a primit însemnele slujirii Arhieresti și a participat, pentru prima dată, ca Arhieriu, la săvârșirea Sfântei Liturghii în noua calitate, oficiind prima binecuvântare a credincioșilor în înalta demnitate de Arhieriu.

A fost momentul culminant al acestei sărbători deosebite a Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la care au asistat cei circa 15.000 de credincioși veniți pentru acest eveniment din toate protopopiatele Eparhiei, în frunte cu protoiereii și preoții din parohii, dar și credincioși din alte părți.

Sfânta Liturghie Arhierescă

Soborul de 13 Ierarhi, care au oficiat Sfânta Liturghie, a fost alcătuit din Înaltpreasfințitul Părinte Andrei – Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, delegat al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preasfințitul Părinte Sofronie – Episcopul Ortodox Român al Oradiei, Preasfințitul Părinte Iustin – Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Nicodim – Episcopul Severinului și Strehaei, Preasfințitul Părinte Andrei – Episcopul Covasnei și Harghitei, Preasfințitul Părinte Petroniu – Episcopul Sălajului, Preasfințitul Părinte Gurie – Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Părinte Siluan – Episcopul Ortodox Român al Ungariei, Preasfințitul Părinte Timotei – Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, Preasfințitul Părinte Ilarion Făgărașanul – Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul – Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Preasfințitul Părinte Emilian Lovișteanul, Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Aradului, și Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, hirotonit în cadrul acestei Sfinte Liturghii, după trisaghion.

În soborul preoților au slujit părinții din Permenanța Eparhială, cei 8 protoierei, stareți de mănăstiri, preoți cadre didactice universitare din Cluj-Napoca și Baia Mare, preoți invitați.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corala „Arhanghelii” a preoțimii din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, dirijată de Pr. Dr. Petrică Aurelian Covaciu.

Din cuvântul de învățătură

După Sfânta Evanghelie, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei a rostit un cuvânt de învățătură intitulat „Nașterea și educarea copiilor”.

„Mare dar nașterea de prunci, a spus Înaltpreasfințitul Părinte Andrei. Și mare misiune educarea pruncilor. Așa înțelegem din Sfânta Evanghelie a sărbătorii de astăzi.”

„Sfântul Proclu, Patriarhul Constantinopolului, zicea, referitor la mama care naște un prunc, că ea construiește încă o catedrală Domnului nostru Iisus Hristos. E mare misiunea mamei care naște prunci. E mare misiunea părinților care nasc, cresc și educă copii”, a mai precizat Înaltpreasfințitul Părinte Andrei.

Instalarea Preasfințitului Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei

Solemnitatea întronizării a început cu citirea Actului Patriarhal de Confirmare, care a fost făcută de Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, prin care se arată că noul Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul întrunește condițiile canonice și juridice pentru a fi înălțat în funcția de Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

După citirea acestuia, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei i-a înmănat însemnele Arhiepiscopice: mantia, camilafca și cârja arhiepiscopice, după care l-a așezat în jilțul Arhiepiscopesc.

Cuvântul Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei la instalarea Preasfințitului Părinte Timotei Sătmăreanul a fost intitulat „Episcopii sunt puși de Duhul Sfânt” și a pornit, în cuvântul său, de la Faptele Apostolilor 20,27, unde se face referire la îndemnul pe care Sfântul Apostol Pavel îl dă slujitorilor Bisericii.

„*Episcopul este icoana lui Hristos și trimisul lui Hristos*”, a precizat Părintele Mitropolit, care a amintit despre patru virtuți pe care trebuie să le îndeplinească Episcopul: să-i primească pe toți, să îi iubească pe toți, să se roage pentru toți și să le poarte sarcinile la toți.

În cuvântul său, Preasfințitul Părinte Timotei a spus că trebuie să ne obișnuim tot mai mult cu tainele care ne înconjoară.

„*Iată, vin să fac voia Ta, Dumnezeuule, și căruia îi cer și îi voi cere mereu... să îmi trimiți putere să o pot îndeplini și să mă arăt vrednic de cinstea la care m-a chemat*”, a spus Preasfințitul Părinte Timotei.

„*Este un dar de Centenar pentru Sătmar, a afirmat Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, dar nu este numai pentru Sătmar, este pentru Episcopia Maramureșului și Sătmarului, este un dar pentru poporul lui Dumnezeu, pentru cler, pentru monahi și pentru credincioși... Arhiepiscopatul este o mare cruce. Nu poți să zici că este ușoară, orice vârstă ai avea... Secerișul este mult și este nevoie de lucrători ai lui Dumnezeu fideli și adevărați pentru ca ogorul lui Dumnezeu să fie lucrat și secerișul recoltat.*”

„*Eu nu-i mai sunt Părinte de acum, îi sunt frate, a spus Chiriarhul locului referitor la Preasfințitul Părinte Timotei. E adevărat, fratele mai mare. Îi voi fi un frate adevărat și vom trage la același jug, cum am tras cu Înaltpreasfințitul Justinian, arătând icoana unei slujiri jertfelnice, nu a unei slujiri relaxate. Este nevoie de o slujire și de o strădanie ca să salvăm cât mai multe suflete pentru care se luptă și Dumnezeu, și slujitorii Lui, și îngerii lui Dumnezeu, dar se luptă și satana și slujitorii lui.*”

„Părintele Arhiereu Timotei, Preasfințitul Timotei, are experiență suficientă și vocație pentru jertfelnicie, nu pentru domnie și stăpânie. Noi nu suntem chemați la domnie și la stăpânie, ci la slujire și jertfelnicie. Și așa vom face, și așa vom lucra în continuare”, a mărturisit în fața credincioșilor Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

„N-au visat poate nici strămoșii noștri o astfel de zi de Centenar, aici la frontaliile României, să se adune oameni cât poate într-un stadion. Sunteți aici mulți. Și credincioși. Și luminoși. Și frumoși. Nimeni n-a visat acest lucru, dar l-a gândit Dumnezeu și noi l-am împlinit. Nu noi l-am făcut. Noi am împlinit voia lui Dumnezeu”, a concluzionat Preasfințitul Părinte Iustin, Chiriarhul locului.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a mulțumit oficialităților centrale și locale din județul Satu Mare, în frunte cu prefectul, și celor din județul Maramureș, în frunte cu subprefectul Alexandru Cosma și primarul Cătălin Cherecheș al Băii Mari pentru prezență și sprijinul acordat în organizarea acestui epocal eveniment.

Credincioșii

Acest mare eveniment a fost al credincioșilor. A fost evenimentul celor prezenți și celor neprezenți din binecuvântate pricini. A fost în folosul lor, al celor de pe teritoriul Episcopiei. Puterea de slujire arhierescă și de păstorire în Eparhie s-a dublat prin alegerea noului Arhiereu Timotei Bel. Protoiereii și preoții vor beneficia de o păstorire și îndrumare administrativă dublată.

Iată de ce hirotonirea întru arhiereu, pe lângă ineditul momentului și raritatea lui, care, celor prezenți, le va oferi secvențe de povestit nepoților peste zeci de ani, a fost percepută de miile de credincioși și ca un act de sfințenie petrecut în favoarea lor, o sfințire care le aparține. Iar prezența noului Arhiereu în mijlocul credincioșilor va mări îndemnul de a merge înspre sfintele locașuri de închinare pentru a-l vedea slujind.

S-a putut vedea și de data aceasta cum sute de preoți din toată Eparhia au venit împreună cu credincioșii lor. Unii au venit în procesiuni tradiționale, cu prapori și cântări, precum cei din Oncești, care au fost cu preotul lor Ioan Tomoiagă și primarul Matei Godja, ori cei din corul bisericii din Botiza, ori credincioșii din satul Horea, comuna Sanislău. Ori atâtea și atâtea procesiuni.

Între credincioși s-au aflat Octavian Petric, deputat, membru în Adunarea Națională Bisericească, deputatul Cherecheș Viorica, Cătălin Cherecheș,

primarul Băii Mari, membru în Adunarea Națională Bisericească, solistul de muzică populară Gheorghe Turda, deputatul Ovidiu Silaghi, Ing. Mircea Lețiu, fost membru în Adunarea Națională Bisericească, dar și generali și ofițeri superiori din cele două județe, Satu Mare și Maramureș, alături de mulți alți credincioși importanți pierduți în marea mulțime.

Zeci de autocare au sosit la Mănăstire din parohiile Episcopiei. În Baia Mare, primarul Cătălin Cherecheș a pus la dispoziție zece autocare cu plecare de la Catedrala Episcopală "Sfânta Treime", cărora li s-au adăugat credincioși plecați pe cheltuială proprie cu microbuze sau autocare organizate de parohii. Marea majoritate a credincioșilor a călătorit pe cheltuială proprie.

***

Sărbătoarea de hirotonire a Preasfințitului Părinte Timotei Bel a fost una deosebită, prin prezența soborului de Arhieri și preoți, prin mulțimea de credincioși veniți din toate părțile, prin rugăciunile rostite cu acest prilej și prin înalta trăire duhovnicească ce plutea în aer.

A fost un moment de referință în viața Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, căreia, în șirul lung al Ierarhilor, i s-a mai adăugat unul: Preasfințitul Părinte Timotei, Arhiereu-Vicar.

25 de ani de la reînvierea Mănăstirii Bârsana

Sâmbătă, 30 iunie 2018, cu începere de la ora 9,00, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, și Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, au oficiat, în fruntea unui sobor de preoți, Sfânta Liturghie Arhierescă la Mănăstirea Bârsana, stareță Maica Stavroforă Filofteia Oltean, cu ocazia hramului și împlinirea a 25 de ani de la reînvierea Mănăstirii.

Resfințirea picturii

Primul eveniment al zilei, la care au asistat cele câteva mii de credincioși veniți pentru închinare la sfânta mănăstire, a fost resfințirea picturii bisericii de la primul nivel, în urma unor lucrări de restaurare iconografică făcută pentru înlăturarea distrugerilor produse de timp a unor icoane murale.

Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie Arhierescă

Sfânta Liturghie Arhierescă s-a desfășurat în Altarul de Vară al Mănăstirii, în prezența mai multor oficialități și a câtorva mii de credincioși.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin și Preasfințitul Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul au slujit în fruntea unui sobor de peste 40 de preoți și diaconi, din care au făcut parte Arhim. Dr. Casian Filip, eclesiarhul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, Arhim. Teofil Pop, starețul Mănăstirii Moisei, Arhim. Dr. Paisie Cinar, duhovnicul Mănăstirii Bârsana, Arhim. Ghelasie Maxim, economul Mănăstirii Rohia, Pr. Vasile Aurel Pop, protopopul de Sighet, Pr. Mihai Chira, protopopul de Vișeu, Protos. Agaton Opreșan, starețul Mănăstirii Petrova, Protos. Sofronie Perța, starețul Mănăstirii Dragomirești, Preot Gheorghe Urda, paroh în Bârsana, cel care a reînviat Mănăstirea Bârsana, Pr. Vasile Cornel Dunca, paroh în Bârsana – Valea Muntelui, și mulți alți preoți din parohii vecine, din protopopiat și din alte protopopiate.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie Arhierescă au fost date de Corul „Arhanghelii” al preoțimii din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, dirijat de Pr. Dr. Petrică Aurelian Covaciu. La chinonic a cântat o priceasnă Paula Coteș, elevă la Liceul de Arte din Baia Mare.

În rândul credincioșilor au fost prezenți deputatul Dr. Cherecheș Viorica, subprefectul Alexandru Cosma, Gabriel Zetea - președintele Consiliului Județean, Cătălin Cherecheș, primarul municipiului Baia Mare, membru în Adunarea Națională Bisericească, General (r) Ioan Pop - Rapidul, Ioan Doru Dăncuș - vicepreședinte al Consiliului Județean, Teodor Ștefanca - primarul comunei Bârsana, Arhitectul Dr. Dorel Cordoș, cel care a proiectat întreg complexul monahal Bârsana, cu atâta pricepere încât a devenit una din emblemele monahismului românesc, prin arhitectura ei, Ing. Mircea Lețiu, fost membru în Adunarea Națională Bisericească, Matei Godja - primarul comunei Oncești, alți primari, consilieri județeni și comunali, oameni de artă și cultură.

Cuvântul de învățătură

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a rostit un cuprinzător și lămuritor cuvânt de învățătură, pornind de la Evanghelia sărbătorii „Soborul Sfinților

12 Apostoli”, completată cu inspirata alegere a hramului de către vrednicul de pomenire Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian.

Lupta dârză pe care maramureșenii au dus-o în veacurile de mare restriște, când dușmanii Ortodoxiei încercau interzicerea ei prin mijloace din cele mai dure, a sintetizat-o Preasfințitul Părinte Episcop Iustin în câteva cuvinte esențiale:

„N-avem voie să stăm în genunchi decât înaintea lui Dumnezeu și a icoanelor. Că unii ne doresc îngenuncheați, asta e altă problemă, dar dacă avem putere, și tărie, și demnitate, nu ne pot îngenunchea, pentru că noi îngenunchem înaintea lui Dumnezeu, Care este Împăratul Cerului și al Pământului, și stăpânul, Domnul și Mântuitorul, și Salvatorul nostru.”

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin – „Cetățean de Onoare al Județului Maramureș”

Ca urmare a întregii activități pastoral-misionare, edilitar-gospodărești și social-filantropice, Consiliul Județean Maramureș a hotărât, într-o ședință din luna mai 2018, ca Preasfințitului Părinte Episcop Iustin să-i fie conferit titlul de „Cetățean de Onoare al Județului Maramureș”.

Înmânarea a avut loc cu ocazia hramului Mănăstirii Bârsana, în fața celor câteva mii de credincioși. Titlul se conferă celor mai merituoși cetățeni ai județului, în fruntea acestora aflându-se Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Titlul a fost înmânat și Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a dăruit președintelui Gabriel Zetea al Consiliului Județean o icoană cu Soborul Sfinților 12 Apostoli.

Distincții acordate la 25 de ani de la reînvierea Mănăstirii Bârsana

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a înmânat maicii starețe Stavrofora Filofteia Oltean o plachetă aniversară care reprezintă biserica mănăstirii și un text prin care se recunosc meritele în ridicarea celui mai vizitat așezământ monahal din Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

„Crucea Voievodală Maramureșeană”, cea mai înaltă distincție a Episcopiei, a fost acordată preotului Gheorghe Urda, paroh în Bârsana, „în semn de înaltă apreciere și prețuire pentru activitatea pastoral-misionară,

edilitar-gospodărească și social-filantropică desfășurată în cei 44 ani de slujire preoțească, pentru contribuția adusă la reînvierea și ctitorirea Mănăstirii Bârsana din Protopopiatul Sighet”. Preotul Urda a ridicat biserica mănăstirii până la coif, care are acum 65 metri, biserica fiind prima clădire construită aici, iar de aici lucrarea a fost continuată de maica stareță.

Au mai primit „Crucea Voievodală Maramureșeană” Petru Boris și echipa sa de meșteri populari, Gheorghe Dohotar cu echipa, iar „Crucea Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul” a înmănată primarului Teodor Ștefanca.

Diplome de vrednicie au fost acordate Arhitectului Dorel Cordoș, binefăcătorilor Ioan Bârsan și Ioan Știopei.

Celor ce au primit distincții li s-a oferit și câte o plachetă aniversară, care atestă cei 25 de ani de la reînvierea mănăstirii, precum și o broșură ilustrată, cu un text întocmit de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

Au mai primit placheta aniversară toți oaspeții de seamă care au fost prezenți la hram.

În încheiere, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a prezentat credincioșilor pe Preasfințitul Timotei Sătmăreanul, noul Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Zilele Rohiei, ediția a XX-a

Andrei FĂRCAȘ

redactor la revista „Graiul Bisericii Noastre”

Luni, 30 iulie 2018, cu începere de la ora 9,30, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, împreună cu Preasfințitul Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul, au participat la Zilele Rohiei, ediția a XX-a, desfășurate în Anul Omagial al unității de credință și de neam și în Anul Comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918, declarate în Patriarhia Română. Ediția de anul acesta a Zilelor Rohiei a cuprins două părți: prima dedicată preotului Nicolae Gherman, întemeietorul Mănăstirii Rohia și al mai multor locașuri de cult, desfășurată în fața bisericii din satul Rohia, pe care a ctitorit-o, și la Mănăstirea Rohia, pe care a întemeiat-o, și a doua, dedicată marelui eseist și om de cultură Monahul Nicolae Steinhardt, de la a cărui naștere s-au împlinit, în 29 iulie 2018, 106 ani, desfășurată la Mănăstirea Rohiița.

Dezvelirea și binecuvântarea bustului preotului Nicolae Gherman

Zilele Rohiei de anul acesta au început cu dezvelirea bustului în bronz al preotului Nicolae Gherman, delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1918 pentru realizarea Marii Uniri, amplasat în fața bisericii pe care a ctitorit-o în satul Rohia, operă a sculptorului Radu Ciobanu.

Au oficiat dezvelirea bustului Preasfințitul Părinte Episcop Iustin și Preasfințitul Părinte Arhiepiscop Vicar Timotei Sătmăreanul, fiu al satului, care au oficiat slujba de binecuvântare, în prezența președintelui Consiliului Județean Maramureș – Gabriel Zetea, prefectului Vasile Moldovan al Maramureșului, secretarului de stat Alexandru Pugna din Ministerul Culturii și Identității Naționale, primarului Mitru Leșe și a altor oficiali.

Bustul a fost ridicat în fața bisericii din Rohia, unde preotul Nicolae Gherman a păstorit timp de 40 de ani, până a fost expulzat de regimul horthist. Își doarme somnul de veci într-un cimitir din orașul Dej și nu există posibilitatea exhumării și aducerii în cimitirul din satul Rohia sau al Mănăstirii Rohia.

Bustul a fost realizat de Mănăstirea Rohia, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local al orașului Tg. Lăpuș, primar Mitru Leșe, Consiliul Județean Maramureș, președinte Gabriel Zetea.

Parastas

După dezvelirea bustului, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin și Preasfințitul Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul au oficiat un parastas după părintele Nicolae Gherman, după eseistul, omul de cultură și monahul Nicolae Steinhardt, și după preotul Ioan Ploscaru, fost paroh și slujitor în această biserică. Au fost de față peste 20 de urmași ai Părintelui Gherman, veniți din toată țara, o mare parte a credincioșilor din Rohia, soția și rudeniile ale părintelui Ioan Ploscaru, preoți din Protopopiatul Lăpuș, fi ai satului, oficialități județene și locale, oamenii de cultură veniți pentru Zilele Rohiei: Conf. Univ. Dr. George Ardeleanu, de la Facultatea de Litere din București, Pr. Prof. Univ. Dr. Ștefan Iloaie, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, Conf. Univ. Dr. Florian Roatiș, Prof. Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarh mănăstiresc și starețul Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia, moderatorul evenimentului, Conf. Univ. Dr. Șerban Turcuș, Cercetător Științific gradul I. Dr. Veronica Turcuș,

scriitorul Horea Bădescu, Pr. Prof. Dr. Nicolae Dura din Viena, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, Pr. Dr. Vasile Augustin, vicar eparhial administrativ. Părintele Arhimandrit Macarie Motogna, starețul Mănăstirii Rohia, s-a ocupat de întreaga manifestare culturală și religioasă „Zilele Rohiei” din anul 2018, dar și de-a lungul anilor, de la primele ediții până la cea de față, inclusiv de ridicarea bustului din fața bisericii din Rohia.

Pr. Nicolae Gherman – Cetățean de Onoare post-mortem al orașului Tg. Lăpuș

Mitru Leșe, primarul orașului Tg. Lăpuș, a înmănat Diploma și placheta prin care Consiliul Local a acordat, post-mortem, titlul de „Cetățean de Onoare al orașului Tg. Lăpuș” Părintelui Nicolae Gherman, „în semn de recunoștință și prețuire pentru activitatea duhovnicească și socială de excepție în slujba comunității din Rohia, pentru contribuția remarcabilă adusă la păstrarea identității spirituale și culturale a lăpușenilor, reprezentant remarcabil al dorinței lăpușenilor de a realiza Marea Unire”. Cele două documente au fost înmănate Părintelui Arhimandrit Macarie Motogna, pentru a fi păstrate în Muzeul Mănăstirii Rohia, pe care a ctitorit-o Părintele Nicolae Gherman.

De asemenea, Prof. Dr. Valeria Bilț, președintele Asociației ASTRA Tg. Lăpuș, a înmănat titlul de Președinte de Onoare al ASTRA Lăpușeană Părintelui Nicolae Gherman, fost președinte al ASTRA Lăpușeană în timpul vieții.

Mesajul secretarului de stat Alexandru Pugna

„În Țara Lăpușului astăzi este sărbătoare, a spus Alexandru Pugna, secretar de stat în Ministerul Culturii și Identității Naționale, absolvent de Teologie, nimeni altul decât binecunoscutul interpret de muzică populară. Prin prezența dumneavoastră numeroasă dați dovadă de adevărați creștini și de adevărați patrioți, a spus oaspetele. Dacă astăzi se vorbește despre cel mai frumos loc și mai înălțător din Țara Lăpușului, Sfânta Mănăstire de la Rohia, acest lucru i se datorează din plin preotului ctitor Nicolae Gherman. Dacă astăzi neamul românesc este împreună, este și datorită faptului că oameni ca și Nicolae Gherman,

ca și alte mari personalități din Ardealul nostru drag, au avut curajul și determinarea ca la 1 Decembrie 1918, împreună cu delegații din locurile de unde au plecat fiecare, au spus răspicat «Noi vrem să ne unim cu țara!». Pentru oameni ca Nicolae Gherman noi putem vorbi astăzi românește și suntem acasă la noi.»

Diplome de recunoștință

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a înmănat Diplome de recunoștință „în semn de înaltă apreciere și prețuire pentru contribuția adusă la ridicarea bustului preotului Nicolae Gherman, ctitorul Mănăstirii Rohia și delegat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918” președintelui Consiliului Județean Gabriel Zetea, primarului Mitru Leșe, Preotului Ioan Pop, parohul bisericii ctitorite în sat de Părintele Nicolae Gherman, Ing. Gheorghe Martin, prim-epitrop, Ioan Gherman, binefăcător.

„Rohia este loc ales de Dumnezeu”

„2018 este un an binecuvântat, un an al împlinirilor și al expresiei supremei recunoștințe față de înaintașii noștri, care ne-au dăruit, cu preț scump, unii cu prețul sângelui și al vieții, o țară binecuvântată, românească și creștină, a afirmat Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Acest dar trebuie prețuit, cultivat și sporit, pentru că istoria ne-a arătat de multe ori că se poate repeta și poate să fie chiar dramatică pentru neamurile care nu știu să-și cinstească eroii și nu învață nimic din lecțiile istoriei. Nu ne oprim doar la faptul că s-a realizat Marea Unire, ci continuăm să cinstim pe cei ce în această sută de ani au cultivat moștenirea pe care am primit-o, spiritualitatea și cultura românească, credința noastră strămoșească, cei care au fost ctitori de cultură românească și ctitori de locașuri sfinte. Iar unul dintre ei este, pentru noi, lăpușenii, pentru noi maramureșenii, pentru Episcopia Maramureșului și Sătmarului, Părintele Nicolae Gherman. Un preot ilustru. Un preot cult. Un preot cu preocupări nu doar culturale și spirituale, ci și cu preocupări românești profunde și patriotice, care a participat la Marea Unire, împreună cu cei 1.228 de delagați, dintre care 60 au fost din actualul spațiu al Maramureșului. Părintele a participat la Marea Unire și a transmis mesajul lăpușenilor de dorință de unitate și de dorință nu doar de unitate, ci și de credință ortodoxă strămoșească. Acest lucru trebuie să îl reținem și să-l

spunem apăsât. Tocmai pentru că a participat la Marea Unire, a fost, mai târziu, considerat de regimul hortist un dușman al noii orânduiri. Fiind lider de opinie și păstor de suflete, s-a socotit că în continuare va submina ceea ce intenționau și doreau ei să facă și a trebuit să plece în pribegie. Iată că azi, la 100 de ani, îl comemorăm pe Părintele Nicolae și lucrurile lui frumoase și luminoase”, a mai spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

Referitor la întemeierea Mănăstirii Rohia de Părintele Nicolae Gherman, căruia cel de al zecelea copil, Anuța, trecută la Domnul la doar 10 ani, i s-a arătat în vis de mai multe ori cerându-i tatălui ei să ridice Casă Maicii Domnului, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a spus:

„Rohia este loc ales de Dumnezeu. Dacă nu ar fi fost ales de Dumnezeu și dacă nu s-ar fi urmat planul lui Dumnezeu, Rohia n-ar fi avut evoluția pe care a avut-o.”

Simpozionul „Zilele spiritualității și culturii la Mănăstirea «Sfânta Ana» Rohia”

Comemorarea Părintelui Nicolae Gherman a continuat la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia, de la ora 10,30, cu Simpozionul Zilele spiritualității și culturii la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia, cu participarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin și a Preasfințitului Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul.

Această primă parte, intitulată „Făclii de Centenar - Preotul Nicolae Gherman, ctitor de lăcașuri sfinte și patriot desăvârșit”, l-a avut ca moderator pe Părintele Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarh mănăstiresc și starețul Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia.

Cuvântul de deschidere a aparținut Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, care, la început, a spus:

„Este încă o zi în care se scrie o pagină luminoasă de cultură și spiritualitate românească aici, într-un așezământ unic, cum este Rohia. Rohia este o mănăstire și un loc sacru ales de Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor. Sunt multe locuri sfinte și sfințitoare pe care le-am ales noi, slujitorii, sau preoții ctitori sau credincioșii să se construiască o mănăstire sau un schit. Acest loc a fost arătat de Dumnezeu cu degetul, din cer. De aceea a evoluat atât de impresionant și încă nu s-a oprit din evoluția și deschiderea spre cultură și spiritualitate, nu doar spre sacralitate, ci spre lucruri sfinte. Este enormă și lucrurile au un parcurs, care ne dă speranța ca la Mănăstirea Rohia se vor desfășura nu doar seminarii și simpozioane naționale, ci chiar internaționale.”

Au vorbit în cadrul simpozionului secretarul de stat Alexandru Pugna, absolvent de Teologie, despre importanța evenimentului dedicat Centenarului Marii Uniri prin care au fost omagiate două personalități deosebite în cadrul unei mănăstiri, prefectul Vasile Moldovan („Biserica este o instituție fundamentală, prin care neamul nostru a dăinuit, prin care s-a plămădit statul și societatea noastră de-a lungul istoriei.”), Gabriel Zetea, președintele Consiliului Județean Maramureș, care a afirmat că de la Biserica are de învățat tot neamul românesc, scriitorul Horea Bădescu, autorul cărții „Joa Patimilor”, care relatează cu mijloacele artistice, dar adevărate istoricește, despre împușcarea, în centrul orașului Tg. Lăpuș, a unor delegați întorși de la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, care au venit în zi de târg să spună poporului despre cum s-a votat Marea Unire, Conf. Univ. Dr. Ștefan Turcuș, din Cluj-Napoca, despre „România și contextul internațional al Marii Uniri din anul 1918”, Părintele Arhimandrit Macarie Motogna, despre „Preotul Nicolae Gherman, ctitor de lăcașuri sfinte, om de cultură și patriot desăvârșit”, Prof. Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, Viorica Aurelia Pop, nepoată a Părintelui Gherman, despre „Preotul Nicolae Gherman – model de preot și de părinte”, precum și una din strănepoatele Părintelui, venită tocmai din Moldova.

Vernisarea expoziției de icoane „Sfinții români, ocrotitorii noștri”

Un alt punct important din Zilele Rohiei a fost expoziția de icoane pe lemn și pe sticlă, intitulată „Sfinții români, ocrotitorii noștri”, lucrate în perioada Zilelor Rohiei, între 23-30 iulie 2018, în mai multe ateliere de lucru de la Mănăstirea Rohia și Mănăstirea Rohiița, sub îndrumarea unor iconari cunoscuți.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin și Preasfințitul Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul au vizionat cele peste 20 de icoane expuse în terasa belvedere de la Centrul Cultural Monahal „N. Steinhardt” al Mănăstirii Rohia (etajul XII), alături de toți participanții la Zilele Rohiei, inclusiv credincioșii din satul Rohia și oaspeții lor.

Icoanele realizate cu multă migală și bun gust s-au bucurat de aprecieri din partea celor doi ierarhi, precum și a participanților la simpozionul de la Mănăstirea Rohia și Mănăstirea Rohiița, aici gazdă fiind Părintele stareț Protos. Vasile Filip.

Simpozionul „Făclii de Centenar – Monahul Nicolae Steinhardt despre identitatea românească”

Ultima parte a simpozionului din cadrul Zilelor Rohiei s-a terminat în noapte, la Mănăstirea Rohiița, partea a doua fiind dedicată Monahului Nicolae Steinhardt, sub titlul „Făclii de Centenar – Monahul Nicolae Steinhardt despre identitatea românească”.

La simpozionul moderat de Conf. Univ. Dr. Florian Roatiș, vicepreședinte al Fundației „N. Steinhardt”, au vorbit Conf. Univ. Dr. George Ardeleanu, de la Universitatea București, biograful lui N. Steinhardt și vicepreședinte al Fundației „N. Steinhardt”, Pr. Prof. Univ. Dr. Ștefan Iloaie, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, vicepreședinte al Fundației „N. Steinhardt”, Pr. Ioan Pinteș, poet, ucenic al marelui N. Steinhardt, directorul Bibliotecii Județene din Bistrița, poetul și omul de cultură Horia Bădescu, Prof. Drd. Călin Cira, de la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca, Prof. Dr. Valeria Bilț, din Tg. Lăpuș, Adrian Botez, redactor șef adjunct al Editurii Polirom, editură care scoate Integrala N. Steinhardt, din care au apărut 17 volume, Conf. Univ. Dr. Florian Roatiș, care s-a îngrijit de mai multe volume ale Integralei, Ing. Ioan Buda, fost prefect al județului Maramureș, Florian Razmoș, prieten al lui N. Steinhardt, omul care l-a ajutat mult și l-a găzduit când trecea prin Baia Mare.

Ca de fiecare dată, au fost discuții interesate din partea celor care s-au aplecat și se apleacă cu acribie asupra operei marelui eseist și om de cultură N. Steinhardt.

Concertul „Răsună Centenarul României”

Duminică, 28 octombrie 2018, de la ora 18,00, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmărilor, împreună cu oapetele de seamă, Înaltpreasfințitul Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, și cu Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, au participat, în Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, la Concertul coral-sinfonic extraordinar dedicat Centenarului Marii Uniri, sub titlul „Răsună Centenarul României”. Prima derulare a acestui spectacol a avut loc la Satu Mare, joi, 25 ianuarie 2018, în sala Filarmonicii de Stat „Dinu Lipatti”, iar un alt concert dedicat Centenarului Marii Uniri a avut loc în primăvară, în aceeași sală.

Concertul a fost susținut de Corala „Arhangheli” a preoșimii din Episcopia Maramureșului și Sătmărilor, dirijată de Pr. Dr. Petrică Aurelian Covaciu, acompaniată de orchestra Filarmonicii de Stat „Dinu Lipatti” din Satu Mare, dirijată de Ștefan Novak, solist vocal Pr. Ioan Socolan, protopopul de Satu Mare. A recitat artistul Carol Erdos. Adaptările orchestrale au fost realizate de compozitorul clujean Alexandru Ștefan Murariu.

În programul, care a avut două părți, spectatorii din catedrala arhiplină au urmărit piese orchestrale și corale cu mare încărcătură emoțională și patriotică, scrise de compozitori români pe versurile poezilor naționali. Catedrala a fost, pentru două ore, într-o adevărată sărbătoare a patriotismului național dedicat Centenarului Marii Uniri.

În finalul concertului, care a fost deosebit de bine primit de public, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a oferit doamnei profesoare Ramona Boitor Socolan, „sufletul” acestui eveniment inedit, Ordinul „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș”, „în semn de înaltă apreciere și multă prețuire pentru contribuția semnificativă adusă la organizarea Concertului coral-instrumental «Răsună Centenarul României»”. Aceeași distincție a fost oferită și Filarmonicii de Stat „Dinu Lipatti” din Satu Mare, „pentru promovarea la cel mai înalt nivel cultural și artistic a muzicii corale și simfonice românești; pentru activitatea artistică pusă în slujba neamului românesc, credinței ortodoxe strămoșești și valorilor noastre sfinte; pentru contribuția adusă la organizarea concertului coral-instrumental «Răsună Centenarul României».”

„Biserica, familia, școala au promovat dintotdeauna valorile naționale, aceste cântări speciale, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. A fost, cu adevărat, o seară binecuvântată, un dar de Centenar. Un concert de asemenea valoare este o hrană pentru suflet și pentru simțirea noastră românească.”

Organizatorii concertului au fost Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Primăria Baia Mare, Filarmonica de Stat „Dinu Lipatti” din Satu Mare și Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare.

„Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian a luminat atât de mult, încât a rămas lumina Înaltpreasfinției Sale să lumineze mai departe clerul și poporul lui Dumnezeu”

Marți, 30 octombrie 2018, la împlinirea a doi ani de la trecerea la cele veșnice a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a oficiat slujba Parastasului de pomenire și l-a evocat în timpul Sfintei Liturghii, la momentul chinonicului.

Sfânta Liturghie Arhierescă

Din încredințarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, a oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă în biserica nouă a Mănăstirii Rohia, în fața unei mari mulțimi de credincioși.

Sfânta Liturghie Arhierescă a fost oficiată pentru comemorarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, de la a cărui plecare dintre noi s-au împlinit marți doi ani.

Un mare sobor de preoți și diaconi a slujit la această Sfântă Liturghie la care au asistat și peste 150 de preoți. Din sobor au făcut parte Pr. Dr. Iustin Tira, Vicar Eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, nepot al ÎPS Justinian, Arhim. Dr. Macarie Motogna, Exarhul Mănăstiresc al Eparhiei și starețul Mănăstirii Rohia, Arhim. Dr. Casian Filip, mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Pr. Dr. Vasile Augustin, Vicar Eparhial Administrativ al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, Pr. Dr. Cristian Ștefan, Consilier Eparhial Cultural, Pr. Ioan Socolan, protopopul de Satu Mare, Pr. Dr. Florin Stan, protopopul de Lăpuș, Protos. Vasile Filip, starețul Mănăstirii Rohiița, Protos. Agaton Oprișan, starețul Mănăstirii Petrova, Pr. Ioan Pop, fost consilier eparhial administrativ, Pr. Mihai Tira, președintele Fundației „Justinian Arhiepiscopul” și nepot al ÎPS Justinian.

În timpul Sfintei Liturghii a fost hirotont întru preot diaconul Radu Alexandru Dragoman, care va fi instalat preot paroh în Ciuta, Protopopiatul Chioar.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de un grup de preoți, diaconi și teologi din Țara Lăpușului, dirijați de Pr. Drd. Andrei Baboșan.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin – elogiul părintelui său duhovnicesc

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, vorbind despre Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian, a spus:

„A plecat dintre noi, lăsând icoana unei slujiri luminoase și pilduitoare, drept model pentru noi, ierarhii, pentru preoți, pentru monahi și pentru credincioși. Ziua de 30 octombrie rămâne o zi care consemnează această despărțire vremelnică a noastră de Înaltpreasfințitul Justinian ca un eveniment aparent trist, pentru că am pierdut un mare slujitor a lui Hristos și părinte al nostru, dar, în același timp, am câștigat în cer un mare părinte rugător, un mijlocitor către Dumnezeu pentru noi toți.”

Ca mare părinte duhovnic, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian a răspândit multă lumină în jurul său:

„Înaltpreasfințitul Justinian a fost o icoană, un model pentru noi toți, a afirmat Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. A fost o lumină. A luminat atât de mult, încât a rămas lumina Înaltpreasfinției Sale și după plecarea sa din lumea aceasta și ne hrănim din lucrarea, din cuvintele, din slujirea lui și suntem ocrotiți de rugăciunile pe care le face pentru noi. Dumnezeu să-l odihnească și să-l așeze cu marii ierarhi și slujitori ai lui Hristos în soborul cel veșnic”, a spus în încheiere Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

Lansare de carte

În finalul evocării, a vorbit Pr. Dr. Cristian Ștefan, Consilier Eparhial Cultural, care a prezentat volumul al VI-lea din ediția Reflecții, în care sunt adunate însemnările zilnice ale ÎPS Justinian cuprinse în caietele 178, 179, 180, 181, 182, pentru că, precum se știe, marele ierarh făcea însemnări zilnice în caiete groase, încă înainte de anii '60 și această trudă a dus-o până în ultima zi pământească a Înaltpreasfinției Sale. Volumul „Reflecții VI”, ediție îngrijită de Mircea Crișan, a apărut în Editura Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, sub egida Fundației „Arhiepiscopul Justinian”, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, care este președinte de onoare al Fundației. În deschiderea volumului, un „Cuvânt de suflet” semnează Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, care se constituie în „Cuvântul înainte” pe care îl cuprinde aproape orice carte. Cât privește conținutul volumului, nu vă dezvălui nimic, pentru că și aici, ca și în celelalte apărute și în cele ce vor urma vă întâlniți cu marele Ierarh, de care o să vă vină sigur dor.

Parastasul de pomenire

Mulți credincioși au urcat marți, 30 octombrie 2018, Dealul Rohiei, pentru a se ruga pentru sufletul Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian. Erau oameni simpli, pe care i-a ajutat pe tot parcursul vieții sale călugărești. Erau preoți, mai mult de 150, care au venit să se roage și ei pentru sufletul Înaltului Arhiepiscop Justinian și să-i ceară ajutorul de acolo din cer unde este. Erau bătrâni și tineri, femei și copii. Erau cei care i-au trecut pragul de multe ori și i-au cerut sfatul sau l-au rugat să-i pomenească în rugăciunile sale. Erau călugări și călugărițe cărora le-a dat sfaturi importante în discuțiile de taină. Erau credincioși pe care i-a primit cu zâmbetu-i specific. Sau pe care i-a certat pentru greșelile lor. Toți, însă, erau credincioși care l-au iubit mult și îl mai iubesc încă. Și îl vor mai iubi.

Parastasul de pomenire a fost oficiat de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin și de Preasfințitul Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul, la mormântul Înaltpreasfinției Sale, aflat lângă poarta veche a Mănăstirii Rohia, înconjuțați de soborul slujitor la Sfânta Liturghie, iar în apropiere foștii diaconi, care i-au slujit în timpul Arhieriei, apoi mulțimea de preoți, de credincioși, toți cu lumânări aprinse în mâini.

Aici, la poarta mănăstirii, stă de veghe tuturor credincioșilor care trec sau vor trece prin ea, pentru că aici s-a simțit aproape de poporul drept credincios.

Simpozionul național de la Baia Mare dedicat Centenarului Marii Uniri – o manifestare științifică de anvergură

Preasfințitul Părinte Dr. Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmărilor, a participat luni, 12 noiembrie 2018, de la ora 10,00, la deschiderea lucrărilor simpozionului național dedicat Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, care s-a desfășurat, timp de două zile, la Baia Mare, al cărui temă a fost sugestiv intitulată „Maramureșul (cu gândul și cu fapta) spre idealul unității de credință și de neam”.

Deschiderea oficială a avut loc în Aula Magna a Centrului Universitar „Nord” din Baia Mare al Universității Tehnice din Cluj-Napoca și a continuat, apoi, pe secțiuni.

Deschiderea simpozionului a început cu Imnul Național al României, „Deșteaptă-te, Române!”, în interpretarea Corului „Sfântul Ioan Damaschinul”

al Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul”, dirijat de Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil Stan, urmat apoi de Imnul Universității Tehnice din Cluj-Napoca.

Preasfințitul Părinte Episcop Dr. Iustin a rostit rugăciunea de binecuvântare, după care au urmat mesajele instituțiilor care s-au implicat în organizarea acestei manifestări științifice.

Au luat cuvântul, în secțiunea de deschidere a simpozionului, Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, coordonatorul Departamentului de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” de la C.U. Nord Baia Mare și Prodecan al Facultății de Litere, care a rostit mesajul de bun venit pentru oșpeți și a oferit informațiile organizatorice, Prof. Univ. Dr. Ing. habil. Petrică Pop-Sitar, Prorectorul Centrului Universitar „Nord” Baia Mare, Conf. Univ. Dr. Ioan-Mircea Farcaș, decanului Facultății de Litere Baia Mare, Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță, director de studii în Consiliul Bisericilor Europene de la Geneva, consilier al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Ioan-Doru Dăncuș, vicepreședinte al Consiliului Județean Maramureș, Dr. Cătălin Cherecheș, Primarul municipiului Baia Mare, Dr. Teodor Ardelean, Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare.

În cuvântul de deschidere, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a spus:

„Biserica Ortodoxă Română este instituția care stă de veghe ca memoria și istoria României să nu fie falsificate, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Dacă Biserica n-ar fi venit cu tema aniversării Marii Uniri și a comemorării făuritorilor ei, dar și a «luminilor de Centenar», adică omagierea personalităților din această primă sută de ani, la care s-a alăturat imediat Academia Română, nu știu dacă la nivel central și local s-ar fi făcut niște evenimente foarte importante. Biserica este instituția care a produs cea mai profundă înnoire din 1990 încoace: readucerea instituțiilor acolo de unde au fost alungate de regimul comunist. Este singura care a avut un proiect de țară. Incluiv evenimentul care urmează, singurul eveniment mare care va încununa Anul Centenar, sfințirea Altarului Catedralei Mântuirii Neamului și realizarea acestui proiect național, Catedrala Mântuirii Neamului, visat de geniile noastre, de Eminescu, Regele Carol, de Patriarhul Miron Cristea, iată că s-a realizat de Centenar. Biserica este datoare să păstreze istoria așa cum a fost. Toată suflarea românească a visat și a trăit realizarea idealului Marii Uniri”, a subliniat Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

Simpozionul se derulează în trei sesiuni, în trei locuri diferite. Sesiunea I: Unitatea Bisericii – model de unitate națională; Sesiunea a II-a: Cultură religioasă și identitate națională; Sesiunea a III-a: Maramureșul voievodal și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Între personalitățile de seamă se află prezent Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță, director de studii în Consiliul Bisericilor Europene de la Geneva, consilier al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, cu referatul Conștiința unității de neam în diaspora ortodoxă română, cadre universitare din județ și din țară, cercetători.

Pomenirea tuturor Eroilor Neamului Românesc

Din încredințarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, care a asistat marți, 13 noiembrie 2018, de la ora 7,30, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, a oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă întru pomenirea Sfântului Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului, și a mamei sale, Sfânta Antuza, care se pomenesc în această zi și a cărui Sfântă Liturghie a oficiat-o.

Din sobor au făcut parte: Arhim. Dr. Casian Filip, mare eclesiarh al Catedralei Episcopale, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, cadru didactic asociat la Domeniul Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” a C.U. Nord, Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță, Director de studii în Consiliul Bisericilor Europene de la Geneva și Consilier al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Pr. Prof. Univ. Dr. Mihai Himcinschi, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității „1 Decembrie Alba Iulia”, Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, Pr. Conf. Univ. Dr. Ștefan Pomian, de la Domeniul Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” al C.U. „Nord”, Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile Borca, de la Domeniul Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” al C.U. „Nord”, Pr. Florin Hoban, inspector pentru religie la Inspectoratul Școlar Județean Maramureș, diaconi.

După încheierea Sfintei Liturghii a fost oficiat un parastas de pomenire pentru pentru toți Eroii neamului românesc.

„Crucea Voievodală Maramureșeană” pentru Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a oferit Părintelui Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță distincția „Crucea Voievodală Maramureșeană” în semn de înaltă cinstire și aleasă prețuire pentru contribuția adusă la promovarea imaginii și

poziției Bisericii noastre în dialogul ecumenic internațional cu celelalte Biserici și reprezentarea Bisericii Ortodoxe Române în toate întrunirile internaționale.

„Am descoperit Maramureșul, care este o Înviere a ceea ce, prin toate realizările pe care le-ați făcut, mai ales Preasfinția Voastră, a spus Părintele Profesor. Această onoare pe care mi-o faceți mă obligă, în sensul cel mai bun al cuvântului, să mai vin în Maramureș și, chiar dacă nu mă invitați, voi mai veni aicea, pentru că aș dori să mă mai întâlnesc cu studenții, să mai țin prelegeri. Această distincție este o mare bucurie pentru mine. Mă sunt onorat și vă mulțumesc.”

Lucrările secțiunii a treia

După Sfânta Liturghie, Parastasul de pomenire a tuturor eroilor neamului și acordarea distincției, lucrările simpozionului au continuat în sala „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din incinta Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” cu tema „Maramureșul Voievodal și Marea Unire de la 1 Decembrie 1918”, în prezența Preasfințitului Părinte Arhiepiscop-Vicar Timotei Sătmăreanul, care a participat din încredințarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin.

***

Simpozionul de la Baia Mare a fost organizat de Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului și Departamentul de Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” a Centrului Universitar „Nord” din Baia Mare, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Dr. Iustin, având ca parteneri Academia Română, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Facultatea de Litere a Centrului Universitar „Nord” din Baia Mare, Consiliul Județean Maramureș, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, Asociația „Societatea de Studii de Teologie Ortodoxă din România” (SSTOR), reprezentată prin Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, președinte fondator, Asociația pentru cultură și educație „Sfântul Constantin Brâncoveanu”, reprezentată prin Pr. Dr. Cristian Ștefan, vicepreședinte fondator, Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare.

Materialele susținute la acest simpozion vor fi publicate într-un volum omagial dedicat Centenarului Marii Uniri.

Prof. Dr. Nuțu Roșca din Sighetu Marmației a trecut la cele veșnice și a fost înmormântat în Cimitirul de la Gară

Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmărulei, a oficiat joi, 15 noiembrie 2018, de la ora 13,00, la Capela Cimitirului de la Gară din Sighetu Marmației, slujba de înmormântare a Prof. Dr. Nuțu Roșca, trecut la cele veșnice marți, 13 noiembrie 2018, la vârsta de 86 de ani.

Din sobor au făcut parte Arhim. Dr. Casian Filip, eclesiarhul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier

eparhial social-filantropic și misionar, Protopopul Sighetului, Pr. Vasile Aurel Pop, Protos. Agaton Opreșan, starețul Mănăstirii Petrova, care i-a fost elev, alți preoți din parohii sighetene, din Bârsana și din întreg Maramureșul, care s-au rugat pentru odihna sufletului importantului om de cultură al Maramureșului și al țării.

Prof. Dr. Nuțu Roșca s-a născut în localitatea Bârsana de pe Valea Izei în 17 martie 1932. A urmat școala primară în satul său natal, gimnaziul și liceul la Sighetu Marmației, iar studiile academice le-a făcut în Cluj-Napoca, unde a absolvit, în 1968, Facultatea de Filologie a Universității Babeș-Bolyai.

În 1972 se înscrie la doctorat, la Universitatea din București, iar în 1978 obține titlul de Doctor în filologie. Îndrumător la doctorat i-a fost Academicianul Dimitrie Macrea.

A fost profesor în Bârsana, Strâmtura, Sarasău, Iapa, iar în Sighetu Marmației la Școala nr. 2, Liceele Pedagogic, Industrial nr. 2 și Dragoș Vodă. A fost director de școală, îndrumător de lucrări de grad, dar nu a putut fi titular decât cu doi ani înainte de pensionare, în 1994, din cauza problemelor pe care le avea cu securitatea regimului comunist.

A condus Cenaclul Literar „George Coșbuc” din Sighetu Marmației, filiala Societății Filologice din Sighetu Marmației, a fost redactor la publicațiile „Speranța”, „Dor”, „Țara Maramureșului”.

A fost prim-corator la biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Sighetu Marmației și membru al Adunării Eparhiale a Episcopiei Maramureșului și Sătmarului timp de patru legislaturi.

Domnul profesor Nuțu Roșca a fost un prodigios intelectual, care a scris atât din domeniul laic, cât și din cel religios. A lăsat pentru cultura maramureșeană și pentru cea națională cărți de referință. Au rămas după Domnia Sa, ca puncte de referință, monografiile despre mănăstirile Bârsana, Săpânța, Moisei. A rămas monumantala „Istorie a Bisericii Ortodoxe Române din Maramureș”, un volum de 900 de pagini, apărut în urmă cu trei ani.

Impresionează numărul scrierilor sale. Volumul Omagial „Prof. Dr. Nuțu Roșca la 80 de ani”, apărut în Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, în 2013, și tipărit cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Dr. Iustin Sigheteanul, pe atunci Arhiepiscop-Vicar, stă mărturie a activității sale prodigioase.

Profesorul Dr. Nuțu Roșca a scris 27 de cărți, a avut 26 de colaborări la volume colective, a publicat peste 230 de studii și articole în periodice, a susținut 55 de comunicări științifice la simpozioane, reuniuni, congrese naționale și internaționale.

A primit 12 distincții, din care două sunt mai importante: „Cetățean de Onoare al municipiului Sighetu Marmăției” acordat cu ocazia împlinirii a 80 de ani de viață, și „Crucea Voievodală Maramureșeană”, care i-a fost prinsă pe piept de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. A fost primul care a primit această distincție proaspăt instituită de către Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

La slujba înmormântării și la petrecerea pe ultimul drum, alături de familia îndoliată au fost oameni de cultură, foști elevi și apropiați ai săi, care s-au rugat alături de sobor pentru odihna sufletului importantului om de cultură al Maramureșului și al țării.

Ca recunoaștere a meritelor sale, a fost trecut în „făclii de centenar” între cele 100 de personalități importante ale Maramureșului care s-au născut, au trăit și lucrat în Maramureș în cei 100 de ani trecuți de la Marea Unire din 1918. Volumul cu cele 100 de personalități, editat de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, apare în cinstea marelui eveniment sub coordonarea directorului acestei instituții de prestigiu, Dr. Teodor Ardelean.

A fost onorat la slujba prohodului de însuși Întâistătătorul Eparhiei Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, căruia i-a fost foarte apropiat, și care a elogiat, în cuvântul Preasfinției Sale, personalitatea și viața marelui Profesor, ca intelectual și dascăl mărturisitor și mult iubitor al valorilor naționale și al poporului român.

Dumnezeu să-l așeze în rând cu dreptii Săi!

Cărți publicate

1. *Onomastica din Valea Izei*, Universitatea din București, 1978, 26 p.
2. *Al doilea memoriu*, Tipografia Aska Grafica, Sighetu Marmăției, 1997, 50 p.
3. *Închisoarea elitei românești. Compendiu*, Editura Gutinul S.R.L., Baia Mare, 1998, 164 p., Ed. a II-a, Tipografia Aska Grafika Sighetu Marmăției, 2006, 192 p.
4. *Mănăstirea Bârsana. Album*, Tipografia Marinex, Baia Mare, 2000, 56 p.
5. *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș*, Tipografia Marinex Print, Baia Mare, 2000, 216 p.
6. *Adevărul contra dezbinării. 300 de îndreptări la tot atâtea erori*, Editura Cornelius, Baia Mare, 2002, 176 p.

7. *Monumente la Bogdan Vodă din Maramureș*, Tipografia Aska Grafica, Sighetu Marmației, 20 p.
8. *Mănăstirea Săpânța-Peri*, Tipografia Marinex Print S. R. L., Baia Mare, 2003, Ed. a II-a, 2007, 130 p.
9. *Onomastica din Valea Izei*, Editura Societății Culturale Pro Maramureș, Dragoș Voda, Cluj-Napoca, 2003, 350 p.
10. *O minune de la Mănăstirea Robia*, Baia Mare, 2004, Ed. a II-a, 2004, Ed. a III-a, Editura Egumenita, Galați, 2008, 52 p.
11. *Sfântul Ștefan cel Mare și Maramureșul*, Editura Cornelius, Baia Mare, 2004, 114 p.
12. *Sfințirea Catedralei Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din Sighetu Marmației*, Editura Cornelius, Baia Mare, 2005, 158 p.
13. *Lirica populară din Maramureș*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2005, 258 p.
14. *Ortodoxie și pseudouniație*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 2006, 520 p.
15. *Zbor de rândunică*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007, 108 p.
16. *Părintele protoiereu Mihai Opreșanu la 80 de ani*, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2007, 108 p.
17. *Sfântul Ștefan cel Mare cinstit de maramureșeni*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2007, 60 p.
18. *O sfântă aniversare*, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2008, 24 p.
19. *Fluviul Timpului*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2008, 156 p.
20. *Mănăstirea Bârsana*, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2008, 250 p.
21. *Basarabia și ministrul întregitor Daniel Ciugureanu*, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2009, 272 p.
22. *Episcopul Gavril Ștefanca de Bârsana*, Tipografia Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2010, 124 p.
23. *Datări ale manuscrisului de la Ieud*, Tip. Aska Grafikk, Sighetu Marmației, 2010;
24. *Urcuș spre minune*, Tip. Aska Grafika, Sighetu Marmației, 2010.
25. *Mănăstirea Giulești*, Sighetu Marmatiei, 2011, 85 p.
26. *Dragoș Vodă apărător de neam și lege*, Sighetu Marmației, 2011;
27. *Manuscrisul de la Ieud*, Editura Universității de Nord Baia Mare, 2011.

Toți maramureșenii au cinstit Centenarul Marii Uniri de la Alba Iulia

Întreaga suflare maramureșeană s-a aflat sâmbătă, 1 Decembrie 2018, cu gândul și fapta alături de Centenarul Marii Uniri care a fost sărbătorit la Alba Iulia, iar cei mai români dintre români au fost prezenți chiar în Cetate, ducând cu ei gândul întregului Maramureș și Sătmar. Între aceștia, la loc de cinste, adică între cei 20 de Ierarhi, care au reprezentat tot atâtea ținuturi românești, s-a aflat și Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Iustin, în numele tuturor românilor ortodocși din Maramureș și Sătmar.

Sobor de Arhieri la Sfânta Liturghie

Sâmbătă, 1 Decembrie 2018, la ora 7,00, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a oficiat Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie în sobor de 20 de Arhieri în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, săvârșită cu ocazia Centenarului Marii Uniri și patronată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Laurențiu, Mitropolitul Ardealului.

Te-Deum oficiat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și de Preafericitul Părinte Patriarh Teofil al III-lea al Ierusalimului

Marele eveniment al Centenarului Marii Uniri de la Alba Iulia a fost cinstit și de Întâstătorul Patriahiei Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, care a venit la Alba Iulia împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh Teofil al III-lea al Ierusalimului, cu care au oficiat, în prezența soborului de Arhieri și Preoți, în fața Catedralei Reîntregirii, pe un podium special amenajat, Te-Deum-ul de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile nației române în cei 100 de ani câți au trecut de la înfăptuirea Marii Uniri a României. Cu această ocazie, Preafericitul Părinte Patriarh a rostit un cuvânt festiv.

„Realizarea unității naționale de la 1 Decembrie 1918 a fost posibilă și cu aportul Bisericii Ortodoxe Române, care a sprijinit Marea Unire a tuturor românilor, Biserica fiind împreună cu poporul în toate eforturile sale de cultivare a conștiinței naționale și de afirmare a dorinței de unitate națională, în toate provinciile românești, dar mai ales în Transilvania, Basarabia și Bucovina”, a spus Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

„Prin rugăciune, prin cuvânt rostit, prin cărți tipărite, prin prezența personală și fapta concretă a slujitorilor ei, Biserica a fost activă în lucrarea de unire, implicându-se în realizarea acestui ideal prin ierarhi cărturari, preoți și diaconi patrioți, profesori de teologie și studenți în teologie, aceștia având talent oratoric, putere de convingere și de mobilizare, dar și prin călugări sau călugărițe, care au îngrijit soldații răniți, prin mănăstiri și parohii, care au organizat colecte de bani și de alimente, toți împreună încurajând moral și ajutând material pe luptătorii români pentru libertate și unitate națională.

În timpul Războiului de Întregire din perioada 1916-1918, mai mult de 250 de preoți ortodocși români au însoțit trupele armatei române pe câmpurile de luptă în calitate de confesori militari. Unii dintre ei au murit pe front, alții au fost luați prizonieri și deportați.

Peste 200 de călugări și călugărițe au activat ca infirmieri în diferite spitale de campanie sau pe front, unii murind la datorie, din cauza tifosului exantematic. Sute de preoți au fost anchetați, jefuiți sau alungați din parohiile lor de către inamic, alții au murit împușcați în teritoriile ocupate de trupele germane.

În Transilvania, peste 150 de preoți au fost aruncați în închisorile maghiare, unii fiind condamnați la moarte sau la ani grei de închisoare. Alți peste 200 de preoți au fost deportați în vestul Ungariei, în județul Șopron, unde au trăit în condiții inumane până la eliberarea lor în 1919 de către trupele române.

În ceea ce privește evenimentul însuși al Marii Uniri de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, între cei 1.228 de delegați oficiali din Adunarea Națională Constituantă au fost și mulți slujitori ai Bisericii”.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a luat parte la festivități

La ora 10,30, în sala Unirii din Alba Iulia, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, împreună cu ceilalți Ierarhi, a participat la citirea Rezoluțiunii Adunării Naționale de la Alba Iulia, iar la ora 10,45 la primirea soliilor din cetățile de scaun, care a avut loc tot în sala Unirii.

La aceeași sală a Unirii, la ora 11,45, a avut loc dezvelirea plăcilor omagiale și binecuvântarea lor de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și Preafericitul Părinte Patriarh Teofil al III-lea.

La ora 12,00, Preasfințitul Părinte Iustin a fost prezent la reconstituirea istorică a Marii Adunări și citirea Rezoluțiunii Adunării Naționale de la Alba Iulia, care a avut loc, pentru a doua oară, în Piața Tricolorului din fața Catedralei Reîntregirii.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a binecuvântat Monumentul Marii Uniri din Parcul Unirii din Alba Iulia, la care a fost prezent și Preasfințitul Părinte Episcop Iustin al Maramureșului și Sătmarului.

Monumentul, de 22 m înălțime, este din piatră și este compus din patru cruci unite în partea de sus. Cântărește 1.450 de tone. A fost conceput de sculptorul Mircea Buculei și a costat 10 milioane lei, din care jumătate i-au revenit ca drepturi de autor. A fost conceput în 1993, când a câștigat concursul organizat de Ministerul Culturii, dar a fost realizat de abia anul acesta.

Maramureșeni și sătmăreni la Alba Iulia de Centenar

Alături de Întâistătătorul Eparhiei Maramureșului și Sătmarului, la Alba Iulia au fost prezenți, să cinstească Centenarul Marii Uniri, un număr mare de maramureșeni și sătmăreni.

Astfel, din Maramureș au pornit cu drapelele tricolore fluturând, 11 căruțe trase de cai, care au refăcut drumul maramureșenilor din 1918 către Alba Iulia, unde au participat cu credinționalele la Actul Marii Unirii.

Convoiul s-a format în Maramureșul din dreapta Tisei, unde se află două treimi din Maramureșul Voievodal. În fruntea lor, Vasile Ona Jotu, un mare român, un patriot adevărat. Convoiul s-a format pe parcursul străbaterii județului. Șeful delegației a fost vicepreședintele Consiliului Județean Maramureș, Ioan Doru Dăncuș. Peste tot pe unde au trecut au fost primiți cu pâine și sare, cu mare bucurie, cu cântece patriotice, de oficialitățile administrative, în frunte cu primarii, care le-au oferit cazare și adăpost pentru cai, pentru ca a doua zi să își poată continua drumul. În cele câteva zile au suportat ploi reci de toamnă și vânturi pătrunzătoare de iarnă, ger de minus 12 grade Celsius.

La Alba Iulia s-au alăturat altor convoaie venite din alte județe.

Din Satu Mare au plecat 10 călăreți pe drumul Marii Uniri, iar pe traseu li s-au alăturat alții. Acțiunea a aparținut Asociației Ecvestre „Perla Neagră” din Satu Mare.

Și din Țara Oașului o delegație numeroasă s-a îndreptat spre Alba Iulia.

Au sosit la Alba Iulia românii din Șișeștiul lui Vasile Lucaciu, împreună cu preotul lor ortodox Ioan Octavian Andreica.

Și ca ei, delegații din multe sate ale Eparhiei au fost sâmbătă, 1 Decembrie 2018, la Alba Iulia pentru a sărbători Centenarul. Între ei, mulți preoți parohi, în fruntea credincioșilor pe care îi păstoresc.

Nu știm din câte localități din Episcopie au fost prezente delegații la Alba Iulia de Centenar, că nu s-a gândit nimeni să alcătuiască o evidență, dar portul specific din Țările Eparhiei Maramureșului și Sătmarului s-a putut observa ușor în rândul celor prezenți în Cetatea Marii Uniri.

1 Decembrie a fost o zi pe care cei care au fost prezenți acolo, la Alba Iulia, nu o vor uita cât vor trăi! Bravo lor!

VI. ACTIVITĂȚI CU TINERETUL

Responsabilii cu catehizarea – întâlnirea eparhială anuală

Cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, a avut loc joi, 1 martie 2018, în sala de conferințe de la Mănăstirea Habra, Groși-Baia Mare, în organizarea Sectorului Teologic-Educațional și Activități cu Tineretul și Biroului de Catehizare, întâlnirea anuală a responsabililor pentru catehizare din cadrul celor 8 protopopiate din Episcopia Maramureșului și Sătmăruului.

În cadrul întâlnirii s-au prezentat obiectivele catehetice pentru anul 2018 la nivel de Eparhie, perspective, strategii anuale și proiecte de finanțare la nivel de protopopiate, s-a prezentat proiectul „Hristos împărtășit copiilor”, ediția 2017-2018 – concurs național de creație, care are ca generic „Unirea: libertate și unitate”.

Pe marginea temelor prezentate au avut loc dezbateri, întrebări și răspunsuri privind activitatea de catehizare.

Scopul întâlnirii a fost găsirea unor modalități de a dezvolta, dinamiza și multiplica activitățile catehetice dedicate tinerilor din Eparhia Maramureșului și Sătmarului.

Întâlnirea i-a avut moderatori pe Pr. Milan Bălan, consilier eparhial coordonator al Sectorului Teologic-Educațional și Activități cu Tineretul, care a transmis mesajul Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, și pe Arhid. Alexandru Gaborean, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului.

„În prima parte a întâlnirii de lucru s-au discutat noțiuni despre Concursul național cultural-artistic, generic «Unirea: libertate și unitate», pentru a se desfășura în cele mai bune condiții, conform graficului și calendarului din concep, a spus Arhid. Alexandru Gaborean, inspector pentru catehizare. În a doua parte a întâlnirii s-au trasat obiectivele pe care le avem în acest an 2018, declarat de Patriarhia Română «Anul Omagial al unității de credință și de neam» și «Anul Comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918». Suntem încrezători că și anul acesta, ca și anul trecut, vom dezvolta activitățile catehetice și vom dinamiza și multiplica taberele cu copii și tinerii. În prima parte a anului se va desfășura, la inițiativa A.S.C.O.R. Baia Mare, în colaborare cu Biroul de catehizare al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului și cu Asociația Filantropică „Buna Vestire” din Satu Mare, Proiectul educațional „Tabăra în satul meu”. Acest proiect educațional este structurat în trei etape ce vizează formarea tinerilor voluntari în viitoarele tabere care se vor organiza în Eparhia noastră. Prin această tabără se va urmări dobândirea de abilități ale tinerilor voluntari în ceea ce privește organizarea unei tabere.

Tot în prima parte a anului se vor desfășura, la Mănăstirea Rohia, în două serii, cursuri de formare pentru preoți și profesorii de religie, având ca scop modul de îmbunătățire a modului de organizare și desfășurare a taberelor dedicate copiilor și tinerilor”, a mai specificat Arhid. Alexandru Gaborean.

Întâlnirile tinerilor ortodocși – școala duhovnicească și de trăire în Hristos

Arhidiacon Vlad VERDEȘ

Inspector al Biroului pentru Catehizarea Tinerilor

Biroul de Tineret din cadrul Eparhiei Maramureșului și Sătmarului activează în cadrul Sectorului Teologic Educațional sub coordonarea unei echipe atent structurate și bine organizate. Activitatea Biroului de Tineret în cele opt protopopiate ale eparhiei noastre se desfășoară prin activitatea deosebită a celor opt preoți coordonatori, după cum urmează: Protopopiatul Baia Mare – Pr. Bogdan Ciocotișan, Protopopiatul Satu Mare – Pr. Prof. Călin Pafi, Protopopiatul Sighet – Pr. Marcel Oprișan, Protopopiatul Vișeu – Pr. Dinu Brici, Protopopiatul Carei – Pr. Valer Pop, Protopopiatul Lăpuș – Pr. Mihai Gheduțiu, Protopopiatul Oaș – Pr. Nicolae Robaș, Protopopiatul Chioar – Pr. Ioan Krauciuc. Pe lângă coordonatorii de la nivelul protopopiaterelor, un merit deosebit îl au cei doi colaboratori ai Biroului de Tineret, și anume Părintele Arhidiacon Ionuț Pleș (arhidiacon al Catedralei Episcopale și președinte ATOCEM) și Părintele Diacon Adrian Morar (diacon al Catedralei Episcopale și profesor de religie). Întreaga activitate se desfășoară sub îndrumarea Părintelui Consilier Milan Bălan și cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului.

Congresul Național „Hristos împărtășit copiilor”

A avut loc și anul acesta în perioada 17-19 septembrie, la care au participat inspectorii eparhiali ai Birourilor pentru Catehizarea Tinerilor din Patriarhia Română. De asemenea, au fost prezenți inspectorii școlari județeni pentru disciplina religie.

Moderatorii acestei sesiuni de lucru au fost: Pr. Dr. Florin Marica – consilier patriarhal Proiectul „Alege Școala!” și Pr. Constantin Naclad – Inspector Patriarhal al Biroului pentru Catehizarea Tinerilor. O prezență remarcabilă a fost cea a domnului Florin Lixandru, Secretar de Stat în cadrul Ministerului Educației Naționale, care a adresat un cuvânt de apreciere pentru colaborarea deosebită dintre Școală și Biserică, pentru organizarea acestui eveniment și pentru orientarea deosebită spre nevoile tinerilor.

Din partea Episcopiei Maramureșului și Sătmarului au fost prezenți Pr. Diacon Vlad Verdeș – Inspector al Biroului pentru Catehizarea Tinerilor, Prof. Ioan Marian Pop – reprezentant al Inspectoratului Școlar Județean Maramureș, Pr. Vasile Marcian Onea – Inspector Școlar Județean disciplina Religie, Satu Mare.

În cadrul acestei întâlniri de lucru au fost dezbătute diverse teme care vizează tineretul Bisericii noastre prin intermediul colaborării dintre Biserică și Școală. În deschiderea lucrărilor s-au prezentat câteva tematici după cum urmează:

„Familia, Biserica și Școala: factori importanți pentru promovarea unității de credință și de neam” – Pr. conf Dr. Nicușor Beldiman – consilier patriarhal;

„Cooperarea dintre Școală și Biserică în educația copiilor și a tinerilor” – Dl. Romeo Moșoiu – Consilier al Ministrului Educației Naționale;

„Discursul religios în contextul provocărilor educaționale la nivel național și european” – Conf. Dr. Vasile Timiș – Inspector General de Religie, Ministerul Educației Naționale;

„Educația religioasă – prilej de formare a caracterelor generațiilor de copii și tineri” – Pr. Mihai Pavel – Director regional pentru Europa de Răsărit și Orientul Apropiat - World Vision International;

„Experiența creștină în spațiul neoprotestant american” – Bishop Keith Terrell Jenkins - Open Door Evangelistic World Ministries, Minnesota.

În cea de-a doua parte a sesiunii de lucru s-au prezentat rapoartele Birourilor pentru Catehizarea Tinerilor din fiecare eparhie în parte, pentru activitățile anului 2018, fiind evidentă atenția pe care Biserica Ortodoxă o acordă tinerilor prin activitățile deosebite pe care le dedică acestora: tabere, școli de vară, concursuri, festivaluri, ateliere, activități filantropice și culturale.

Alte teme care s-au abordat în cadrul acestei întâlniri au fost **„Modele de bună practică în cateheza parohială”** și **„Evoluția și impactul programelor și proiectelor implementate de Biroul de catehizare al Patriarhiei Române”**.

În finalul întâlnirii au fost lansate propuneri de activități în vederea realizării unui plan strategic pentru anul viitor care va avea drept tematică **„Anul omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari) și Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți bisericești”**.

Activități ale tinerilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului

Tabere

În ceea ce privește activitatea dedicată tinerilor în Episcopia Maramureșului și Sătmarului în anul 2018 amintim faptul că în cadrul acestor activități au participat peste 14.000 de tineri, în peste 150 de tabere, activități la nivel parohial și eparhial, dar și în activitățile organizate la nivelul Patriarhiei Române.

Weekend Duhovnicesc – Întâlnire de Suflet. Părintele și Copiii

În zilele de 9-11 noiembrie 2018, la Mănăstirea Rohia a avut loc un eveniment deosebit, dedicat tinerilor sub genericul **„Weekend Duhovnicesc”**. Evenimentul a fost organizat de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Baia Mare în parteneriat cu Biroul de Tineret din cadrul Episcopiei Maramureșului

și Sătmarului și Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia. Au participat 43 de tineri, dintre care 18 reprezentanți ai filialelor ASCOR din țară. În cadrul acestui program tinerii au participat la ateliere de creație (metaniere, cruciulițe, icoane litografiate), la programele religioase ale mănăstirii și au organizat grupuri de discuții și dezvoltare personală.

Punctul culminant al acestui program a fost sâmbătă de la ora 12,00, intitulat „*Întâlnire de Suflet. Părintele și Copiii*”, la care s-au adăugat încă 200 de tineri din cele opt protopopiate ale Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, care au răspuns la invitația Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, care le-a oferit sfaturi pentru o viață cumpătată, le-a relatat diverse momente din tinerețe, a rememorat momente din trecutul Mănăstirii Rohia și a descris caracterul și vrednicia unor persoane deosebite care și-au pus amprenta asupra mănăstirii și a miilor de credincioși care i-au trecut pragul: Arhiepiscopul Justinian, Monahul Nicolae Steinhardt și părintele Serafim Man. Frumusețea întâlnirii a prins și mai mult contur în momentul în care Preasfințitul Iustin, Episcopul Tinerilor, i-a îndemnat pe tineri să îi adreseze diverse întrebări cu privire la nelămuriri sau lucruri pe care ar dori să le cunoască cu privire la viața creștinului, la învățătura de credință sau alte chestiuni de ordin bisericesc. Ierarhul le-a răspuns cu răbdare și înțelepciune făcându-se cât se poate de bine înțeles tuturor tinerilor prezenți. La finele întâlnirii, toți participanții s-au îndreptat către mormântul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, cel care îi primea deseori în reședința episcopală.

Mai bine de un ceas, părintele și copiii și-au dăruit din bucuria de a fi împreună, într-o atmosferă cât se poate de naturală și firească, pe măsura dragostei și a atenției pe care și-o manifestă reciproc: părintele față de copii, copiii față de părinte și culminând cu bucuria întâlnirii și viețuirii fraților împreună.

Alese mulțumiri părinților ostenitori ai Sfintei Mănăstiri Rohia pentru găzduire, Părintelui Arhim. Dr. Macarie Motogna, starețul mănăstirii, preoților coordonatori ai activităților de tineret din cadrul celor opt protopopiate, membrilor ASCOR Baia Mare, echipei Biroului de Tineret și tuturor celor care au contribuit la realizarea acestui moment deosebit care va rămâne pentru multă vreme în amintirea celor prezenți.

Lăsatu' secului – activitate cultural artistică

Luni, 12 noiembrie 2018, studenții Facultății de Litere din cadrul Centrului Universitar „NORD” Baia Mare, Universitatea Tehnică Cluj-Napoca, au organizat un eveniment deosebit sub genericul *„Bal de Lăsatu Secului”*. Evenimentul, ajuns la a VIII-a ediție, a fost organizat la inițiativa membrilor ASCOR Baia Mare sub îndrumarea decanatului Facultății de Litere, și prin deosebita colaborare cu studenții specializării Etnologie și Biroul de Tineret din cadrul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Evenimentul a reunit peste 200 de participanți, membri ai unor diverse ansambluri folclorice, dar și studenți iubitori ai valorilor autentice românești.

În deschiderea evenimentului au luat cuvântul domnul Conf. Univ. Dr. Mircea Ioan Farcaș – decanul Facultății de Litere, doamna Conf. Univ. Dr. Delia Suiogan – coordonatorul Specializării Etnologie și Părintele Diacon Vlad Verdeș – Inspector al Biroului de Tineret din cadrul Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Evenimentul a debutat prin reprezentațiile următoarelor grupuri: coconi din cadrul Palatului Copiilor, coordonați de doamna Maria Serasz, Juniorii Dănțăușilor din Groși, coordonați de domnișoara Dana Zoicaș, Ansamblul Studentesc Universitar „Nord”, coordonați de doamna Conf. Univ. Dr. Delia Suiogan și Corul Studenților Teologi „Sfântul Ioan Damaschinul”, dirijor Pr. Lect. Univ. Dr. Teofil Stan.

Pentru reușita evenimentului s-au pregătit 1.000 de sarmale, cârnați, pancove, prăjituri, iar pentru ca atmosfera să fie cât mai antrenantă s-a adus un ceteraș din Maramureșul Istoric, student la Teologie, tânărul violonist Petrică Nemeș.

„Ne dorim ca edițiile următoare să capete și mai mare amploare pentru a evindenția cât mai mult valoarea tradițiilor noastre străbune, a portului popular din diferitele zone etnografice ale județelor Maramureș și Satu Mare, pentru ca întreaga lume să ne cunoască rădăcinile unice și inegalabile”, a declarat Maria Chertiție, președinte ASCOR Baia Mare, studentă la specializarea „Pedagogia învățământului școlar și preșcolar”.

Orthodox Posters – Afize Catehetice

Unul dintre cele mai noi proiecte ale Biroului de tineret este cel intitulat „Orthodox Posters”, care se concretizează printr-o serie de postări săptămânale pe pagina de Facebook cu același nume a unor materiale catehetice la îndemâna tuturor celor interesați de profunzimea credinței ortodoxe. Realizate foarte minuțios de o echipă de studenți teologi (Ciprian Rus și Andrei Burzo) sub atenta coordonare a Părintelui Diacon Adrian Morar, colaborator al Biroului de Tineret, aceste afize catehetice au adunat sute de mii de vizualizări în aproape trei luni de zile de când activează pagina în mediul on line. O metodă modernă, accesibilă tinerilor și nu numai, menită să prezinte o altă fațetă a Bisericii Ortodoxe care ține pasul cu noile variante de comunicare pe care tehnologia ni le pune la dispoziție.

2019 TRAINING CATEHETIC

Curs de formare pentru preoții organizatori de tabere, școli de vară și alte activități pentru tineret. O altă abordare a spiritualității ortodoxe

Unul dintre evenimentele cele mai importante din grila de programe a Biroului de Tineret, în anul 2019, vizează preoții dornici de implicare atât în organizarea taberelor și a școlilor de vară, cât și a altor activități destinate

tinerilor Bisericii noastre. În acest sens, în luna februarie, vom organiza un curs de formare în acest sens în care preoții participanți vor primi atât suportul teoretic al proiectelor de activitate catehetică, cât mai ales partea practică exemplificată prin prezența echipei de voluntari a Biroului de Tineret, care, vară de vară, sunt prezenți în mijlocul tinerilor în feluritele activități organizate în cadrul Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea vom avea invitați oameni cu pregătire în domeniu: profesori, psihologi, sociologi, care ne vor ajuta să creem portretul tânărilor de azi, pentru a înțelege care este abordarea potrivită din partea slujitorului Bisericii, în pas cu dezvoltarea tehnologică, dar bine ancorată în învățăturile și dogma Bisericii Ortodoxe.

Olimpiada Națională de Religie pentru seminarii și licee teologice

Joi după amiază, 19 aprilie 2018, de la ora 17,00, în prezența Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, a avut loc deschiderea oficială a Olimpiadei naționale de Religie pentru seminarii și licee teologice.

Festivitatea de deschidere

Cu această ocazie, a fost oficiat un Te-Deum pentru ajutor de la Dumnezeu la buna desfășurare a Olimpiadei, la care au slujit Arhim. Dr. Casian Filip, Eclesiarh al Catedralei, Pr. Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, prodecanul Facultății de Filologie a Centrului Univesitar „Nord” din Baia Mare, coordonatorul Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul” și președintele comisiei centrale de evaluare a Olimpiadei, și Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita, directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, unitate școlară care găzduiește desfășurarea Olimpiadei.

A urmat apoi intonarea Imnului Național al României, „Deșteaptă-te române”, de către Corul „Angelli” al Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, dirijat de Pr. Prof. Drd. Andrei Baboșan.

La festivitatea de deschidere oficială au luat cuvântul Conf. Univ. Dr. Vasile Timiș, inspector general în cadrul Ministerului Educației Naționale,

care a făcut o prezentare frumoasă și concisă a județului Maramureș, cu ce are el mai interesant postat pe pedestalul istoriei naționale, mai vechi sau mai recente, județ care a găzduit, în urmă cu 10 ani, prima ediție a acestei olimpiade.

Au mai vorbit Cătălin Pâslaru, consilier în cadrul Ministerului Educației Naționale și secretarul Comisiei Naționale de Evaluare, care a transmis mesajul ministrului educației naționale Valentin Popa, Diacon Andrei Constantin, delegatul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Conf. Univ. Dr. Adrian Gh. Paul, prodecan al Facultății de Filologie, coordonatorul Domeniului Teologie Ortodoxă „Justinian Arhiepiscopul”, președintele Comisiei Naționale de Evaluare, care a asigurat participanții de obiectivitate pe parcursul concursului, care începe vineri, 20 aprilie 2018.

Moderatorul activității de deschidere a fost Pr. Prof. Florin Hoban, inspector școlar pentru religie al județului Maramureș.

În încheiere, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin s-a adresat participanților la Olimpiada Națională de Religie, preoți, profesori și elevi concurenți, binecuvântându-i și urându-le bun venit în județul de basm care este Maramureșul. Apoi le-a prezentat tinerii din Episcopie, activitățile în care sunt antrenați ei, prin ASCOR, ATOCEM și asociațiile din protopopiate, prezența lor în număr mare la Sfintele Liturghii de la Catedrala Episcopală și în bisericile de enorie, purtându-și costumul popular de o frumusețe unică în lume, le-a vorbit despre taina Maramureșului și ancestralitatea sa etnică, în care „parcă a pășit Dumnezeu cu piciorul înaintea ta, sfințind locul”. Le-a mai vorbit Preasfințitul tinerilor despre secularizarea societății contemporane mondiale, despre numărul mare de tineri care părăsesc România în căutarea unei existențe mai bune, despre copiii care se nasc în diaspora și despre multe altele.

În încheiere, participanții au asistat la un program de cântece religioase susținut de Corul „Angelli” al Seminarului, dirijat de Pr. Prof. Drd. Andrei Baboșan, și Corul „Gaudium” al copiilor și levilor, dirijat de Arhid. Prof. Drd. Adrian Dobreanu, un cor tânăr și foarte bun, care a luat deja premii naționale.

Elevii și însoțitorii lor au mai vizitat expoziția de artă plastică din sala „Justinian Arhiepiscopul” a Catedralei Episcopale „Sfânta Treime”, care găzduiește lucrări din activitatea „De la Înviere la Înălțare”, ajunsă la ediția a XVIII-a, precum și Muzeul Episcopiei, care este găzduit în sala „Sfinții Martiri Brâncoveni” din cea de a doua absidă a Catedralei.

Vineri, 20 aprilie 2018, la ora programată, olimpicii au început concursul, în care toți sunt câștigători, pentru că în acele zile în Baia Mare au fost prezenți cei mai buni elevi din țară la disciplinele religioase din seminarii și liceele teologice.

Tineri din tot Maramureșul – „Uniți pentru Marea Unire” la Băsești

Sâmbătă, 19 mai 2018, de la ora 11,00, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a participat, la Băsești, la sărbătorirea Centenarului Marii Uniri din 1918. Aici, la Băsești, au sosit, în mod simbolic, de pe întreg cuprinsul județului Maramureș, 1.228 de tineri elevi din școli și licee, pentru a aduce aminte și a comemora pe cei 1.228 de delegați care au mers, în 1918, la Alba Iulia, cu credenționalele de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, pentru a face Marea Unire.

Această Mare Adunare simbolică de la Băsești, satul de naștere al lui George Pop de Băsești și localitatea în care este înmormântat președintele de onoare al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, a fost, pentru comemorarea Centenarului Marii Uniri din 1918, o inițiativă a hebdomadarului Gazeta de Maramureș, în parteneriat cu Episcopia Maramureșului și Sătmarului, Consiliul Județean Maramureș, Inspectoratul Școlar al județului Maramureș, Primăria Băsești și Ansamblul Național „Transilvania”.

La sărbătoarea de la Băsești, Preasfințitului Părinte Episcop Iustin a sosit, în mod simbolic, împreună cu Preasfințitul Vasile Bizău, Episcopul Greco-Catolic de Maramureș, în localitatea de suflet a lui George Pop de Băsești, de religie greco-catolică, fiind întâmpinați cu pâine și sare de către primarul comunei, Ioan Călăuz, de subprefectul Alexandru Cosma și președintele Consiliului Județean Maramureș, Gabriel Valer Zetea, iar apoi a urmat trecerea în revistă a celor 1.228 de tineri îmbrăcați în frumoasele lor costume populare din toate zonele județului, precum și pe cei peste 70 de preoți din Protoieria Chioar.

Corul „Angelli” al Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, dirijat de Pr. Prof. Drd. Andrei Baboșan, a intonat Imnul Național al României, împreună cu întreaga mulțime.

Te-Deum și Parastas

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a oficiat un Te-Deum, împreună cu un sobor, din care au făcut parte Arhim. Dr. Casian Flilip, mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, cosilier eparhial social-filantropic și misionar, Pr. Milan Bălan, consilier eparhial al sectorului teologic educațional, Pr. Nicolae Petruș, protopopul de Chioar, Pr. Ciprian Coza, secretarul Protopopiatului Chioar și arhidiaconi.

A urmat, apoi, Slujba Parastasului după George Pop de Băsești și tot neamul lui, pentru membrii Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia și pentru toți cei căzuți de-a lungul veacurilor pentru unitatea de neam și de țară.

Adunarea festivă

Adunarea festivă dedicată marelui bărbat al neamului s-a desfășurat pe o scenă amplasată în fața bustului lui George Pop de Băsești, plasat în fața Primăriei.

Mai întâi, Corul „Angelli” al Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, dirijor Pr. Prof. Drd. Andrei Baboșan, a interpretat un program ce a cuprins cele mai cunoscute și importante cântece patriotice românești, după care au urcat pe scenă personalitățile prezente la eveniment.

Au luat cuvântul Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Vasile Bizău, episcopul greco-catolic, primarul Ioan Călăuz al Băseștiului, subprefectul Alexandru Cosma, Gabriel Valer Zetea – președintele Consiliului Județean Maramureș, Ioana Lucăcel, redactor șef al Gazetei de Maramureș, organizator, deputatul Vlad Duruș, Dr. Dorin Mitre, primarul comunei Bicaz, în numele tuturor primarilor prezenți.

Acad. Prof. Dr. Ing. Emil Burzo, președintele Filialei Cluj a Academiei Române, a susținut o comunicare legată de importanța și semnificația Marii Uniri din 1918 pentru istoria poporului român și al celui transilvănean, în mod special, de contextul Marii Uniri, despre cei 100 de ani care au trecut de la Marea Unire din 1918.

Importanta activitate culturală s-a încheiat cu un spectacol susținut de Ansamblul Național Folcloric „Transilvania” din Baia Mare.

Au răspuns invitației mai mult de jumătate dintre primăriile din județ: Giulești, Groși, Seini, Petrova, Tăuții Măgherauș, Baia Sprie, Vadu Izei, Valea Chioarului, Oncești, Bicaz, Groșii Țibleșului, Șieu, Bocicoiu Mare, Remetea Chioarului, Borșa, Ulmeni, Săcălășeni, Cavnic, Vișeu de Sus, Fărcașa, Cernești,

Dumbrăvița, Gârdani, Asuaju de Sus, Cupșeni, Târgu Lăpuș, Șișești, Moisei, Sâlsig, Mireșu Mare și, desigur, localitatea gazdă – Băsești.

Cuvântul Preasfințitului Părinte Episcop Iustin

Primul care a adresat un cuvânt celor prezenți a fost Preasfințitul Părinte Episcop Iustin al Maramureșului și Sătmarului, care a spus:

„Astăzi capitala Maramureșului este în Băsești și, totodată, este și capitala tineretului, pentru că, iată, un proiect care a pornit timid, în final s-a realizat atât de frumos și a adunat atât de mulți tineri, grupuri de tineri din majoritatea comunelor Maramureșului, încât L-ați impresionat și pe Dumnezeu, că a trimis o rază de soare, pentru că toată săptămâna a plouat și ne-am rugat pentru acest lucru, să vină ploaia, că a fost nevoie. Astăzi ați adus lumina și frumusețea Maramureșului și împodobiți această zi importantă, în care ne-am hotărât să arătăm unitatea noastră și să ne arătăm uniți de Centenar, pentru că anul acesta sunt 100 de ani de la Marea Unire. Biserica Ortodoxă Română a proclamat anul 2018 «Anul omagial al unității de neam și de credință» și «Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918» și s-a mai adăugat o temă – «Lumini de Centenar» – pentru că, în acest fel, toate localitățile din România pot face o mică sărbătoare, având persoane și personalități, nu doar care au participat la Marea Unire, ci care, după realizarea acestui vis important, au adus o contribuție la bunul mers înaintea al țării, au pătimit pentru unitatea credinței, pentru unitatea cuvântului și a culturii. Au pătimit în lagăre și închisori mulți bărbați importanți a neamului, care n-au participat la Marea Unire, dar care au prețuit mult moștenirea pe care ne-au lăsat-o marii bărbați ai neamului. Îi comemorăm pe toți marii făuritori ai Marii Uniri și nu uităm de părinții Bisericii, care au fost împreună cu fiii lor duhovnicești, de ierarhii Bisericii.”

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a vorbit și despre rolul Bisericii în realizarea Unirii:

„Biserica a cultivat sentimentul unității naționale, a unității de limbă, a culturii noastre creștine. Biserica a cultivat acest ideal, și, până la urmă, cei care l-au realizat au fost fii ai Bisericii, au fost oameni credincioși. Au fost creștini. Au avut un ideal, au cultivat idealul lor de unitate în societate și în Biserică. Biserica a fost cea care a cultivat totdeauna valorile sacre, sacralitatea cuvântului, sacralitatea tradițiilor și a obiceiurilor, sacralitatea familiei naturale, sacralitatea tuturor lucrurilor sfinte care dau frumusețe sufletului românesc.”

Tineri ortodocși maramureșeni – prezenți la I.T.O. Sibiu 2018

Arhidiacon Vlad VERDEȘ

Inspector al Biroului pentru Catehizarea Tinerilor

Întâlnirea Tinerilor Ortodocși (I.T.O.), marele eveniment dedicat tinerilor ortodocși din întreaga lume, organizat exclusiv de Biserica Ortodoxă Română, a avut loc anul acesta la Sibiu în perioada 6-9 septembrie 2018, sub atenta organizare a Mitropoliei Ardealului, reunind un număr de peste 3.000 de tineri. Evenimentul s-a aflat la a VI-a ediție, după ce startul a fost dat la Baia Mare (primele două ediții 2013, 2014) și edițiile care au urmat, la Cluj 2015, București 2016, Iași 2017. ITO sau Întâlnirea Tinerilor Ortodocși reprezintă mărturia tinerilor că iubesc pe Dumnezeu, pe Maica Domnului și pe sfinți, fără a le fi rușine să afirme, în contextul lumii contemporane, asemenea aspirații și apropierea lor de Biserică.

Din partea Episcopiei Maramureșului și Sătmarului a fost desemnată o delegație formată din 85 de tineri din cadrul celor opt asociații de tineret ale protopopiatelor (Baia Mare, Satu Mare, Chioar, Vișeu, Carei, Lăpuș, Sighet și Oaș) și din cele două asociații ASCOR Baia Mare (Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români) și ATOCEM (Asociația Tinerilor Ortodocși ai Catedralei Episcopale Maramureșene). Momentul plecării delegației a fost realizat joi, 6 septembrie 2018, la Catedrala Episcopală din Baia Mare, în atmosfera dragostei și a binecuvântării părintești a Preasfințitului Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, care, în urma atenției deosebite pe care a acordat-o și a demonstrat-o tinerilor, a primit titlatura de „Episcopul Tinerilor”. După momentul rugăciunii, a urmat încredințarea Steagului Eparhial, în semn de mandatare a întregii delegații în numele Spiritualității Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului și a dragostei de glia strămoșească a dacilor liberi și a sătmărenilor de la margine de hotar.

Prezența deosebită a tinerilor maramureșeni și sătmăreni s-a remarcat prin frumusețea costumelor populare din toate zonele etnografice ale celor două județe, prin puterea mărturisirii dragostei de neam și de Biserică în cântece patriotice, melodii din folclor și cântece religioase. Elanul, entuziasmul și bucuria tinerilor Episcopiei Maramureșului și Sătmarului de a fi împreună în numele Bisericii Ortodoxe și a neamului românesc a lansat ecouri puternice în întreaga lume ortodoxă și nu numai, demonstrând că în această parte de țară credința în Hristos e bine așezată în inimi și nu în orice inimi, ci în inimile unor tineri mult veghetori, gata oricând să-și mărturisească crezul: „CU NOI ESTE DUMNEZEU!”. Pe lângă cântecele folclorului românesc, privesc în învățate în parohii, tinerii Maramureșului și Sătmarului au adus în fața lumii întregi jocul neaoș, acompaniați de virtuoși instrumentiști din Maramureșul Istoric, antrenând mulțimile la cântec, joc și voie bună. Ritmurile dobașilor au adus în horă toate naționalitățile prezente, culminând cu delegația tinerilor din Biserica Ortodoxă a Africii, care, într-un final, au înlocuit refrenul „Hakuna Matata!” cu tradiționalul „Maramureș, plai cu flori!”.

Conferința susținută de domnul ambasador Emil Hurezeanu și Părintele Constantin Necula, grupurile de discuții, procesiunea tinerilor, atelierile de meșteșug popular au fost doar câteva din activitățile celor patru zile ITO Sibiu, la care s-au adăugat, la ceas de seară, concertele susținute de Andra, Trupa Compact, Marcel Pavel, Vlad Miriță și mulți alții.

ITO Sibiu a culminat cu Sfânta Liturghie săvârșită de un numeros sobor de arhierei, preoți și diaconi, sub patronajul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Laurențiu, Mitropolitul Ardealului. La momentul convenit, din cadrul Sfintei Liturghii, tinerii delegației Maramureșului și Sătmarului au interpretat câteva pricesne în duhul credinței și atmosfera slujbelor din Eparhia Maramureșului și Sătmarului. La finele slujbei, flacăra ITO a fost înmănată celor care vor organiza anul viitor cea de-a VII-a ediție a întâlnirii și anume Arhiepiscopia Craiovei. Bucuria participării la un asemenea eveniment s-a concretizat, în rândurile tinerilor, în diferite cuvinte, care mai de care mai încărcate de emoție, bucurie și împlinirea unor zile de neuitat.

„A fost un eveniment emoționant, profund, înălțător în care Sibiul ne-a întâmpinat cu multă căldură, fiind înfășurat în veșmântul dragostei creștine și a bucuriei în Hristos. Noi, tinerii maramureșeni, îmbrăcați în haine de sărbătoare, în inegalabilele noastre costume populare, am dat o pată de culoare evenimentului și am atras privirile tuturor participanților. Am pornit apoi pe străzile frumosului oraș medieval, mărturisindu-ne cu sinceritate credința noastră ortodoxă și scandând: «Ortodoxia salvează România!», «Sibiule, nu uita, noi suntem Biserica!» sau «Noi suntem forța Bisericii!». ITO 2018 a fost o reușită, în ton cu celelalte întâlniri de la Baia Mare, Cluj-Napoca, București și Iași, aducând un omagiu Centenarului Marii Uniri. Ne-am întors de acolo cu noi valențe duhovnicești, încărcăți de bucurie și mândrie maramureșeană. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!”

***Maria Chertiție, studentă Facultatea de Litere,
specializarea Pedagogie, președinte ASCOR Baia Mare***

„ITO 2018, una dintre cele mai frumoase experiențe la care am avut ocazia să particip. Bucuria de a fi împreună cu alți tineri alături de care să arătăm că «Noi suntem Biserica» nu putea fi mai bine împărtășită decât în cadrul unui astfel de eveniment. Rugăciune, zâmbete, voie bună sunt doar câteva dintre trăirile și sentimentele de care am avut parte zilele acestea, iar lucrul cel mai important este că Noi, tinerii, am reușit să arătăm lumii bucuria creșterii întru Hristos și Maica Domnului.”

Bianca Nițu, vicepreședinte ASCOR Baia Mare

„Pentru mine, ITO 2018 Sibiu a fost o nouă experiență frumoasă în cadrul Bisericii Ortodoxe. După plecarea, binecuvântată de Preasfințitul Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, am ajuns la Sibiu. Aici, o echipă de voluntari,

foarte bine pregătiți și cu multă voie bună, ne-au întâmpinat cu brațele deschise. Activitățile desfășurate au fost diverse: de la momente de rugăciune și sesiuni de dezbateri, la ateliere de creație și vizitarea orașului. În cadrul acestor activități am avut prilejul de a cunoaște și de a mă întâlni cu o mulțime de prieteni din toate colțurile lumii. Cele mai frumoase evenimente de la acest ITO au fost procesiunea de la Sala Transilvania până în Centrul Vechi al orașului și Clubul ITO, desfășurat în fiecare seară la căminele unde am fost cazați. Mii de mulțumiri voluntarilor și organizatorilor pentru buna desfășurare și organizare a evenimentului și sperăm să ne întâlnim și la ITO 2019 Craiova. Hristos în mijlocul nostru!

George Breaz, elev al Colegiului „Gheorghe Șincai”, clasa a XII-a

„Întâlnirea Tinerilor Ortodocși, pentru cei care participă întâia oară, este prilej de a vedea că tinerii Îl iubesc pe Hristos. Pentru cei care participă în mod repetat este prilej de a primi semnul iubirii lui Hristos prin intermediul activităților deosebite pe care Biserica le oferă cu destinație precisă. Pentru tinerii Maramureșului și Sătmarului, acest eveniment, devenit și dorit ca o tradiție, este prilej de a arăta lumii întregi că flacăra credinței în Dumnezeu și a dragostei de Neam este vie și puternică, gata să mistuie toate adversitățile celor care sunt potriviți Bisericii și Neamului. Cântecul sacru sau profan, jocul satului, voia bună, rugăciunea, credința în Dumnezeu și bunul simț sunt doar câteva din valorile pe care tinerii delegați le-au adus în fața participanților, ca împlinitori ai unui mandat sfânt din partea Ierarhului lor, Preasfințitul Părinte Iustin. Toate acestea, râvna tinerilor, dăruirea lor în actul mărturisirii, credința neclintită și determinarea nestăvilită în a-și apăra valorile primite de la strămoși ne responsabilizează în a le fi sprijin și întărire spre a-și pune în operă crezul, bucuria și dragostea, de a trăi și a se manifesta liberi în sânul Bisericii lui Hristos!”

Diacon Vlad Verdeș,

**Inspector al Biroului pentru Catehizarea Tinerilor –
Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului**

„Mulțumim Bunului Dumnezeu că tineretul nostru creștin ortodox din Episcopia Maramureșului și Sătmarului a dus flacăra credinței mai departe peste ani și, iată, culegem astăzi roadele. Ei arată că, de fapt, ei sunt Biserica și viitorul creștin al României și arată că iubesc școala adevărată, creștină, și iubesc Biserica lui Hristos cu toată fidelitatea și cu toată credința lor.”

**Preasfințitul Părinte IUSTIN,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului**

Doi ani de la întronizarea Preasfințitului Părinte Iustin ca Episcop al Maramureșului și Sătmarului

Joi, 27 decembrie 2018, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, împreună cu Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, au oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, cu ocazia împlinirii a doi ani de la întronizarea ca Episcop al Maramureșului și Sătmarului și a Zilei Tinerilor Ortodocși din Eparhie.

Sfânta Liturghie Arhierescă

Un sobor ales, alcătuit din 22 de preoți și 12 diaconi, a slujit cu această ocazie, din care au făcut parte Arhim. Dr. Macarie Motogna, exarh mănăstiresc și starețul Mănăstirii Rohia, Arhim. Dr. Casian Filip, mare eclesiarh al Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, Arhim. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, Arhim. Teofil Pop, starețul Mănăstirii Moisei, preoții din Permanența Eparhială: Pr. Dr. Vasile Augustin, Vicar Eparhial, Pr. Adrian Mihali, consilier eparhial administrativ, Pr. Dr. Cristian Ștefan, consilier eparhial cultural, Pr. Virgil Jicărean, consilier eparhial pentru patrimoniu sacru și pictură bisericească, Pr. Milan Bălan, consilier eparhial al sectorului educațional, Pr. Andrei Pop, inspector eparhial, Pr. Daniel Tirean, inspector financiar intern, protopopii din cele 8 protoierii: Pr. Fabian Coroian - Baia Mare, Pr. Ioan Socolan – Satu Mare, Pr. Dr. Florin Stan – Lăpuș, Pr. Mihai Chira – Vișeu, Pr. Florian Mocanu – Carei, Pr. Nicolae Petruș – Chioar, Pr. Marcel Malanca – Oaș, precum și Pr. Florin Hoban, inspector pentru religie la ISJ Maramureș, Pr. Lect. Univ. Dr. Marius Nechita, directorul Seminarului Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, Pr. Gabriel Groza, directorul Liceului Teologic „Nicolae Steinhardt” Satu Mare,

Pr. Vasile Botiș, slujitor al Catedralei, duhovnicul tinerilor din ASCOR și ATOCEM, Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan Ardelean, din Constanța, alături de alți 11 diaconi. Și pentru că a fost ziua tinerilor, Apostolul a fost citit de tânărul Iustin Mitrașca, îmbrăcat într-un frumos costum popular de Bârsana, elev în clasa a V-a, într-o dicție perfectă și fără emoții, încât a impresionat pe preoți și pe toți credincioșii din Catedrală. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de tinerii din ASCOR Baia Mare și din Asociația Tinerilor Ortodocși de pe lângă Catedrala Episcopală Maramureșeană (ATOCEM), dirijați de Arhid. Ionuț Pleș. La încheierea Sfintei Liturghii a fost oficiat un Te-Deum de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Preasfințitului Părinte Episcop Iustin în cei doi ani de slujire ca Întâistătător al Eparhiei Maramureșului și Sătmarului și asupra tinerilor din Eparhie a căror zi a fost sărbătorită. Credincioși din toate protoierile au umplut Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare până la refuz, între ei aflându-se primarul Cătălin Cherecheș al Băii Mari, un sprijinitor al tinerilor din eparhie și susținător al întâlnirilor tinerilor ortodocși care au avut loc în Baia Mare, preoții coordonatori ai activităților cu tinerii din cele 8 protopopiate, grupuri de tineri, membri ai asociațiilor tinerilor ortodocși din protopopiatele Eparhiei, credincioși de pe tot cuprinsul Eparhiei, credincioși băimăreni.

Cuvântul de învățătură

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a vorbit cuprinzător despre Sfântul Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan a cărui viață a fost dedicată în întregime lui Hristos, un model de urmat pentru tinerii de azi. *„Astăzi este o mare sărbătoare, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Este mare pentru că sărbătorim un Sfânt foarte mare și anume Întâiul Mucenic creștin, pe Sfântul Arhidiacon Ștefan, care a fost primul ce și-a dat viața propovăduind pe Mântuitorul și mărturisindu-L că este Fiul lui Dumnezeu Cel făgăduit, pe Care poporul iudeu L-a osândit la moarte, L-a Răstignit, L-a omorât, însă a Înviat a treia zi și S-a înălțat la Ceruri. Sfântul Arhidiacon Ștefan a văzut Cerurile deschise și pe Fiul lui Dumnezeu stând de-a dreapta Tatălui. Este o zi mare și sfântă pentru că este ziua tinerilor ortodocși din Episcopia Maramureșului și Sătmărulei, pe care Dumnezeu ne-a inspirat, Mântuitorul ne-a ajutat și Sfântul ne-a îndemnat să-l luăm drept ocrotitor și să-l dăruim tinerilor din Episcopia Maramureșului și Sătmărulei ca model de mărturisitor tânăr, foarte bine pregătit, foarte curajos, dispus să-și sacrifice viața pentru un ideal. Acesta este Sfântul Arhidiacon Ștefan, pentru idealul și dreptatea lui Dumnezeu și pentru adevărul că Iisus este Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul lumii. În 2014, în 27 decembrie, Dumnezeu ne-a ajutat să proclamăm pe Sfântul Arhidiacon Ștefan ca Sfânt ocrotitor al tinerilor. Sfântul Arhidiacon Ștefan este Întâiul între diaconii Bisericii lui Hristos”,* a explicat tinerilor Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul a adus mulțumiri Preasfințitului Părinte Episcop Iustin pentru jertfelnicia slujirii arhieresti în cei doi ani de când a fost ales și instalat în această demnitate ca părinte duhovnicesc al ortodocșilor din această Eparhie.

„Este o sărbătoare cu profunde valențe duhovnicești și teologice. În primul și în primul rând este vorba de comuniunea liturgică în care ne-am găsit toți, în frunte cu Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Este o zi foarte importantă pentru Episcopia Maramureșului și Sătmăreului, pentru că, așa cum știm cu toții, în 2014, la propunerea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, a fost proclamat Sfântul Arhidiacon Ștefan ca protector duhovnicesc al tinerilor creștini ortodocși din Eparhie. Pe data de 16 decembrie 2016, Sfântul Sinod, sub protia Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, a fost ales urmașul Înaltpreasfințitului Părinte Episcop Justinian, în persoana Preasfințitului Părinte Iustin, ucenicul cel iubit și ascultător, care timp de 22 de ani a slujit în calitate de Arhieru-Vicar această Sfântă Episcopie, ridicându-o în rând cu celelalte episcopii istorice din cadrul Patriarhiei Române, iar întronizarea a avut loc în această catedrală de suflet a Preasfinției Sale în urmă cu exact doi ani de zile, în a treia zi de Crăciun, când îl sărbătorim pe Sfântul Arhidiacon Ștefan, când este Ziua Tinerilor Creștini Ortodocși din Episcopie. Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile revărsate asupra Bisericii din Maramureș și Sătmăre,

asupra Preasfinției Voastre și asupra colaboratorilor, apropiaților, ostenitorilor, asupra preoților și credincioșilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului. În numele lor, al meu personal, al părinților și ostenitorilor Centrului Eparhial al Episcopiei noastre, în numele părinților slujitori ai Catedralei Episcopale, al protoiereilor, al conducătorilor școlilor teologice, al tuturor părinților, al tinerilor creștin ortodocși și al tuturor credincioșilor din Eparhia Maramureșului și Sătmarului, vă mulțumim din suflet și vă urăm întru mulți și fericiți ani!” Preasfințitul Părinte Timotei a oferit Preasfințitului Părinte Episcop Iustin un frumos coș cu flori.

Distincții

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a ridicat în rang de Arhidiacon pe seama Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare pe diaconul Vlad Verdeș, inspector eparhial pentru catehizarea tineretului „în semn de înaltă apreciere și multă prețuire pentru activitatea remarcabilă desfășurată cu tinerii din Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului, în calitate de președinte al A.S.C.O.R. Baia Mare; pentru implicarea și dăruirea în organizarea celor două Reuniuni ale Tinerilor din Eparhie; pentru organizarea de tabere și școli de vară, în calitate de Inspector Eparhial pentru Catehizarea Tineretului.” De asemenea, a oferit Gramata Episcopală pentru Dorin Alexandru Gelu Hotea din Buciumi, elev la Seminarul Teologic Liceal Teologic „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Baia Mare, „în semn de înaltă apreciere și prețuire pentru întreaga activitate muzical-bisericească și pentru

obținerea premiului al III-lea la Festivalul-Concurs Național de Muzică Bisericească „Lăudați pe Domnul!”, ediția a XI-a, organizat în Patriarhia Română, în anul 2018.”

Preasfințitul Părinte Iustin a oferit Diplome de apreciere Asociațiilor Tinerilor Ortodocși din cele 8 protopopiate și preoților coordonatori ai acestora, ATOCEM și președintelui Arhidiacon Ionuț Pleș, ASCOR Baia Mare și președintei Maria Chertiție, preotului Vasile Botiș, duhovnicul tinerilor din ASCOR și ATOCEM, Arhid. Adrian Morar, colaborator al Biroului de Tineret din cadrul Eparhiei, Arhid. Adrian Dobreanu, pentru activitatea corală desfășurată cu tinerii din cadrul Catedralei Episcopale și din Eparhie, Părinților Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare, pentru sprijinul pe care îl acordă activităților cu tineretul. Ziua s-a încheiat cu o comuniune frățească în cadrul unei agape creștine.

VII. ACTIVITĂȚI SOCIAL-FILANTROPICE

Cel mai modern centru social pentru persoane vârstnice din nord-vestul Transilvaniei – luat în administrare de Episcopia Maramureșului și Sătmarului

Marți, 6 martie 2018, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a semnat pentru preluarea în administrare totală a Centrul Social de tip Rezidențial pentru Persoane Vârstnice „Bunul Samarinean” din localitatea Coroieni, Protopopiatul Lăpuș, județul Maramureș, devenind astfel administrator de drept.

Centrul Social a fost construit de Primăria Coroieni, primar Gavril Ropan, în parteneriat cu Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” Dealu Mare, aflată pe teritoriul administrativ al acestei comune, stareț Protos. Ioil Nicoară.

Centrul Social a fost construit printr-un program integrat, ne spune primarul Gavril Ropan, din fonduri europene, având și cofinanțare din partea primăriei. El va găzdui 40 de persoane vârstnice și va fi dat în folosință în câteva luni, după încheierea fazei de autorizare, care îi va permite începerea activității.

Centrul a fost construit și utilat după toate standardele europene, ne spune Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, începând de la locurile de depozitare a alimentelor, bucătărie, sală de mese, frigider, congelatoare, dotarea tehnică la ultimele standarde a bucătăriei, sală de mese, lifturi, mașini de spălat din cele mai moderne. Camerele sunt dotate cu televizoare, baie separată. Centrul are capelă pentru serviciile religioase, bibliotecă, spațiu de lectură și activități recreative. În viitor va fi amenajat în fața clădirii un parc cu alei și pomi fructiferi, bazin, bănci de odihnă, hidranți pentru udarea spațiilor verzi și a pomilor, astfel încât locatarii să beneficieze de un confort cât mai mare. Este cel mai modern centru rezidențial pentru persoane vârstnice din toată Transilvania.

„Este o zi importantă pentru Episcopia noastră, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, deoarece am semnat protocolul cu Primăria Coroieni din Țara Lăpușului, în care este prevăzută colaborarea între noi și parteneriatul în ce privește administrarea Căminului de bătrâni, care va găzdui 40 de persoane, construit din fonduri europene de către Primăria Coroieni, oferindu-l nouă în administrare pentru o mai apropiată și creștinească purtare de grijă a celor care sunt găzduiți acolo. Este un moment important și este primul obiectiv de acest fel. Ne bucurăm din suflet și îi mulțumim domnului primar Gavril Ropan, care a avut inițiativa și s-a ocupat de ducerea la bun sfârșit a acestui proiect. Inaugurarea va avea loc în viitorul apropiat și din acel moment Sectorul Social-Filantropic și Misionar din cadrul Episcopiei, coordonat de părintele Arhimadrit Ioachim, se va ocupa ca să administreze așezământul, care se va numi Așezământul Social-Filantropic „Bunul Samarinean” și care are nevoie de un director sau de un manager și de personalul necesar ca să poată să îi îngrijească pe bătrâni și să nu le lipsească nimic. Propriu-zis, Biserica se întoarce acolo unde a fost întotdeauna: în societate, în comunitate, în familie, purtând grijă nu doar de sufletele credincioșilor și de mântuirea lor, ci și de viața lor și de sănătatea lor fizică, de singurătatea lor și de momentele dificile prin care trec uneori persoane care, datorită unor evenimente dramatice din viața lor sau pur și simplu prin firescul vieții, ajung la bătrânețe și nu mai au cine să-i îngrijească. Slavă lui Dumnezeu pentru această zi. Sperăm ca cei ce vor fi găzduiți acolo să simtă ocrotirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu prin implicarea Bisericii Ortodoxe și a Episcopiei noastre”.

Binecuvântarea primului așezământ social-filantropic al Episcopiei

Marți, 10 aprilie 2018, a treia zi de Paști, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a binecuvântat Căminul Rezidențial pentru Îngrijirea Persoanelor Vârstnice „Bunul Samarinean” din comuna Coroieni, județul Maramureș, primul așezământ de acest fel din Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

Un proiect integrat, prin care s-a construit și un drum spre mănăstire

Proiectul a început în urmă cu 9 ani, ca proiect integrat, pe Măsura 322, care cuprindea mai multe obiective: construirea a două cămine culturale în satele Drăghia și Baba, construirea unui drum asfaltat către Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” de pe teritoriul comunei și un modern cămin de bătrâni.

Căminul Rezidențial pentru Îngrijirea Persoanelor Vârstnice „Bunul Samarinean” din comuna Coroieni, că acesta este numele oficial pe care îl poartă, este cea mai mare realizare din viața de primar, le-a spus cetățenilor prezenți la eveniment prim-edilul Gavril Ropan, care se află în fruntea comunei neîntrerupt din anul 2004.

Între Primăria și Consiliul Local ale comunei Coroieni, pe de o parte, adică cei ce au accesat fondurile și s-au ocupat de construirea și dotarea materială a Căminului, și Episcopia Maramureșului și Sătmarului, pe de altă parte, s-a încheiat un protocol, prin care Episcopia a preluat în administrare totală acest centru. Dorința primarului este ca nimeni, niciodată, să nu poată schimba destinația de cămin pentru bătrâni a clădirii, indiferent ce nume va purta în istorie, iar garanția cea mai mare în acest fel o asigură Episcopia Maramureșului și Sătmarului, prin Sectorul Social-Filantropic și Misionar, condus de consilierul eparhial Arhimandrit Dr. Ioachim Tomoiagă.

Este cel mai modern centru de acest fel din Transilvania, probabil chiar și din țară, făcut cu răbdare și pricepere ardelenescă, dar și cu foarte mult suflet, pentru că, după cum se exprima primarul Gavril Ropan, dacă la bătrânețe va ajunge aici, vrea să îi tihnească. Iar pentru că acest Cămin este și pentru persoane nevoiașe și singure, devine și un așezământ cu scop filantropic.

Zi istorică pentru Primărie și Episcopie

„Rămâne și pentru noi, ca Episcopie, o zi istorică, dar pentru noi este chiar ziua în care începe activitatea de aici, a spus Părintele Arhimandrit Ioachim Tomoiagă. Pentru noi este un început. Pornim pe un drum cu multe necunoscute. Dar am pornit cu curaj în acest parteneriat pe care l-am făcut între Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului și Primăria comunei Coroieni, dimpreună cu Consiliul Local, pentru că am găsit aici, de asemenea, curaj și oameni de încredere.”

„Este un moment-eveniment, fericit ales și cred că hotărât de Dumnezeu, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. A treia zi de Paști este ziua cinei celei mici, numită în Biserică Cina din Emaus. Este o zi a comuniunii, o zi a mângâierii, o zi a mesei în jurul căreia se adună oamenii în familie. Această lucrare deosebită pe care domnul primar Gavril Ropan a promovat-o și a finalizat-o este destinată fraților și surorilor nevoiași și bătrâni, care vor avea parte de dragostea și de iubirea noastră creștină. Filantropia creștină nu este doar asistență socială.”

În Europa se face foarte multă asistență socială, însă cei care îi asistă nu au nimic creștin să le ofere, dragoste și iubire, decât servicii contra cost. Asta nu face parte din tradiția Bisericii noastre. În tradiția Bisericii noastre, a Bisericii lui Hristos, filantropia sau actul caritabil are întotdeauna în centru pe Hristos, iar acela pe care îl primim în casa noastră, în Centrul nostru, care se numește «Bunul Samarinean», îl primim ca pe trimisul lui Dumnezeu, pe omul lui Dumnezeu, chipul lui Dumnezeu, indiferent ce condiție socială are, ce pregătire intelectuală are, ce vârstă are sau ce capacitate are el de a înțelege. Nu asta este important. Este important să înțelegem că noi avem grijă de el, pentru că este după chipul lui Dumnezeu și suntem îndatorați să-i arătăm iubire, pentru că prin oameni lucrează Dumnezeu. Acest lucru se petrece astăzi aici”, a mai adăugat Preasfințitul Părinte Episcop Iustin.

***

Popularea acestui cămin, cu 40 de viețuitori, se va face după o selecție și anchete sociale ample, în cel mai scurt timp.

La slujba de binecuvântare a venit întreaga comună, 12 preoți din satele comunei și din jur, între care Arhim. Dr. Macarie Motorgna, starețul Mănăstirii Rohia, Protos. Vasile Filip, starețul Mănăstirii Rohiița, preoți și diaconi care au dat răspunsurile la slujbă, deputatul Cherecheș Viorica, consilieri județeni și locali, alți oaspeți.

Darea în folosință a celui mai modern centru de îngrijire a persoanelor vârstnice din nord-vestul Transilvaniei

Sâmbătă, 1 septembrie 2018, cu începere de la ora 11,00, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, a participat la darea în folosință a Căminului Rezidențial pentru Îngrijirea Persoanelor Vârstnice „Bunul Samarinean” realizat de Primăria și Consiliul Local Coroieni, județul Maramureș, în parteneriat cu Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului.

O realizare de excepție într-un parteneriat inedit

Mai rar parteneriate între comunități civile și entități religioase, cum este acesta între Primăria și Consiliul Local Coroieni, județul Maramureș, pe de o parte, și Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului,

pe de cealaltă parte, prin care Primăria și Consiliul Local au accesat fonduri europene pentru realizarea unui proiect integrat, pe Măsura 322, prin care s-au construit câte un cămin cultural în satele Drăghia și Baba, un drum spre Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” din Dealu Mare și Căminul Rezidențial pentru Îngrijirea Persoanelor Vârstnice „Bunul Samarinean” din Coroieni, iar prin parteneriat, Episcopia Maramureșului și Sătmarului se ocupă de exploatarea Căminului Rezidențial, cu suportarea tuturor cheltuielilor pentru funcționarea acestuia, inclusiv cele de personal, și derularea totală a activității non stop care privește persoanele rezidențiale, pentru că aceasta este casa lor, din momentul cazării.

Primarul comunei Coroieni, Gavril Ropan, căruia îi aparține ideea, consideră că meritul este, în egală măsură, și al consilierilor locali, care au tratat cu mare responsabilitate abordarea acestui proiect. E drept, că proiectul a fost scos de două ori de la finanțare, sub diferite pretexte birocratice, dar, până la urmă, a învins dreptatea și proiectul a fost finanțat și implementat cu succes.

Festivitatea de deschidere

La sosire, Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a fost întâmpinat cu multă bucurie de Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar, care s-a ocupat de toate detaliile pentru a asigura buna funcționare a Căminului, acreditarea lui, dotarea cu personal, rezolvarea problemelor logistice etc., de Arhid. Ionuț Todorca, secretar eparhial, Arhid. Dumitru Botiș, inspector social-filantropic, Pr. Dr. Florin Stan, protopopul Lăpușului, Pr. Mihai Gheduțiu, secretar protopopes, Pr. Claudiu Tuns, paroh în Coroieni, de ceilalți preoți din comună și din comunele învecinate, de primarul Gavril Ropan și consilierii locali.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a oficiat slujba de binecuvântare a Centrului, în care au sosit primii beneficiari, după care a vizitat pe primele persoane sosite și a stat de vorbă cu ele.

Au vorbit Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, primarul Gavril Ropan, consilierul județean Felician Cerneștean, președintele comisiei de sănătate din Consiliul Județean, președintele județean al PNL, Ionel Bogdan, directorul Centrului, Ec. Călin Bud, Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar.

Condiții ca la hotel

Condițiile de care beneficiază cei cazați în Cămin sunt de grad hotelier trei și chiar patru, în camere cu două paturi, pentru ca persoanele să poată comunica între ele, dotate cu utilitățile necesare: baie proprie, televizor, masă, noptieră, frigider, paturi confortabile etc., sală de mese, cabinet medical, medic de familie, o capelă unde preoții din comună vor oficia slujbe religioase și Sfinte Liturghii, un magazin cu produse alimentare și ziare, grupuri sociale pentru persoane cu handicap și fără handicap, apă caldă nonstop etc.

În jurul Căminului există spații de plimbare, iar dacă doresc, locatarii pot citi o carte sau se pot delecta cu jocuri de societate. Căminul Rezidențial este situat într-o zonă liniștită, cu aer curat, departe de șosea, fără praf și alți poluanți. La subsol există magazii, beciuri, depozite de alimente etc.

De viața cazaților are grijă un personal calificat, cu multă răbdare și buni comunicatori, grijulii la fiecare detaliu și solicitare.

Mai în glumă, mai în serios, primarul Gavril Ropan a declarat că s-a luptat ca acest Cămin să aibă astfel de condiții, încât să îi convină și lui să locuiască în el, la bătrânețe.

„A fost un demers binecuvântat de Dumnezeu și care nu se va finaliza într-un mod nefericit, având în vedere că Biserica are o continuitate de zeci de ani și chiar mai mult și orice s-ar întâmpla, oricine ar veni la cârma acestei comune, acest parteneriat va avea sorți de izbândă și continuitate, pentru că Biserica va avea grijă să meargă mai departe cu acest frumos proiect, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Noi ne exprimăm bucuria, mulțumirea și recunoștința față de domnul primar, care a făcut primii pași către noi, către Episcopie, și ne-a încredințat în administrare acest Cămin Rezidențial. Sunt atât de mulți bătrâni care au nevoie de îngrijire, sunt atât de mulți bătrâni care mor în singurătate, care mor neîngrijiți, pentru că atât de mulți tineri, și fiii, și nepoții lor au plecat peste hotare și iată că noi, Biserica și preoții suntem la datorie. Mulțumim din suflet domnule primar, să ne ajute Dumnezeu ca să meargă acest proiect frumos, așa cum a ajuns până aici.”

„Ne bucurăm că sărbătoarea începutului anului bisericesc este dublată de inaugurarea Centrului Social pentru Îngrijirea Persoanelor Vârștnice «Bunul Samarinean» din comuna Coroieni, a spus Arhim. Dr. Ioachim Tomoiagă, consilier eparhial social-filantropic și misionar. Acest Centru începe să facă azi primii pași, pentru că de azi este dat în folosință. Avem deja personalul angajat pentru funcționarea lui și primii beneficiari au ajuns deja aici. În acest Centru

își vor găsi adăpostul 40 de persoane în vârstă, din care 10 persoane cu dizabilități. Sperăm să asigurăm celor care vor apela la acest Centru cele mai bune condiții și cele mai bune servicii de asistență sanitară și de îngrijire, dar, pe lângă acestea, Centrul va oferi ceva în plus: asistența religioasă. Preoții comunei, prin rotație, vor veni la capela Centrului sau în camera locatarilor pentru a le asigura asistența religioasă.”

Primii solicitanți au ajuns deja la Căminul Rezidențial

Popularea Căminului Rezidențial a început în 31 august 2018, când au ajuns primele cinci persoane solicitante. Este vorba de două persoane din Tg. Lăpuș, o persoană din Sighetu Marmației, o persoană din Baia Mare și o persoană din Rohia. Până la finele acestei luni Căminul va fi locuit la capacitate, ne spune directorul acestuia, Ec. Călin Bud.

Preasfințitul Părinte Episcop Iustin a vizitat pe fiecare cazat în parte, le-a ascultat istoria vieții lor, i-a încurajat pe cei bolnavi și întristați, iar aceștia și-au exprimat bucuria pentru condițiile bune pe care le-au găsit aici, căminul fiind așezat la marginea unei livezi cu poi fructiferi, într-un cadru rustic autentic și liniștitor în același timp.

Binecuvântarea Centrului de zi „Sfânta Tatiana” Satu Mare

Din încredințarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, a binecuvântat marți, 23 octombrie 2018, Centrul de zi „Sfânta Tatiana”, situat în Satu Mare, amenajat și dat în funcțiune de Asociația „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului” din municipiu, care funcționează cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Iustin și sub oblăduirea bisericii cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”.

Situat în Satu Mare, pe strada Paris nr. 23, Centrul de zi „Sfânta Tatiana” s-a realizat prin transformarea unei foste centrale termice din municipiu, primită în concesiune în anul 2013 de la Consiliul Local Satu Mare și dotată adecvat.

Lucrările de amenajare au început în anul 2015 și s-au finalizat în luna octombrie a.c., fondurile necesare fiind obținute din donații și sponsorizări de la persoane fizice și societăți comerciale. El are o suprafață desfășurată de aproximativ 500 mp, în care funcționează o sală multifuncțională, sala de lectură „Doamna Stanca”, sala de meditații „Lucian Blaga”, sala de consiliere psihologică „Doina”, birouri pentru psiholog, asistent social, cadre didactice, administrativ, două săli de refugiu, grupuri sanitare.

Misiunea centrului de zi constă în asistarea și educarea copiilor proveniți din medii defavorizate, cu scopul prevenirii abandonului școlar și al unei bune integrări în societate, respectiv asistarea și sprijinirea părinților în vederea creării unui climat familial propice dezvoltării armonioase a copiilor.

Beneficiarii vor proveni din cele 50 de familii asistate, având în evidența asociației aproximativ 100 de copii din medii defavorizate.

Serviciile care vor fi oferite sunt consiliere psihologică și sprijin pentru părinți și copii, educație parentală, program de ajutor la teme de casă intitulat „Școala e șansa mea”, activități creative și recreative cu copiii (excursii, tabere, concursuri sportive, sprijin material pentru familii și copii, constând în alimente, rechizite, mobilier, electrocasnice, îmbrăcăminte și încălțăminte.

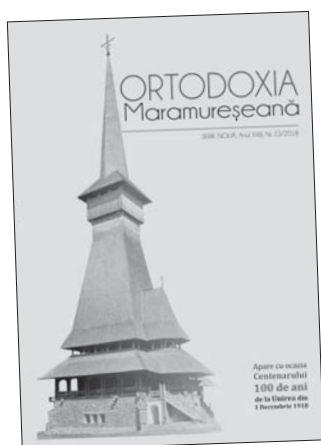
Asociația „Sfântul Acoperământ al Maicii Domnului” din Satu Mare are ca președinte pe Pr. Valeriu Vălean, de la Parohia „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Satu Mare, vicepreședintă pe doamna Marilena Gliga, iar ca membru doamna Mihaela Băluță.

În semn de înaltă apreciere și prețuire pentru dragostea, grija și jertfelnicia arătate față de Biserica lui Hristos prin edificarea și susținerea lucrărilor Centrului de zi „Sfânta Tatiana” din Protopopiatul Satu Mare, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, Pr. Tiberiu Vălean, preot III al Parohiei „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Satu Mare, i-a fost înmânată Gramata Episcopală, iar doamna Marilena Gliga a fost distinsă cu Ordinul „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisorul din Maramureș”.

VIII. APARIȚII EDITORIALE

**„Reflecții VI.
Din caietele
Arhiepiscopului Justinian.
Caietele 178, 179, 180, 181 și 182”**

Volumul apare cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte IUSTIN,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului,
ediție îngrijită de Mircea Crișan,
Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului, 2018.

**„Situația confesională și patrimonială
din Episcopia Ortodoxă Română
a Maramureșului și Sătmarului.
Rezultată în lumina celor trei
recensăminte din anii 1992, 2002, 2011”**

Supliment al revistei „Ortodoxia maramureșeană”,
serie nouă, anul XXIII, nr. 23 / 2018, lucrarea apare
din inițiativa și cu binecuvântarea Preasfințitului
Părinte IUSTIN, Episcopul Maramureșului și Sătmarului,
coordonator Pr. Dr. Vasile Augustin, Baia Mare,
Editura Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului, 2018.

„Lumini de Centenar”

Volum dedicat Centenarului Marii Uniri
de la 1 Decembrie 1918,
finanțat de Consiliul Județean Maramureș,
apare cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte IUSTIN,
Episcopul Maramureșului și Sătmarului,
coordonator Pr. Dr. Cristian Ștefan,
Baia Mare, Editura Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului, 2018.

